

146. Keskiviikkona 20 päivänä marraskuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Päiväjärjestys		9) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	4654
Ilmoituksia			
Vaaleja		Hallituksen esitys 105/1996 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1996 vp	
1) Valiokuntien täydennysvaalit	4648	Lakialoite 5, 6, 8, 12, 58, 63/1995 vp, 10, 12, 24, 36, 40, 42, 44, 47, 60/1996 vp	
2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali	4649	Toivomusaloite 34, 43, 45, 49, 50, 56/1995 vp, 17, 19, 22, 25, 36, 39, 41, 43/1996 vp	
3) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali	„	10) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta	4670
4) Eduskunnan pankkivaltuutettujen täydennysvaali	„	Hallituksen esitys 107/1996 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1996 vp	
5) Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali	„	11) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta	„
6) Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali	„	Hallituksen esitys 141/1996 vp Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1996 vp	
Kolmas käsittely			
7) Hallituksen esitys laiksi lintarkastuskunnasta annetun lain ja asetuksen kumoamisesta	„	12) Hallituksen esitys laiksi puutavaranmittauslain muuttamisesta	4671
Hallituksen esitys 119/1996 vp Lakivaliokunnan mietintö 14/1996 vp		Hallituksen esitys 140/1996 vp Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1996 vp	
8) Hallituksen esitys vuoden 1997 veroasteikkolaiksi	4654	13) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	„
Hallituksen esitys 104/1996 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1996 vp Lakialoite 43/1996 vp Toivomusaloite 24/1996 vp		Hallituksen esitys 124/1996 vp Sivistysvaliokunnan mietintö 8/1996 vp	

14) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4671

Hallituksen esitys 125/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

15) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 126/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1996 vp

16) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta .. 4672

Hallituksen esitys 127/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1996 vp

17) Hallituksen esitys laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 137/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

18) Hallituksen esitys vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lain-säädännöksi..... ”

Hallituksen esitys 170/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 28/1996 vp
Lakialoite 27, 46, 59/1996 vp

19) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 4674

Hallituksen esitys 189/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 29/1996 vp

20) Hallituksen esitys laeiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 178/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

21) Hallituksen esitys eräiden kuntien ympäristönsuojelun hallintoa koskevien säännösten muuttamisesta 4674

Hallituksen esitys 212/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Ainoa käsittely

22) Hallituksen esitys Suomen tasavallan ja Viron tasavallan välillä meriväyhykerajasta Suomenlahdella ja pohjoisella Itämerellä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4675

Hallituksen esitys 213/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

23) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä neljänteen AKT-EY-yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja mainitun yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys 197/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

24) Hallituksen esitys laiksi eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista ”

Hallituksen esitys 158/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

25) Hallituksen esitys laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 157/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

26) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 8 ja 11 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta 4677

Hallituksen esitys 171/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 30/1996 vp

27) Hallituksen esitys luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi 4678

Hallituksen esitys 150/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 20/1996 vp

28) Hallituksen esitys laiksi vakuutus-
yhtiölain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 91/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

29) Hallituksen esitys laiksi vakuutus-
yhdistyslain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 196/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

30) Hallituksen esitys energiaverotusta
koskevan lainsäädännön uudistamiseksi . ”

Hallituksen esitys 225/1996 vp

31) Lakialoite laeiksi energiaverotusta
koskevan lainsäädännön muuttamisesta . 4724

Lakialoite 69/1996 vp (Satu Hassi /vihr
ym.)

M i e t i n t ö j e n p ö y d ä l l e p a n o

32) Hallituksen esitys laeiksi vuosiloma-
lain 6 §:n, palkkaturvalain 12 §:n ja meri-
miesten palkkaturvalain 12 §:n muuttami-
sesta 4725

Hallituksen esitys 191/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 16/1996
vp

33) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten
aineiden kuljetuksesta annetun lain muut-
tamisesta ”

Hallituksen esitys 219/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1996 vp

34) Hallituksen esitys laiksi opettajan-
koulutuslain 11 §:n muuttamisesta 4725

Hallituksen esitys 138/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

35) Hallituksen esitys laiksi opintotuki-
lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 161/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 16/1996 vp
Lakialoite 43/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aaltonen, Alho, Brax, Elo, Hurskai-
nen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanerva
I., Karjula, Karpio, Kemppainen, Korhonen R.,
Koskinen Johannes, Kuisma, Kurola, Lax, Lep-
pänen P., Lindqvist, Lipponen, Malm, Markku-
la-Kivisilta, Mikkola, Nurmi, Pehkonen, Pentti-
lä, Puhjo, Puisto, Pykäläinen, Rantanen, Rinne,
Rosendahl, Siimes, Vehkaoja, Virtanen ja Wahl-
ström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Penttilä, Wahlström, Kanerva I., Kemppai-
nen, Pykäläinen, Juhantalo, Vehkaoja, Rosen-
dahl, Malm, Puisto, Isohookana-Asunmaa,
Korhonen R., Nurmi ja Pehkonen.

I l m o i t u s a s i a t :

L o m a n p y y n n ö t

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tämästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat
Aaltonen, Hurskainen, Karpio, Johannes Koski-
nen, Lipponen, Mikkola ja Puisto sekä yksityis-
asioiden vuoksi edustajat R. Korhonen, P. Lep-
pänen, Malm, Pykäläinen, Rosendahl ja Vehka-
oja,
tämästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien
vuoksi ed. Isohookana-Asunmaa,
tämän kuun 22 päivään virkatehtävien vuoksi
edustajat Puhjo ja Rantanen sekä
tämän kuun 30 päivään sairauden vuoksi ed.
Virtanen.

Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että ympäristövaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Tiusasen.

Eduskunnan pankkivaltuutettujen jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta-paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Seppänen vapautusta eduskunnan pankkivaltuutettujen jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnan palkkivaltuutettujen täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta-paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Seppänen vapautusta Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valiokuntien täydennysvaalit

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on valiokuntien täydennysvaalit.

Kun suuren valiokunnan sekä perustus-, laki-, ulkoasiain-, hallinto-, liikenne-, maa- ja

metsätalous-, puolustus-, sivistys-, sosiaali- ja terveys-, talous-, työasiain-, ympäristö- ja tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

suuren valiokunnan jäseniksi edustajat Lapintie, Olin ja Uotila sekä varajäseniksi edustajat Kuisma, Kuosmanen ja Saarnio sekä ed. Olinilta vapautuneelle varajäsenen paikalle ed. Vehkajoki,

perustuslakivaliokunnan jäseneksi ed. V. Koski sekä varajäseniksi edustajat Apukka ja Alaranta sekä ed. V. Koskelta vapautuneelle varajäsenen paikalle ed. Kuisma,

lakivaliokunnan jäseniksi edustajat Alaranta ja Saarnio sekä varajäseneksi ed. Filatov,

ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi ed. Helle sekä varajäseniksi edustajat Lapintie, Nyby ja Skinari,

hallintovaliokunnan jäseneksi ed. Järvilahti, *liikennevaliokunnan* jäseniksi edustajat S. Kanerva ja Saarnio sekä varajäseneksi ed. Laaksonen,

maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseniksi edustajat Immonen, M. Koskinen ja Mähönen sekä ed. Mähöseltä vapautuneelle varajäsenen paikalle ed. Viitames,

puolustusvaliokunnan jäseniksi edustajat Ryhänen, Siimes ja Vokkolainen sekä varajäseniksi edustajat Laine ja S. Kanerva,

sivistysvaliokunnan jäseneksi ed. Laine ja varajäseneksi ed. Vartiainen,

sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseneksi ed. Rehula,

talousvaliokunnan jäseniksi edustajat Kiviniemi ja Kokkonen sekä varajäseneksi ed. Prusti ja ed. Kiviniemeltä vapautuneelle varajäsenen paikalle ed. Järvilahti,

työasiainvaliokunnan jäseniksi edustajat Haatainen ja Lamminen sekä varajäseneksi ed. Itälä, *ympäristövaliokunnan* jäseniksi edustajat Rimmi ja Vartiainen sekä varajäseniksi edustajat Haatainen ja S. Kanerva sekä

tulevaisuusvaliokunnan jäseniksi edustajat Rehula ja Viitanen sekä ed. Viitaselta vapautuneelle varajäsenen paikalle ed. Haatainen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 2) asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaan ovat tulleet valituiksi ehdokaslistojen mukaisesti

jäseniksi edustajat Kiljunen, Lapintie ja Metsämäki sekä

varajäseniksi edustajat Tuomioja, Laine ja Järvilahti sekä ed. Metsämäeltä vapautuneelle varajäsenen paikalle ed. Hellberg.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 3) asiana on Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valtuuskunnan varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäseneksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Kautto.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Eduskunnan pankkivaltuutettujen täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 4) asiana on eduskunnan pankkivaltuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten on jätetty vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on pankkivaltuutettujen jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n ja 23 §:n

nojalla, että vaali on yksimielinen ja että eduskunnan pankkivaltuutettujen jäseneksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti

ed. Puisto ed. Paasion sijaan pankkivaltuutettujen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Samalla ed. Johannes Koskinen määrätään kuulumaan suppeampaan pankkivaltuustoon ja ed. Puisto määrätään ed. I. Kanervan toiseksi varamieheksi suppeampaan pankkivaltuustoon.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 5) asiana on Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valtuuston jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean, että vaali on yksimielinen ja että Valtion vakuusrahaston valtuuston jäseneksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Bryggare.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäneen saattaa vaalin tuloksen tiedoksi valtioneuvostolle.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 6) asia.

Ilmoitetaan, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

7) Hallituksen esitys laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain ja asetuksen kumoamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 119/1996 vp

Lakivaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L a x: Arvoisa rouva puhemies! Kun viime viikolla olin virkatehtävien vuoksi estyneenä esittelemään lakivaliokunnan mietintöä laintarkastuskunnan lakkauttamisesta, haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota muutamaan periaatteelliseen asiaan.

Ylimpien tuomareiden asiantuntemuksen käyttäminen lainvalmistelussa on maassamme vanhaa perua. Autonomian aikana maan korkein oikeusaste, senaatin oikeusosasto, osallistui yleensä tärkeimpien säännösehdoitusten käsittelyyn senaatin täysistunnoissa. Hallitusmuodon 18 ja 19 §:n mukaan voidaan korkeimmalta oikeudelta tai korkeimmalta hallinto-oikeudelta tai molemmilta pyytää lausunto sekä päätettäessä hallituksen lakiesityksen antamisesta että päätettäessä eduskunnassa hyväksytyn lain vahvistamisesta. Tämän lisäksi ylimmistä oikeuksista annettujen lakien mukaan korkeimmilla oikeuksilla samoin kuin hovioikeuksilla on esityksenteko-oikeus, maan hallitukselle silloin, kun ne ovat havainneet puutteita lainsäädännössä ja uskovat, että puutteet vaativat korjauksen.

Laintarkastuskuntaan asetetut toiveet eivät ole täyttyneet, ja sen vuoksi se nyt lakkautetaan. Lakivaliokunta on kuitenkin pitänyt tärkeänä, että ylimpien oikeuksien tuomareiden kokemus vastaisuudessaakin hyödynnetään lainvalmistelussa, jotta onnistutaan säätämään myös käytännössä hyvin toimivia lakeja. Jotta näiden tuomareiden asiantuntemusta voidaan hyödyntää tässä mielessä, lakivaliokunta on yksimielisesti katsonut, että asia myös edellyttää tosiasiallisia käytännön toimia.

Valiokunta edellyttää ylimpien tuomioistuinten lainkäyttöisten erityisasiantuntemuksen käyttämistä hyödyksi valmisteltaessa eri alojen keskeistä lainsäädäntöä. Tämä voisi tapahtua joustavalla lausuntomenettelyllä, jossa lausunnon antaminen jäisi tietysti tärkeimpien oikeuksien tapauksittain harkittavaksi. Tämä lausuntomenettely ei saa haitata oikeuksien päätehtävää. Sen vuoksi valiokunta on myös edellyttänyt voimavaroista huolehtimista näitä tehtäviä varten.

Laintarkastuksella on edelleen suuri merkitys oikeusperiaatteiden huomioon ottamisen varmistamisessa ja lain säännösten toimivuuden

varmistamisessa. Lainsäädännön tason kohottamiseksi on tärkeää, että lakien soveltamisesta saatu kokemus ja käytännön asiantuntemus ovat käytettävissä. Vaikka laintarkastuskunnan perustamiselle aikoinaan asetetut tavoitteet eivät ole toteutuneet, korkeimmat oikeudet ovat antaneet viime vuosina lukuisia lausuntoja lakiehdotuksista.

Tässä yhteydessä haluan kiinnittää laajemminkin huomiota lakien säätämisen ja niiden soveltamisen kokonaisuuteen kansalaisten kannalta.

Tuomioistuinten riippumattomuus, mikä on yksi järjestelmämme peruseriaate, ei saa merkitä eristäytymistä. Periaatteelliselta kannalta en näe estettä sille, että ylimpien tuomioistuinten asiantuntemusta esitysten, lausuntojen tai laintarkastuksen muodossa käytetään hyväksi myös säädösvalmistelun tason kohottamiseksi. Tuomioistuinten riippumattomuus ei merkitse eikä saakaan merkitä eristäytymistä, vaan nimenomaisesti riippuvuutta oikeusjärjestyksestä ja samalla osavastuuta sen toimivuudesta.

Kansanvaltaisen järjestelmän peruseriaatteisiin kuuluu se, että kaiken julkisen vallan käyttöä on arvioitava kansalaisten kannalta. Tästä näkökulmasta on päinvastoin edistettävä tiedonkulkua valtioelinten välillä ja nimenomaisesti taattava se, että eduskunnan käsiteltäväksi tulevat lakiesitykset ovat mahdollisimman hyvin valmisteltuja ja perustuvat laajaan tietoaaineistoon.

Siksi on myös tärkeää demokraattisen järjestelmämme kokonaisuuden kannalta, että ylimillä tuomioistuimilla on ja säilyy edelleen mahdollisuus tehdä esityksiä lainsäädännössä havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi. Vaikka tällaisia esityksiä on tehty vain poikkeuksellisesti, esityksentekomahdollisuudella on suuri periaatteellinen merkitys. Se ilmaisee kokonaisvastuuta oikeusjärjestelmämme kehittämisessä, mutta rajaa tuomioistuinten tehtävän luonnollisesti esitysten tekemiseen. Lainsäädännön kehittämisvastuu kuuluu eduskunnalle. Tämä järjestelmä voidaan ymmärtää vallanjakoa tasoittavaksi ja samalla periaatteelliseksi esteeksi usein pelätyn tuomarivaltion muodostumiselle.

Olenkin valmis kehottamaan ylimpiä tuomioistuimia aikaisempaa enemmän käyttämään esityksenteko-oikeuttaan ja tulemaan ulos norrunluotornistaan, ja kyllä tämä kehotukseni koskee myös muuta tuomarikuntaa. Tuomarit, jos jokin taho, pystyy kertomaan, miten eduskunnan säätämät lait joko toimivat taikka eivät toimi.

Tämä on tietysti aivan eri asia kuin laissa ilmevien arvostusten ja periaatteiden vahvistaminen, joka tehtävä kuuluu eduskunnalle ja josta tehtävästä eduskunta voi selviytyä kunnialla vain, jos sillä on oikea tieto voimassa olevan lainsäädännön toimivuudesta ja puutteista.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Lax puhui hyvin viisaita sanoja, mutta olisi tietysti ollut hyvä todeta, että alun perin laintarkastuskunta oli täysin epäonnistunut laitos, ja Ahon hallituksen esitys sen väliaikaisesta lakkauttamisesta oli itse asiassa vain koiran hännän katkaisemista palasittain. Silloin kun laintarkastuskunta perustettiin, eläkkeellä oleva tasavallan presidentti K. J. Ståhlberg hyvin voimakkein sanoin arvosteli ja esitti sen kritiikin, joka nyt viimeinkin on voitu todeta täysin oikeaksi.

Puheenjohtaja ed. Lax oli varmasti siinä oikeassa, että tuomioistuinten asiantuntemusta lainvalmistelussa tarvitaan. Sitä ei kuitenkaan kannata liioitella. Olen itse työskennellyt sekä tuomioistuimissa että lainvalmistelijana, ja ne ovat kaksi hyvin erilaista pätevyyttä vaativaa tehtävää. Saattaa olla, että olen molemmissa ollut pätemätön, mutta kuitenkin ei pidä liikaa tuijottaa näihin asioihin.

Toisaalta ylimpien oikeusasteiden tuntemus siitä, mikä on kansan hätä, on monella tapaa suodattunut. Oikeusjutut valikoidaan lupamennettelyn perusteella. Asianosaisten taloudellinen asema määrittelee hyvin paljon sen, mitä asioita tulee ylempiin oikeusasteisiin. Alimmassa asteessa, ensimmäisessä asteessa, tiedetään, missä ihmisten oikeusturvan puutteet ovat, ja minusta lainvalmistelussa käytettävän asiantuntemuksen painopisteen tulee olla myös siellä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kun vastauspuheenvuoro ei ollut käytettävissä, niin pyysin puheenvuoron ed. Laxin puheenvuoron johdosta.

Voin hyvin pitkälle yhtyä niihin näkemyksiin, mitä lakivaliokunnan puheenjohtaja totesi siitä, millä tavoin täytyy hyödyntää tuomarikunnan kokemusta siitä, miten lainsäädäntö toimii. Voin yhtyä myös ed. Nikulan käsitykseen siitä, että tietysti ylimpien oikeusasteiden tuomareiden osalta valituslupamennettelyt ja muut karsivat hyvin paljon oleellisia tulkintasympyyksiä. Sen johdosta minun mielestäni olisi aiheellista, että oikeusministeriön järjestämissä koulutustilaisuuksissa keskusteltaisiin ni-

menomaan lakien toimivuudesta kansalaisten näkökulmasta.

Ed. Lax puuttui siihen, että lausunnon antaminen lakiehdotuksista ei saisi haitata ylimpien tuomareiden päätehtävää. Toisaalta kun nyt jo tiedetään, että jutut viipyvät hyvin pitkään, voi hartaasti yhtyä siihen käsitykseen, että valtio-neuvoston taholta huolehdittaisiin sitten, että myös henkilöstömäärä olisi riittävä.

Arvoisa puhemies! Oma ongelmansa ovat tietysti budjettilait, jotka tehdään hyvin kiireellisesti. Perustuslakivaliokuntahan on monta kertaa joutunut huomauttamaan nimenomaan näiden lakien lainvalmistelun tasosta. Usein on nähty, että ne tulkinta-aukot, jotka jäävät, ovat hyvin suuria nimenomaan budjettilakien osalta.

Ed. Penttilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Minulle tietoon tulemattomasta syystä ei täällä tänään sallittu vastauspuheenvuoroja vaan ainoastaan varsinaisia, joten käytän sen puhujan-korokkeelta ja pitemmin, kuin olisin paikaltani puhunut. (Ed. Lamminen: Älkää meitä rangaisko!)

Jos muistelen, niin ed. Lax totesi puheenvuoronsa alussa, että meillä on arvokas perinne siinä, että ylimpien tuomioistuinten tuomareita käytetään lainvalmisteluun. Minusta kuitenkin jossain määrin ed. Lax sekoitti ja varsinkin aikaisemmissa käsittelyissä täällä salissa aika pitkälti sekoitettiin toisiinsa lainvalmistelu ja laintarkastus. Vielä on merkillepantavaa, että me olemme nyt lakkauttamasta laintarkastuskuntaa emmekä lainvalmistelukuntaa. Se vähän kiusasi niissä keskusteluissa. Siitä häivähdys on tänäänkin täällä tullut esille.

Minusta ylempien tuomareiden käyttö Suomessa perustuu ei niinkään lainvalmisteluun vaan siihen, että he esittävät kokemuksensa ja tietämyksensä pohjalta kantojaan siitä, onko valmiiksi tehty laki ristiriidassa aikaisempien, pitkään omaksuttujen ja käytettyjen oikeusperiaatteiden tai peräti jonkun merkittävän lain kanssa; ei kyse ole siitä, että he osallistuisivat lainvalmisteluun.

Me kaikki tiedämme, että ylimmät oikeudet ja kaikki meidän oikeutemme, aivan oikein, perustuslain hengen mukaisesti korostavat hyvin voimakkaasti eri yhteyksissä tuomioistuinten riippumattomuutta. Se on meillä suuri arvo, josta ei

edes kaikissa länsimaisissa demokratioissa ole ollut riittävästi piirteitä havaittavissa. Taikka sitten on aivan erilainen järjestelmä.

Useiden silmissä olen ollut huomaavinani sellaisen, en nyt dollarinkiillon, mutta amerikkalaisissa filmeissä ja tv-sarjoissa käytetyn systematiikan kiillon. Heitetään ajatuksia, aivan kuin se soveltuisi herkästi meille. Siellä on nimenomaan aika pitkälle viety tuomarivalta, joka näkyy tuomareiden nimittämisessä ja ennen kaikkea siinä, että korkeimpien oikeuksien prejudikaatit, ennakkotapaukset, ovat kuin lain asemassa.

Totta kai ennakkotapauksilla on meilläkin merkitystä. Mutta tällä puheenvuorolla olen halunnut tuoda esiin ja korostaa sitä, että ei ole täysin oikein, jos olemme tiellä kohti todella tuomarivaltaa ja lainsäädäntövallan jollain tavalla pienentämisen tiellä liiaksi nojautumalla pyyteetömiin ja puolueettomiin tuomareihimme eri oikeusasteissa.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkil le haluan vain todeta, että kyllä laintarkastuskin on osa lainvalmistelua, olkoonkin, että teknisluontoinen ja liittyy lainvalmistelun viimeisiin vaiheisiin.

Ed. Nikulan kanssa olen samaa mieltä, ettei pidä liioitella tuomareiden asiantuntemuksen merkitystä, mutta halusin nimenomaan puuttua asiaan, koska tuomarit ovat usein hyvin ahtaasti ymmärtäneet tuomioistuinten riippumattomuuden, jopa sillä tavalla, että pelätään osallistua julkiseen keskusteluun monessa asiassa, jossa nimenomaan heidän asiantuntemuksensa olisi paikallaan, jotta me maallikkolainsäätäjät ymmärtäisimme, miten säätämämme lait toimivat. Tämän vuoksi kiinnitin asiaan huomiota, en suinkaan, jotta tuomarit ottaisivat valtaa myös lain valmistelussa ja lainsäätämisessä.

Ed. Wahlström merkitään läsnä olevaksi.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! Olen ymmärtänyt asian aivan samalla tavalla kuin ed. Vähänäkki. Siksi hieman kulmakarvojani hämmästyksestä rypistelin, kun kuuntelin ed. Laxin puheenvuoroa, jossa hän nostatti kyllä korkeimpien oikeusasteiden tuomarit varsin erikoiseen asemaan. Hehän ovat käytännössä jo ottaneet osan lainsäätäjän vallasta ja asemasta ennakkotulkinnoissaan. Kun ed. Lax lausui, että hänen

mielestään korkeimpien oikeuksien tuomarien pitäisi astua alas norsunluutorneistaan, niin minä sanoisin uskottavuuden nimissä, että olisi tärkeämpää, että he astuisivat ulos vapaamuurailoosistaan.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki totesi pelkonsa siitä, että liikaa nojaututaan ylimpien tuomareiden käsityksiin. Toteaisin, arvoisa puhemies, että valitettavasti meidän järjestelmäämme on kehitetty juuri sillä tavalla, kuin ed. Joenpalo totesi, eli ennakkopäätökset, joita korkeimmat oikeudet tekevät, sitovat alioikeuksia sangen voimakkaasti. Sen johdosta, vaikka joissakin tilanteissa alioikeudet olisivat toista mieltä, niin nykyisen käytännön mukaisesti korkeimpien oikeuksien päätös sitoo periaatteessa heitä. Tämä on aiheuttanut valitusruuhkaa sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle että oikeuskanslerinvirastossa. Tätä asiaa kyllä kannattaisi tarkastella hieman tarkemmin myös oikeusministeriössä.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Laintarkastuskunnan merkitys on ja olisi ollut myönteinen lähinnä, kun on kysymys hyvin suurimuotoisista lakikokonaisuuksista, joilla ei ole kiirettä; niiden tarkastuksessa se olisi käyttökelpoinen. Mutta sellaisena, kuin sen toiminta on ollut, siitä voidaan luopua.

Mitä tulee tuomioistuinten tuomarien asemaan lainvalmistelun yhteydessä, näkisin asian niin, että eihän heistä tietenkään voi lainsäätäjiä tulla, mutta kokeneiden tuomareiden elävän elämän kokemusta tuomioistuinten pitää hyödyntää. Kun he huomaavat, että jokin laki ei toimi, siinä on selkeä virhe, heillä on käsitykseni mukaan jopa velvollisuus siitä ilmoittaa. Näin ollen laki voidaan korjata. Heidän asiantuntemustaan tietysti voidaan käyttää lainvalmistelussa. Käytetään heitä lakivaliokunnassa asiantuntijoinakin.

Mutta edelleenkin olen, rouva puhemies, sitä mieltä, että kaikkein tärkeintä on se, että ministeriöissä lainvalmisteluosastot ovat ajan tasalla ja siellä on myös riittävä elävän elämän kokemusta eikä pelkästään sellaisia lainsäädäntöneuvoksia, jotka ovat juuri tulleet yliopiston penkiltä ja joilla ei ole mitään muuta kuin kova into päästä eteenpäin, joka sekin on hyvä sellaisenaan. Mutta ainakin osan pitää olla ja lainsäädäntöosaston johtajan päteviä ja kokeneita myös lainsäädäntötyössä ja sen soveltamisessa, elävän elämän kokemusta omaavia henkilöitä. Sieltä lähtee kunnon

lainsäädäntö lainvalmisteluosastolta, silloin ei tarvita paljon laintarkastuskuntia eikä muitakaan.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen aikana tehtiin esitys laintarkastuskunnan lakkauttamisesta, ja aivan oikein, se oli varmasti edellisen hallituksen paras esitys. Hallitus näki jo sen, että laintarkastuskunnalla ei ollut sitä merkitystä, joka sillä oli kuviteltu olevan ja joka sillä olisi pitänyt olla siihen uhrattujen resurssien näkökulmasta. Eduskunta päätti kuitenkin toisin. Minulle jäi sellainen käsitys, että suurella osalla eduskunnan jäsenistä oli väärä kuva siitä, mikä laintarkastuskunta oikein on. Nyt olemme oikealla asialla tekemässä päätöstä tästä asiasta, ja hyvä näin.

Sen sijaan minusta on hieman erikoista se, että lakivaliokunta huolehtii todella ylimpien tuomioistuinten edustajien osaamisesta ja osallistumisesta lainvalmisteluun. Sen sijaan lakivaliokunnan olisi tullut mielestäni kiinnittää huomiota laintarkastustoimiston asemaan. Meillä on oikeusministeriössä edelleen laintarkastustoimisto. Sen läpi tulisi mennä kaikkien sellaisten eri ministeriöistä tulevien lakiesitysten, joissa on vähäkään epäilylle alttiina se, onko tämä kaikkien lainsäädäntöön liittyvien oikeudenmukaisuuksien ym. soveltuvuuksien mukaista toimintaa. Tästä laintarkastustoiminnasta ja laintarkastustoimiston voimavaroista huolehtiminen olisi mielestäni ollut lakivaliokunnan ensisijainen tehtävä.

Ed. Kokkonen: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Laxin puheenvuoron johdosta. Totean, kun hän peräänkuulutti käytännön tuomareitten osallistumista yleiseen keskusteluun, että he ovat usein niin kuormitettuja, ettei energiaa liikene enää yhteiskunnallisen keskustelun käymiseen. Toivon samoin kuin ed. Luhtanen, että laintarkastuskunnan lakkauttaminen ei ole signaali siitä, että meidän mielestämme lainsäädäntö on nykyään sillä tasolla, että minkäänlainen tarkastus ei ole enää tarpeellista. Toivon myös, että huolehditaan laintarkastuksen voimavaroista.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! On valitettua, että korkeimmat oikeudet ja yleensä tuomioistuimet tulkitsevat lakia ennakkopäätöksillään. Se, että harkinnanvaraisia säännöksiä annetaan, perustuu ainoastaan siihen, että tässä nimenomaisessa salissa annetaan harkintavaltaa. Eri

asia on, että aina harkintavaltaa jää ja on välttämätöntä, että on viisaita ja oikeamielisiä tuomareita, jotka yksittäistapauksissa linjaavat edelleen lainkäyttöä. Se on työnjako, joka on ymmärrettävä ja itsestäänselvä.

Mitä ed. Luhtanen sanoi laintarkastustoimistosta, pitää hyvin paikkansa, ja sikäli kuin olen voinut havaita, ne lait, joita on jouduttu jatkuvasti kritisoida, sikäli, että esitykset ovat huonosti valmisteltuja ja niistä eivät ilmene vaikutukset ja niitä on vaikea ymmärtää, ovat niitä esityksiä, joita ei ole koskaan oikeusministeriön tarkastettavaksi toimitettu. Verolakeja ei ole koskaan sinne viety, ja hyvin paljon sosiaalialan lainsäädäntöä menee myös ohi. Tässä suhteessa vika ei suinkaan ole lainvalmistelussa, ei ainkaan oikeusministeriössä, vaan hallituksessa, joka ei pysty noudattamaan aikatauluja.

Ed. Vähänäkki puuttui myös kysymykseen laintarkastuksen tasosta. Toteaisin, että se, mitä hän sanoi, on tietysti aivan paikallaan ja tällä tavoin on meneteltävä.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin ed. Aittoniemen äskeistä puheenvuoroa kommentoinut siltä osin, kun hän loi silmäyksen oikeusministeriön lainsäädäntöneuvoksiin. Olen sitä mieltä nimenomaan, että meillä on oikeusministeriössä erittäin kyvykäs lainvalmisteluryhmä eri oikeuden aloilta ja heitä kuunnellaan tietysti pohjana kaikissa tärkeissä laeissa. Edelleen kuunnellaan elävää elämää kokeneita ihmisiä, järjestöjä jne. ja ennen kaikkea myös tutkimuksia eli professoreita ja yliopistomaailmaa yleensäkin. Minusta nimenomaan näin seurataan ajan valtimolla asioita, kun sen sijaan tuomioistuimissa sovelletaan jo kenties satakin vuotta sitten säädettyjä lakeja.

Näin ollen minusta korkeimpien oikeuksien tuomareiden merkitys lainvalmistelutyössä on se, että valmiista tekeleestä he antavat lausuntoja, repressiivisiä lausuntoja, myöhemmin vaikuttavia, että kenties niitä otetaan sitten huomioon, mikä on hyvä asia, jos aivan ristiriitaisuuksia tulee verrattuna vanhaan käytäntöön.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Tukisin vahvasti ed. Laxin kantaa siitä, että kun tuomarikunta — käräjätuomarit, hovioikeudet, korkeimman oikeuden jäsenet — huomaa, että yhden ja saman lain perusteella joudutaan toistuvasti heidän mielestään jopa väärin menettelemään ja koko laki on virheellinen, heidän pitäisi

tulla julkisuuteen kertomaan, että laissa on sellaisia ja sellaisia virheellisyyksiä, jotka tulisi korjata. Ei voi olla niin, että he vain vaikenevat ja uskovat, että kyllä eduskunta pelkästään säätää lakeja. Heidän kokemustaan pitäisi käyttää hyväksi. Tokihan heillä on aloitemahdollisuus. En muista menettelyä tarkasti, mutta näin he voivat myös eduskuntaa lähestyä, ja näin tulisi menetelläkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys vuoden 1997 veroasteikkolaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 104/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1996 vp
Lakialoite 43/1996 vp
Toivomusaloite 24/1996 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 9) asiasta.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 105/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1996 vp
Lakialoite 5, 6, 8, 12, 58, 63/1995 vp, 10, 12, 24, 36, 40, 42, 44, 47, 60/1996 vp
Toivomusaloite 34, 43, 45, 49, 50, 56/1995 vp, 17, 19, 22, 25, 36, 39, 41, 43/1996 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan ensin, että eduskunta hyväksyisi vastalauseen sisältämän lausuman siitä, että "hallitus valmistelee nopeasti esityksen henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien jakamattoman voiton verotuksen muuttamiseksi osakeyhtiöihin rinnasteisiksi niin, että henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien omien pääomien lisäntymistä ja työllistämismahdollisuuksia edistetään".

Samalla totean, että tuloverolain ja veroasteikkolain toisen käsittelyn yhteydessä näitten lakiesitysten äänestyksissä hallituspuolueiden verokapina sammui hyvin lyhyeen. Keskustahan teki omalta osaltaan esityksiä työllistävemmän ja oikeudenmukaisemman verolinjan puolesta. Erityisesti viitataan siihen, että kannustinvähennystä olisi voitu muuttaa pieni- ja keskituloisia ja matalapalkka-aloja suosivaksi, verotusta muuttaa noin 500 miljoonaa markkaa näitä tulonsaajaryhmiä suosivaksi. Kuitenkin ne monet hallituspuolueiden kansanedustajat, jotka puhuivat ja julkisuudessaakin ovat puhuneet oikeudenmukaisemman ja työllistävemmän verolinjan puolesta, tukevat hallituksen linjaa. Myös SDP:n puolueuuevoston kokouksessa pääministerikin puhui siitä, että verolinjaa pitäisi muuttaa nimenomaan pieni- ja keskituloisia suosivaksi. On valitettavaa, että nämä linjaukset jäävät vain puheiden tasolle. Tämä on poliittisen järjestelmämme kannalta huono asia.

Myös viitataan siihen, että toisessa käsittelyssä keskusta teki esityksen myös matkavähennyksen

maltillisesta korottamisesta ja myös esityksen kotityön mahdollistamisesta. On syytä ihmetellä, missä kotityön verotuksen vähennyskelpoisuus oikein makaa ja luuraa. Kokoomuksen puoluehallituksen on antanut oikein julkilausuman, että tämä pitäisi hoitaa. Tämä olisi pitänyt jo hoitaa budjettiriihen yhteydessä kesällä viimeistään. Näin ollen olisi voitu kotityötä hyödyntää ja luoda todellakin 20 000—30 000 uutta työpaikkaa niin, että valtiontaloudellinen vaikutus olisi ollut ei ainakaan valtiontaloutta rasittava.

Arvoisa puhemies! Erityinen huolenaihe on nyt pienen ja keskusuurien yritystoiminnan verotus. Eilen elinkeinopoliittisessa selonteossa tähän osin viitattiin, vaikka selonteko tältä osin ei mitään erityistä anna. Siellä vain viitataan verotusmenettelyihin. Tosiasiaan on, että meillä pääoma- ja yhteisöverouudistuksen siirtymäsäännökset ovat poistumassa 97 ja 98. Tosiasia on myös, että hallitus on sekä EVL:n että TVL:n muutosesityksillä lähinnä yksityiskäytön osalta ja myös varainsiirtoverolain muutosesityksen kautta heikentämässä henkilöyritysten ja elinkeinonharjoittajien verotuksellista asemaa. Eräät pienet muutokset tuloverolaissa eivät kokonaisuutta paranna.

Tilanne on se, että henkilöyhtiöitä, osin elinkeinonharjoittajia, jotka toimivat toiminiminä, ollaan nyt nopeasti muuttamassa osakeyhtiömuotoisiksi. Näin ollen ainoastaan sellaiset henkilöyhtiöt, joiden tase on niin huono, ettei muuttaminen onnistu, näyttävät jäävän henkilöyhtiömuotoisiksi. Tähän liittyy kaksi erittäin merkittävää ongelmaa. Yrittäjyyden kynnyks nousee, ja toisaalta oman pääoman kertymismahdollisuudet eivät voi näissä pienemmissä yrityksissä olla hyvät. Mehän tiedämme, että täällä ollaan hyväksymässä uusi osakeyhtiölaki, joka nostaa muun muassa osakepääomaa, tuo uutta byrokratiaa, ja sillä tavalla kynnyks perustaa osakeyhtiö nousee. Mitään pieniyhtiömalliahan lakiesitys ei sisällä. Kun toisaalta henkilöyritykset ja elinkeinonharjoittajat jäävät sivuun toimivina yrityksinä jossakin määrin, yrittämisen kynnyks niiltäkin osin nousee.

Tämä on väärä linja. Päinvastoin meidän pitäisi Suomessa alentaa yrittämisen kynnyks, koska Suomessa tarvitaan kymmeniätuhasia uusia yrityksiä. Kun vertaamme omaa yrityskantaamme EU:n suuntaan, niin toteamme, että meiltä puuttuu paljon työllistäviä yrityksiä verrattuna EU-maihin.

Eräs erityisen ajankohtainen asia, joka tosin ei ole tämän lakiesityksen yhteydessä esillä, mutta

liittyy tähän ponsiesitykseen, on siirtymävarausasia. Se olisi yksi asia, jolla voitaisiin vauhdittaa pk-sektorin oman pääoman kerryttämismahdollisuuksia. Pääministerikin on viitannut siihen ja jokainen ymmärtää sen, että jos Suomi menee Rahaliittoon jossain vaiheessa, lähes ainoa toimiva puskuri on nimenomaan yrityksen taseiden sisällä. Nimenomaan myös pk-sektorilla pitäisi olla lisää omia pääomia, vahvat taseet, ja verotuksen pitäisi tätä edistää eikä rangaista. Nyt hallitus on esittämässä, että lääninverovirastolta voitaisiin anoa näitten siirtymävarausten lukemista tuloksi myöhemmin vuosina. Käytännössä kai tämä tarkoittaa sitä, jos on konkurssianomus melkein käsillä, niin sitten voisi mennä hattu kourassa lääninverovirastoon anomaan tällaista poikkeuslupaa. Eihän tällainen politiikka edistä yrittäjyyttä Suomessa eikä missään tapauksessa riitä.

Sen takia, arvoisa puhemies, kyllä meillä pitäisi nopeasti valmistella henkilöyhtiöitä ja elinkeinonharjoittajia varten osakeyhtiöön rinnastettava veromalli jakamattoman voiton verotuksen osalta. Eduskuntahan edellytti pääoma- ja yhteisöverouudistuksen yhteydessä tällaista valinasta veromallia, ns. aitamallia, mutta valtiovainministeriön virkamiehet ovat tälle hyvin penseitä, ja ilman poliittista tahtoa ei tätä asiaa voida viedä eteenpäin. Sen takia tämä ponsiesitys, joka sisältyy vastalauseeseen, pitäisi nyt hyväksyä ja tällä tavalla me voisimme edistää työllistävää pk-sektoria konkreettisemmalla tavalla jo ehkä seuraavan vuoden talousarviossa.

Ed. I. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Joensuu (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilän puheenvuoron johdosta toteaisin hänen käyttäneen niistä puheenvuoroista, joita täältä vasemmalta laidalta hallituspuolueista viikko pari sitten käytettiin, termiä "kapina". Kyse ei ollut kapinasta, vaan napinasta. Me kaikki tiedämme sen, että ei täällä paljon kapinoida hallituksen esityksiä vastaan, vaan ne menevät sillä voimalla eteenpäin kuin ne hallituksesta tänne tulevat. Tässä mielessä terminne oli kyllä väärä. Me olemme reformaation, ei revoluution, kannattajia ainakin tässä liikkeessä, missä minä olen, tässä salissa.

Ed. Ala-Nissilä lienee tämän salin parhaimpia asiantuntijoita verotuksen suhteen. Mutta ihmettelen vain suureen ääneen, miksi ed. Ala-

Nissilä ei antanut tätä asiantuntemustaan käyttöön jo Ahon hallituksen aikana. Miksi kaikki nämä nerokkuudet löytyvät vasta nyt?

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilää ei silloin ollut vielä huomattu. Tulee aina se aika, jolloin kyvyt huomataan paremmin, ja nyt on se aika.

Mutta minä olen eräässä asiassa perinteisesti eri mieltä ed. Ala-Nissilän kanssa. Hänen puheenvuoronsa muut osat hyväksyn, ja ne ovat aivan oikeita myös tänne opposition suuntaan. Mutta mitä tulee näihin pienyhtiöihin, jotka mahdollistavat yrittämisen, niin käytin tämän saman puheenvuoron eräänä päivänä, kun ed. Tarkan aloite 1 000 markan osakepääomilla toimiviksi pöytälaatikkoyhtiöiksi oli täällä. Tämän tyyppinen yrittäminen, jossa 1 000 markan pääomalla perustetaan yhtiö, on hyvin heikolla pohjalla, ja usein yhtiö perustetaankin vain sitä varten, että saataisiin sen kautta pimitettyä omia ansiotuloja taikka sitten tehdyksi jonkinlaisia konkeloita, jos niitä yhtiöitä on parikymmentä pöytälaatikossa, niin kuin varmasti joillakin on. Joka yrittää rehellisesti, niin kyllä täytyy 50 000 markan osakepääoma olla yhtiöön sillä tavalla, että se makaa tukevalla pohjalla. Jos ei ole, on tietysti olemassa muita yhtiömuotoja.

Minä en välttämättä tiedä, tarkoittiko ed. Ala-Nissilä nimenomaan sitä, että tällaisia 1 000 markan osakepääoman yhtiöitä pitäisi olla, mutta jos hän näin tarkoitti, olen jyrkästi eri mieltä. Ne on tehty keinottelupohjaksi, ja rehelliseen yrittämiseen on tietysti muita mahdollisuuksia. Muilta osin kyllä olen, ed. Ala-Nissilä, teidän kanssanne samaa mieltä ainakin siitä syystä, vaikka en asiasta ymmärrä, että te vaikutitte muuten vakuuttavalta.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron loppuosa oli hyvä, mutta totean, että tässä ponsiesityksessä nimenomaan ei ole kysymys osakeyhtiöstä vaan henkilöyhtiöstä ja elinkeinonharjoittajista, joilla on henkilökohtainen vastuu näissä yrityksissä. Nämä yritykset ovat juuri niitä, joilla on helpompi yrittäminen aloittaa, ja näitten yritysten oman pääoman kertymismahdollisuuksia pitäisi parantaa.

Mitä tulee ed. Joenpalon puheenvuoroon, niin nimitettäköön tätä muun muassa teidän käynnistämään keskustelua täällä veronapinaksi. Se sopii. Minä uskon, että nämä puhereferaattit, joita te teitte, näyttävät hyviltä varmaan Forssan

Lehden sivuilla ja kuulostavat täälläkin ihan hyviltä, mutta ne eivät johda, ed. Joenpalo, mihinkään. Sitä on syytä valittaa, koska verolinjaa pitäisi saada oikeudenmukaisemmaksi ja ennen kaikkea myöskin työllistävemmäksi, koska jos olisimme voineet ensi vuonna kohdistaa enemmän verokevennyksiä matalapalkka-aloille, pieni- ja keskituloisille, sillä olisi ollut työllistävämpi merkitys, koska juuri näiden alojen verokiilaa pitäisi leikata ja näiden tulonsaajaryhmien kulumahdollisuuksia parantaa. Se olisi työllisyyden kannalta parempi.

Kyllä minä luulen, että kansalaiset tähän SDP:n ja vasemmistoliiton suunnalta käytyyn veronapinaan ovat aika pettyneitä. Paljon puhutaan, mutta ei löydy tekoja, ja tällä linjalla kyllä tulee verokarhu vastaan.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mieluusti jatkan muutamalla sanalla vielä ed. Joenpalon esille ottamasta kysymyksenasettelusta sen suhteen, miksei ed. Ala-Nissilän täällä nyt esittämä ponsiesitys saanut sijaa ja enemmän tilaa jo edellisen hallituksen aikana. Silloin kun pääoma- ja yritysverouudistusta valmisteltiin, tämä paljon puhuttu aitamalli oli jo vahvasti esillä, se pitää paikkansa. Eri valmisteluvaiheiden jälkeen päädyttiin kuitenkin silloin siihen — merkittävän osan yrittäjäjärjestöistä myöskin ollessa mukana siinä toteamuksessa — että yritetään hakea ratkaisua niissä oloissa pääomaveroja ja yritysverouudistuksessa sillä mallilla, jonka mallin mukaisesti mainitut uudistukset toteutettiin ja aitamalli siinä vaiheessa jätettiin syrjään.

Aitamallin siinä vaiheessa syrjään jättäminen osin perusteltiin sillä, että mainitun valmisteluvaiheen loppuvaiheessa haettiin erilaisin keinoin ja keinoin, sanoisiko, jonkinlaista ymmärtämystä ja vastaantuloa nimenomaan näitten henkilöyhtiöitten suuntaan. Ne vastaantulot olivat aika vähäisiä. En viitsi ilmaista, mistä suunnasta tuli se ongelmatiikka vastaan, että ne jäivät aika vähäisiksi, mutta yhtä kaikki näin kävi.

Niinpä ne kokemukset, mitkä tästä ovat olemassa vuodesta 1993 lähtien tähän päivään saakka, antavat kyllä aiheen nyt sitten pohdiskella, että ehkä sittenkin tulee uudelleen tarkastella se idea, se mahdollisuus, että otettaisiin käyttöön tämä ed. Ala-Nissilän täällä hahmottelema malli, joka ei ole pulmaton, se rehellisyyden nimissä sanottakoon. On varmasti niitä, jotka ovat minua enemmän asiaan perehtyneet ja tietävät erityisen hyvin sen, että se ei ole pulmaton asia. Mutta se on kuitenkin niin, sanoisiko, käyttökelpoinen malli

kaiken tämän kokemuksen jälkeen, että varmasti se kannattaa selvittää ja myös sen mahdollisuudet hyvin perusteellisesti pohtia ensin hallituksen ja sitten täällä eduskunnan piirissä.

Arvoisa puhemies! Mitä muutoin tulee nyt käsittelyssä oleviin esityksiin, haluan vielä muistuttaa oikeastaan vain siitä, että tärkeä prosessi viimeisen kolmen kuukauden aikana näitten keskeisten verolakien käsittelyssä on nyt finaalis-
saan: kolmannessa käsittelyssä. Sanoisin, että tämä aika perusteellinen käsittely ei totisesti ole ollut turha ja tarpeeton.

Kiinnitän erityisesti kahteen seikkaan huomiota. Silloin kun nämä esitykset olivat täällä lähete keskustelussa ja kun myös budjetin lähete keskustelun yhteydessä näistä asioista keskusteltiin, oli aika lailla erilainen käsitys siitä faktapohjasta, siitä, mitä nämä esitykset konkreettisesti merkitsevät eri verovelvollisryhmien kannalta, esimerkiksi eläkeläisten verotuksen kannalta. Minusta se käsittelyprosessi, mikä nyt on taakse jäänyt, osoittaa, että ne kriittiset äänenpainot, jotka jo lähete keskustelun yhteydessä näistä asioista lausuttiin, pitävät paikkansa.

Minä toistamiseen katson, niin kuin toisenkin käsittelyn yhteydessä jo katsoin, verojaoston puheenjohtajaan ed. Kimmo Sasiin, joka edustaa hallituspuolueita ja vielä myöskin valtiovarainministerin puoluetta. Uskon, että myöskin ed. Sasi on valmis osaltaan tarvittaessa todistamaan sen yhden esimerkin tässä esille ottaakseni, että esimerkiksi eläkeläisistä todella 500 000—600 000 eläkeläisen kohtalona on saada ei penninkään kevennystä verotukseensa vaan joutua verotuksen kiristysten kohteeksi. Verotuksen kiristysten kohtaanto tulee nimenomaan energia-verotuksen kautta, ja kun henkilöverotuksen puolelle ei tule penninkään kevennystä, summa on äsken mainitun kaltainen, miinus-merkkinen, näiden verovelvollisryhmien kannalta. (Ed. AlaNissilän välihuuto) — No, se vielä sitten, ed. AlaNissilä on aivan oikeassa.

Oma lukunsa on työttömät. Merkittävä osa työttömistä on niitä, joiden kohdalla ei vain energiavero tuo lisätaakkaa vaan jotka jopa menettävät absoluuttisesti, joiden kohdalla verotus kiristyy jopa siitä, mitä se tänä vuonna 1996 on. Aitiyslomalla olevat äidit, sairastavat, myöskin suuri osa näistä jää näiden kevennysten ulkopuolelle, joista kevennyksistä ministerin palkoilla napataan puhtaana noin 10 000 markkaa, vähän enemmänkin kuin 10 000 markkaa, käteen.

Haluan tämän ääneen lausua tässä — eräät ministerit ärhentelevät silloin, kun me lausimme

lähete keskustelussa nämä faktat ääneen — kun viimeistäänkin näiden lakien valiokuntakäsittelyn yhteydessä on tullut selväksi, että nämä ääneen lausutut väittämät eivät ole vääriä eivätkä ne ole väittämiä, vaan ne ovat väittämien sijasta faktoiksi todetut näiden asioiden käsittelyn yhteydessä tässä talossa, nimenomaan valiokuntakäsittelyn yhteydessä.

Merkittävää tämän prosessin aikana on ollut myös se keskustelu, jota vasemmistopuolueiden keskuudessa on käyty, erityisen rohkeasti sosialidemokraattisten kansanedustajien keskuudessa. Voisi tietysti ajatella sillä tavalla, että me keskustassa ikään kuin hymyilisimme vain sille, että siellä on veronapinaa ollut. Olen aivan varma ja vakuuttunut, että on ollut aitoa, vilpitöntä tyytymättömyyttä, napinaa tai kapinaa, miten vain, se mitä monien sosialidemokraattisten kansanedustajien keskuudessa on tapahtunut.

Toiveeni tässä on vain se, että kun kerran eduskunnassa näin vankan, näin suuren, joukon yhteinen tahdonilmaus on saman suuntainen verotuksen linjan suhteen, se tahdonilmaus alkaisi näkyä vähitellen myöskin hallituksen teoissa. Nyt se ei näkynyt, vaan ratkaisut olivat täsmälleen päinvastaisia kuin yleinen tahto oli. Toiveeni jatkossa on, että jatkossa edes se linja, jonka puolesta niin monet esimerkiksi demareista täällä ovat puhuneet, saisi sijansa myöskin hallituksen konkreeteissa ratkaisuissa, kun niitä ratkaisuja tehdään.

En malta olla mainitsematta myöskään sosialidemokraattisen puolueuuevoston tai -valtuuston, mikä se on, kokousta ja siellä tullutta tahdonilmaisua ja poliittista linjaa. Se tuki niitä kriittisiä kantoja, ainakin se, mitä lehdistä saattoin lukea, joita kriittisiä kantoja monet sosialidemokraattiset edustajat ovat täällä kertoneet. Toimikaa täällä niin myös, edustajat sosialidemokraattien riveissä, kuin te täällä puhutte ja kuin teidän puolue-elimenne aivan oikean suuntaisesti mielestäni keskustalaisesta näkökulmasta katsoen ovat myöskin puolue-elimissä asioista päättäneet. Tämä on, miten nyt sanoisikaan, rakentava kädenojennus, innostaminen ja kannustaminen siihen, että edes jatkossa linja muuttuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kannatan ed. AlaNissilän ehdotusta perustelulausumaksi, johon liittyy pulmia, mutta joka on kuitenkin tavattoman hyvä asia perusteellisesti selvitetäväksi.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen kävi verokapina — veronapina-keskustelua läpi. Entisenä ministerinä hän on hyvin selvillä siitä, että hallitustyö perustuu kompromisseihin. Myöskään vihreät eivät olleet täysin tyytyväisiä tuohon asteikkoratkaisuun, mutta kompromissin olimme valmiit kuitenkin pitkin hampain hyväksymään.

Mitä tulee kannustinvähennyskysymykseen, toivoisin, että keskusta olisi rehellinen sen suhteen, että kannustinloukkutyöhön liittyvät asiat liittyvät aika olennaisesti siihen, kuinka verotetaan palkkatuloja ja toisaalta kuinka verotetaan sosiaaliturvaa. Jos tavallaan sama potti veroja on käytettävissä tai tavoitteena kerätä, tuossa tilanteessa tietenkin on kyse siitä, että se, joka on muilla, on toisilta pois.

Toivoisin myös, että vastaisuudessa keskustan edustajat toisivat jaostoon näitä omia ajatuksiaan. Esimerkiksi ed. Ala-Nissilän ponnesta olisi voitu ainakin osia suodattaa mietintöön, mutta jaostokäsittelyyn sitä ei minään konkreettisena esityksenä tuotu. Kuitenkin verojaosto perehtyi esimerkiksi termiinitappioasiaan. Teimme näiltä osin muutoksen hallituksen esitykseen, niin että siitä ei ainakaan voida verojaostoa syyttää, etteikö aikaa olisi käytetty näiden asioiden pohtimiseen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Anttila viittasi siihen, että hallituksen veroratkaisut ovat kompromissi. Ed. Pekkarinen taas totesi, että hallituksen ratkaisu kiristää muun muassa työttömien verotusta. Näin tapahtuu. Itse en pidä hyvänä sitä, että vasemmistojohtoinen hallitus on ollut mukana tekemässä sellaista kompromissia, joka tuo todellakin verotukseen aivan uuden periaatteen, mihin ed. Anttilakin viittasi: Työttömyysturvan varassa olevien verotus kiristyy, samalla kun palkkatuloja ja yrittäjätuloja saavien verotus kevenee, eli verotukseen tuodaan kokonaan uusi periaate, jonka mukaan sosiaalisten tulonsiirtojen varassa olevien verotus voi ja sen pitää olla, kuten kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Zyskowitz aiemmin on tämentänyt, kireämpää kuin palkkatuloja saavien verotuksen.

Todella tilanne on se, että hallituksen pitäisi pohtia vakavasti, mihin toimiin se ryhtyy estääkseen työttömien verojen kiristymisen sen jälkeen kun eduskuntakin äänesti nurin esityksen siitä, että kunnallinen ansiotulovähennys olisi ulotettu koskemaan myös työttömiä. Nythän tilanne on

se, että valtaosa pitkäaikaistyöttömistä joutuu ensi vuonna tilanteeseen, missä heidän verotuksensa tulee tästä vuodesta kiristymään. Tiedän aivan varmasti sen, että ainakaan vasemmistoliiton ministerien tarkoituksena tällainen ratkaisu ei ollut. He eivät edes huomanneet, että hallitus tällaisen ratkaisun teki.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähinnä ed. U. Anttilan puheenvuoron johdosta totean, että minä unohdin antaa tunnustusta teidän ryhmänne puheille. Ne ovat näissä keskusteluissa olleet aivan oikeita, vaikka se äänestäminen ei ollutkaan aivan oikein. Ed. Anttila sekä valiokunnassa että täällä salissa on käyttänyt aivan oikean suuntaisia puheenvuoroja.

Se oli se tärkein, mihin ed. Anttilan puheenvuorossa halusin tarttua, että on juuri näin: ei tarkastelussa vain varsinainen verotus, tulo- ja varallisuusverotus, vaan myöskin erilaiset sosiaaliverot. Niitä kokonaisuutena pitää tarkastella silloin, kun arvioidaan verotuksen kohtaanottoa. Nythän käy niin, että varsinaisen tulo- ja varallisuusverotuksen ohella myöskin sosiaaliturvamaksut ovat lisäelementtinä tavallaan eriarvoisuutta kokonaisuudessa lisäämässä. Sehän tapahtuu sillä tavalla, että työntekijän sosiaalivaikutusmaksua pudotetaan yli 80 000 markkaa olevalta palkan osalta enemmän kuin muiden kohdalla, mikä entisestään lisää sitä eriarvoisuutta, mitä nyt jo pohjalla on. Tässä mielessä edustaja on aivan oikeassa.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Veronmaksajain Keskusliitto on kutsunut nyt sinettinsä saavaa veroratkaisua historialliseksi muutokseksi, koska nyt palkkaverotuksen huippu vihdoin ohitetaan.

Tiedot verotuksen kehittymisestä tuloverotuksen osalta vuodesta 95, jolloin huippu saavutettiin, ensi vuoteen ovat veronmaksajain kannalta varsin lohdullista luettavaa. Tuloverotus kevenee, mutta ei valitettavasti lähestulkoonkaan sille tasolle, jolla oltiin Ahon hallituksen aloittaessa vuonna 91.

Tuolloin hyvätuloisen akateemisen perheen veroprosentti oli 35,1 prosenttia, kun se huipussaan vuonna 95 ja 96 oli 42,4 prosenttia ja 42,2 prosenttia. Ensi vuonna veroasteen arvioidaan olevan 40,7 prosenttia, mutta sekin on vielä varsin korkea luku.

Toimihenkilöperheen vastaava luku vuonna 91 oli 28 prosenttia, 36,2 prosenttia huippuvuon-

na, tänä vuonna 36,1 prosenttia ja ensi vuonna selvä keveneminen 34,6 prosenttiin.

Teollisuustyöntekijäperheessä vuonna 91 verotus oli 23,8 prosenttia, vuonna 95 huipulla 33 prosenttia, tänä vuonna 32,9 prosenttia ja ensi vuonna selvä keveneminen 31,4 prosenttiin. Nyt vihdoinkin toivottavasti ollaan oikealla kehitysuralla.

Mikä on merkittävää, on se, että tuloverotuksen keveneminen tapahtuu myös varsin tasaisesti. Tietysti on eri tapoja mitata, mikä on tasaista tuloverotuksen keventämistä, mutta jos prosenttiyksikköinä arvioidaan tuloverotuksen keventymistä, kaikkein suurin kevennys tapahtuu 40 000 markan vuositulojen kohdalla, jolloin kevennys on 2,5 prosenttiyksikköä. Muutoin voidaan sanoa, että kevennys on suhteellisen tasaisesti tuloryhmästä riippuen 1,8:sta 2 prosenttiyksikköön.

Jos katsotaan, paljonko maksettavat verot putoavat, ne putoavat kaikkein eniten pienillä tulotasoilla. Jälleen voidaan todeta, että 40 000 markan tuloilla maksettavat verot putoavat lähes 1 000 markkaa ja maksettavat verot siis pienenevät 11,3 prosenttia. Prosenttialennus maksetuista veroista pienenee aina tulojen kasvaessa.

Jos taas arvioidaan markkamääräisesti, paljonko verot kevenevät, on tietysti täysin selvää, että kun meillä on progressiivinen verojärjestelmä ja kunnallisverotus suhteellista, näissä olosuhteissa markkamääräisesti kevennykset ovat sellaiset, että mitä suuremmat tulot ovat, sitä suuremmat ovat kevennykset myös markkamääräisesti.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että kun meillä myös palkkaratkaisut pääsääntöisesti tehdään prosenttipohjaisesti — tämän kaikki työmarkkinajärjestöt ovat hyväksyneet — ja myös eläkkeitä korotetaan prosenttipohjaisesti, prosenttiyksiköissä tapahtuva verotuksen muutos on mielestäni kaikkein oikein mittari.

Täällä on myös arvosteltu sitä, että työttömät jätetään verokevennyksen tai ansiotulovähennyksen ulkopuolelle. Tämä ratkaisu perustuu hallituksen tietoiseen ratkaisuun koskien tuloloukuongelman ratkaisemista. Totuus tänä päivänä Suomessa on se, että meillä löytyy useita tuloalueita, joilla työnteke ei kannata. SAK:n laskelmat muun muassa nelihenkisen perheen osalta, jossa on kaksi työssäkäyvää aikuista, kummankin tulot 6 000 markkaa kuukaudessa, osoittavat, että jos tulot nousevat kummallakin 8 500 markkaan, bruttoansion noususta perheel-

le ei jää käteen mitään, vaan tulot saattavat jopa muutamalla sadalla markalla pienentyä. Tietenkään se, että kun bruttopalkka kasvaa, käteen jäävä tulo perheellä pienenee, ei ole tervettä tulokehitystä.

Vastaavan tyyppisiä ongelmia on myös tulojen ja sosiaaliturvan yhteensovituksessa. Siitä syystä on mielestäni perusteltua ja oikein se, että siirrytään järjestelmään, jossa ansiotuloja, varsinkin pieniä tuloja, joihin erityisesti ansiotulovähennys kohdistuu, kohdellaan jonkin verran lievemmin kuin sosiaalisia tulonsiirtoja, kunnes päästään sellaiseen järjestelmään, jossa sosiaaliset tulonsiirrot ja verotus on yhdistetty sillä tavalla, että työnteke kaikissa tilanteissa, myös pienillä palkkatuloilla, kannattaa.

On myös sanottu, että eläkeläiset eivät riittävästi hyödy uudistuksesta. On totta, että eläkeläiset, joilla on suuret tulot, hyötyvät verokevennyksistä. Ne eläkeläiset, jotka eivät maksa veroja lainkaan, luonnollisesti eivät myöskään hyödy mitään verotuksen keventämisestä.

Tältä osin voidaan todeta, että pitäisi myös katsoa tilanteeseen, jolloin eläkeläisten verotusta lama-aikana muutettiin. Pienituloiset eläkeläiset eivät Ahon hallituksen aikana kärsineet lainkaan verotusmuutoksista, mutta suurituloisille eläkeläisille laitettiin erittäin korkeat erityiset kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut. Tietysti tältä osin aikaisempia ratkaisuja ollaan jonkin verran purkamassa, jotta päädyttäisiin tilanteeseen, jossa eläkeläiset olivat ennen lamakauden alkua kaiken kaikkiaan.

Mutta mielestäni on välttämättä muistettava totuus eläkeläisten verotuksesta. Eläkeläisillä on eläketulovähennys, joka on huomattavasti suurempi ja merkittävämpi kuin nyt annettava ansiotulovähennys. Haluan myös muistuttaa siitä, että eläkeläiset, joiden vuositulot ovat alle 75 000 markkaa, maksavat vähemmän tuloveroja kuin työssäkäyvät palkansaajat, eli lähes 80 prosenttia eläkeläisistä on tällä hetkellä kevyemmän verotuksen piirissä, ja tämä tosiasia joka tapauksessa pitäisi muistaa. Tietysti on luonnollista, että jos eläkeläisillä on oma vähennyksensä, he eivät voi saada kaikkia muita vähennyksiä, kuten ansiotulovähennystä.

Jos halutaan järjestelmää kehittää, niin pitää jokaisen ryhmän omaa vähennysjärjestelmää pyrkiä kehittämään. Lopputuloksena varmasti kaikkein oikeudenmukaisin järjestelmä olisi se, jossa kaikkia tuloja kohdellaan yhdenmukaisesti, mutta kuitenkin siten, että työnteke kaikissa tilanteissa kannattaa.

Haluan yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Ala-Nissilä täällä toi esille. Nämä esitykset ovat jossain määrin ongelmallisia henkilöyhtiöille. Totuus on se, että aikoinaan, kun pääomatuloverojärjestelmä kehitettiin, siinä yhteydessä pyrittiin löytämään aitamallin kautta ratkaisu, joka olisi ollut elegantti ja jolla henkilö- ja osakeyhtiöt olisi saatettu samaan asemaan. Kuitenkin teknisten vaikeuksien vuoksi tuo ei ollut mahdollista. Sen jälkeen on etsitty erilaisia muita vaihtoehtoja ja ensi vuodelle esitetään järjestelmää, jossa pääomatulo-osuutta kertyisi yhtiöistä enemmän ja joka jonkin verran lieventää henkilöyhtiöiden verotusta. Mutta kun samalla tapahtuu merkittäviä muita muutoksia henkilöyhtiöiden verotuksessa, voidaan sanoa, että henkilöyhtiöiden suhteellinen verotuksellinen asema verrattuna osakeyhtiöihin ensi vuodesta alkaen ja vielä seuraavanakin vuonna tiettyjen siirtymäjärjestelyjen päättyessä selvästi heikkenee.

Valitettavaa on, jos nämä muutokset kaiken kaikkiaan johtavat siihen, että henkilöyhtiöiden syntyminen oleellisesti heikkenee, koska yritystoiminnan aloittaminen henkilöyhtiön muodossa on kaikkein kätevin. Tietysti jos työpaikkojen luomista ajatellaan, ensimmäisenä askeleena yritystoiminnan aloittamisessa henkilöyhtiö on luonnollinen, ja tietysti olisi tärkeätä, että niille turvattaisiin myös verotukselliset toimintaedellytykset mahdollisimman hyvin.

Arvoisa puhemies! Pariin seikkaan haluan vielä kiinnittää huomiota, joihin valiokunnassa on kiinnitetty huomiota.

Ensimmäinen niistä on se, että kun ennakonpidätyskortit ovat aikaisemmin tulleet maaliskuusta alkaen voimaan, valtiovarainvaliokunnan verojaostossa tätä kysymystä on selvitetty ja todettu, että kun tämä esitys käsitellään nyt jo marraskuun aikana, on mahdollista siirtyä järjestelmään, jossa ennakonpidätyskortit voidaan toimittaa jo helmikuussa. Näin ollen veronkennykset voivat tulla voimaan jo helmikuusta alkaen eikä maaliskuusta, kuten perinteisesti. Tietysti tätä voidaan pitää hyvänä ratkaisuna tässä suhteessa. Sillä voidaan myös jossain määrin edesauttaa, toivottavasti, markkinoiden elpymistä.

Toinen kysymys, jolta osin valiokunnassa on tehty muutokset tuloverotusta koskevaan lakiin, koskee termiinitappioita. Kun korkein hallinto-oikeus oli ratkaissut, että termiinitappioita ei voida vähentää termiinivoitoista, hallitus aivan oikein esitti, että tämä epäkohta täytyy korjata, koska on täysin selvää, että jos on saman tyyppi-

sestä toiminnasta kyse, tappiot tulee voida vähentää voitoista.

Kuitenkin meillä oli syntynyt, kun tilanne oli oikeudellisesti epävarma, tilanne, jossa vuodesta 93 lähtien, jolloin uusi pääomatuloverojärjestelmä tuli voimaan, näitä tappioita ei voitu vähentää. Tapauksia ei ollut kovin monta, mutta nämä tapaukset, joissa tappioiden vähennyskelvottomuus on tullut ilmi, ovat erittäin valitettavia. Voi sanoa, että useimmissa tapauksissa, jos verovähennystä ei myönnettäisi takautuvasti, se johtaisi näiden henkilöiden henkilökohtaisiin ja perhekohtaisiin konkurssiin.

On erittäin epätavallista, että verolakeja säädetään takautuvasti. Valiokunnassa on kuitenkin harkinnan jälkeen ja ministeriön ja verohallituksen kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen päädytty siihen, että termiinitappioiden vähennysoikeus myönnettäisiin takautuvasti vuodesta 93 alkaen. Kuten todettu, tässä tapauksessa voidaan sanoa, että ei tehdä hyvää verolainsäädäntöä. Tehdään hyvin poikkeuksellista verolainsäädäntöä, mutta kyseessä on tapauksia, joissa on kyse henkilökohtaisista tragedioista, ja katsotaan, että kun verolainsäädäntö on ollut tältä osin virheellinen, näinkin pitkälle takautuvasti verolainsäädäntöä voidaan muuttaa, jotta yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus voidaan toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksessa olemme tyytyväisiä siihen, että eduskunta tänään hyväksyy hallituksen päättämät tuloverokevennykset.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En jatka pitempään. Mitä tulee eläkeläisten verotukseen vielä, ed. Sasi varmaan tietää, että vaille verokevennyksiä eivät tietysti jää pelkästään ne eläkeläiset, jotka eivät veroa maksa. He tietysti jäävät. Sehän on selvä. Mutta, ed. Sasi, niin kuin me molemmat tiedämme, sen lisäksi jää vielä muutama satatuhatta sellaista eläkeläistä, jotka maksavat kunnallisveroa, mutta jotka eivät nyt saa tätä kannustinvähennystä luetuksi hyväkseen. Näinhän me tiedämme asian olevan. Minusta on tärkeätä, että täällä sanotaan täsmällisesti, niin kuin asia on, ja sehän on, ed. Sasi, tällä tavalla.

Mitä tulee muutoin esimerkiksi työttömyys-turvan jättämiseen tämän vähennyksen ulkopuolelle, niin kyllä me keskustassa katsomme, että parempi ja tarkoituksenmukaisempi olisi toinen lähtökohta. Kun verotus kohtelee eri lailla palkkatuloja ja muita etuuksien saajia, niin mieluummin, jos on pakko laskea tai nostaa etuuksien määrää,

ei tehdä sitä verotuksen kautta, vaan itse niitä tulonsiirtoja suurentaen tai pienentäen sen mukaan, mikä tarpeelliseksi ja yhteiskunnallisesti oikeudenmukaiseksi katsottaisiin.

Mitä tulee Veronmaksajain Keskusliiton näkemyksiin näistä asioista, niin totean vain sen, että minusta monesti näyttää siltä, että taitaa koko firma olla tavallaan yhtä perheyrittystä näiden henkilöunionien kautta kokoomuksen kanssa, niin että onneksi olkoon vain!

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Sasi näki kovasti vaivaa osoittaakseen, että hallituksen veroratkaisusta hyötyvät nimenomaan pienituloiset. On totta, että palkansaajien verotus kevenee kyllä tällä ratkaisulla kaikilla tulotasoilla. Mutta vain ed. Sasin matematiikalla voidaan osoittaa, että pienituloiset hyötyvät erityisesti tästä ratkaisusta. Ed. Sasi, prosentteja ei voi syödä. Ihmiset eivät osta prosentteilla ruokaa, he ostavat rahalla.

Kun katsomme tämän veroratkaisun aiheuttamia nettotulon muutoksia, voimme todeta, että jos palkkatulo on vuodessa noin 70 000 markkaa, nettotulon muutos on 1 037 markkaa. Se on 1,9 prosenttia. Mutta jo 300 000 markan vuosituloilla, muistaakseni ed. Sasilla on suurin piirtein sen verran vuosituloja, muutos on 3,2 prosenttia ja hyöty peräti 5 116 markkaa. Puolen miljoonan markan vuosituloissa muutos on jo 3,9 prosenttia ja rahallinen hyöty vuodessa yli 9 000 markkaa.

Ed. Sasi, te yrittite antaa teoreettisen perustelun myös sille, että työttömien verotusta on kiristettävä, samanaikaisesti kun palkkatulojen verotusta kevennetään. Mielestäni tässä on kysymys rankaisusta, siitä että työttömiä rangaistaan paitsi työttömyydellä vielä silläkin, että heidän verotuksensa on kireämpää kuin palkka- ja yrittäjätulojen verotus.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi viittasi henkilöyhtiöiden tilanteeseen aivan oikein. Tanskassahan on malli, jolla henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien jakamatonta voittoa verotetaan alemmalla pääomaverokannalla, jolloin niiden pääoman saantia ja työllistämismahdollisuuksia parannetaan. Olen itsekkin jättänyt tästä aloitteen, joka on aika pitkälle valmis lakiesitys veromallista, joka voisi olla valinnainen henkilöyhtiöille ja elinkeinonharjoittajille. Tällä tavalla voisimme todella parantaa näiden yritysten omien pääomien kerryttämistä ja alentaa yrittämisen kyn-

nystä, kun se nyt on nousussa, mikä ei tähän tilanteeseen ollenkaan sovi.

Mitä tulee Veronmaksajain Keskusliiton vertailuihin menneiltä vuosilta, niin kannattaa ottaa huomioon, että ne eivät ota huomioon sitä, että lapsivähennyksiä vähennettiin ja vastaavalla määrällä korotettiin lapsilisiä, joten tältä osin ne antavat vähän liiankin huonon kuvan menneistä vuosista. Sinällään on aivan oikea linja, että ansiotulojen verotusta voidaan keventää.

Mutta, arvoisa puhemies, täällä puhutaan aivan liian vähän siitä, että tässä vaiheessa verokevennykset pitäisi työllisyysnäkökohdista myös kohdistaa pieni- ja keskituloiisiin, matalapalkkaloille, koska työllisyyden paraneminen on ainoa kestävä tie kestäviin veroalennuksiin ja työttömyys on pahin ongelma Suomessa. Miksi emme käyttäisi verokevennysvaroja työllisyyttä edistävällä tavalla ja samalla oikeudenmukaisemmin tilanteessa, jossa tuloerot ovat kasvussa ja perusturvaleikkaukset kohdistuvat perusturvan varas-

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin myös kommentoida ed. Sasin käsitystä näiden veroratkaisujen tasapuolisuudesta. Tietystä mielessä tietysti veronalennukset menevät aika tasaisesti eri suuntiin, mutta näissä oloissa olisi ollut kyllä huomattavasti perusteita sille, että ne olisi kohdistettu asteikon alapäähän. Ed. Ala-Nissilän mainitsemien työllisyysseikkojen ohella tässä yritetään kannustinloukkuja purkaa, ja se on aika tuskallista puuhaa, koska siinä myös jotkut kärsivät. Niitä tilanteita olisi voinut paljon enemmän lievittää, jos veronalennukset olisivat olleet asteikon alapäässä.

Mutta miksi tässä kävi näin? Täytyy muistaa, että hallitus on tehnyt kahdessa eri vaiheessa päätöksiä verojen alentamisesta. Erityisen epäsosiaalinen osa verojen alennusta ei tapahtunut nyt budjettiriihen yhteydessä, vaan melkein vuotta aikaisemmin tuposopimuksen yhteydessä. Se on sitä onnetonta kolmikantaa, joka sanelee meillä poliittista päätöksentekoa ja on tavallaan asettunut myös eduskunnan yläpuolelle. Siihen meidän on kaikkien aina tyytyminen.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasi sanoi monia perusteluja sille, miten hyvää ja perusteltua on tuloverojen alennus. Ed. Sasi puhui, että osin tässä puretaan tuloloukkuja ja työnteke olisi aina kannattavaa ja että siihen suuntaan tässä nyt edetään.

Tietysti vielä se, että purettaisiin verokiila, on vilahdellut monissa asioissa.

Kuitenkin jos asiaa ajattele kokonaisuutena, suurituloisten osalta työnteke on aina kannattavaa, jos puhutaan todella suurituloisista. Kyllä heillä jää aina käteen enemmän. He eivät saa sosiaalisia tulonsiirtoja, niin että ei voi palkkaa vaihtaa mihinkään muuhun. Lapsilisät taitaa olla ainoa, mitä vielä tulee, ja ne eivät riipu siitä, hankkiiko mitään vai ei.

Sanonta, joka monesti on vilahdellut näissä puheissa, on, että "pienituloiset suhteellisesti ottaen saavat enemmän". Tuntuu aika kornilta jutulta, että perustellaan tällaisella ajatuksella. Jotenkin kuitenkin tuntuu, että tämä on nyt sitä hallituksessa olon hintaa, ja niinhän se onkin tämän hallituksen hintaa. Tietysti kokoomus on vedättänyt tässä läpi omia tahtojaan. Minua harmittaa, kuulun niihin napisijoihin, mutta näköjään tämä eduskuntatyö on sellaista, että kompromissia tehdään ja jotkut vievät ja toiset vikisevät ja asiat menee läpi.

Ed. Pykäläinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä todeta, että kaikki palkansaajat hyötyvät tulonveronkevennyksestä.

Kun ed. Laakso puhui markoista, on syytä todeta, että esimerkiksi inflaatiotarkistusta on hieman vaikea tehdä markoin, koska inflaatio ei etene markoin, vaan se etenee prosentein.

Salissa on kovasti keskusteltu joka vuosi siitä, että suurituloiset hyötyvät mistä tahansa verouudistuksesta. Jos näin olisi, suurituloisten verotus Suomessa olisi poikkeuksellisen kevyttä. Totuus on kuitenkin se, että se on yksi ankarimpia maailmassa. Tosin totean sen, että jos ongelmia pyritään ratkaisemaan, niin tuloverotuksessakin kevennykset tulisi kohdistaa pienempikeskituloisille, koska siellä tällä hetkellä tuloloukkuongelmat ovat kaikkein pahimpia.

On todella totta, että muutokset koskevat työttömiä. Ensisijaisesti niitä ei ehkä tulisi pyrkiä ratkaisemaan verotuksen kautta, mutta totuus on, että verotus on meillä keskeinen elementti tulontasauksessa. Todettakoon, että vuonna 1995 tulonsiirtojen ja välittömien verojen uudelleenjakava vaikutus oli 55 prosenttia eli näin paljon oli tulonjakovaikutus bruttotuloista verrattuna nettotuloihin. Tietysti näissä olosuhteissa eri keinoja täytyy pyrkiä käyttämään hyväksi.

Jos muutokset voidaan siirtää tulonsiirtoihin, se on tietysti hyvä. Mutta pelkään vain, että vasemmistossa kaikkia muutoksia tulonsiirtoihin helposti vastustetaan.

Mitä tulee aitamalliin, todettakoon, että sitä vilpittömästi pyrittiin kehittämään edellisen hallituksen aikana, mutta myös elinkeinoelämän asiantuntijat olivat sitä mieltä, että se ei kehittynyt oikein hyvin. Mutta kun asiaa riittävästi tutkitaan, uskon, että ehkä meille vielä tällä vuosikymmenellä jonkinlainen aitamalli voidaan saada.

Mitä tulee ed. Soininvaaran puheenvuoroon, hän oli täsmälleen oikeassa. Epäsosiaalinen osa tehtiin silloin, kun tuposopimus tehtiin. Mitä hallituksen budjettiriihessä tehtiin, niin lähinnä siellä korotettiin olennaisesti ansiotulovähennystä, jonka suurin positiivinen vaikutus kohdistuu pienille tulotasolle, joten tässä suhteessa hallitus ei ole syyppä. Silloin voidaan kysyä Ihalaiselta ja muilta, miksi he tekevät epäsosiaalisia tuloratkaisuja.

Totuus on, että jos halutaan tehdä olennaisia muutoksia, jotka edistävät työllisyyttä, silloin meidän täytyy kyllä katsoa sekä tulonsiirrot että verotus nimenomaan tuloluokan alapäässä.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! Sanottakoon nyt vielä kerran eduskunnan pöytäkirjoihin, että kuulun siihen napisijoiden joukkoon, jonka mielestä tämä varakkaille selvästi suunnattu verohelpotus on ehdottomasti väärin, varsinkin kun se aivan ilmiselvästi rahoitetaan sosiaaliturvaan tehtävillä leikkauksilla. Ainakin markkamäärät kohtaavat hämmästyttävän hyvin toisensa. Tällaista lakia on erittäin vaikea hyväksyä. Sanoisin näin, että jos vastenmielisyyssaste voitaisiin mitata Richterin asteikolla, se on kirkkaasti yli 10. Mutta joskus on vain napisijan ja vikisijän rooli, ja tällä kertaa se on näin.

Mitä tulee keskustan esityksiin, sanon, että jos olisin ollut viime eduskunnassa ja jos keskusta olisi silloin tehnyt vastaavia esityksiä kuin nyt, olisin ollut ilomielin kannattamassa. Valitettavasti tässä vain eivät nämä ilot ja käytännöt kohtaa toisiaan, kun ehdotuksia tehdään.

Mitä tulee ed. Pekkarisen antamaan ymmärtämykseen ja tukeen suhteessaan sosialidemokraattien napisijoihin, tuntuu siltä, että ed. Pekkariselta ja keskustalta tuleva tuki on kelkan työntämistä narulla.

Matkalla luvattuun maahan, kun Mooses vei valittua kansaansa, kansa napisi pitkin matkaa ja

aina napinan jälkeen Mooses vaihtoi suuntaa. Toivotaan, että tälläkin matkalla suunta vaihtuu, kun riittävästi napistaan.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ed. Sasi totesi, että verotuksessa on nyt oikea kehitysura. Jos tätä linjaa ajatellaan oikeana kehitysurana, sehän merkitsee tulevaisuudessakin sitä, että niiden, jotka ovat kaikkein pienituloisimpia, verotusta kiristetään.

Hallituksen esitys merkitsee käytännössä, että noin 120 000:n yli vuoden työttömänä olleen ihmisen verotus kiristyy. Yli kaksi vuotta työttömänä olleita on noin 60 000. Myös he kokevat verotuksen kiristykseen. Samalla on muistettava, että valtaosa näistä ihmisistä on pudonnut jo peruspäivärahalle eli 118 markalle, ja siitä otetaan verot pois. Vaikka veronkiristys ei markkamääräisesti kovin suuri ole, noin 120—130 markkaa vuodessa, niin täytyy muistaa, kuinka pienistä rahoista se tehdään. Näin ollen ei missään tapauksessa voi pitää oikeana sitä kehitysuraa, mitä ed. Sasi piti oikeana.

On tietenkin ymmärrettävää, että ed. Sasi puhuu niitten puolesta, joita hän edustaa, ja hän edustaa ehdottomasti rikkaita, hyvätulaisia ihmisiä. He ovat saaneet varsin hyvän potin hallituksen veroratkaisussa. (Ed. Aittoniemi: Täytyy heilläkin joku puoltaja olla!) — Kyllä he tarvitsevat puoltajansa tietenkin. Kyllä se, ed. Aittoniemi, aivan oikein on. Mutta vaikka heillä olisi puoltaja, se ei oikeuta vääryyteen, ja minusta on vääryyttä, että työttömien verotusta kiristetään.

Ed. Sasi puhui kannustinvähennyksestä, miksi ansiotulovähennys nyt muuttuu, että se kohdistuu keski- ja pienituloisiin palkansaajiin. Toki se sinnekin kohdentuu, mutta sen vaikutus ulottuu aina 300 000 markan vuosituloihin asti. He eivät ole enää keski- tai pienituloisia palkansaajia vaan hyvätulaisia, eikä sinne olisi ollut mitään perustetta antaa veroalennusta.

Työttömien verotuksen kiristykseen yhteydessä on syytä muistaa, että eduskunta on leikkaamassa työttömien indeksikorotukset jälleen ensi vuodeksi. Samoin toimeentulotuen leikkaukset uhkaavat monia työttömiä. Verotus vie työttömyysturvan alle toimeentulominimin, ja työttömille tulee oikeus myös toimeentulotukeen. Nyt ollaan myös toimeentulotukea leikkaamassa lisäämällä siihen asumistuen omavastuuosuus: 20 prosenttia. Eli kyllä täällä todella merkittäviä asioita kohdistetaan niille, joilla on kaikkein heikoin maksukyky.

Niille, joilla on hyvä maksukyky, annetaan lisähelpotuksia, puhumattakaan siitä että hallitus ei tee eletäkään, että pääomaverotuksen vuodot estettäisiin. Palkka voidaan ottaa pääomatulona yrityksistä eikä normaalina palkkatulona, niin kuin tavalliset ihmiset joutuvat ottamaan, jotka myös joutuvat normaalin veron maksamaan. Tässä tehdään veroaatelia Suomeen aivan tietoisesti.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Se, että ed. Sasi voi olla salissa tyytyväinen, ja se, että vasta käydyissä kunnallisvaaleissa ne kävivät äänestämässä, jotka ansaitsevat huomattavasti keskimääräistä enemmän, osoittaa, että kokoomuksella ikään kuin poliittisena toimijana hallituksessa on ollut melkoinen niskalenkki ja se on siitä pystynyt vääntämään. Tämä on haaste, joka tänne vasemmalle on heitetty ja joka vaalitulostenkin kautta ja matalan äänestysprosentin muodossa on tullut. Tämän tyyppistä verolinjausta, kuin nyt on tehty, ei voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin viitata siihen todella, että huolimatta niistä hyvistäkin ratkaisuista, joita hallituksen esityksessä on, samalla kuitenkin tehdään vääryyttä työttömille ja eläkeläisille, vääryyttä juuri niin, että heihin ei verohelpotuksia kohdistu nimenomaan niin kuin pitäisi. Eli se painottuu todella niille Richterin asteikoille, minne ed. Joenpalokin maanjäristykseen kuvasi. Näin ollen tämä ei voi jatkaa hallituksen linjauksena, vaan siinä pitäisi katsoa uudelleen ja siirtää katse keski- ja pienituloisten suuntaan.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Olisin vielä täsmentänyt ed. Kuopan esittämiä lukuja työttömyysturvan verotuksen kiristämisestä.

Tilannehan on se, että kaikkien niiden työttömien, joiden työttömyysturva vuodessa jää alle 60 000 markan, verotus tulee ensi vuonna olemaan kireämpää kuin tänä vuonna. Tämä johtuu siis siitä, että kunnallinen ansiotulovähennys ei ensi vuonna kannustinvähennyksenä enää ulotu työttömiin lainkaan. Kun ed. Kuoppa totesi, että työttömien verotus tulee kiristymään 120—130 markkaa vuodessa, niin on todettava, että niiden työttömien verotus, joiden tulot ovat vain noin 40 000 markkaa vuodessa, tulee kiristymään kaikkein eniten. Heidän veroasteensa kiristyy noin 0,7 prosenttiyksikköä, ja nämä pienituloiset työttömät joutuvat maksamaan ensi vuonna 263 markkaa enemmän tuloveroa kuin tänä vuonna. Tästä syystä on aiheellista kysyä, mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy estääkseen juuri kaikkein

pienituloisimpien työttömien verotuksen kiristymisen ensi vuonna. Jos hallitus haluaa tämän estää, sillä on edelleenkin keinoja verotuksen kiristämisen estämiseksi.

Ed. Zyskowiec: Arvoisa rouva puhemies! Vasemmisto edelleen jatkaa kritiikkiään tehtyjä veronalennuksia vastaan linjalla "väärin alennettu". Haluan ed. Laaksoille ja kumppaneille edelleenkin todeta saman, minkä totesin jo asian toisessa käsittelyssä, että kun kunnallisverotuksessa tehtävä ansiotulovähennys muutetaan kannustinvähennykseksi ja sen sisältöä muutetaan siten, että sen saa tehdä vain ansio- ja yrittäjätuloista, mutta ei sosiaaliturvatuloista, niin tässä hallitus on menetellyt aivan oikein. Pyrkimyksenä on juuri se, että kannustetaan kaikissa tilanteissa ihmisiä työntekoon siten, että työn tekeminen olisi kannattava ja kannustava vaihtoehto. Tähän pyritään myös sillä, että samasta bruttotulosta omalla työllä tai yrittämisellä saatuna jää enemmän käteen, kuin jos vastaava bruttotulo on saatu sosiaaliturvan varassa. Tämä on aivan oikea pyrkimys ja oikea ratkaisu hallituksen ja eduskunnan puolelta. Toivoisin, että vasemmallakin ymmärrettäisiin tähän sisältyvä täysin perusteltu pyrkimys.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Ei tätä periaatetta ymmärretä ainakaan näin vasemmalla, missä minä istun. Eli ei voi olla oikein se, että henkilöä, joka on työtön, vielä rangaistaan kireämmällä verotuksella kuin niitä, jotka saavat palkka- ja yrittäjätuloja. Ymmärrän sen, että edustajat Zyskowiec ja Sasi antavat tukensa tällaiselle hallituksen ratkaisulle, mutta olen huomannut, että varsin moni esimerkiksi vasemman ministerieistä ei näyttänyt lainkaan tietävän, että hallitus suuressa viisaudessaan oli hyväksynyt tällaisen periaatteen, jonka mukaan sosiaaliturvaa voidaan verottaa kireämmin kuin palkka- ja yrittäjätuloja.

Kun edustajat Sasi ja Zyskowiec puhuvat hallituksen tietoisesta ratkaisusta, niin olen aivan varma siitä, että oikealla ratkaisu verotuksen kiristämisestä oli aivan tietoinen, jotta varsinkin suurituloiset saavat tuntuja verohelpouksia. Mutta olen aivan varma siitä, että taas vasemmalla valitettavasti vasemmistolaiset ministerit, ehkä nyt pääministeriä ja toista valtiovarainministeriä lukuun ottamatta, eivät lainkaan näytä tietävän, mitä he ovat olleet hyväksymässä.

Ed. Tiisanen: Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowiecin kielikuva "väärin alennettu" ei ole sattuva. Jos tietyiltä osin työttömien verotus tosiasiallisesti kiristyy, miten voidaan puhua alentamisesta? Yleensä ottaen tapa hoitaa asia näin ei ole voinut olla oikea eikä se, että eläkeläisten verotus kiristyy, kun otamme huomioon esimerkiksi energiaveroesityksen, joka on tänään lähetekeskustelussa. Siinäkin ei ole kysymys alenemisesta, verotuksen helpottumisesta, vaan kiristymisestä. Jos todellakin alennetaan, niin miksi ei kaikilta alenneta ja nimenomaan kaikkein heikko-osaisimpien verotusta helpoteta, koska myös heitä verotetaan?

Jos muistutamme ed. Zyskowiecia myös hallitusohjelmasta, niin siellähän todetaan myös, että kaikkein heikko-osaisimpien turvaa ei saa heikentää. Kuitenkin näin tuntuu käyvän.

Ed. Zyskowiec: Arvoisa rouva puhemies! Tässä verotusuudistuksessa ei rangaista työttömiä eikä ketään muutakaan, vaan tässä pyritään palkitsemaan työn tekemistä ja yrittämistä. Juuri sen vuoksi halutaan, että ansio- ja yrittäjätuloja verotetaan lievemmin kuin vastaavan kokoisia tuloja, jotka perustuvat sosiaaliturvan perusteella saatuihin tuloihin. Tämä on perusteltu ja oikea pyrkimys, jossa pyritään, edustajat Laakso ja Tiisanen, nimenomaan palkitsemaan ja kannustamaan työntekeä ja yrittämistä. Se on täysin oikein. Tämä kansakunta ei voi menestyä muuten kuin työnteon ja yrittämisen kautta.

Mitä eläkeläisiin tulee, niin paljon väärinkäsityksiä on tässä asiassa lietsottu. Hallituksen tekemät tuloverotuksen kevennykset merkitsevät sitä, että kaikkien niiden eläkeläisten verotus, jotka valtion tuloveroa maksavat, heidän tuloverotuksensa, tässä yhteydessä kevenee. Luonnollisesti niiden eläkeläisten verotus, jotka eivät maksa valtion tuloveroa, heidän valtion tuloverotuksensa, ei myöskään kevenee.

Mitä uuteen kannustinvähennykseen tulee, niin on totta, että eläkeläiset eivät saa sitä edukseen, mutta niinpä he eivät ole saaneet edukseen myöskään sitä ansiotulovähennystä, jonka sijaan kannustinvähennys nyt tulee. Eli eläkeläisiä tässä uudistuksessa ei millään tavoin syrjitä toisin kuin keskusta ennen kaikkea, mutta myös äärivasemmisto propagandassaan on väittänyt.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Mitä tulee verolinjan syntymisen perusteisiin,

niin osin, niin kuin ed. Soininvaara totesi, se on syntynyt tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä. Kolmikannassa tämä verolinja on sovittu, ja siihen jo sisältyy sen epäoikeudenmukainen elementti. (Ed. Zyskiewicz: Mikä epäoikeudenmukainen elementti?) — Se että veronkevennykset ovat pelkästään prosenttiperusteisia tässä tilanteessa.

Toinen perusta on tuloloukkutyöryhmän työ, jolloin nimenomaan sosiaalisten tulonsiirtojen varassa olevat eläkeläiset jätettiin ulkopuolelle. Tämä on ollut tietoinen valinta. Ed. Laakso totesi, että ehkä kaikki ministerit eivät tienneet, mitä he valitsivat, mutta siihen on vaikea ottaa kantaa.

Pitää kyllä paikkansa, että työttömyyspäivärahan varassa eläjiä, joitten verotus kiristyy ehkä noin 150 markkaa vuodessa, on pitkälle toistataatuhatta ensi vuonna, ehkä lähemmäksi 150 000. Tämä ei ole mikään pieni joukko, joiden verotus marginaalisesti nyt tämän seurauksena kiristyy samaan aikaan, kun me suurituloiset saamme hyviä potteja veronkevennyksinä.

Tämä linja on epäoikeudenmukainen ja työllistämisen kannalta huono, koska, niin kuin olen monta kertaa todennut, myös työllisyysnäkökulmasta olisi pitänyt matalapalkka-aloilla verokii-
laa ensinnä täsmäasein leikata. Ed. Zyskiewicz on kyllä tämän linjan puolustamisessa nyt väärässä. Se täytyy todeta.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Vasemmistolla on aivan väärä käsitys, että jos kuuluu tiettyyn henkilöryhmään, on hyvätuloinen tai pienituloinen. He usein sanovat, että jos on työtön, on pienituloinen. Meillä on tässä maassa hyvin toimeentulevia työttömiä myös. Tämä täytyy muistaa. Kyse on siitä, mikä on henkilön todellinen toimeentulotaso, ei siitä, mihin ryhmään hän kuuluu.

Tässä yhteydessä on myös syytä todeta, mitä työttömiin tulee, että kaikki tuloveroasteikon inflaatiotarkistukset, prosenttikevennykset, tulevat myös työttömien hyväksi. Niissä kunnissa, joissa alennetaan kunnallista veroäyriä, nämä kevennykset tulevat myös työttömien hyväksi. Muun muassa Helsingissä kokoomuksen johdolla tällainen kevennys on tehty.

Usein puhutaan siitä, että ne, jotka ovat toimeentulotuen varassa, ovat erittäin huonosti toimeentulevia. Haluan vielä muistuttaa esimerkiksi syksyltä 94, jolloin valtiovarainministeri Viinanen ehdotti, että poistetaan lapsilisät niiltä perheiltä, jotka ansaitsevat yli 250 000 markkaa.

Tällöin professori Matti Virén teki laskelman, jossa hän osoitti, että jos on perhe, neljä henkeä, lapset päivähoitossa, puoliso työttömänä ja toinen töissä eli vain toinen puolisoista ansaitsee, ansaitsee 250 000 markkaa vuodessa, perheen käteen jäävä tulo kaikkien maksujen ja verojen jälkeen on sama, minkä saa toimeentulotuen perusteella. Pitäisi pikkuisen katsoa, mitä kaikkia etuja toimeentulotukijärjestelmä ja sosiaaliset tulonsiirrot antavat ja mitä verotus merkitsee, ja laskea niiden kokonaisuus, ennen kuin tulee puhumaan tähän saliin siitä, kuka on huonosti toimeen tuleva, kuka ei ole. Jos katsotaan, ketkä ovat huonosti toimeen tulevia tässä maassa, ne ovat lapsiperheet, joilla on paljon asuntovelkaa, jotka asuvat asunnossa, jonka arvo on lama-aikana romahtanut.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! On oikeastaan vähän sääliä, että surkeaa kuunnella, kun tässä hallituskumppanit, erityisesti vasemmistoliitto ja tietysti sosialidemokraatit, antavat selkeän tunnustuksen siitä, että kokoomus on tässä hallituksessa vahva, se vie ja toiset vikisevät. On siinä mielessä surkeaa kuunnella, että viime hallituksen aikana, kun keskusta oli hallituksessa, oli toisinpäin. Siinä vaiheessa verotus oli tasapuolinen. (Ed. Zyskiewicz: Verot kiristyi!) Silloin verotettiin suurituloista eikä auttanut yhtään kokoomuksen yrittää viedä. Keskusta oli rautaa (Ed. Zyskiewicz: Kiristi veroja!) ja oli silloin vähäosaisen asialla. — Älkää nyt kiihtykö siellä kokoomuksessa, mutta näin tämä asia on.

Ed. Zyskiewicz puhui, että kannustetaan työntekoa ja yrittämistä sillä tavalla, että annetaan veronalennukset ja paremmat olosuhteet työssä oleville ja nimenomaan korkeata palkkaa nauttiville ja sen sijaan sosiaaliturvan ja työttömyyskorvauksen varassa olevat jäävät toisarvoiseen asemaan. Minä ymmärtäisin tämän kannustamisen, jos oltaisiin samalla viivalla, toisin sanoen työttömyyskortistossa oleville sallittaisiin mahdollisuus mennä töihin, jolloin he saisivat samat vähennykset, jotka kannustavat työelämään ja yrittämiseen. Mutta tarjotkaa näille työttömille työtä! Jos te pystytte sitä tarjoamaan, niin silloin ollaan tasapuolet, he saavat silloin valita. Mutta nyt ne onnettomat eivät pysty valitsemaan, vaan ovat työttöminä ja sosiaaliturvan varassa ja siellä myöskin verotuksellisesti heikommin kohdeltuina. Heillä ei ole mitään vaihtoehtoa, ja te puhutte, että kannustetaan työntekoon ja yrittämiseen. Ettehan te pysty tarjoamaan mitään työ-

tä. Silloin se on juuri epäoikeudenmukaista ja juuri tällä hetkellä.

Ed. Zyskowitz nyökkäilee kovasti. Erinomainen asia.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowitz puhui ääriivasemmistosta ja propagandasta. Molemmat käsitteet ovat jossakin mielessä kyllä varsin jälkijättöisiä, ja toivottavasti ed. Zyskowitz nousisi tämän ajan hengen tasolle. Kysymyksessä ei ole propaganda, vaan nimenomaan se tosiasia, että johtuen energiaverosityksestä niiden eläkeläisten verorasitus nousee, jotka joutuvat käyttämään lämmitystä ja sähköä. Heille ei sitä nousua kompensoida niin kuin niille, jotka saavat palkkatuloja. Eläketulovähennys ei siis nouse, mutta kannustinvähennys nousee niillä, jotka saavat palkkatuloja.

Edelleenkin työttömien verotus kiristyy. Ja kenen? Niiden, jotka ansaitsevat noin 60 000 markkaa vuodessa tai alle sen; nimenomaan 40 000 markan kohdalla kiristyminen on kaikkein suurinta. Mitä tämä merkitsee? Se merkitsee jälleen sitä, että kaikkein pienituloisimpia ihmisiä kuitenkin kuritetaan tässä asiassa. Se ei olisi välttämätöntä, mutta se vain tapahtuu. Tietenkään ei ole suurista summista kysymys, mutta on myös kysymys pienistä tuloista, joita leikataan. Tämä ei ole propagandaa, ed. Zyskowitz, tämä on vain hallituksen ohjelman vastaista siltä osin, että hallituksen ohjelmassa sanotaan, ettei kaikkein heikko-osaisimpien asemaa vaikeuteta.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Sasi esitti täällä kyllä uskomattoman väitteen, kun hän väitti, että työttömät ovat hyvin toimeentulevia, työttömät eivät ole köyhiä. (Ed. Sasi: Heidän joukossaan on!) — Työttömissä saattaa olla joku yksilö, joka on todella hyvin toimeen tuleva, hänellä saattaa olla suuria osinkotuloja ja tämän tyyppisiä tuloja, mutta nämä ovat todella harvinaisia. — Yli 60 prosenttia toimeentulotuen saajista on työttömiä, ja työttömyys on suurin syy toimeentulotuen hakemiseen.

Täytyy muistaa, että myöskin näissä Virénin laskuissa on usean tuhannen markan virhe. Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden osastossa asiantuntijat osoittivat, että ne summat on jopa laskettu väärin perustein, millä ed. Sasi väittää nyt näitä sosiaalietuja saatavan. On tietenkin selvää, että jos sillä tavalla lasketaan, niin silloin

sosiaalietuuksien varassa olisi todella hyvä elää, mutta näinhän ei ole, vaan jos katsotaan niitä, ketkä sosiaalietuen varassa elävät, niin he ovat kiistatta tämän yhteiskunnan kaikkein heikoimminkin toimeentulevia, siitä ei päästä mihinkään. Joku hyvätuloinen yksilö saattaa olla, mutta yleisesti ottaen he ovat kiistatta heikoimminkin toimeentulevia. Eikä tarvitse mennä kuin sinne sosiaalitoimistoon keskustelemaan joka päivä sosiaalitoimistossa kenttätyötä tekevien kanssa; siellä selviää totuus. Mutta ilmeisesti ed. Sasi ei ole koskaan ottanut selvää, millä perusteilla sosiaaliturvaa, erityisesti toimeentulotukea, tässä maassa annetaan.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Minun puolestani tämä ansiokas keskustelu, mitä sali on tässä käynyt, olisi voinut riittää. Mutta sen jälkeen, kun kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Zyskowitz tulee tänne ja sanoo, että tämä verouudistus kohtelee, näin ajatus kai oli, pienituloisiakin eläkeläisiä aivan samalla tavalla tai samanhenkisesti kuin kaikkia muitakin tai että se on yhtä oikeudenmukainen heille kuin kaikille muillekin verovelvollisille, on kyllä pakko vielä kertaalleen hänen paikalla olleen joku sana tästä asiasta lausua.

Ed. Zyskowitz, te kerran aikaisemmin yrititte täällä sanoa, että verokevennyksistä jäävät osatomiksi vain ne, jotka eivät veroa maksa, mutta alkää toista kertaa sitä yrittäkö sanoa. Ne eläkeläiset, jotka maksavat kunnallisveroa, eivät saa kuitenkaan penninkään kevennystä verotukseensa, ja näitä on satojatuhansia, ed. Zyskowitz. Vielä niiden määrä lisääntyy, jotka eivät saa kokonaisverotukseensa kevennystä, kun otetaan huomioon energiaverotuksen vaikutukset kokonaisverotukseen. Näin käy, ed. Zyskowitz, tämän uudistuksen seurauksena.

Te sanotte sitä keskustalaiseksi propagandaksi. Kääntykää vasemmalle kerrankin, uskaltakaa katsoa sen verran vasemmalle, että löydätte sieltä ed. Sasin. Hän voi antaa teille havainto-opetusta tässä asiassa, koska hän tietää jaoston puheenjohtajana. Hän ei voi täällä vääristää sitä, minkä tietää. Näin käy: monen sadantuhannen eläkeläisen verotus kiristyy, eikä se ole mitään propagandaa, vielä kertaalleen sanottuna.

Arvoisa puhemies! Me hyväksymme, ed. Zyskowitz, sen, totta kai, että te olette sitä mieltä, että näin pitää tapahtuakin. Se on teidän kantanne, se on teidän poliittinen valintanne jnp. Me ymmärrämme sen, että te puolustatte sitä, että 40 000 markan kuukausituloilla tulee kymppi-

tonni vuodessa käteen tällaiselle verovelvolliselle. Mutta älkää antako vääriä tietoja tai vääriä mielikuvaa siitä, miten tässä uudistuksessa käy. Sitä me emme salli. Sellaisiin väitteisiin tulemme täällä kajoamaan, ja niin tässäkin halusin sen nyt tehdä.

Mitä tulee ed. Kimmo Sasin puheenvuoroon, se oli aivan oivallinen niiltä osin, kuin hän puhui lapsiperheiden tilanteesta ja sen keventämisen tarpeesta. Ed. Sasi tietää niin kuin minäkin. Otetaan esimerkiksi vaikkapa tavallinen lapsiperhe. Ne ovat yleensä aika nuoria perheitä. Sellaisten perheiden tulot eivät ole vielä kovin suuria. Aika tavanomaista on, että on perhe, jossa toisen tulot ovat 12 000 markkaa kuukaudessa ja toiset tulot noin 14 000 markkaa kuukaudessa. Tyypillinen opettaja — teollisuustoimihenkilöperhe koostuu tällaisista. Miten tällaisten ihmisten käy? Vuosiverokevennys on noin 3 000 markkaa, eikä niin, 249 markkaa muistaakseni ensin mainitun kuukaudessa ihan tarkkaan laskien. Teillä on Veronmaksajain Keskusliiton laskelmat, voitte kaivaa esille ne jnp. Näin käy näiden kohdalla.

Kaksi tavanomaista nuorehkoa henkilöä: lapsiperhe, heidän kohdallaan verotuksessa vastaantulo on varsin vähäistä, verrattomasti vähäisempää kuin jo elämässään pidemmälle ehtineen kansalaisen, jolla välttämättä enää ei ole lapsia huollettavanaan lainkaan. Tällaisen verovelvollisen kohdalla kuitenkin vuosittainen kevennys voi olla jo aiemmin mainitsemassani tulotasossa 10 000 markkaa ja enemmänkin yhden vuoden aikana. Käytettäköön, aivan niin kuin ed. Ala-Nissilä tunnettuun oivalliseen tapaansa täällä on sanonutkin, se kevennysvara tavallisten lapsiperheiden ja niiden ihmisten verotuksen keventämiseen, jotka todella tarvitsevat jokapäiväiseen elämäänsä kulutusmahdollisuuksien lisäystä. Kun kevennysvarasta merkittävämpi osa sinne käytettäisiin, se johtaisi myöskin sellaisen kulutuskäynnän lisääntymiseen, joka lisää myöskin mahdollisuuksia talouden kasvun elpymiseen ja sitä kautta Suomen entistä nopeampaan nousuun niistä vaikeuksista, missä me tällä hetkellä olemme.

Enkä malta lopuksi olla kiinnittämättä huomiota siihen kehaisuun, minkä ed. Zyskowicz kertoi, kuinka Helsingissä nyt verotus kevenee. Onneksi olkoon, että kevenee. Kunnallisveroa on voitu laskea ja paljolti sen ansiosta, niin kuin ed. Zyskowicz tietää, että tänä vuonnahan käy niin, että Helsingin valtionosuuksien nettoleikkaus on 549 markkaa asukasta kohti, eikä

niin. Samaan aikaan se on monessa paljon vaikeammassa tilanteessa olevassa kunnassa 949 markkaa asukasta kohti. Myönnän ilman muuta, että valtionosuuksien määrä tänne on verrattomasti pienempi vanhastaan kuin jonnekin toiselle paikkakunnalle jnp. Mutta vastaavasti täällä on 52 000 julkisen sektorin työntekijää, (Ed. Bremerin välihuuto) — joista merkittävä osa, ed. Bremer, palvelee ei vain Helsinkiä vaan koko Suomea, mutta joiden, koko Suomen asialle tänne pantujen, virkamiesten verotulot tulevat, ed. Bremer, Helsingin kaupungin pussiin kunnallisverotuksen osalta. Kannattaa tämäkin puoli ottaa huomioon, kun kokonaisuutta tässä arvioi.

Aivan vihonviimeiseksi: ed. Zyskowicz oli sitä mieltä, että oli väärin, kun viime vaalikauden aikana tehtiin niitä veroratkaisuja kuin tehtiin. Varmasti siellä oli paljon sellaista, mitä tehtiin väärinkin, myönnän sen, mutta siitä, missä erityisesti ed. Zyskowicz katsoo, että viime vaalikauden aikana meneteltiin väärin, sanon ainakin omana käsityksenäni, että se kohta oli nimenomaan se, missä meneteltiin oikein. Kun ed. Zyskowicz moittii sitä, että kaikkein suurituloisimpien verotusta kiristettiin eniten, minun mielestäni se oli aivan oikein. Se oli oikein nimenomaan sen takia, että kun äveriäimmiltä ei kyetty ottamaan erilaisten sosiaaliturvaleikkausten kautta ja kun taakankantoon, mikä oli koko kansakunnan yhteinen asia, piti äveriäinkin kansanosaa saada, silloin käytettiin sitä välinettä, minkä me molemmat tiedämme: kiristettiin suurituloisimpien verotusta eniten. Se oli, vielä toistamiseen sanottuna, mielestäni aivan oikein.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että kyllä tämä Sauli Niinistön valtiovarainministerikausi on mukavaa. Täällä nyt vain keskustellaan siitä, kuinka paljon kevennetään verotusta ja kevennetäänkö sitä oikeilta ryhmiltä ja kevennetäänkö riittävästi, kun sen sijaan edellisen valtiovarainministerin aikana keskusteltiin koko ajan siitä, keneltä kiristetään ja kuinka paljon kiristetään. (Ed. Zyskowicz: Silloin oli kepu hallituksessa!)

Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen on siinä kyllä oikeassa, että jos katsotaan kansainvälisesti Suomen verotusta, meillä lapsiperheiden verotus on poikkeuksellisen korkea. Yksinäisten osalta me emme ole välttämättä aivan tilastojen kärjessä. Tältä osin voidaan sanoa, että meillä on tietty rakenteellinen ongelma. Kun meillä myöskin oman asunnon velkaan kohdistuva verovähen-

nys on varsin vaatimatonta luokkaa, voidaan todeta, että siltä osin meillä lapsiperheet eivät ole kovin hyvässä verotuksellisessa asemassa. Se on varmasti asia, mistä jossakin vaiheessa pitäisi perusteellisemmin keskustella.

Ed. Kuopalle haluan vain todeta sen — en tiedä, tuntee ko hän rakennusala missä määrin — että meillä löytyy rakennusaltakin varsin hyvin toimeentulevia työntekijöitä, jotka olivat hyvinä vuosina töissä ja ovat sen jälkeen pudonneet ansiosidonnaiselle, kysyneet uudistamaan 500 päivällä ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksensa ja joilla tilanne tänä päivänä on se, että työttömyyskorvaus on käytännössä suurempi kuin se, mitä tänä päivänä rakennustyössä saisi palkkana. Meillä on tämän tyyppisiä ongelmia, joihin pitäisi pyrkiä puuttumaan, koska tietyt tällainen järjestelmä ei kaiken kaikkiaan voi olla oikeudenmukainen. Jos jollakin tietyllä alalla tulotaso olennaisesti putoaa, ei tietyt ole oikein, että korvaustaso olisi korkeampi kuin palkkataso. Mutta sanon: näitä on yksittäisiä tapauksia. Tätä ei pidä sinänsä yleistää koko alaan. Toivon, että minua ei tältä osin tulkita väärin.

Mitä tulee keskusteluun toimeentulotuesta, on totta, että professori Virénin laskelma, johon viittasin, on tarkoitushakuinen. Siinä pyrittiin löytämään ääriesimerkki, että todellakin 250 000 markan palkkatulolla ei vielä saa yhtä hyvää toimeentuloa kuin toimeentulotukiluukun kautta. Tämä ei ole yleinen sääntö, mutta voidaan sanoa, että teoreettisesti tällaisiakin tapauksia voidaan löytää. Se on ääriesimerkki. Mutta voidaan sanoa, että toimeentulotuen varassa oleva henkilö välttämättä, jos hänellä on suuret asunotokulut, ei ole tässä yhteiskunnassa huonossa asemassa.

Ed. Zyskiewicz: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen oli ilmeisesti kiirehtimässä työhuoneestaan tänne saliin edellisen puheenvuoroni aikana, koska hän on täysin väärin informoitu siitä, mitä sanoin. Samoin, että kaikkien niiden eläkeläisten, jotka maksavat valtion tuloveroa, tuloverotus kevenee tämän hallituksen esityksen perusteella, ja tämä pitää paikkansa. Vai pitääkö paikkansa? Kaikkien niiden eläkeläisten, jotka maksavat valtion tuloveroa, tuloverotus kevenee tämän esityksen ansiosta. Tämä pitää paikkansa, ja tämä on vastoin sitä kepun propagandaa, jonka se varsin vaalien alla levitti pitkin maata eläkeläisten keskuudessa, että hallitus olisi tehnyt sellai-

sen veronkevennyksen, joka ei kohdistuisi lainkaan eläkeläisiin.

Sen sijaan en sanonut mitään siitä, että oli väärin, että suurituloisimmille tuli suurimmat veronkiristykset edellisen hallituksen aikana. Sen ed. Pekkarinen oli kuullut käytävillä jonkun muun sanomana.

Sen sijaan totean nyt tässä, että kun ed. Pekkarinen puhuu lapsiperheestä, jonka verotus nyt kevenee liian vähän, se kevenee todellakin liian vähän verrattuna esimerkiksi niihin kiristykseen, jotka ed. Pekkarinen ministeri Pekkarisena ministeritovereidensa kanssa edellisen hallituksen aikana oli tälle lapsiperheelle antamassa. Nythän tavoitellaan sitä, että päästäisiin verotuksessa edes sille tasolle, jolla oltiin Holkerin hallituksen lopettaessa, eli saataisiin Ahon hallituksen aikaiset veronkiristykset pois. Me siihen pyrimme. Pyrimme alentamaan verotusta, että saataisiin perheille, lapsiperheille ja muille, verotus edes sille tasolle, millä se oli Holkerin hallituksen lopettaessa, mutta täällähän kepu huutaa koko ajan vastaan ja on sitä mieltä, että ei verotusta tulisi keventää, vaan ilmeisesti sitä pitäisi edelleen kiristää, (Ed. Aittoniemen välihuuto) niin kuin edellisen hallituksen aikana tehtiin.

Mitä oikeudenmukaisuuteen tulee, ed. Aittoniemi, yksi periaatteellinen kysymys: Oletteko todella sitä mieltä, että se on väärin, että se työssä olemalla ja työtä tekemällä tienaa vaikka 7 000 markkaa kuussa, niin siitä jäisi pikkaisen enemmän käteen kuin jos saman 7 000 markkaa saa sosiaalisena tulonsiirtona, työttömyysturvana? Onko se väärin, että sille, joka tekee työtä ja työtä tekemällä sen tienaa, jää pikkaisen enemmän käteen? (Ed. Aittoniemi: Sillä toisella ei ole mahdollisuutta työhön!) — Vaikka sillä toisella juuri nyt ei olisi mahdollisuutta päästä töihin, onko se väärin, että sille jää vähän enemmän käteen, joka tienaa sen työtä tekemällä? Onko se väärin, vastatkaa siihen?

Ed. Kokkonen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on eräänlainen kurjuuskilpailu käynnissä.

Toteaisin ed. Kuopalle, että hän on kuunnellut hyvin selektiivisesti asiantuntijoita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Siellä on ollut kuultavana myös asiantuntijoita, jotka ovat todistaneet, että perheellisen ei kannata hevin mennä työhön, koska luukulta maksetaan huomattavasti paremmin. Varmasti muistatte nuoren miehen, joka oli eräänlainen siivoustyönjohtaja. Hän oli siellä henkilökohtaisesti kuultavana.

Sitten ed. Pekkariselle, miksei muillekin, jotka täällä ovat puhuneet tavallisesta lapsiperheestä, toteaisin, että on olemassa hyvin erilaisia, enemmän tai vähemmän keinoitekoisesti muodostettuja ns. indeksiperheitä, jotka ovat laskennallisia. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa paraikaa keskustellaan kovasti siitä, mikä on perhe yleensä ja myös lapsen käsitteestä, minkä ikäinen henkilö on lapsi.

Pienituloiset eläkeläiset saavat vähiten tulonsiirtoja ja ovat mielestäni huonoiten toimeentulova ryhmä tässä maassa.

Uskon, että kansanedustajien kohdalla olisi siirryttävä kokonaispalkkaukseen. Silloin tässäkin salissa keskusteltaisiin huomattavasti asian tuntevammin siitä, miten veroprogressio kenenkin tuloihin ja käteen jäävään osuuteen vaikuttaa.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Minä olen kuunnellut täällä kokoomuksen puheita ja olen saanut sellaisen käsityksen, että niissä on suoranaista, anteeksi, saako näin sanoa, huiputuksen makua, sillä verotushan ei kevene, vaan tämä veroale — 5,5 miljardia markkaa — rahoitetaan lainalla ja lainahan on siirrettyä verotusta. Kaiken lisäksi tämä lahja, jos nyt lainalla ylipäättään on mielekästä antaa lahjaa, olisi tullut antaa pienituloisille. Tämä veroale kiistattomasti luvuilla osoitettuna tulee suurituloisten hyväksi.

Korostaisin sitä, että vasemmiston taholta on useissa yhteyksissä puhuttu verokapinasta. Nyt tämä kapina täytyy päättää vallankumoukseen ja teidän täytyy toimia puheittenne suuntaisesti, eliikkä kun te otatte puheissanne selvää pesäeroa kokoomuksen verolinjauksiin, niin ottakaa nyt todellakin myös äänestyksessä selvä pesäero.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Mitä tulee ed. Zyskowiczin väitteeseen siitä, mitä keskusta kunnallisvaalien alla puhui veroratkaisujen kohtaannosta, voin sanoa, että se pitää kyllä sikäli paikkansa, että kun lähetekeskustelussa arvioimme niiden määrää, jotka jäävät kokonaan näiden kevennysten ulkopuolelle, niin se arvio ei olekaan pitänyt ihan paikkaansa. Mutta se paikkansapitämättömyys on niinpäin, että niitä, jotka jäävät kevennysten ulkopuolelle, itse

asiassa on enemmän kuin me silloin lähetekeskustelun yhteydessä täällä konsanaan kykenimme arvioimaan. Ei siinä suurta tarkistusta ole, mutta aavistuksen vertainen tarkistus nimenomaan näinpäin, ed. Zyskowicz, missä lienetäkään.

Mitä tulee taas siihen, ketkä saavat näitä kevennyksiä osakseen, on hyvä, että ed. Zyskowicz tarkistaa tämän näin, että hän ei kunnallisveron maksajista mitään väitäkään. Mutta tavallinen eläkeläinen tai muu kansalainen ei nyt hirveän paljon katsele sitä, maksaako hän kunnallisveroa vai valtionveroa. Hän katselee sitä, maksaako hän veroa ja kuinka paljon, ja sadattuhannet sellaiset eläkeläiset, jotka maksavat veroa eläkkeestään, jäävät ensimmäisenkin pennin kevennyksen ulkopuolelle näiden ratkaisujen seurauksena.

Mitä lapsiperheisiin vielä tulee, toistan sen, että sitä mukaa kuin kevennysmahdollisuuksia verotuksessa on, mielestämme nimenomaan keskituloisiin yleensä ja erityisesti lapsiperheisiin niitä pitäisi sillä suunnalla kohdentaa.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Mitä tulee verotuksen tasoon, kokonaisveroastehan tänä vuonna on korkeampi kuin koskaan Suomessa. Ensi vuonna se laskee 0,5 prosenttiyksikköä ja on 47,9 prosenttia, ed. Saarinen. (Ed. Pekkarinen: Se on toiseksi korkein!) — Se on toiseksi korkein. — Koskaan ei edellisten hallitusten aikana ole ollut näin korkeaa veroastetta. Se siitä verotuksen kevenemisestä.

Tämä linjahan, että tuloverotusta kevennetään, on sinällään oikea. Keskusta hyväksyy tämän tuloveron kevennyksen tason. Kysymys on siitä, miten sen kohdistamme.

Mitä tulee eläkeläisten verotukseen, kiinnitän huomiota siihen, että se on nimenomaan eläkeläisten kesken myös epäsolidaarinen. Nyt entiset pankkien pääjohtajat ja entiset presidentit ja muut, jotka ovat eläkkeellä, saavat todella mittavan veronkevennyksen markoissa mitattuna. Sen sijaan todella, niin kuin ed. Pekkarinen on todennut, on satojatuhansia eläkeläisiä, jotka maksavat kunnallis- tai valtionveroa, ja sitten ovat kaikkein pienimmät eläkkeet, jotka ovat verotuksen ulkopuolella. Heille tulee vain energiaverotuksen ja jätemaksun kiristys, ei lainkaan verokevennyksiä. Tämä verolinja on todella väärin myös eläkeläisten kesken.

Lopuksi totean, että sittenkin ehkä kaikkein tärkeintä olisi verolinjassa toimia työllisyyttä edistävällä tavalla. Jos emme saa työllisyyttä pa-

remmaksi Suomessa, emme voi verotusta keventää vaan verokarhu tulee vastaan ennen pitkää, ellei työllisyys Suomessa parane. Sen takia matalapalkka-aloilla verokiilaa pitäisi ensin leikata ja edistää pieni- ja keskituloisten kulutusmahdollisuuksia verokevennyksin.

Ed. H u u h t a n e n : Herra puhemies! Kun keskustelemme tuloverotuksesta, on varmaan syytä vähän laajemmin tarkastella asiaa siltä kannalta, mitä todella suomalaisille tapahtuu, mitä tapahtuu käteen jääville tuloille, kun tarkastellaan tulonsiirtoja ja tuloverotusta ja muuta verotusta yhdessä. Opetushan on se, että tuloerot tulevat kasvamaan. Tämä on tutkijoitten yksimielinen kanta, ja tuloperusteinen köyhyys tulee ratkaisevasti näiden päätösten jälkeen lisääntymään.

Tässä suhteessa Ahon ja Lipposen hallitus eroavat kuin yö ja päivä toisistaan. Vaikeimman laman aikana tuloerot voitiin pitää kurissa ja tuloperusteinen köyhyys pysyi 90-luvun alun tasolla. Mutta nyt Lipposen hallituksen aikana, kun olisi tasausta mahdollista tehdä vieläkin paremmin, valitaankin aivan uusi tie. Erikoiselta tuntuu se, että poliittinen vasemmisto on historiansa ajan pyrkinyt aivan erilaiseen politiikkaan kuin se, mitä se nyt tekee. Tässä on tapahtunut historiallinen muutos erityisesti köyhemmän kansan kannalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies : Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaisista perustelulausemaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies : Nyt äänestetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies : Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 76. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. B r e m e r : Herra puhemies! Vahingossa painoin ed. Wideroosin nappulaa ja omaani. Kaksi ääntä olisi ollut tarpeen. Joudun perumaan.

Ensimmäinen varapuhemies : Merkitään pöytäkirjaan.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 107/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 141/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi puutavaranmittauslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 140/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 124/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 125/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 126/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 127/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Hallituksen esitys laiksi korkeakoululaitoksen kehittämiseksi annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 137/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Hallituksen esitys vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 170/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 28/1996 vp

Lakialoite 27, 46, 59/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esityk-

seen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Herra puhemies! Hallituksen esitys, joka koskee ensi vuonna suoritettavaa sairausvakuutusmaksua, työnantajan kansaneläkemaksua ja lapsilisämaksua, jota ei ole kymmeneen vuoteen enää peritty, käsittää kaikkiaan yhdeksän lakiesitystä, joista kiistanalainen on ainoastaan laki n:o 5. Tällä lailla on erittäin suuri merkitys sille, millä tavalla työvoimakustannukset maassamme muuttuvat, samoin tällä on vakuutetun sairausvakuutusmaksujen osalta merkittävä vaikutus tulonjakoon.

Aluksi myönteisenä haluaisin tässä yhteydessä todeta valiokunnan ottaman maininnan siitä, että kirkon sosiaaliturvamaksurasitus pitäisi tulevaisuudessa saada samalle tasolle muiden työnantajien kanssa.

Mutta mainitsemani kiistanalainen lakiesitys ei ota huomioon niitä vaatimuksia, joita tänä päivänä vaikea työttömyystilanne ja eri väestöryhmien oikeudenmukaisuus edellyttäisivät. Työnantajan välillisiä kustannuksia ei helpoteta, vaikka se olisi yksi keskeinen keino edistää työllisyyttä.

Toisaalta veronkevennysvaraa, josta äsken keskusteltiin aika pitkään eri asian yhteydessä, ei käytetä tehokkaimmalla tavalla kotimaahan suuntautuvan ostovoiman lisäämisen pieni- ja keskituloisia suosien vaan veronkevennykset painottuvat enemmän ansaitseville.

Hallitus ei myöskään kevennä eläkeläisten muita korkeampaa sairausvakuutusmaksua, vaikka kiistatta on todettu, että osalle eläkeläisistä verotus on nyt korkeampi, kun muiden verotusta on eri toimenpitein kevennetty.

Keskustan mielestä sairausvakuutusmaksun porrastus on säilytettävä suurituloisille selkeämpänä, koska veroasteikkotarkistus tehdään koko asteikkoon ja kokonaisuudessaan kevennykset markkamääräisesti ovat suurituloisilla huomattavasti suuremmat.

Vastalauseessa keskusta on esittänyt, että eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennettaisiin ensi vuonna 3 pennistä 2 penniin veroäyriä. Emme saaneet tuota hyväksytyksi. Sikäli myönteistä on kuitenkin, että valiokunta esitti mietinnössään ponnen, jonka mukaan edellytetään, että hallitus tekee vuodelle 1998 sellaisen esityksen, jota oppositio ehdotti jo ensi vuodelle.

Keskustan ehdotuksessa lähdetään myös siitä, että työnantajien sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksua ei tulisi lainkaan periä sellaisilta yrityksiltä, joiden maksama palkkasumma jää alle 6 miljoonan markan, ja että se olisi vain prosentin aina 60 miljoonaan markkaan saakka ja sen ylittävältä osalta 2 prosenttia. Tällä olisi huomattava merkitys yksityisten työnantajien, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, työvoimakustannusten ns. verokiilan alentamiseen.

Myös työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua olemme esittäneet tässä alennettavaksi niin, että sitä ei perittäisi lainkaan yksityiseltä työnantajalta, jonka palkkasumma jää alle 3 miljoonan ja jolla on jatkossakin tietyt edellytykset saada helpotuksia maksuun, mikäli yritys on työvoimavaltainen ja poistojen osuus on vain tiettyä luokkaa.

Yksityisen kansalaisen osalta me olimme valmiit sen vuoksi, että rahoitustasapaino säilyy, siihen, että yli 80 000 ansaitsevien osalta ei helpotettaisi sairausvakuutusmaksua, jolloin rahoitustasapaino kokonaisuudessaan valtion budjetissa säilyy. Tällä sisäisellä siirrolla voitaisiin edesauttaa kuitenkin valtion työllistämismahdollisuuksia yritysten avulla sillä tavoin, että yritysten verokiilaa selkeästi alennettaisiin.

Kun toisessa käsittelyssä emme saaneet läpi omia esityksiämme, halusin tässä kolmannessa käsittelyssä merkittävää nämä eduskunnan pöytäkirjoihin. En kuitenkaan esitä lakiesityksen hylkäämistä, koska tähänän koskee vuotta 97 ja sillekin vuodelle nämä maksut on muodossa tai toisessa vahvistettava.

Ed. Kemppainen: Herra puhemies! Tänä iltapäivällä saavat lopullisen päätöksensä monet melko lailla isot asiat ja tulee kulminatiopiste esimerkiksi sille kysymykselle, miten edellinen hallitus suhtautui tulonjakokysymyksiin ja mikä on nykyisen hallituksen linja. Tämä tuli esiin nimenomaan silloin, kun tämä edellinen pykälä sai loppunsa ja nyt vielä tässä sairausvakuutuslainsäätelyssä, koska kyllä nämä lakiesitykset viitoittavat aika paljon hallitusten sosiaalista linjaa siinä, miten tulonjakovaikutukset eri väestöryhmiin kohdistuvat.

Kun viime hallituksen aikana meidän oli vaikeata saada säästölakeja läpi, niin taisi jollakin lipsahtaa täällä sanonta, että hallituksen linja on ainut vaihtoehto. Ei silloin kyllä tarkoitettu sitä, että se on ainut vaihtoehto tehdä säästöjä, mutta

ainut vaihtoehto se oli tehdä sellaisia leikkauksia ja sellaisia vero- ja sosiaaliturvaratkaisuja, joilla lamatalkoissa vastuu jaetaan mahdollisimman tasaisesti koko väestön kesken. Ei olisi ymmärtänyt, että silloin kun tämä ainoan vaihtoehdon linja oli yksi tapa motivoida näitä säästöjä ja tämän tyyppisiä vero- ja sosiaaliturvaratkaisuja, käytetään tavallaan hallituksen silloista linjaa väärin.

Nyt me olemme saaneet nähdä, että tälle sääntämiselle sinällään ei ollut vaihtoehtoa, koska nykyinen hallituskin on siihen lähtenyt. Mutta vaihtoehtoja oli silloin erilaisia ja on nyt erilaisia. Se ei ole suinkaan kunniaksi silloiselle vasemmisto-oppositiolle, kun te arvostelit tätä yhden vaihtoehdon linjaa. Juuri tässä laissa tämä sosiaaliturvamaksun porrastus oli yksi niistä välineistä, joilla edellisen hallituksen ainoan vaihtoehdon linja konkretisoitui sillä tavalla, että koko väestö osallistui lamatalkoihin suurin piirtein maksukyvyyn mukaan. Mutta heti kun hallitus vaihtui, vaihtui myös linja. Tehtiin perusturvaleikkauksia ja lähdettiin helpottamaan verotusta yläpäästä.

On myös minusta väärin, että nyt hyvin usein julkisessa sanassa hallituksen politiikkaa arvioidaan neutraalisti tai myönteisesti sanoen, etteihän tämä hallitus tee muuta kuin jatkaa edellisen hallituksen aloittamaa linjaa. Minusta nyt näkyy erittäin selvästi, että linja saattoi olla silloin erilainen. Valitettavasti kukaan ei ollut ajamassa edellisenkään hallituksen aikana kovin paljon sosiaalista linjaa, kun se muodostui. Sen sijaan toiseen suuntaan kyllä ajajia oli. Mutta nyt oppositio kyllä haluaisi painaa verotus- ja sosiaaliturvamaksulinjaa selvästi sosiaalisemmaksi kuin hallituksen linja nyt on. Kyllä tämä verokapina eli myrsky vesilasissa on nyt saanut ja saamassa sellaisen pisteen, että poliittiset puheet ovat kyllä jäämässä puheiksi ja jopa poliittinen uskottavuus on kyseenalaista.

Mutta halusin käyttää tämän puheenvuoron nimenomaan tältä paikalta sen takia, että aina tällaiset slogaaneiksi muodostuvat poliittiset iskulauseet eivät kyllä pidä paikkaansa ja niitä käytetään väärin. Se nimenomaan konkretisoitui sillä tavalla, että edelliselläkään hallituksella säästöille ei ollut vaihtoehtoja, mutta säästö- ja veroratkaisujen tavalle oli vaihtoehto. Nyt jos te yritätte vakuuttaa, että tämä hallitus jatkaa edellisen hallituksen linjaa, niin sille on olemassa vaihtoehto jopa edellisen hallituksen ajalta sekä myös nyt keskustan oppositiossa esittämänä toisenlaisena linjana konkreettisessa muo-

dossa. Tällaiset puheet eivät siten pidä paikkaansa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 189/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 29/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Manninen: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakihan on osittain seurausta siitä, että eduskunta vastoin keskustan kantaa päätti kansaneläkkeen pohjaosan poistamisesta viime vuonna niin, että se tulee voimaan ensi vuoden alussa. Tämä pohjaosan poisto on uhka koko kansanvakuutusjärjestelmällemme ja kohdistuu pääosin keskituloisiin eläkkeensaajiin. Suurille eläkkeillehän meillä ei ole asetettu mitään kattoa, mutta sen sijaan kansaneläkkeen pohjaosaa keskituloisilta leikataan 20 prosentilla vuosittain, mikä merkitsee käytännössä sitä, että viidessä vuodessa se poistuu kokonaan.

Kun tätä jatketaan, se merkitsee käytännössä eläkkeiden jäädyttämistä viideksi vuodeksi nykyiselle tasolle ja joissakin tapauksissa oli uhkana myöskin eläkkeiden aleneminen, mitä pyritään tällä lailla korvaamaan. Kaiken kaikkiaan lailla on vaikutuksia vuoteen 2010 mennessä yli 4 miljardia, mikä osoittaa, kuinka mittavasta asiasta on kysymys.

Esitimme, että muilta osin nämä lait hyväksyttäisiin valiokunnassa, paitsi että eläkkeiden poh-

jaosien leikkaus keskeytettäisiin, mutta emme saaneet sille kannatusta. Kun muut muutokset ovat teknisiä, en kuitenkaan esitä näiden lakien hylkäämistä, koska se aiheuttaisi ongelmia kokonaisuudessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

20) Hallituksen esitys laeiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 178/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Hallituksen esitys eräiden kuntien ympäristönsuojelun hallintoa koskevien säännösten muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 212/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Hallituksen esitys Suomen tasavallan ja Viron tasavallan välillä meriviyöhykerajasta Suomenlahdella ja pohjoisella Itämerellä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 213/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ponteen sisältävä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä neljänteen AKT-EY-yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja mainitun yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 197/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

24) Hallituksen esitys laiksi eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 158/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

25) Hallituksen esitys laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 157/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Meillä on esillä nyt historiallinen lakiesitys siinä mielessä, että tähän asti vieraskielisiä kouluja on Suomessa voitu perustaa ainoastaan ulkomaa-laisten koulutustarpeesta johtuen ja nyt tällä lakimuutoksella mahdollistetaan se, että myös suomalaisten koulutustarpeesta johtuen voidaan perustaa vieraskielinen koulu.

Lakihankkeessa on itse asiassa ollut taustana se, että Suomessa venäjän kielen opetus tai myös koulutus on aivan liian vähäistä ja kieltä kohtaan tunnetaan liian vähän mielenkiintoa. Tämän pohjalta on tehty työryhmän kautta ja eduskunnassa työtä sen eteen, että voitaisiin perustaa venäjänkielinen koulu, joka toimisi useammalla paikkakunnalla eli Joensuussa, Lappeenrannassa ja Imatralla. Myöhemmin alkaisi yhdellä paikkakunnalla eli Imatralla toimia myös venäjänkielinen lukio.

Pidän lakiesitystä kaikin puolin mainiona ja eteenpäin suuntaavana. Ainoa kauneusvirhe, kun valiokunnassa asiaa käsiteltiin, oli se, kuka myöntää luvan yksityisen vieraskielisen koulun perustamiseen. Lakiesityksessä oli, että luvan myöntää asianomainen ministeriö eli opetusministeriö. Keskustelussa valiokunnassa nousi monissa puheenvuoroissa ja itse asiassa kaikissa ryhmissä esille se, että olisi parempi, että olisi olemassa kovempi lukko eli valtioneuvoston yleisistunto, joka myöntäisi luvan. Tämä ei kuitenkaan valiokunnassa edennyt loppuun saakka,

joten teille on myös täällä jaettuna keskustan edustajien vastalause.

Perustelemme tätä myös sillä, että kun valtioneuvoston työskentely- ja päätöksentekotapoja on ohjattu ns. ohjesäännöllä ja viimeksi tätä on uusittu 1.1.1996 lähtien, niin siellä sanotaan koulutusasioista, että mikäli on kysymyksessä lukioiden, ammatillisten oppilaitosten ja aikuisoppilaitosten perustamista tarkoittavat luvat — ellei kyse ole täysin uudesta koulutusmuodosta tai kokeilusta, kuten luvista ammattikorkeakoulukokeiluun — luvista päättää opetusministeriö. Mutta jos kuuntelitte minua tarkoin, niin tämä tarkoittaa sitä, että mikäli halutaan uudesta koulutusmuodosta päätettävän valtioneuvoston yleisistunnossa, silloin voidaan menetellä niin, ja ammattikorkeakoululuvistahan päätetään tällä hetkellä valtioneuvoston yleisistunnossa. Aina-kin minä katson, että myös vieraskielisten yksityiskoulujen suhteen samoin tulisi menetellä, joten olemme jättäneet tästä asiasta myös vastalauseen.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Ajattelen tätä hallituksen esitystä laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta käsitellä ihan täältä puhujakorokkeelta asian laadusta johtuen. — Tuossa erään hallitusryhmän edustajien kanssa käytiin keskustelua näistä hyvistä ja huonoista aloitteista ja päätöksistä, mitä hallituksen taikka jonkun muun taholta tässä eduskunnassa on tullut. Toissapäivänä suoritettu vaali oli hänen, hallitusryhmän erään edustajan, mielestä ensimmäinen positiivinen päätös. Näin ollen minun täytyy sanoa, jotta pystyisin vastaamaan myös jollakin myönteisellä asialla, että tämä hallituksen esitys on minusta kyllä nyt myönteinen monelta osin. Sen vuoksi, kun kerrankin tässä melkein kahden vuoden odotuksen jälkeen avautuu tilaisuus, että voi jotakin myönteistä lausua hallituksen toimista, juhlistan sitä ihan tältä paikalta.

On totta, että tarve tällaiseen lainmuutokseen on. Ainut, mistä tässä itse kannan huolta, on yksityiskoulujen asema tässä tilanteessa, kun valtionosuudet tulevat ylläpitäjälle suoraan. Riippuu vähän koulun koosta, minkälainen yksikkö siitä muodostuu ja millä tavalla se tulee pärjäämään. Muutamien yksityiskoulujen kohdalla tällä hetkellä on se ongelma, että yksikköhinnat eivät vastaa niitä todellisia kustannuksia, mitä opetuksen järjestämisestä aiheutuu. Jos tämmöiseen tilanteeseen joudutaan, kysy-

myshän on siitä, että opetuksen tasosta joudutaan leikkaamaan. Tänä päivänä muutamissa yksityiskouluissa tällaista toimintaa joudutaan tekemään eli opetuksen laatuun ja laajuuteen puuttumaan. Minä toivon, että tässä ei tulisi käymään niin, että perustettavien vieraskielisten koulujen opetuksen tasosta jouduttaisiin tinkimään.

Tässä hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että nyt tarvitaan esimerkiksi juuri suomalaisia venäjän kielen osaajia ja Venäjän tuntemusta. Sitä tarvittaisiin lisääntyvässä määrin, ja meidän asemammekin Euroopan unionin itäisimpänä maana aiheuttaa paineita tähän suuntaan.

Näin ollen tämä hallituksen hyvä esitys on vielä parempi, kun hallitus huolehtii siitä, tietenkin meidän hyvällä myötäavustuksellamme, että yksikköhinnat, mitä kouluille tulee ja määräytyy, ovat kustannusten kanssa yhteenmeneviä. Silloin koulutoimintaa voidaan pyörittää sillä tavalla, että tässä informaatioyhteiskunnassa, missä elämme, olisi myös sivistisyhteiskunnan merkkejä niin, että opetuksen laadusta ei tingittäisi, vaan koulutus ja opetus ja sivistys nähtäisiin todellisena tulevaisuuden investointina.

Arvoisa puhemies! Näillä muutamilla sanoilla tervehdin tätä hallituksen hyvää esitystä. Siitä, mitä vastalauseessa sanomme valtioneuvoston yleisistunnosta ja sen mukaan ottamisesta, ed. Vehviläinen täällä todisti varsin vahvasti, jotenka omalta osaltani tässä totean yhtyväni hänen näkemykseensä siltä osin.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Kunten ed. Vehviläinen täällä jo totesi, valiokunnan mietintöön liittyy vastalause, josta ilmenee, että vastalauseen allekirjoittajat hyväksyvät muutoin hallituksen esityksen ja valiokunnan kannanotot, mutta katsovat, että yksityiskoulun perustamisluvasta päättämisen tulisi olla koko valtioneuvoston asia, kuten aikaisemminkin on ollut. Siksi esitämme 2 §:n alkuun hallituksen esityksestä poiketen seuraavaa muotoa: ”Valtioneuvoston yleisistunto voi myöntää yksityiselle yhteisölle, säätiölle tai uskonnolliselle yhdyskunnalle luvan 1 §:ssä tarkoitetun koulun perustamiseen - -.”

Laissa oli aikaisemmin sana ”valtioneuvoston”. Miksi nyt esitämme muotoa ”valtioneuvoston yleisistunto”? Tämä johtuu siitä, että valiokunnassa saamamme selonteon mukaan 1.1.96 valtioneuvoston ohjesääntö on muuttunut siten, että jos halutaan, että päätös tehdään aina valtio-

neuvoston istunnossa, on lakiin kirjattava, että luvan voi myöntää valtioneuvoston yleisistunto. Jos laissa on kirjoitettuna, että luvan myöntää valtioneuvosto, voi päätös siirtyä ohjesäännön mukaan asianmukaiselle ministeriölle. Minusta yksityiskoulun perustaminen on sellainen periaatteellinen kysymys, että siitä päättämisen tulisi todellakin tapahtua valtioneuvoston yleisistunnossa.

Vireillä on koululainsäädännön kokonaisuudistus. Sitä valmistellut komitea oli myös sitä mieltä, että päätöksen yksityiskoulun perustamisesta tulisi edelleen tapahtua valtioneuvostossa. Olisikin odotettava kokonaisratkaisua koululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Uudet lakiehdotuksethan tulevat eduskunnan käsittelyyn ensi vuonna. Silloin on oikea aika tehdä linjaratkaisu tässä asiassa eikä lähteä nyt tekemään aikaisemmasta linjasta poikkeavaa ratkaisua.

Ed. B r y g g a r e: Arvoisa puhemies! Minä olen vahvasti tämän esityksen kannalla. Minulla on ollut ilo opiskella oppikouluaikana koulussa, jossa venäjän kielellä oli erittäin merkittävä asema. Samoin vähän myöhemmin korkeakoulussa totesin, että juuri tämän kielen taidon puute omassa opinahjossani aiheutti ongelmia ja tavallaan suuria työmahdollisuuksia menetettiin.

Pidän tämän tyyppistä esitystä yhtenä mahdollisuutena nimenomaan Lappeenrannan — Imatran — Joensuun suunnassa, kuten ed. Vehviläinenkin täällä sanoi, hyvänä muotona edistää monien eri kielten osaamista tässä maassa ja sitä kautta yleensäkin osaamista.

Toivon, että tämä esitys menee näin muodoin läpi. Mitä tulee vastalauseeseen, siihen en voi yhtyä.

Ed. A. O j a l a: Arvoisa puhemies! Tämä laki on todella ihan erinomainen siinä mielessä, että venäjän kielen opiskelu peruskoulussa on kovasti vähentynyt, kuten mietinnössämme todetaan. Joka tapauksessa venäjän kielen taitoa tarvittaisiin kanssakäymisessämme huomattavasti enemmän. Siitä syystä pitää toki lisätä tätä opetusta.

Se, mikä aiheutti valiokunnassa kovin paljon keskustelua, oli nimenomaan se, kuka päättää siitä, että tämmöisen yksityisen koulun saa perustaa. Tässä kuitenkin periaatteellinen kanta on se, että myöskin suomalaiset lapset voivat nyt opiskella vieraskielisessä yksityiskoulussa venä-

jän kieltä eivätkä yksinomaan venäjänkieliset. Se on se periaatteellinen ero. Siitä syystä ilmeisesti vastalausekin lähti siitä, että valtioneuvoston yleisistunto voi luvan myöntää. Nyt on kuitenkin tehty periaatepäätös siitä, että ministeriö voi tällaisenkin luvan antaa, ja se aiheutti vähän polemiikkaa valiokunnan sisällä, mutta päädyimme kuitenkin siihen, että tämä on ainutkertainen laki ja koskee vain tätä koulua.

Kokonaisuudistuksen yhteydessä otamme tarkemman kannan nimenomaan yksityiskoulujen perustamiseen, jota sosialidemokraatit periaatteessa ovat vastustaneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

26) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 8 ja 11 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 171/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 30/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a: Arvoisa puhemies! Tässä on jälleen yksi laki, joka merkitsee sitä, että lapsiperheiltä leikataan. Tosin tämä leikkaus, kodinhoidon tuen indeksikorotuksen jäädyttäminen, ei ole kovin merkittävä, mutta tämä osoittaa hyvin hallituksen linjan. Hallitushan aloitti lapsilisien leikkaamisella ja on jatkanut siitä hyvin johdonmukaisesti eteenpäin.

Myöskin nyt käsittelyssä olevassa budjetissa on budjettilakeina sellaisia lakeja, jotka merkitsevät lapsiperheille tulojen menetystä. Näin ollen tässä on sellainen siivutuskone, että aina kun lapsiperheitä asia koskee, vedetään pieni siivu pois toimeentulosta ja tuesta, ja kun sitä aikamme tehdään, lapsiperheitten asema todella käy täysin kestäättömäksi. Verokeskustelussa kokoomuslaiset kertoivat juuri lapsiperheitten ahdingosta, mutta ovat hyvin voimakkaasti kuminkin ajamassa kaikkia toimenpiteitä ja leikkauksia, joilla lapsiperheitten toimeentuloa hei-

kennetään. Tässä on yksi sellainen lakiesitys nyt käsittelyssä.

Tulemme asian kolmannessa käsittelyssä esittämään tämän lain hylkäämistä.

Ed. M a n n i n e n : Herra puhemies! Tämä osoittaa hallituksen perhepoliittista linjausta, joka suhtautuu erityisen vihamielisesti kotihoidon tukeen. Sitähän leikattiin jo tänä vuonna 22,5 prosenttia eli enemmän kuin mitään muuta sosiaalista etuutta. Nyt tälle vuodelle halutaan mahdollinen pieni indeksitarkistuskin estää ja pienten lasten hoitopakettien yhteydessä hävittää jo käsitteenä koko kotihoidon tuki.

Kotihoidontukileikkauksilla, joita nyt jatketaan, on ollutkin sellaisia vaikutuksia, että yli 20 000 lasta on poistunut tästä järjestelmästä. Huomattava osa on siirtynyt työttömyysturvan piiriin, ja lapset ovat siirtyneet päivähoidon piiriin, jolloinkin yhteiskunnan kustannukset ovat lisääntyneet eivätkä säästyneet, kuten hallitus kuvitteli.

Tämä kotihoidontukijärjestelmä olisi ollut paras ja halvin työnvuorottelujärjestelmä, mutta hallitus ei ole sitä ymmärtänyt tai halunnut ja omalta osaltaan tällä tavalla on ollut lisäämässä työttömien lukumäärää, kun vapaalta on palattu työhön ja sijaiset ovat joutuneet työttömyyskoristoon. Ainoa oikea johtopäätös olisi ollut hyväksyä tämä indeksikorotus ja vielä nostaa ensi vuonna kotihoidon tuki entiselle tasolle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

27) Hallituksen esitys luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 150/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 20/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

28) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 91/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

29) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 196/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

30) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 225/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto keski-
viikkoon, tämän kuun 27 päivään mennessä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 31) asiasta.

Keskustelu:

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi on hallitusohjelmassa ympäristö-
verotukselle sovittujen periaatteiden vastainen. Sisällöstään päätellen veromalli on Imatran Voima Oy:n ja suurteollisuutta edustavan TT:n ti-

laustyö. Molempien edustajat ovat myös keskeisesti vaikuttaneet hallituksen esityksen sisältöön, jopa niin, että kokoomuspuolueen neuvottelijoiden taustavoimana on toiminut Imatran Voima Oy:stä ministeri Linnainmaan erityisavustajaksi lainattu Martti Kätkä.

Hallituksen esityksessä on yksi ja vain yksi hyvä puoli. Se on se, että energiaveron tasoa nostetaan, jotta tuloverotusta voidaan alentaa ja ihmisiä kannustaa energian säästöön. Tähän hyvät uutiset sitten loppuvatkin.

Korotus jakautuu epäsosiaalisesti. Koko teollisuus vapautetaan korotuksesta ja myös säästökannusteesta, myös se osa teollisuudesta, jolle energian hinta ei ole kilpailutekijä. Korotuksen maksavat kotitaloudet ja palveluyritykset. Kun maksajien joukko pienenee, heille säilytettävä korotus vastaavasti suurenee. Rautalangasta väännettynä tämä tarkoittaa sitä, että verohelpotuksen saa Nokia Oy, vaikka se toisaalta hyötyy veromuutoksen kääntöpuolesta, sillä pienentään tuloveron alentaminen yrityksen palkkakustannuspaineita. Nokia Oy saa alennuksen, vaikka energian hinta ei ole sille kilpailutekijä eikä se ylipäättänsä ole verohelpotusten tarpeessa. Vastaavasti suurempana korotus kohdistuu eläkeläisiin ja työttömiin, jotka kuitenkin eivät lainkaan hyödy veromuutoksen kääntöpuolesta, koska tuloveron alennus on rajattu koskemaan vain työ- ja yrittäjätuloja.

Aivan valmistelun loppumetreillä teollisuuden sähköveroa alennettiin vielä 0,2 penniä kilowattitunnilta ja vastaavasti korotettiin muiden kuluttajien maksettavaksi tulevaa sähköveroa ja kevyen polttoöljyn veroa.

Teollisuuden kilpailukykyistä huolehtimiseen olisi riittänyt antaa veroale sille osalle teollisuudesta, jonka kilpailukykyyn energian hinta vaikuttaa. Rinnakkaisaloitteessamme onkin tehty juuri näin. Lisäksi energiavaltaisen teollisuuden ja muiden kuluttajien sähköveron ero on esityksessämme vain 0,5 penniä kilowattitunnilta, kun se hallituksen esityksessä on 1,6 penniä kilowattitunnilta. Meidän esityksessämme siis myös energiavaltaiselle teollisuudelle tulee pieni korotus, jonka vaikutus sähkön hintaan on keskimäärin 0,4 penniä kilowattitunnilta. Tämä on oikeudenmukaista, sillä hyötyyhän myös energiavaltainen teollisuus tuloveron alenemisesta palkkakustannuspaineiden pienenemisenä.

Ennustukseni n:o 1 on seuraava: Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen, tulemme näkemään suuren lobbauksen, jotta teollisuudelle jäävää pientäkin sähköveroa alennetaan, ja tätä

tuetaan hallituksen sisältä. Hallitus on rakentanut veromallin, jossa energiaveron siirtäminen teollisuudelta muille kuluttajille on äärimmäisen helppoa. Siihen riittää kahden rivin mittainen lakiesitys, jossa sähkön veroluokkien 1 ja 2 numeroarvoja muutetaan.

Hallituksen esityksen toinen suuri heikkous liittyy ympäristöohjaavuuteen. Sähkön tuotannosta poistetaan verot. Näin poistetaan samalla myös sähköntuotantotapojen ympäristöohjaus verotuksen avulla. Suurimman edun hallituksen esityksestä eli sähkön tuotannon hiilidioksidiveron poistamisesta saa hiililauhdesähkö, yksi likaisimmista sähköntuotantotavoista. Suurimmat häviäjät ovat sähkön tuotanto maakaasulla ja turpeella sekä sähkön tuotanto teollisuuden voimalaitoksissa puuperäisistä prosessijätteistä, siis uusiutuvasta ja kotimaisesta raaka-aineesta.

Ennustukseni n:o 2 onkin tämä: Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen, hyvin pian tehdään päätökset yhden tai kahden suuren uuden hiililauhdevoimalan rakentamisesta. Katseeni kohdistuukin nyt niihin edustajiin, jotka alkuvuodesta tekivät lakialoitteen siitä, että hiilivoiman lisärakentaminen pitäisi tuoda eduskunnan käsiteltäväksi vastaavasti kuin ydinvoiman lisärakentaminen. Nyt hallitus on tuonut hiilivoiman lisärakentamisen eduskunnan käsiteltäväksi. Se esitys on tämä energiaveroesitys. Missä olette nyt, esimerkiksi edustajat Markkula-Kivisilta ja Tiuri, jotka allekirjoittitte tuon lakialoitteen keväällä? Jos nyt kannatatte hallituksen esitystä, en voi päätellä muuta kuin että joko ette tiedä, mitä teette, tai että hallituksen esityksen tosiasiallisena tausta-ajatuksena onkin lobata ydinvoiman lisärakentamisen puolesta. Tämä tehdään siten, että ensin luodaan hiilivoiman lisärakentamisautomaatti viemällä kaikilta ympäristöystävällisemmiltä tuotantotavoilta niiden nykyinen veroetu hiileen verrattuna.

Eilispäivänä ministeri Kalliomäki puhui täysistunnossa hallituksen elinkeinopoliittisen selonteon lähete keskustelussa siitä, että yhä suurempi osa energiaan liittyvistä päätöksistä on siirtynyt markkinoille. Ministeri Kalliomäki ei ole paikalla, mutta herää kysymys siitä, onko hän todella sitä mieltä, että markkinoiden pitää antaa tehdä aivan mitä huvittaa vai onko yhteiskunnan syytä antaa markkinoille reunaehdot, esimerkiksi ympäristövaikutuksiin liittyviä. Miksi siis luopua markkinoiden ohjauksesta mitä kätevimmästä menetelmästä, päästöihin perustuvasta ympäristöverosta?

Rinnakkaislakialoitteessamme sähkön tuotannon ympäristövero säilytetään ja sitä korotetaan hieman. Samalla säilyy ja hieman nouseekin uusiutuvan energian, josta tärkein on kotimainen puu, kilpailuetu. Samoin säilyy vähäpäästöisen maakaasun veroetu kivihiilellä ja ydinvoimalla tuotettuun sähköön verrattuna. Lakialoitteessamme suurin muutos nykyiseen energiaveroon on vesivoimalla tuotetun sähkön veron korottaminen samaksi kuin tuontisähkön vero.

Näin kaikilla niillä tuotantotavoilla, joilla tuotettua sähköä tosiasiaassa kaupataan rajojen yli, eli hiilivoimalla, ydinvoimalla ja vesivoimalla olisi mallissamme vähintään sama vero kuin tuontisähköllä eikä EU näin ollen enää voisi väittää tuontisähkön veroa syrjiväksi. Koko uuden energiaveromallin syntyprosessissa onkin käytetty hyvin tarkoitushakuisesti tulkittua EU-korttia verukkeena puhtaasti kotimaisten intressien ajamiseen. Tämä ei ole yhtään sen fiksumpaa eikä moraalisesti hyväksyttävämpää kuin ennenvanhainen idäntortilla pelaaminen.

Tiedän, että tässä keskustelussa tullaan mainostamaan hallituksen veromallin ympäristöohjaavuutta yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Tämä on kuitenkin saatu aikaan vain yliverottamalla yhdistettyä tuotantoa sinänsä. Yhteistuotanto on erittäin järkevää. Sen ansiosta Suomessa säästyvä polttoainemäärä vastaa 20:tä prosenttia kaikista fossiilisen polttoaineen kuluksista Suomessa. Tätä järkevää toimintamallia hallitus siis esittää yliverotettavaksi. Lauhdevoimalaitoksessa mereen ajettava hukkalämpö olisi verotonta, mutta samalla polttoaineella tuotettu ja asuntojen lämmityksessä hyödyksi käytetty lämpö olisi verollista. Tällä vippaskonstilla hallitus tekee vielä yhden tulonsiirron eli siirtää osan teollisuuden sähkölaskusta kaupunkien kaukolämpitetyissä kerrostaloissa asuvien ihmisten lämpölaskuun. Tällä epäreilulla keinolla hallitus siis saa aikaan yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa puhtaampien polttoaineiden veroedun hiileen verrattuna.

Mutta erillisessä tuotannossa ympäristöohjaavuus poistetaan kokonaan. Tämä on kestävä kehityksen kannalta kohtalokasta siksi, että sähkön osuus Suomen kokonaisenergian kulutuksesta on usean vuosikymmenen ajan noussut, joten sähkön erillistuotannon merkitys on kasvamassa.

Selkeimmän ja välittömimmän hyödyn hallituksen esitys antaa hiililauhteella tuotetulle sähkölle, jota IVO haluaa kaupata pohjoismaisessa sähköpörssissä. (Ed. Pekkarinen: Juuri näin!)

Tänä vuonna se onkin tehnyt sitä hyvällä menestyksellä, kun Ruotsissa ja Norjassa on ollut kiva. Mutta likaisempaa vientituotetta kuin hiililauhdesähkö on vaikea keksiä Suomelle.

Tämän hiililauhdesähkön vientimarkkinoiden turvaamiseksi hallitus on siis valmis vaarantamaan maamme ympäristömaineen. Hiililauhdesähkön markkinoiden turvaamiseksi hallitus on valmis hidastamaan kotimaan markkinoiden syntymistä sille uudelle energiatekniikalle, joka jo nyt tuo Suomeen 300 miljoonan markan vuotuiset vientitulot. Hiililauhdesähkön markkinoiden turvaamiseksi hallitus on valmis vaarantamaan kotimaiseen energiantuotantoon liittyvät työpaikat.

Arvoisa puhemies! Eettiset arvot ovat nousemassa yhä tärkeämmäksi tekijäksi myös kansainvälisessä kaupassa. Muuan alan guru on todennut etiikan olevan erinomainen keino ennakoida niitä sosiaalisia kysymyksiä, jotka lähivuosina tulevat vaikuttamaan markkinoihin. Jonakin päivänä meidän teollisuutemme asiakkaat kysyvät, millä tavalla tuotettua sähköä käytätte. Jotta sinä päivänä olisimme kilpailukykyisiä, meidän tulee luoda kotimaan markkinoilla kannuste ympäristöystävälliseen sähkön tuotantoon, ja siihen me tarvitsemme sähkön tuotannon ympäristöveroja, joiden säilyttäminen on rinnakkaislakialoitteemme tavoite ja tarkoitus.

Lakiesitykseen liittämässään lausumassa hallitus tosiasiaassa itsekin myöntää veromallinsa ristiriidan Rion sopimuksen kanssa ja toteaa sähkön tuotannon hiilidioksidiverotusta tarvittavan. Hallitus myöntää, että verotuksen keinoja pitää käyttää hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen. Jos hallitus itsekin on tätä mieltä, niin miksi ihmeessä välivaiheeksi tarvitaan luopumista sähkön tuotannon ympäristöohjauksesta verotuksen keinoin?

Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on mahdollisuus suoraan siirtyä ohi tämän välivaiheen sellaiseen verotukseen, jota hallituskin lausumallaan tavoittelee. Tämä tapahtuu hyväksymällä energiaveron lakialoitteessamme esitetyssä muodossa.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Siirryn ennusteista ja uhkakuvista siihen, mitä on tapahtunut ja mitä esitetään.

Budjettiriihessä syntyi ratkaisu, jossa tuloverotusta päätettiin keventää alun perin esillä olleiden 3 miljardin lisäksi vielä muun muassa miljardilla markalla niin, että tuo peritään takaisin energiaverotuksen keinoin. Olen ymmärtänyt

sillä tavoin, että vihreän eduskuntaryhmän taholta on ainakin lausuttu, että aloite tästä olisi ollut vihreiden tai että vihreät olivat tässä suhteessa kovasti aloitteellisia, että näin meneteltiin. Ongelmana tietysti tuollaisessa ratkaisutilanteessa on aina se, että on helppo ottaa verokevennys, mutta kaikkien tiedossa varmasti oli, että vähän vaikeampi on sitten hakea se takaisin tavallaan jälkityönä silloin, kun positiiviset seikat jo ovat nautitut.

Työryhmä, joka perustettiin, lähtikin ensiksi liikkeelle siitä, että osapuilleen nykyisen kaltaista verojärjestelmää rukataan. Vähän ehkä ed. Hassinkin aloite on saman suuntainen, mutta sitten nimenomaan vihreän eduskuntaryhmän toivomuksesta lähdettiin kokonaan uusille urille eli sille sinänsä varsin järkevästi perustellulle kannalle, että sähkön tuotannossa siirrytään suoraan kuluttajakohtaiseen sähköveroon eikä enää tuotannon verottamiseen. Tähän tunnettiin muissa ryhmissä aika lailla nihkeyttä. Viimeksi sitten kauppa- ja teollisuusministeriökin kallistui tälle kannalle, johon nyt siis hallituksen esitys kokonaisuudessaan perustuu.

Budjettiriihessä myös tehtiin selkeä rajausta täysin yksituumaisesti siitä, että kotimaassa tapahtuvan sähkön tuotannon kilpailukyky turvataan ja että energiaverotuksella ei heikennetä kotimaisen teollisuuden kilpailukykyä. Myös ympäristöohjaavuuden huomioon ottamisesta lausuttiin samassa yhteydessä. Näillä reunahuomioilla sitten jouduttiin rakentamaan päätösesitys. Haluan korostaa sitä, että tässä suhteessa kyllä vallitsi hallituspuolueiden kesken ainakin hämmästyttävä yksimielisyys, millä tavalla verotus rakennetaan, siis näitten pääperiaatteitten osalta, ja kuvaamalla tavalla sitten myös esityksen rakenne loppujen lopuksi aika lailla yksimielisesti hyväksyttiin.

On tietysti selvää, niin kuin kuvailin, että kun jokin asia jää ikään kuin jälkipaikkauksen varaan, silloin tulee pikku ongelmia. Tämä on siinä määrin suuri kokonaisuus, että jokaisella oli tietysti omia erityisiä halukkuuksia. Pakko oli kuitenkin saada paketti kasaan, jotta budjetti pitäisi eli budjettiin tehty tuloveroaukko saataisiin katetuksi.

Voi olla niin, että joudutaan tarkastelemaan eräitä seikkoja vielä myöhemmässä vaiheessa. Kauppa- ja teollisuusministeriössä tällä hetkellä on varsin laaja selvitystyö käynnissä. Siinä yhteydessä voidaan varsin hyvin myös katsoa tämän esityksen mahdollisia välttämättömiä hio mistarpeita. Erityisesti ne saattavat tulla esiin, jos

selvityksessä kokonaisuuden kannalta päädytään johonkin sellaiseen, mikä väistämättä johtaisi myös muutoksiin tämän esityksen osalta. Uskon, että KTM sitten palaa kokonaisuuden osana myös tähän asiaan.

Sellaisia välipuheita, joita ed. Hassi täällä enusteli, en ole ollut tekemässä enkä ole ollut kuulemassa kenenkään sellaisia myöskään ehdottavan.

Kun tuloverotus suunnattiin nimenomaan henkilöverotuksen puolelle, on selvää, että budjettiriihessä sovitun mukaisesti myös energiaverotus ja lähinnä sähköverotus tässä kohdin kohdistuu henkilöihin eli kulutukseen. Mutta eivät ne vaikutukset niin kauhean dramaattisia ole, niin kuin voidaan todeta. Keskimääräisessä kotitaloudessa vuosilasku kasvaa noin 70 markkaa ja sähkölämmitteisissäkin kotitaloudessa vuosilaskun kasvu on vain jossain 350 markan paikkeilla.

Se, mitä ed. Hassin aloitteesta, johon eräät muutkin kansanedustajat ovat yhtyneet, tässä joutuu sanomaan, on se, että olisi meidän kannaltamme aika ongelmallinen tilanne, jos tieteen tahtoen halutaan tehdä suomalaisesta sähkön tuotannosta hyvin huonosti kilpailukykyinen. Ei se omaatuntoa paljon puhdistaa, jos olemme tilanteessa, jossa Tanska tuottaa hiilivoimalla sähköä, jota tuodaan tänne, ja vastaavasti Suomessa poltetaan turvetta siinä kuin ennenkin. Tietysti maaraja siinä vaihtuu, mutta ympäristö ei taida rajoja tuntea.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan minusta tämä ehdotus on saatu kuvaamistani lähtökohdista varsin tasapainoiseksi. Niin kuin totesin, on ymmärrettävää, että helposti yksityiskohdista on oltu eri mieltä, mutta työryhmä nyt on löytänyt kuitenkin kompromissin, ja esityshän on hallituksessa edennyt yksimielisesti.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä energiaveroesitys on annettu ministeri Haaviston ollessa tasavallan ympäristöministeri. Luonnon-suojeluliiton lausunnon mukaan hallituksen malli lisää sekä hiilidioksidia, typpi- että rikkipäästöjä, joten tämä on ympäristönäkökulmasta hiilenmustaa energiapolitiikkaa ja toisaalta kuvastaa vihreiden sekä vero- että energiapolitiikan ristiriitaisuutta.

Ministeri Niinistöhan on ollut työryhmän puheenjohtaja. Ministeri Niinistön puheenvuoron johdosta haluan todeta, että tämä olisi, jos näin halutaan tehdä, pitänyt tehdä kaikkien elinkeinonharjoittajien osalta alemmalla verokannalla

ja arvonnäisäverojärjestelmän sisällä. Nythän tässä käy niin, että osa elinkeinotoimintaa jää ulkopuolelle. Tulee kilpailuneutraaliteettiongelmia jnp. Ministeri Niinistö on myös maatalouden jättänyt tämän kopensaation ulkopuolelle. Ainoastaan 25 miljoonan kompensatio yhdelle vuodelle annetaan ja tällä vähennyksellä tuetaan C-alueen viljanviljelyä. Mielestäni tässä on menetelty virheellisesti. Olisi pitänyt ottaa koko elinkeinotoiminnan kenttä mukaan, kun tehdään tällä tavalla kahden portaalan veroja.

Lopputuloksena, arvoisa puhemies, ihmettelen sitä, että tässä rinnakkaislakialoitteessa, joka on parempi kuin hallituksen esitys, on RKP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja, vihreiden eduskuntaryhmän entinen puheenjohtaja, ympäristövaliokunnan vasemmistoliittolainen puheenjohtaja. Mikä tässä hallituksen linja oikein on, jää kysymään, kun esitys on tällä tavalla ristiriitaisena tuotu eduskuntaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi pari korjausta ministeri Niinistön puheenvuoroon. Tanskasta ei voida siirtää Suomeen sähköä yksinkertaisesti siksi, että tällä välillä ei ole sellaista siirtoverkkoa, jossa olisi kapasiteettia sitä siirtoa varten. Tämä tästä.

Toisekseen mikä koskee yksimielisyyttä valtioneuvostossa, niin sehän oli pääministerin päätösoperaatio näennäiseen yksimielisyyteen.

Kolmanneksi totean, että täällä on tänä päivänä tunnustettu kokoomuksen menestyminen veroasteikkoasioissa. Se on tosiasia. Toinen on se, että tämän pätevämmän kokoomus ei ole retkuttanut vielä vihreitä, kuin se tässä tapauksessa on retkuttanut.

Eli täytyy tunnustaa; mutta luojan kiitos salissa on olemassa vaihtoehto, joka edes jonkinlaisia vihreitä tunnusmerkkejä omaa. Se on ed. Hassin juuri esittelemä vaihtoehto. Sen johdannoksi ed. Hassi olisi voinut kertoa, että tähän täytyy taustaksi ottaa alkutuotevähennysten poistaminen, joka on aivan olennaisesti tähän energiakokonaisuuteen liittyvä asia, ja siitä pohjasta koko tätä asiaa tulee tarkastella. Nyt jo näyttää siltä, että olemme syöksymässä todella kaivon pohjalle sen takia, että puenergiaa eli haketta käyttävät laitokset ovat vaihtamassa energian lähdettään, mikä olisi tämän hallituksen politiikalle erittäin vakava isku. Niin kuin ministeri Niinistö varmasti muistaa, meidän pyrimme kai puolittamaan muun muassa työttömyyden.

Ed. Kiviniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi kiinnitti oikein huomiota hallituksen esityksen työllisyysvaikutuksiin. Kyllä minuakin ihmetyttää se, että hallitus on julistanut itsensä työllisyyden ja yhteisvastuun hallitukseksi ja sitten on suoltanut lakiesityksiä välittämättä oikeastaan tippaakaan työllisyysvaikutuksista. Onhan selvää, että jos hallituksen esitys tällaisenaan toteutuu, se uhkaa selvästi heikentää kotimaisen energian, kuten turpeen ja puun, kannattavuusnäkyviä hiilivoimaan nähden. Kyllä tämä on tuhoisaa koko kansantalouden ja erityisesti maakuntien kannalta, koska niitä työpaikkoja, jotka maakuntiin ovat syntyneet kotimaisen energian tuottamisen myötä, on hyvin vaikea korvata muilla työpaikoilla. Esimerkiksi turveurakoitsijat joutuisivat tämän lain myötä hyvin ahtaalle. On arvioitu, että esimerkiksi Vaasan läänissä tämä merkitsisi jopa 300—400 turvealan tai sitä palvelevan työpaikan menetystä. Eli kyllä minun täytyy ihmetellä tällaisten työllisyyttä selvästi heikentävien esitysten tuomista tältä hallitukselta eduskuntaan. Mutta toisaalta sehän on linjassa hallituksen aikaisempien esitysten kanssa.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä kaipailee, että alempaan sähköverokantaan olisi pitänyt sisällyttää koko elinkeinoelämä. Budjettiriihessä nimenomaan haluttiin kiinnittää huomiota kilpailukykyseikkoihin, niihin sektoreihin, jotka käyvät kilpailua Suomen rajojen ulkopuolisten tuottajien kanssa, niin viennin kuin tuonninkin osalta kotimarkkinoiden osalta.

Nyt minulle sitten selviää sekin, miksi maatalouden piirissä on sellainen väärinkäsitys, että maataloudelle hyvitetäisiin 25 miljoonaa vain kerran. Ed. Ala-Nissilä näyttää sitä väärinkäsitystä viljelevän. Tosiasiahan on se, että tuo 25 miljoonan markan hyvitys maataloudelle tulee joka ainoa vuosi. Menettelyhan on se, että kun ministeri Hemilä nyt valmistelee suurta, 750 miljoonan markan, leikkauspakettia maatalouteen, siitä tingitään 25 miljoonaa markkaa nimenomaan tällä perusteella. (Ed. Pekkarinen: Mikä vastaantulo sellainen on?) Näin ollen se heijastuu joka ainoaan vuoteen. Ei siinä ole mitään ihmetelemistä. Todellakin tilanne on oikeastaan niin, että maatalous tulee tässä kyllä kohdelluksi varsin hyvin erityisesti kasvihuonepuolella, missä myös polttoöljyn käyttö korvataan toisin kuin millekään muulle teollisuuden tai elinkeinoelämän haaralle.

Edustajat Pulliainen ja Kiviniemi kantoivat huolta kotimaisesta työllisyydestä. Nyt kannattaa muistaa se, että kyllä kotimaisten polttoaineiden kilpailukyky yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa ja myös kaukolämmön tuotannossa paranee verrattuna kivihiileen ja olennaisesti kaiken lisäksi vielä. Turpeen hiilidioksidiveroksi tulee tässä 4,2 markkaa megawattitunnilta, kun päästöjen mukaan sen pitäisi olla yli 25 markkaa. Se on siis vain viidennes siitä, eli kyllä tässä suositetaan turvetta aika lailla.

Mitä tulee puupolttoaineisiin, niin nehän ovat kokonaan verottomia. Puun käyttöä sähkön tuotannossa kaiken lisäksi tuetaan niin, että pienpuuvoimantuottaja saa sähköveron suuruisen palautuksen tuottamastaan sähköstä, vaikei tuota veroa ollenkaan peritäkään. Lisäksi päätettiin perustaa erillinen työryhmä, joka selvittää, voitaisiinko työllisyyttäarahoja ja miten ohjata nykyistä paremmin metsänharvennustöihin, mikä sitten myös edistäisi, totta kai, puupolttoaineen käyttöä.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nopealla lakiesityksen ja lakialoitteen lukemisella ei voi pitkälle mestaroida, mutta ed. Hassi perusteli lakialoitettaan nimenomaan sillä, että pyrittäisiin ja päästäisiin puhtaampaan tuotantoon. Tämä huomioon ottaen en voi olla tuntematta ristiriitaa toisaalta sen kanssa, että hän voimakkaasti korosti sitä, että turpeen pitäisi olla paremmin esillä. Toisaalta hänen esityksessään minun käsittääkseni vesivoiman käyttöä verotettaisiin jatkossa eniten. Miten nämä ovat hänen mielestään sopusoinnussa hänen perustelunsa kanssa?

Toinen kysymys: En voi olla ihmettelemättä tätä menettelyä, että hallituspuolueiden edustajat alkavat tehdä koko ajan kilpailevia lakialoitteita. Onko tämä vihreiden kohdalta osoitus siitä, että he ovat täysin tumpeloita hallituksen sisällä eivätkä pysty yhtään vaikuttamaan siihen, minkälaisia tuloksia aikaansaavat? Uskoisin, että heidän olisi syytä vetää omat johtopäätöksensä.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö on aivan oikeassa siinä, kun hän korosti, että tämä on osa pakettia, kun tuloveronkevennys kompensoidaan energiaverotuksen keinoin. Hän valitti sitä, että kun tehdään tällaisia uudistuksia, on usein helpompi saada yksimielisyys kevennysten kuin kiristystoimenpiteiden taakse. Me havaitsimme

kyllä hetki sitten, kuinka vaikea on myös kevennys aikaansaada. Havaitsimme, mitä ongelmia siihen liittyi. Yhtä lailla, ilman muuta, tilanne on sen kaltainen, että energiaverotuksen kiristys on ongelmallista.

Ministeri totesi, että hallituksella oli kaksi peruslähtökohtaa, kun energiaverotusta joudutaan kiristämään: Ensinnäkään teollisuuden kilpailukykyä ei heikennetä. Toiseksi ei heikennetä energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta.

Hallituksen esitys, joka meille on tullut, ilmeisesti on varmistamassa teollisuuden kilpailukyvyn, mutta kumma ja yllättävää kyllä, nimenomaan ympäristöohjaavuutta ei ole varmistettu. Itse asiassa, ja se on lakiesityksen suurin ongelma, aikaisemman energiaverolain ympäristöohjaavuus häviää täysin. Tämä on lakiesityksen suurin ongelma. Sen vuoksi se on nimenomaisesti suhteessa parantamassa ympäristön kannalta ongelmallisinta energiatuotantomuotoa eli hiililauhdevoimaa. Se suuri sisäinen ongelma hallituksen esitykseen sisältyy.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin aika pitkälti yhtyä siihen, mitä ed. Kiljunen edellä sanoi. Ympäristöohjaavuuden kannalta, joka energiaverojärjestelmään viime vaalikaudella rakennettiin, kysymys on merkittävästä takaiskusta. Kotimaisten energiavaihtoehtojen käytön ja niihin liittyvän työllisyyšnäkökohdan kannalta esitys on merkittävä takaisku. Verotuksen kohtaannon kannalta myöskin ollaan astumassa tässä väärille raiteille. Tähän saakka aina käyttökohteesta riippumatta energiaverotus on ollut sama. Nyt poiketaan tältä tieltä.

Jos tältä poikkeamatieltä hakee yhden näkökohdan, johon ministeri kiinnitti huomiota puheenvuorossaan, olkoon se juuri verotuksen kohtaantuminen erilaisiin yrityksiin. Arvoisa ministeri, nyt te jätätte kiristuksen ulkopuolelle 20 000 sellaista yritystä, jotka ovat lähinnä suur-yrityksiä ja vientiyrityksiä. Mutta lähes 400 000 yritystä, jotka ovat valtaosaltaan pienyrityksiä, jotka maksavat esimerkiksi arvonlisäveroa, ei pääse halvempaan maksuluokkaan.

Jos ajatellaan työllisyyttä, nimenomaan pienyrityttäjäjyötä, kaikkea sitä, mitä eilisessä elinkeinopoliittisessa selonteossa täällä oli esillä, eikä näidenkin seikkojen — työllisyyden, pk-sektorin — kannalta olisi ollut tarkoituksenmukaisempaa se, että kaikki yritystoiminta maksaisi edes saman verran keskenään eikä niin, että nyt ojenneen kättä pitempää niille, joille muutoinkin on

eri syistä viime aikoina jouduttu kättä pitempää ojentamaan?

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Olen aika yllätynyt siitä, että niin moni haluaisi, että Suomeen tuotaisiin sähköä, jossa meitä rahastettaisiin sen veron määrän veran enemmän, mitä sähkön tuotannolle tässä haluttaisiin asettaa. Näinhän se on. Me maksaisimme liki sen veron määrän enemmän niille, joilta me sähköä ostamme. Sitäkö te haluatte? Se on kansantalouden tappio, jos jokin.

Ed. Pulliainen kiinnitti siihen huomiota, ettei Suomen ja Tanskan välillä ole siirtoyhteyksiä. No, tämähän on hivenen teoreettinen laskelma: mitä Ruotsi tuo Tanskasta, mitä Suomi tuo Ruotsista, samassa verkossa sitä sähköä liikkuu. Todennäköistä on se, että Suomessa käytettäisiin Ruotsin atomi- tai vesivoimalla tehtyä sähköä tai sitten Tanskan hiilivoimalla tehtyä sähköä ja sitten täällä poltettaisiin turvetta.

Minusta on hämmästyttävää, että ed. Pekkarinen löysi yhteisen näkökulman ed. Hassin kanssa ympäristöohjaavuudesta. Haluatteko te todella sitä, että turvetta olisi pitänyt vieläkin edullisemmin käsitellä, jolloin juuri, ja ehkä ainoassa kohdassa tässä esityksessä, suuri kysymysmerkki nousisi nimenomaan ympäristöohjaavuuden kannalta. Nythän turpeelle tulee noin 1/5 siitä verosta, joka sille kuuluisi, jos sitä kohdeltaisiin samalla tavalla nimenomaan ympäristöohjaavuuden puitteissa kuin hiilivoimaa.

Ed. Kiljunen, kun sanotte, että tässä menetetään kokonaan ympäristöohjaavuus, se on aika yllättävää, kun nimittäin fossiilisista polttoaineista sähkön tuotantoon käytetään vain 10—20 prosenttia. Sen sijaan loput käytetään joko yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotantoon tai pelkään lämmön tuotantoon, jota koskeva hiilidioksidivero liki kaksinkertaistuu. Eikö siinä ole aika lailla ympäristöohjaavuutta? Ymmärrän tuon nyökkäyksen siten, että tarkoittatekin sanoa päinvastoin kuin sanoitte.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ministeri Niinistön puheenvuoroissa on pientä kikkailua, ei haluta myöntää sitä onnetonta linjaa, jonka hallitus valitsi poliittisista syistä, tehdä pieni veronalennus tuloverotukseen ja etsiä siihen vastaava tuloenergiaverotuksesta. Tämä linjaus, joka tehtiin, lähti virheteille. Viittaaan ed. Pekkarisen ja monen muun puheenvuoroon viime vaalikaudella, jolloin lähdettiin mukaan Rion sopimusta toteutta-

maan Suomessa, lähdettiin ympäristöohjaavuuteen; siitä on kokonaisuudessaan luovuttu. Kyllä tämä valtava kivihilen polton lisääntyminen osoittaa sitä myös käytännössä.

Kun ministeri Niinistö aikaisemmassa puheenvuorossaan viittasi KTM:n tekemään selvitykseen, minä olin eilen aivan ymmällä julkisuuteen tulleesta kauppa- ja teollisuusministerin kannanotosta, jossa irtisanoudutaan kokonaisuudessaan johtavuudesta, tällaisesta ministeriön ohjaavuudesta yhteiskunnan kehittämisessä, ja antaudutaan markkinavoimille. Mitä siellä sitten selvitetään, jos kädet ovat pystyssä markkinavoimien edessä? Minusta KTM:n pitäisi ottaa tiukka linja, jatkaa sitä oikeaa energiapolitiikkaa, joka Suomessa on. Minun henkilökohdaisen mielipiteeni mukaan tähän pitäisi myös yhdistää ydinvoima, mutta se on jo käsitelty tällä erää.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se oli kesäkuuta, siis aika tavalla ennen budjettiriihtä, kun ns. Teirin työryhmä toi sähköveromietinnön ja nimesi itsensä sähköverotyöryhmäksi. Nimenomaan tämän valtiovarainministeriölähtöisen työryhmän ajatusten pohjalla tälläkin hetkellä käsitellään tätä hallituksen esitystä.

Siinä aivan selkokielellä todetaan, että työryhmä lähtee siitä, että hilen polttaminen on entistä edullisempaa, nimenomaan maakaasuunkin verraten, niin kuin Teirin paperissa todetaan, ja hiilidioksidiverosta luovutaan. Tämä oli lähtökohta. Sen jälkeen lähtökohtaa alettiin ikään kuin paikkailla, ja siinä ei kyllä ole, arvoisa puhemies ja ministeri Niinistö, onnistuttu, vaan edelleenkin ongelmat ovat sisällä esityksessä. Sen takia on erittäin arvokasta, että on rinnakkaislakialoite, jota voidaan asiassa nimenomaan ympäristönäkökulmasta tarkastella, ja että se on myös ympäristövaliokunnan jäsenten käsittelyssä.

Tähän epäsosiaalisuuteen haluan vielä ministeri Niinistön huomion kiinnittää, kun hän kiistää, että tämä energiaverotus olisi epäsosiaalinen. Se on, koska tiedämme, että sitä ei kompensoida eläkkeellä olevien ja työttömien kohdalla, vaan he maksavat sen todellisen lisän menoisensa, minkä tämä tuo. Näin ollen tämä on toinen puoli asiasta. Tämä on kahdella tavalla huono esitys, sekä ympäristön kannalta että myös sosiaalisen yhteiskunnan kannalta.

Ed. Biaudet (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ministeri Niinistölle

sanoa, että budjettiriihessä kun sovittiin, että ratkaisujen ei pitäisi heikentää teollisuuden kilpailukykyä, niin ei sillä suinkaan tarkoitettu sitä, että itse kivihielestä tehtäisiin niin halpa, että sillä tuotettua sähköä ruvettaisiin oikein tehokkaasti viemään ulkomaille ja sillä tavalla edistettäisiin kilpailukykyä.

Haluan myös sanoa, että eri puolueet ovat kilpailleet vihreydestään, joten mielestäni on kylä jokaisen puolueen aihetta, myös minun puolueeni ministerin, ottaa syyt niskoilleen, miksi tämä ei täytä ympäristövaatimuksia. Ei sitä voi yksin ministeri Haaviston niskoille laittaa, joskin hän on valitettavasti laittanut ekomerkin, jolla muut ratsastavat. (Ed. Ala-Nissilä: Mikä on RKP:n kanta?) — RKP:n ryhmä on alusta asti ilmoittanut sekä pääministerille että tälle ryhmälle ja ministerimme on myös ryhmässä koko ajan huomauttanut, että me emme voi hyväksyä ratkaisua, jossa hiilidioksidivero suoralta sähköntuotannolta poistuu, ja olemme esittäneet sille eri vaihtoehtoja. Tästä ei voi olla kiistaa, ettei tämä ole ollut tiedossa koko ajan.

Mielestäni on myös hyvin vaikea Euroopan unionin tasolla edistää hiilidioksidiveron voimaan saattamista, jos me luovumme tästä tässä vaiheessa. Se tulee kyllä olemaan mahdoton tehtävä, joten toivon, että asioita voitaisiin ajatella hieman kokonaisvaltaisemmin kuin juuri hetken mielijohteesta.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä keskustelu on kovasti mielenkiintoista, vallankin kun sitä käydään hallituspuolueiden sisällä myös. Ymmärsin niin, että ministeri Niinistö sanoi tämän esityksen syntyneen hallituksessa yksimielisenä. Kun nyt olen kuunnellut keskustan kansanedustajia, Ala-Nissilää, Kiviniemeä, Pekkarista ja Juhantaloa, niin melkeinpä on pakko kysyä, aiotteko te tehdä oman rinnakkaisen esityksenne vai asetuttekote kannattamaan tätä yksittäistä esitystä, joka nyt on tehty. Tällä on periaatteellista merkitystä, ja sitten sillä on merkitystä myös politiikan käytännön kannalta.

Herra puhemies! Sellaista kummallista käsitystä, joka täällä on virinnyt, että tässä hallituksen esityksessä olisi unohdettu työllisyys ja työllistäminen, minä en ymmärrä ollenkaan. Minä olen käsittänyt koko ajan niin, että teollisuuden kilpailukyky on se tekijä, joka työllistää kaikkein tehokkaimmin, ylivoimaisesti enemmän kuin mikään muu.

Mutta tämä kysymykseni, herra puhemies:

Mikä on kepun politiikka tässä? Aiotteko te mennä tämän esityksen taakse, jota täällä nyt yksittäisenä esityksenä käsitellään, vai teettekö jotain omaanne?

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta tulee oman linjansa rakentamaan sellaisen vaihtoehdon pohjalta, joka on ympäristöllisesti ohjaavin ja paras ratkaisu. Sellaisen vaihtoehdon kannalle asetumme niin ikään, joka merkitsee energiaverorasitteen oikeudenmukaista kohdentumista eri verokohteisiin. Ja edelleen sellaisen vaihtoehdon taakse aiomme mennä, joka merkitsee myös kotimaisten energialähteiden oikeudenmukaista kohtelua. Hallituksen esitys kaikkea tätä ei ole, ehdottomasti ei ole.

Ed. Hassin nimellä kulkeva lakialoite on meidän mielestämme aika lailla oikean suuntainen. Me mietimme ja harkitsemme sitä mahdollisuutta, että mikäli hallituspuolueiden piirissä viriää ajatus siitä, että ed. Hassin aloitetta viedään eteenpäin, mahdollisesti me tulemme siinä vaiheessa sen esityksen tueksi.

Toinen vaihtoehto on tietysti se, että puhtaasti nykyjärjestelmää kehitetään lähinnä tämän tuontisähköongelman haittoja poistaen ja haetaan puhtaasti siltä pohjalta se vaihtoehtoinen malli, mutta me harkitsemme vakavasti, ja se on hyvin lähellä ed. Hassin mallia. Me harkitsemme hyvin vakavasti kaiken kaikkinsa ihan ed. Hassin malliin mukaan menemistä edellyttäen, että se saa tällaista laajaa kannatusta, mitä nyt tuntuu ilmassa olevan.

Ed. Vehkaoja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistön äskeisissä puheenvuoroissa oli olennaista sähkön kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla ja sähkön siirtäminen Tanskasta Ruotsin kautta Suomeen. Itse asiassa meillä on tällä hetkellä vastaus koko tähän kokonaisuuteen. Tällä hetkellä ne kaksi piuhaa, jotka on Suomesta Ruotsiin sähkön siirtämiseksi, ovat totaalisesti käytössä ja siinä kulkee sähkövirtaus nyt Suomesta Ruotsiin. Siis kilpailukyky on tällä hetkellä olemassa. IVO on ottanut miljardivoiton tänä vuonna sähkön myynnillä Ruotsiin.

Mielenkiintoista, arvoisa ministeri Niinistö, tässä on se, että Ruotsi ei ole ostanut sitä sähköä

Tanskasta, vaan se on ostanut sen Suomesta. Siellä olisi ollut ehkä kilpailukykyistä hinnaltaan, mutta kun siirtoverkko on sellainen Ruotsin puolella, että Keski-Ruotsin kohdalla ei ole siirtokapasiteettia, niin tällä tavalla meillä on ihan ikiomat markkinat, sanotaanko nyt Suomen leveydeltä Kalottialueella poikki tämän Luoteis-Euroopan. Siis toisin sanoen se on näin.

Sitten se, mikä on ongelma puupuoletta, on se, että silloin, kun puusta tehdään sähköä, niin kuin kombivaihtoehdon ohella tuotetaan, se tulee täysin kannattamattomaksi tällä teidän mallillanne.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen tietanee varsin hyvin, mistä tämä sähkövirran todennäköisesti tilapäinen suunnanmuutos johtuu: vesivoiman puutteesta. Siitäkin pitkälti kysymys on eikä niinkään kilpailukykynekökultista.

Mutta kyllä minä jäin aika lailla miettimään, mahtaisikohan tästä työryhmästä syntyä minikäänlaista esitystä. Tässä on lukemattomia yksityiskohtia, joista nytkin näyttää olevan kovin vastakkaiset käsitykset niillä, jotka ovat valmiita kuitenkin kannattamaan ed. Hassin aloitetta. Tämä on varmasti hyvin monitahoinen kokonaisuus, mutta ratkaisupakko on kohdannut niin hallitusta kuin eduskuntaakin.

Minä jäin ihmettelemään sitä, että kotimaisen sähköntuotannon kilpailukyky halutaan tässä hävittää. Siihenhän tämä johtaisi. Me tällä hetkellä saamme periä kyllä tuontiveroa sähköstä, mutta valitettavasti joudumme kyllä sen veromuodon kanssa vaikeuksiin. Toivottavasti emme joudu EU:n kanssa taannehtiviin vaikeuksiin, jolloin joutuisimme palauttamaan jo jotain.

Ed. Biaudet'n puheenvuoron jälkeen minulle jäi täysin avoimeksi se, miksi te kannatatte vesivoiman kovempaa verottamista ja millä ihmeellä te sitten täyttäisitte Rion sopimuksen. Ymmärtääkseni olette myös atomivoimaa vastaan. Millä ihmeellä täällä sitten energiaa tuotettaisiin? Siltä osin kuin väititte, että ympäristöohjaavuus heikenee, niin juuri hiilen kulutuksesta 80 prosenttiin kohdistuu verotuksen kaksinkertaistaminen. Kyllä matematiikka sanoo silloin, että ympäristöohjaavuus nimenomaan lisääntyy voimakkaasti.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti joudun ilta-kouluun, joten en voi vastata tämän enempiin puheenvuoroihin.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee tätä keskustelua, niin

ihmettelee kyllä valtavasti, että tässä muka ympäristöasioista keskustellaan. Eihän tällä verolla, tehdään se mitenpäin hyvänsä, ole mitään merkitystä Suomen ympäristöpäästöjen kannalta. Ilmeisesti hallitukseen ei ole viitsinyt laskea, kuinka monta prosentin kymmenysosaa hiilidioksidipäästöt tämän johdosta muuttuvat. Meillä todellisuudessa Rion sopimuksen mukaan pitäisi päästä vuoden 1990 päästöihin, ja näyttää siltä, että hiilidioksidipäästöt ovat jopa 25—30 prosenttia suuremmat. Näiden verojen pitäisi olla aivan toista suuruusluokkaa, jotta ne vaikuttaisivat. Silloinhan ne tietysti tappaisivat toiminnan Suomesta, kun pantaisiin semmoinen vero, ettei enää ole varaa lämmittää eikä käyttää sähköä. Silloin saataisiin hiilidioksidipäästöt alas.

Ainoa todellinen keino, jolla ympäristöä voidaan parantaa energian tuotannossa, on ydinvoima. Ihmettelen, jos vihreät eivät viimeinkin tajua sitä. Täytyy olla todella kovapäinen, jos jatkuvasti kuvittelee, että tällaiset näennäis-temput auttavat jotakin. Se on pelkkää pään pensaaseen panoa.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen totesi, että teollisuuden tukeminen on työllisyyden parantamisen kannalta tärkeää ja välttämätöntä. Siitä varmasti olemme sinänsä samaa mieltä, mutta yhtä tärkeää on se, että kotimaista kulkutuskysyntää pidetään yllä. Nythän hallituksen esityksellä pyritään rahoittamaan se hallituksen ajama veropolitiikka, jolla suurituloisia painottaen annettiin verokevennyksiä tuloverotuksessa. Tästä tässä on kysymys. Jos annettaisiin pienituloisille tämä verotuksen keventäminen, se parantaisi työllisyyttä yhtä lailla kuin tämäkin malli ja yhtä tärkeillä työpaikoilla.

Mitä tulee kristillisen liiton linjaan, totean, että kun on hallituksen esitys ja ed. Hassin aloite, jonka yhtenä allekirjoittajana on meidänkin ryhmämme edustaja, me olemme päätyneet siihen, että ed. Hassin aloite on kuitenkin parempi sekä oikeudenmukaisuuden, ympäristövaikutusten, työllisyyden että kotimaisuusnäkökulman kannalta. Jos näitä vielä voidaan parantaa, sitä parempi, mutta tiedämme myös sen, että tässä ollaan monimutkaisten tekijöiden kanssa tekemisissä. Toivon, että tässä edettäisiin, niin kuin tässä salissa näyttää suuri kannatus olevan, mieluummin ed. Hassin lakialoitteen pohjalta kuin hallituksen esityksen pohjalta, joka ei täytä keskeisiä vaatimuksia ympäristö-, työllisyys-,

kotimaisuus- eikä oikeudenmukaisuusnäkökulmista.

Ed. S. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useassa puheenvuorossa tässäkin keskustelussa, muun muassa ed. Tiurin puheenvuorossa, tehdään se virhe, että mitataan ympäristöohjaavuutta juuri tällä hetkellä eri energiatuotantomuotojen hintavaihtelun osalta. Tosiasiallisesti verorakenne ohjaa ennen kaikkea tulevia investointeja. Tällä ratkaisulla tullaan ratkaisemaan se, joudutaanko hyödyttömään kivihiili — ydinvoima-taisteluun, jota tässä maassa on käyty jo pitkään, ja tuhotaan tosiasialliset edellytykset maakaasun ja uusiutuvien kotimaisten ennen kaikkea biopolttoaineiden lisääntyvältä käytöltä vai tehdäänkö sellainen verorakenne, jossa on aito ympäristöohjaavuus ja joka suosii tämän uuden ympäristöystävällisemmän, kotimaisemman ja kestävämmän energiapolitiikan toteuttamista, jota eduskunta muun muassa energiapolitiittisia selontekoja käsitellessään on toistuvasti vaatinut hallitukselta. Tämä hallituksen esitys ei vastaa eduskunnan tahtoon kestävästä energiapolitiikasta. Eduskunnan kädessä on silloin rakentaa linja, joka vastaa sen aikaisempia kannanottoja, ja siksi tämä lakialoite.

Ed. A. La Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä voi todeta, että hiilidioksidipäästöjen vähentymisen kannalta toki on ongelma se, että ydinvoima on suljettu pois vaihtoehtojen joukosta, sehän on tosiasia. Mutta muuten tässä on vähän kuin entisellä kunnanvaltuutetulla, joka aina valitti, minkä takia kunnanhallitus tuo vain yhden esityksen valtuustoon, miksei tuoda monta esitystä, että olisi vaihtoehtoja. (Ed. Pulliainen: Nythän niitä on monta vaihtoehtoa!) — Ed. Pulliainen, huomaan, että hallituspuolueet ovat tuoneet tänne kaksi esitystä päätettäväksi, ministeri Niinistön esittelemän esityksen ja ed. Hassin ja RKP:n eduskuntaryhmän puheenjohtajan ja vasemmistoliittolaisen ympäristövaliokunnan puheenjohtajan tuoman esityksen, niin että saamme näistä valita. Onhan meillä kolmaskin vaihtoehto, nykyinen veromalli, jolla silläkin miljardin kerääminen olisi ympäristöystävällisesti paljon järkevämpää kuin Niinistön nimellä kulkevalla mallilla.

Yhdyn siihen, mitä ed. Pekkarinen totesi, että keskustassa on vakavasti pohdittava näitä vaihtoehtoja. Ed. Hassin linja, jos näistä joudutaan valitsemaan, nousee ohi Niinistön nimellä kulkevan mallin nimenomaan ympäristönäkökulmas-

ta. Nimittäin Niinistön malli johtaa suurempiin päästöihin sekä hiilidioksidi-, typpi- että rikkipäästöjen osalta, vaikka hallituksen esityksessä typpipäästöjen osalta toisin väitetään, mutta Luonnonsuojeluliiton tänään verojaostossa antaman lausunnon mukaan ainakin typpipäästöjenkin osalta Niinistön malli on negatiivisesti rakennettu.

Ed. S. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliittinen särmähän asiassa liittyy teollisuuden ja kotitalouksien väliseen keskusteluun. Pitäisikö, niin kuin hallitus näkee, lisätä kotitalouksien rasitusta ja antaa verokevennyksiä miljardivoittoihin yltäville suur yrityksille? Olisiko niillä sittenkin varaa maksaa sähkölaskunsa entisen määräisinä? Tämä on kovan väännön kohteena. Asiantuntijalausunnat, kun asiantuntijoita nyt on esimerkiksi verojaostossa kuunneltu, ovat ihan ristiriitaisia. Riippuu, keneltä kysyy; vastaus on sen mukainen. Minua kiinnostaa tämän asian yhteydessä, mitä mieltä hallituspuolue RKP on ryhmänä tästä. Tässä vaiheessa tuntuu siltä, että puheenjohtajansa johdolla ryhmä on ed. Hassin aloitteen kannalla.

Vielä ed. Hassin aloitteesta. Onhan se erittäin terävä kiila hallituspuolueiden rivien väliin ja aika vakavasti otettava asia. Venettä voipi keinuttaa mutta ei kai sitä saa kaataa, vai pyritäänkö tällä jollakin lailla veneen kaatamiseen?

Ed. H. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äskeiseen kysymykseen. Aloitteellamme pyritään siihen, että energiaverolla kerätään se summa, joka budjettiriihessä on sovittu, sellaisella tavalla, että täytetään hallitusohjelmassa ja hallituksen periaatepäätöksissä asetetut vaatimukset ympäristöverolle ja myös ne vaatimukset, jotka hallitus liitti lausumaan antaessaan oman lakiesityksensä.

On tullut todella paljon kommentoitavaa, mutta muutama asia.

Ministeri Niinistö valitettavasti jo poistui. Hän useaan otteeseen mainitsi tanskalaisen sähkön tuonnista Suomeen. Vuositasolla Tanska on normaalisti sähkön nettotuojana, joten mikään sellainen pysyvä asiointi ei ole odotettavissa, että tanskalaista hiilisähköä Ruotsin kautta tuotaisiin suurin määrin Suomeen. Pohjoismaiset sähkön tuonti- ja vientitilastot viittaavat siihen, että silloin, kun Suomeen pohjoismaista sähköä tuodaan, se on lähinnä Norjasta ja Ruotsista peräisin, joko ydin- tai vesivoimaa.

Mitä tulee turpeen kohteluun, aloitteessamme turvetta kohdellaan samoin kuin nykyisessäkin veromallissa. Polttoaineveroa korotetaan 5 prosenttia, ja turpeen kilpailukyky esimerkiksi hiiheen nähdessä paranee sen verran.

Paljon suurempi ero meidän esityksessämme on biopolttoaineen tärkeintä käyttöä kohtaan eli teollisuuden biopolttoainekäyttöä kohtaan. Teollisuuden omissa sähköä ja lämpöä tuottavissa voimalaitoksissa biopolttoaine on peräti 44 prosenttia energian käytöstä. Sen lisäksi teollisuus ostaa sähköä, mutta biopolttoaineiden käyttö teollisuudessa on erittäin merkittävää. Tämän sähkön tuotannon hallitus esittää sähköverolle toisin kuin me.

Ed. Kekkoselle totean, että jos uskotte, että energiantensiivinen teollisuus on Suomen tärkein työllistäjä, tietonne ovat pahasti vanhentuneita.

Mitä tulee kilpailukykyyn, yksistään puunjalostusteollisuus sai viime vuona 12 miljardin voitot suuresti itkemästään energiaverosta huolimatta.

Ed. M. K o r h o n e n : Herra puhemies! Pitää aloittaa sen verran historiasta, että pitää muistaa, mitä päätöksiä hallitus on tehnyt energiapolitiikan osalta ja siihen liittyen myös energiaropoliitiikasta.

Silloin kun näitä periaatepäätöksiä tehtiin valtioneuvoston tasolla, selkeä tavoitteenasettelu oli mielestäni se, että lähdettiin siitä, että vähennetään energiasta aiheutuvia ympäristöhaittoja tehostamalla nimenomaan energian käyttöä ja lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä. Se oli se peruslähtökohta, josta lähdettiin liikkeelle. Toinen peruslähtökohta oli se, että kun sovittiin, että tulee kulutusvero, se vero kohdistetaan siten, että se ei saa vaikuttaa kertyvään veromäärään eri käyttäjäryhmien välillä eri lailla.

Ne olivat lähtökohdat, joista sitä lähdettiin purkamaan. Lisäksi budjettiriihessä sovittiin, että ratkaisuisa otetaan huomioon verotuksen ympäristöohjaavuus ja — huomio — kotimaisen energian asema valtioneuvoston energiapolitiikassa periaatepäätöksessä sovitun mukaisesti. Minusta ne olivat hyvin selkeät reunaehdot, joista lähdettiin liikkeelle ja joista sitä palapeliä lähdettiin kokoamaan. Se on monimutkainen ja pieniä yksityiskohtia sisältäen pitävä, niin kuin ministeri totesi.

Kun keskustelua on kuunnellut, ei aina tiedä, missä kohdassa mennään, mennäänkö periaatepäätösten mukaisesti niitä linjoja, jotka on linjoi-

tettu, noudattaen vai tuleeko niitä linjoja jostakin muualta aina välillä uusia. On väistämättä tullut mieleen — en osaa sitä sanata tarkasti, ehkä tässä salissa moni osaa sen tarkemmin — Ison kirjan viisaus, joka lähtee ajatuksesta, että ”antakaa heille anteeksi, sillä he eivät tienneet, mitä he tekivät”. Tässä vähän tällainen mielikuva myös syntyy. (Ed. Pekkarinen: Tämä koskee nykyistä hallitusta laajemminkin!) Voisi antaa anteeksi, tai vielä pahempi vaihtoehto on, että he tekevät tietäen, mitä he tekevät, jolloin se ei ole enää anteeksiannettavaa.

Ensimmäinen ongelmahan on siinä, että jos kerätään 1,1 miljardia markkaa niin kuin sovittiin kerättävän kulutusverona, samanaikaisesti, kun siihen lähdetään kytkemään koko energiapolitiikka verotuksen kautta erillisenä asiana. Sen minä tunnustan ja muistankin hyvin selkeästi, että se oli se, mistä lähdettiin hakemaan 1,1:tä miljardia markkaa: 900 + 2,22 alv:tä. Ei siinä vaiheessa olisi pitänyt mennä enää tähän kokonaisuuteen, joka pitää sisällään koko energiapolitiikan linjojen vetämisen. Se muodostuu tästä nyt ongelmaksi, että loppujen lopuksi budjettitalouden näkökulmasta pienen verokertymän kautta muutetaan koko energiapolitiikka linjaa. Se on mielestäni se perusongelma, joka koko keskusteluun nyt sisältyy. Budjettilakina muutetaan energiapolitiikkaa täydellisesti erilaiseen uskoon ja malliin kuin tällä hetkellä. Se on ongelma numero yksi ja mielestäni erittäin iso ongelma.

Sitten tähän liittyy monenlaisia muita, kun puhutaan siitä, että tämä on jokin vihreä vero, vihreän verotuksen esilletulo. En minä tiedä oikein, mikä logiikka ja mikä järki siihen liittyy. Jos lähdetään siitä perusajattelusta, että energiaveroja ylös ja työn verotusta alas, jos se on peruslähtökohta, kuitenkin sama kuluttajapoloinenhan maksaa viulut. Ei se mihinkään muutu, maksaja on kuitenkin sama, joka maksoi sen työn verotuksen kauttakkin. Ei se muutu miksikään.

Teollisuus vapautetaan nyt tässä mallissa, joka on käsittelyssä, verosta. Se ei taas täsmää ollenkaan sen perusajatuksen kanssa, joka oli periaatepäätöksessä, että sähkönkäyttäjryhmien välille ei saa syntyä eriarvoisuutta. Se on yksi asia, jota pitäisi yrittää saada muuttumaan siihen suuntaan, että myös teollisuus osallistuu omalta osaltaan kustannusten maksamiseen. Tällä hetkellä teollisuudella on siihen varaa. Ei kukaan varmaan väitä, että ei ole, ainakaan energiantensiivisellä teollisuudella. Ei sillä kilpailukykyä viedä pois kokonaisuutena.

Jos puhutaan siitä, että tämä on jokin ympäristövero, vihreän verotuksen ensi askel, on tässä toinenkin puoli. Ympäristöarvot joutuvat sähköverotuksen kohdalta nimittäin romukoppaan täydellisesti. Tämä poistaa täysin nimenomaan sähkön tuotannon osalta ympäristöohjaavuuden. Ei sitä ole. Kun sieltä poistetaan verot, mikä sitä sen jälkeen ohjaa? Se ohjaa, joka tuottaa, joka tekee päätöksiä. Se tekee päätökset, mitä käyttää. Ei yhteiskunta ohjaa sen jälkeen, ei yhtään, sähkön tuotannossa nimenomaan.

Työllisyysarvot ovat yksi osa energiapolitiikkaa mielestäni. Kun puhutaan Suomesta, epäilen, onko millään muulla maalla maailmassa varaa sellaiseen energiapolitiikkaan, jossa ei maksimoida omien luonnonvarojen hyötyä ja sitä käyttömahdollisuutta, mikä siellä on. Uskoisin, että niinkin teollistunut maa kuin Suomi pystyy käyttämään kumminkin varmaan globaalissa katsannossa ympäristöarvot huomioiden parhaiten tekniikan ja osaamisen puolesta myös kotimaiset polttoaineet, jolloin ne pitäisi ehdottomasti ottaa käyttöön, maksimoida käyttö eikä niin, että hiili syrjäyttää sähkön tuotannossa puun ja muut biopolttoaineet. Se ei ole linjallisesti oikein, ja sen takia siihen tulee hakea jonkun näköistä muutosta.

Ydinvoimakustelu on osa energiakeskustelua, ja kyllähän tässä selkeä kanta myös ydinvoimaan ja ydinvoiman lisärakentamiseen tulevaisuudessa on. Pitää tietenkin muistaa, että ei ole realistinen vaihtoehtoasetelma ydinvoima tai kotimaiset polttoaineet. Eiväthän ne kilpaile keskenään. Sen kai jokainen tässä salissa tietää. Mutta kyllähän selkeästi kantaa otetaan ydinvoima vastaan hiili tai hiili vastaan ydinvoima, kumminkin tahansa. Siinä on myös toinen ongelma tällä hetkellä, jota minä en ymmärrä: Miksi pitää esimerkiksi ydinvoimalta poistaa ne vähäisetkin verot, mitä siellä on? Ei siihen ole mitään syytä ollut.

Tässä herää kysymys, että jokuhan tästä verouudistuksesta hyötyykin, joku jolta jää maksamatta ne verot, mitä aikaisemmin maksoi. Kuka sen hyödyn ottaa? Ottavatko voimayhtiöt, se teollisuudenosa, joka sähköä hyödyntää, vai kuka ottaa? Sekin pitäisi miettiä ja katsoa, olisiko siellä jotakin saatavaa myös yhteiskunnalle. Tai onko vaihtoehto se, että voimayhtiöt, tuottajat, laskevat energiansa hintaa? Epäilen, että näin ei tule käymään missään vaihtoehtoisessa mallissa.

Kuluttajien sähköverorasitteesta on monta summaa sanottu: että se on 70 markkaa, 150

markkaa, 200 markkaa. Suuruusluokka varmaan onkin oikea. Mutta minulla on vain semmoinen mielikuva, että tässäkin salissa on puhuttu kymmenistä miljoonista tai jopa miljardeista monta kertaa ja erittäin syvällä vakaumuksen rintaäänellä sanottu, kuinka heikennetään jonkun yksilön tai kansalaisen tai yleensä ottaen kansalaisten asemaa. Tämä heikentää tasan sillä 1,1 miljardilla, ja se on nimenomaan nyt sieltä kulutuksesta pois.

Toinen ongelma-alue liittyy teollisuuden vapauttamiseen. Kun teollisuus vapautetaan, mutta kotimarkkinoilla toimivia pk-yrityksiä ei vapauteta, se aiheuttaa kulutuskysynnälle ja palvelujen hinnoille ongelmia. Se on väistämätön seuraus. Ei sille ymmärtääkseni voi mitään, että näin siinä tapahtuu, jos se linja vain jatkuu sen muotoisena.

Pienempiä yksityiskohtia lain sisällä on pienten voimaloitten asema, se miten ne säilyvät, miten ne pystyvät jatkamaan, jos muutetaan rajoja, niin kuin hallituksen esitys on. Mielestäni valio-kunnan tulee erittäin tarkkaan miettiä myös tämä. Se ei ole kustannustekijänä kovinkaan merkittävä. Sillä on suurempi vaikutus työllisyyteen ja sitä kautta myös koko kansantalouteen. Siihen on yksi erinomainen keino, hyvin yksinkertainenkin keino, jos rinnakkaislakialoite ei mene läpi. Se on se, että puu kirjataan kokonaisuutena lämmölle näissä yhteistuotantolaitoksissa, jolloin puun ja hakkeen asema paranee siitä, mitä se on. Se on yksinkertainen toimenpiteenä ja kohtuullisen helppo tehdä, jos rinnakkaislakialoite ei etene.

Kyllä on sanottava, että tämä pitää merkittävän määrän ongelmia sisällään, ja mielestäni perusongelma on se, mistä lähdettiin liikkeelle: Ei budjettilakina pitäisi käsitellä asiaa, joka ohjaa koko energiapolitiikkaa. Budjettilakina olisi pitänyt alun perin ottaa tämä 1,1 miljardia markkaa ja se kulutusverona. Silloin asia olisi pystytty hoitamaan yksinkertaisella lakitekniikalla. Kun hallitus valmistelee tällä hetkellä energiastategiaa, niin energiastategia pitäisi käsitellä ensin, sen jälkeen verotus, joka mukautuu siihen energiastategiaan, eikä niinpäin, että käsittelyjärjestys on se, että ensin ratkaistaan verotuksen rakenne ja mukautetaan energiastategia verotukseen. Se on aivan käsittämätön lähestymistapa.

Toivon, että kun valiokunta käsittelee asiaa, se perehtyy siihen riittävästi ja huomioi ennen kaikkea ympäristöohjaavuuden, kotimaisten polttoaineiden aseman sekä työllisyysnäkökohdat riittävästi.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa pyysin vastauspuheenvuoron aiemman debatin yhteydessä, mutta silloin se ei langennut kohdalleni, joten puhemies sallinee, että muutama huomio aiemmasta.

En käy kiistämään ed. Kekkosen väittämää siitä, että suurteollisuuden eduksi kääntyvät kustannustekijät olisivat myönteisiä myös työllisyyden kehitykselle kilpailukyvyyn parantumisen myötä. Se pitäne paikkansa. Mutta alueilla, joita itse edustan, syrjäseuduilla, missä ei suurteollisuutta ole, on äärettömän vaikea kyllä perustella ihmisille sitä, että suurteollisuus saa mahdollisesti lisätyöpaikkoja, mutta ei meidän alueemme, missä muun muassa metsänraivauksen kautta tulevan energian kilpailukyky mahdollisesti heikkenee, mikä on pelättävissä tämän lakiesityksen myötä. Olisin mielelläni kuullut vielä lisäperusteluita ministeri Niinistöltä, kun hän väitti, näin ainakin ymmärsin, että tämä päinvastoin parantaa myös kotimaisten energian keruumuotojen työllisyyttä. En jaksa oikein uskoa.

Toisaalta olen myös kuullut jonkun hallituksen ministerin väittävän, että hallituksen piirissä olisi mietiskelty sitä, että korvaavia keinoja työllistämistueksi ym. mahdollisten työpaikkamennostysten osalta tehtäisiin. Niitä ei ole kysymyksistäni huolimatta kyllä esitetty hallituksen taholta, ja toivottavasti saan tänä päivänä kirjallisesti jättämäni kysymyksen vastauksen kirjallisessa muodossa siitä, kuinka tämä aiotaan ratkaista ja missä aikataulussa.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Korhonen ihmetteli sitä, että viime kädessä sama kuluttaja joutuu maksamaan uuden energiaveron, vaikka saisikin tuloverokevennyksen. Sen verran kai kuitenkin tässä on oikaistava, että hallituksen tuloveroesityshän ei tähtääkään kuluttajan aseman kohentamiseen tai yleiseen veroasteen alennukseen, vaan tekee työn tekemisen ja työn teettämisen suhteessa edullisemmaksi. Se on kai sen hallituksen esityksen perusidea ja -rakenne.

Jos puhemies sallii, olisin vastannut ministerille, joka täältä jo poistui. Hän oikoi minua siitä, kun väitin, että hallituksen esitys poistaa ympäristöohjaavuuden energiaverotuksesta. Olisin täsmentänyt omaa sanomistani ja oikonut ministeriä ed. M. Korhosen sanoin. Hän sanoi, että tämä poistaa ympäristöohjaavuuden sähkön tuotannolta, täsmällisemmin ottaen: erilliseltä sähkön tuotannolta. Tämä erillinen sähkön tuotanto käsittää kaksi kolmasosaa Suomessa tuote-

tusta sähköstä. Yhden kolmasosan osuudella on mukana yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto, johon ministeri Niinistö nimenomaan viittasi. Tästä syystä valtaosaltaan Suomen sähkön tuotannosta ympäristöohjaavuus häviää tämän hallituksen esityksen pohjalta.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärsin ed. M. Korhosen puheenvuoron alkuosasta, että hän esitti tämän asian niin, että sen vuoksi oltaisiin energiaverotarkkaisuja muuttamassa, jotta voitaisiin kerätä 1,1 miljardia markkaa, jolla rahoitetaan ylimääräistä tuloveron kevennystä, joka budjettiriihesä päätettiin. Mutta hän korjasi tätä kyllä puheenvuoronsa lopussa todeten, että näitä kahta asiaa eli tätä suurta periaatteellista energiaverotarkkaisu ja budjettiriihesä sovittuja ylimääräisiä verokorotuksia ei olisi saanut yhdistää samaan pakettiin. Tässä olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä. Tämä kokonaisuus on niin monimuotoinen ja laaja asia, että kun siihen vielä yhdistetään ylimääräiset verokorotukset ja se, keneltä ne kerätään, olen aivan varma, että tästä keskustelusta on todellakin vaikea koota se yhteinen malli tai yleensäkin saada ajatus siitä, mikä on suomalainen veropolitiikka jatkossa.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ed. M. Korhosen, joka on vasemmistoliiton ryhmän varapuheenjohtaja, puheenvuoron jälkeen voi kyllä — kun ed. Kekkonen äsken kysyi, mikä on keskustan linja tässä asiassa — perustellusti kysyä, mikä on hallituspuolueiden ryhmien linja. (Ed. Biaudet: Niin voi!) Täällä vasemmistoliiton ryhmän varapuheenjohtaja minusta hyvin varovaisesti tuki hallituksen esitystä. Minusta se puheenvuoro oli enemminkin kriittinen. RKP:n ryhmän puheenjohtaja on ollut erittäin kriittinen. Hänen nimensä on myös kilpailevassa lakialoitteessa, rinnakkaisaloitteessa. Viheiden ryhmän taholta on esitetty hyvin voimakasta kritiikkiä ja tehty tämä kilpaileva rinnakkaisaloite. Minä luulen, että kaikkein paras ratkaisu olisi ollut edetä vanhan, nyt voimassa olevan energiaverolain rakenteen pohjalta.

Mutta nyt joutuu todellisia kantoja kysymään. Aikaisemmin oli täällä verokapina, joka osoittautui kuitenkin napinaksi, ja kun tuli napinpainon aika, hallitusryhmissä ei niistä puheista pidettykään kiinni. Nyt on kyllä hallitusryhmille osoitettava kysymys, ovatko ne puheenvuorot, joita täällä on käytetty, todellisia, pitävätkö ne todella paikkansa silloin, kun asiasta

päätetään. Jos niin on, keskustan kannalta tuntuisi kyllä siltä, että tämä ed. Hassin nimellä kulkeva rinnakkaislakialoite on selkeästi parempi valinta kuin hallituksen esitys.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mähöselle haluan sanoa, että vaikka hallituksen esitys joidenkin mielestä ei ehkä ole turpeen kannalta niin hyvä, kuin he toivoisivat, eli se on suurin piirtein yhtä hyvä kuin nykyinen verotus, niin puun asemaa se kyllä parantaa. Seikka, josta olen kauheasti hämmästyntynyt, on se, että se parantaa sitä selvästi enemmän myös kuin ed. Hassin esitys, joka taas on puun käytön kannalta aika epäedullinen.

Mutta varsinainen ongelmahan tässä verorakenteessa on se, että meidän nykyinen, sinänsä rakenteeltaan hyvä energiaverojärjestelmämme on joutunut aikamoisiin vaikeuksiin Eta-säännösten kanssa, siis ei EU- vaan Eta-säännösten kanssa. Olemme siitä EU-tuomioistuimessa, ja Suomen hallitus on sitovasti luvannut poistaa tähän verojärjestelmään olennaisesti liittyvän sähköön tuontimaksun tämän vuoden loppuun mennessä vastauksena komission huomautukseen ja välttyäkseen itse uudestaan joutumasta tätä kautta EU-tuomioistuimeen.

Ed. Hassin esitys tavallaan yrittää korjata tätä tavalla, joka ei sitä kuitenkaan korjaa. Tulen tätä asiaa tarkemmin omassa puheenvuorossani käsittelemään ja aion myös ilmoittaa, että tässä vaiheessa näistä teknisistä ongelmista johtuen pidän parempana lähtökohtana hallituksen esitystä, joka sentään ei vie meitä uudestaan tuomioistuimeen.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää ensin oikaista ed. Saaren käsitys. Minä olen ihan vain riviedustaja enkä mikään eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja, puolueen varapuheenjohtaja kyllä, (Ed. Saari: Vielä isompi viskaali!) mutta aivan riviedustajana täällä eduskunnassa, ei sen kummempaa.

Ed. Saari kysyi, mikä on linja. Energiapolitiikassa tässä yhteiskunnassa, ikävä kyllä, on tällä hetkellä erittäin horjuva linja. Ei se ole pelkästään tämän eduskunnan asia. Hyvin pitkälle koko tämän yhteiskunnan kannalta linja on tiettyiltä osin hukassa tällä hetkellä. Siihen hukkaan on erittäin iso syyllinen Ahon hallitus. Viime kaudella säädettiin sähkömarkkinalaki, jonka takia tässä koukussa nyt uidaan ja rämmittää ja yritetään jollakin lailla löytää ratkaisua ulos sii-

tä. Ilman sähkömarkkinalakia, joka viime kaudella säädettiin, meillä ei olisi tätä tilannetta, joka tällä hetkellä on käsillä. Se on se perusongelma. Jos ed. Saari muistaa, niin kun sähkömarkkinalakia viime kaudella säädettiin, minä yritin kertoa, että näin tässä tulee tapahtumaan. Mutta silloin ed. Saarikin painoi hallituksen puolesta nappia. Nyt yritetään hakea jotakin ratkaisua, jotakin linjaa, siihen, että päästäisiin ulos siitä koukusta, jonka te rakensitte meille, ikävä kyllä, energiapolitiikassa. Olisi ollut erittäin paljon parempi toimia ja operoida ilman sähkömarkkinalakia tällä hetkellä monessakin mielessä. No, se siitä.

Ed. Soininvaara sanoi, että puun asema paranee merkittävästikin. Nyt on pakko ihmetellä, mihin se mahtaa perustua, että nimenomaan sähköön tuotannon osalta puun asema paranee. Ymmärtääkseni se heikennee kohtuullisen paljon, mikä osittain liittyy siihen, mitä ed. Kiljunen totesi, ei pelkästään erillisessä tuotannossa poista ympäristöohjaavuutta, vaan poistaa myös yhteistuotantolaitoksissa, esimerkkinä jokin Oulun energialaitos, jonka polttoainetehot ovat 3 000 gigawattia, 1 000 käytetään sähköön.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tänäkin täällä on puhuttu veroista kovasti koko päivän ajan, aika monena päivänä viimeisten kahden kuukauden aikana näin on menetelty. Mitä tulee henkilöverotukseen, tulo- ja varallisuusverotukseen, erityisesti asteikkoihin ja TVL:ään, täällä käytiin tunnettu kapina tai napina, miten vain, mutta se kuivui kokoon. Ymmärsin, että siinä, mikä johti sen hankkeen, kapinan tai napinan, kokoon kuivumiseen, ratkaisevana tekijänä ehkä oli se, että sille kapinalle löytyi hallituspuolueista pohjaa lähinnä vain vasemmalta.

Nyt olen havaitsevinani, että tilanne tässä suhteessa on toinen. Hallituspuolueista laidasta laitaan, RKP:n ed. Biaudet'sta aina äärimmäiseen vasemmistoon asti, löytyy useitakin edustajia, jotka ovat valmiita heittämään hallituksen energiaveropaketin nurkkaan. (Ed. Kekkonen: Ovato?) — Ovato, sekä aloitteen allekirjoittamisen perusteella, että täällä jo kertomansa perusteella, ja he ovat valmiit myös kaivamaan esille vaihtoehtoisen mallin, ed. Kekkonen, joka kaiken li-

säksi olisi budjetin tasapainon kannalta riittävä, mutta monella muulla kriteerillä katseltuna ja tarkasteltuna oikeudenmukaisempi ja oikeampi kuin hallituksen esitys.

Hallituksen energiaveroratkaisuhan merkitsee monelta kohdin radikaalia muutosta tähänastiseen energiaverotukseen. Verotuksen kiristykset kohdistuvat hallituksen esityksessä vain osaan energian käyttäjiä ja siihen osaan rankkana, mutta osaan energian käyttäjiä ei lainkaan. Energiaverotuksen mahdollisuudet ohjata energian tuotantoa ja kulutusta ympäristöllisesti järkevämällä tavalla heikkenevät merkittävästi hallituksen esityksen myötä. Kotimaisten energialähteiden kilpailukyky heikkenee. Erityisesti kivihiilen ja ydinvoiman suhteellinen asema paranee.

Alueellisesti hallituksen esitys merkitsee kaiken lisäksi tappiota turpeen ja energiapuun tuotannolle sekä osalle näitä energiaraaka-aineita käyttäviä paikkakuntia. Kun näille raaka-aineille tämä esitys merkitsee tappiota, silloin sillä on myös selvä aluepoliittinen ja alueellinen kohtaanto.

Näistä jokaisesta seikasta, näistä jokaisesta hallituksen esityksen kriittisestä kohdasta, muutama sana hieman tarkemmin.

Aivan kuten ed. M. Korhonen sanoi, tähän saakka energiaverotuksessa on lähdetty siitä, että veron määrä on käyttäjästä riippumatta sama. Tämä periaate nyt romutetaan. Nyt 1,1 miljardin markan verotuksen kiristäminen kohdennetaan käytännössä kotitalouksiin, pienyrityksiin ja maatalouteen. Mutta teollisuus ja erityisesti vientialat jäävät tämän kiristuksen ulkopuolelle kokonaan.

On kysyttävä, onko tämä kansantalouden kannalta oikein ja välttämätöntä. Voi kysyä myös yhteiskunnallisen erilaisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, onko tämä linja oikeudenmukainen. Monesta muustakin näkökulmasta voidaan asettaa kyseenalaiseksi, onko verotuksen kiristuksen kohtaannon tällä tavalla muuttaminen aikaisemmista periaatteista oikein, vaikuttaa ja perusteltua.

Kun eilen keskusteltiin elinkeinopolitiikasta ja elinkeinopolitiikan kehittämisestä, haluan erityisesti ottaa tässä nyt eilisestä taustasta johtuen pohdinnan alle sen seikan, että jos nyt haluttaisiinkin antaa jostakin syystä elinkeinotoiminnalle ja yrittäjyydelle hieman alempi verokanta, onko se syytä tehdä niin, että alempi verokanta kohdennetaan vain niihin 20 000 yritykseen, jotka hallituksen esityksessä nyt tuon alemman ve-

rokannan saavat, vai pitäisikö se kohdistaa niihin kaikkiin 400 000 yritykseen, jotka maksavat arvonlisäveroa ja joista monet paljon kipeämmin kaipaisivat kevyempää verokohtelua kuin nämä suuret vientiyritykset.

Käsitykseni ainakin henkilökohtaisesti on tässä suhteessa ehdottoman selvä. Jos kerran halutaan yrityskenttään muita vähän alempi verokanta, ainakin se pitäisi tehdä niin, että se kohdennetaan kaikkiin yrityksiin saman määrän, jolloin vientialat joutuisivat maksamaan vähän enemmän veroa kuin nyt ja vastaavasti alemman verokannan piiriin pääsisivät ei vain nämä 20 000 vaan kaikki ne 400 000 yritystä, jotka maksavat arvonlisäveroa tällä hetkellä.

Kaikkein parhainta olisi kuitenkin se, että ei mentäisi varioimaan, ei mentäisi erilaistamaan ollenkaan energian käyttökohteen mukaan veron määrää, niin kuin hallitus nyt esittää. Mutta jos siihen kuitenkin väen väkisin pitää mennä, on mielestäni — ja uskon, että keskusta on laajemminkin samaa mieltä — aivan käsittämätöntä, miksi se kevenemä tai alempi verokanta pitää kohdentaa vain näihin, joilla muutenkin menee hyvin. Jos Suomen työllisyyden ja talouden nousun kannalta katsotaan, keille nyt pitäisi ojentaa kättä eniten, niin eivät ne kyllä tällä hetkellä ole suuret vientiyritykset, vaan pk-sektori, joka nyt hallituksen esityksessä joutuu maksamaan verotuksen kiristämisen, maksamaan merkittävän osan energiaveron kiristuksen 1,1 miljardista markasta.

Sama koskee, kun pienistä yrityksistä puhun, myös maataloutta. Maatalouden kiristys on 60 miljoonaa markkaa. Hallitus lupaa tulla 25 miljoonan markan verran tässä vastaan. Mutta millä tavalla se tapahtuu? Sillä tavalla, että 700 miljoonan markan leikkauksen sijasta maatalouden kotimaisen tuen leikkaus onkin ilmeisesti 675 miljoonaa markkaa. Eli on hyvin kyseenalainen ylipäänsä edes tämä pieni vastaan tulo, mitä tässä tapahtuu. Eli verotuksen kohtaannon osalta terveiseni ovat tämäntapaiset.

Toinen kriittinen kohta hallituksen esityksessä liittyy keskustelussa olleeseen energiaverotuksen ympäristöllisestä ohjaavaan vaikutukseen. Tämä esityskokonaisuus on kiistaton tappio energiaverotuksen ympäristöohjaavalle vaikutukselle. Ne asiantuntijat, jotka ovat eri tahoja edustaneet valiokuntakäsittelyssä tai oikeastaan jaostokäsittelyssä, ovat kyllä useimmat olleet tästä asiasta koko lailla samaa mieltä.

On erityisen eriskummallista se, että suomalaisen ympäristöverojärjestelmän ympäristöoh-

jaavuudessa otetaan merkittävien takapakki, taka-askele, silloin, kun hallituksen ympäristöministerinä on vihreän liiton edustaja. On tämä aivan eriskummallinen asia niihin odotuksiin verrattuna varmastikin, joita monilla kansalaisilla oli sinä päivänä, kun meidän monien mielestä monella tavalla hyvä henkilö, sekä henkilönä että myös ympäristöasioiden hoitajana ja ajajana — Pekka Haavisto — tuli hallitukseen. Me kuvittelemme, että hän pystyy säilyttämään tässäkin hallituksessa edes sen ympäristöpoliittisen näkökulman, mikä aiemmin on rakennettu ympäristöpoliittiseksi näkökulmaksi. Mutta ei! Takapakkia astutaan tällä tiellä aimo askel, jopa niin, että esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliiton edustajat ovat sitä mieltä, että tämän ratkaisun jälkeen, jos hallituksen esitys menee läpi, Suomi ei pysty pitämään kiinni Rion sopimuksen mukaisista lupauksistaan kaikilta osin, ja se on paljon sanottu Luonnonsuojeluliiton edustajilta tilanteessa, jossa Pekka Haavisto, vihreiden monella muulla tavalla mainio henkilö, on ympäristöministerinä.

Ympäristönäkökulma vahvistuu tämän ratkaisun mukaan lämmön tuotannossa. Se on pakko sanoa, koska niin on hallituksen esityksen mukaan. Mutta ympäristönäkökulma heikkenee sähköisen tuotannossa ja heikkenemä on selvästi suurempi kuin se myönteinen vaikutus, mikä lämmön tuotannon kautta tämän esityksen mukaan tulee.

Merkittävää kritiikkiä hallituksen esityksessä ansaitsee myös kotimaisten energialähteitten kohtelu, niin kuin monissa puheenvuoroissa on esille tullut. Sanotaan näiltäkin osin kuitenkin aluksi se, mikä tässä on myönteisintä. Myönteistä on se, että pienten lämpökeskusten — aivan pienet, ei puhuta laitoksista vaan keskuksista — jotka käyttävät puuta tai turvetta, tilanne jopa paranee nykyiseen nähden. Näitä aivan pienimpiä on lähinnä pienillä paikkakunnilla joidenkin julkisten laitosten tarpeisiin rakennettu ja pysyvän pantu.

Mutta sitten alkaakin miinusmerkkinen puoli kotimaisten energiavaihtoehtojen kannalta. Ennen kaikkea turvetta käyttävät 10—30 kilowattitunnin laitokset, joita on esimerkiksi Haukiputaalla, Kannuksessa, Kurikassa jnp., eri puolilla Suomea, kokevat selkeitä tappioita. Samoin käy sellaisten voimalaitosten, jotka käyttävät kotimaisia energialähteitä. Asiantuntijoittemme antamien laskelmien mukaan ei suhteellinen tappio ole sen suurempi kuin 50 miljoonaa markkaa. Mutta kuitenkin suhteellinen tappio, jos se näin-

kin mittava on, niin kuin asiantuntijat kertovat, on kyllä merkittävä ja ennen kaikkea niin kuin edellinen ministeri ed. Pietikäinen täällä oivallisesti sanoi aiemmin, ajatellen uusia investointeja. Totta kai tämäkin seikka vaikuttaa uusinvestointeja epäedullisesti suuntaavalla tavalla, tässä tapauksessa tämän energialähteen eli puun ja turpeen kannalta epäedullisella tavalla.

Hallitus on näitten tiettyjen laitosten kannalta ottanut käyttöön kolmen vuoden pelastusoperaation, jossa kolmen vuoden aikana kädenojennusta osoitettaisiin esimerkiksi Kuhmon tai Pieksämäen kokoisille ja tyyppisille laitoksille. Mutta entä sen jälkeen, kun kolme vuotta on ohitse? Ennen kaikkea: uudet kädenojennusta eivät saa, joten tässäkin tapauksessa uusinvestoinnit ohjautuvat vääjällä tavalla.

Arvoisa puhemies! On paljon puhuttu siitä, onko ylipäänsä syytä meidän suomalaisten puhua omasta kotoisesta turpeesta ja puusta. Onko se kovin muodikasta ja perusteltua? Haluan tässä vielä palauttaa mieleen sen, mitä eräät muut EU-maat näissä asioissa tekevät.

Saksan kotimainen energia on kivihiihi. Saksa tuki oman kivihiihensä käyttöä vuosittain vielä muutama vuosi sitten 10 miljardilla D-markalla, tänään vähän vähemmän, mutta edelleenkin merkittävästi, siis kymmenillä miljardeilla markkoilla, tällä hetkellä todennäköisesti 20—30 miljardin markan luokkaa on eri muodoissaan se tuki, mitä Saksa käyttää ns. Jahrhundert-sopimuksen mukaiseen tukemiseen. Saksa joutuu joka vuosi hakemaan komissiolta, minun tietojeni mukaan joka vuosi, luvan jatkaakseen tätä järjestelmää ... (Ed. Kekkonen: Tässä on DDR:n taakka mukana!) — Mutta tämä oli jo ennen DDR:n mukaan tulemistakin Saksaan. Jahrhundert-sopimuksen juuret ovat paljon kauempana kuin DDR:ssä, mutta myönnän, että DDR:llä varmasti on oma osuutensa asiaan. Mutta ei se poista mitään siitä vertailtavuudesta, mikä voidaan Saksasta tämän asian käsittelyyn mukaan ottaa.

Tai Irlanti, jossa sanotaan, että tehkää mitä tykkäätte EU:ssa, mutta he haluavat tukea oman turpeensa käyttöä niiden piirustusten mukaan, mitä he ovat aikanaan piirtäneet.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä asetelmasta. En puuttunut niihin moniin yksityiskohtiin, joihin kernaasti olisin voinut ja olisi ollut tarkoituksenmukaista ja varmaan tarpeenkin puuttua. Nyt siis puhun asetelmasta, minkä mukaan me keskustassa tulemme kulkemaan asian käsittelyn yhteydessä.

Palautan vielä mieleen sen, mitä jo aiemmin vähän yritin analysoidakin. Ed. Hassin aloite on paljossa hyvä, aika pitkälti tyydyttää niitä, sanoisinko, linjauksia, mitä keskustassa näemme tarkoituksenmukaisiksi ja tarpeellisiksi energiaveroratkaisuissa jatkossa. Siihen sisältyy muutamia pulmakohтия, joita me tarkemmin tuomme myöhemmin esille. Muun muassa ed. Hassin esitys ei poista tätä tuontisähkön verokohteluongelmaa. (Ed. S. Pietikäinen: Poistaa!) — Ei se kaikilta osin minun mielestäni poista eikä myöskään niiden asiantuntijoiden mukaan, jotka ovat siitä lausuntoja antaneet.

Mutta minä en pidä näitä ongelmia sen mittaisina, etteikö ed. Hassin esitys kelpaa hyväksi pohjaksi, jota pohjaa modifioiden, sitä ehkä eräin osin tarkistaen, voisi löytyä sellainen malli, josta hyvin laajalla enemmistöllä voisi yhteisymmärrys löytyä. Ed. Hassin malli, niin kuin ed. Biaudet aikaisemmin minulle huomauttikin, aika pitkälti noudattelee edellisellä vaalikaudella ed. S. Pietikäisen ja kumppaneiden osin yhteisestikin hahmottelemaa lakimallia. Se oli silloin tarkan, perusteellisen pohdinnan tulosta ja tavaltaan se perusrakenne voisi kelvata hieman modifioituna ja tarkennettuna siksi malliksi, jolla energiaverotusta jatkossakin tulisi kehittää. Ed. Hassin esitys on aika lähellä tätä mallia.

Mutta, arvoisa puhemies, sanon ihan viimeiseksi sanoiksi sen, että meistä keskustassa on nyt niin tärkeästä asiasta kysymys, että me emme halua jättää omaa rinnakkaisaloitetta tähän esitykseen ollenkaan. Me olemme valmiita hakemaan sen mallin, minkä mukaan kuljetaan, tästä ed. Hassin esityksestä tai olemassa olevasta lain pohjasta niitä tarkistaen. Mikään oma esitys ei ole itsetarkoitus, vaan tärkeintä tässä on se, että oikea ja paras mahdollinen energiaveromalli saadaan aikaan, ja ainespuut ovat kyllä pöydässä nyt niitten aloitteitten pohjalta, jotka tänne on jätetty.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se lämpö ja suorastaan rakkaus, jolla ed. Pekkarinen suhtautui hallituspuolueiden eräiden kansanedustajien tekemään laki-aloitteeseen, herättää osittain myös huolta. Tämä vaikuttaa jopa suorastaan tukahduttavalta hyväilyltä. Kuolonsuudelma on se, mistä usein puhutaan, kun viitataan tämän kaltaiseen lähestymiseen.

Minun mielestäni olisi tärkeätä, että me pysyisimme analysoimaan ed. Hassin ensimmäisenä allekirjoittamaa esitystä sen omilla meriiteillä

emmekä antaisi näiden kuolettavien suodelmien häiritä. Siinä esityksessä on nimittäin monia erinomaisten tärkeitä piirteitä. Se olennaisin seikka, mikä on esityksen taustalla, on se, että kun tiedämme, että nykyinen energiaverotus Suomessa on harvoja, lähestulkoon ainoita varsinaisia ympäristöveroja, niin on kohtuutonta, että me olemme nyt poistamassa kokonaan erilliseltä sähkön tuotannolta päästöjen perusteella määrättyvän veron. Se minusta on ed. Hassin esityksessä nyt tärkein palaute ja korjaus, joka tähän hallituksen esitykseen liittyy. Minä toivoisin, että me tästä puhuisimme enemmän kuin siitä, missä määrin keskusta nyt käyttää taktisesti hyväksensä tätä syntyynyttä tilannetta.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä tilaisuutta keskustalle hallituksen veromallin valmistelijat ovat suorastaan tarmottimella tarjonneet, joten en minä voi sitä ihmetellä, että keskusta tätä tilaisuutta myös käyttää.

Valitettavasti ed. Soininvaara ei nyt ole salissa. Mutta toivon, että hän puheenvuorossaan todella perustelee sen väitteensä, että hallituksen veromalli suosii puun energiakäyttöä voimakkaammin kuin meidän esityksemme.

Minun nähdäkseni ainoat kaksi puuta suosi-vampaa kohtaa siinä ovat ensinnäkin pienimuotoisten, haketta käyttävien, sähköä tuottavien voimalaitosten sähköveron suuruinen tuki, joka kuluttajan kannalta tietysti alentaa niiden tuot-taman sähkön sähköveron nollaan — tämä tuki on kuitenkin määrääkainen — sekä turpeen verottomuuden rajan alentaminen, mikä todennäköisesti aiheuttaa suuria työllisyysongelmia.

Sen sijaan hallituksen esitys panee täydelle sähköverolle sen sähkön, joka teollisuudessa tuotetaan puuperäisistä prosessijätteistä, mikä on ehdottomasti laajamittaisiin biopolttoaineen käyttömuoto tässä maassa ja johon liittyy myös erittäin mittavia tulevaisuuden investointimahdollisuuksia.

Ed. R a n t a - M u o t i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä ed. Pekkarisen esittämistä linjauksista. Haluan yhden pienen asiavirheen korjata. Hän sanoi, että Pohjanmaalla Kurikassa on turvevoimala. Se on Seinäjoella. Tämä veromuutos vaikuttaa niin, että kun tämä kuuluu Etelä-Pohjanmaan Voima Oy:hyn, jolla on Vaasassa kivihiiltä käyttävä voimalaitos, niin luonnollisesti kivihiilen käyttö lisääntyy ja turpeen vähenee. Kaiken kaikkiaan Vaasan läänissä noin tuhat työpaikkaa on turve-

tuotannossa koko ketjussa. Arvioidaan, että tällä veromuutoksella noin 300 työpaikan vähennys on tapahtumassa.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin siinä kyllä usein käy, kun alkaa vieraan omaa himoita tai hyväillä tai lähestyä. Näin siinä monesti käy, että sitten siitä tulee tällaisia takaiskuja, mitä ed. Kiljusen puheenvuorossa tuli.

Mutta, arvoisa puhemies, kyllä me keskustas-
sa olemme erittäin vakavissamme tämän hallituksen esityksen suhteen siinä, että kun se ei ole meidän mielestämme kelpo malli energiaveromalliksi ja kun kerran tarjolla on selvästi paremmin niitä periaatteita ja energiaveropoliittisia tavoitteita linjaava aloite kuin hallituksen esitys, niin totta kai me mieluummin käänämme katseemme sen aloitteen suuntaan ja haemme yhteistyön siltaa sen aloitteen eteenpäinviemiseksi. Alkääkö epäröikö tarttua siihen käteen, mitä keskustan eduskuntaryhmä tarjoaa tässä asiassa, arvoisat siellä sekä tuolla puolella olevat hallituksen edustajat. Te olette selvästi oman kantanne täällä kertoneet, monet teistä. Olette tyytymättömiä hallituksen esitykseen. Olette valmiita viemään ed. Hassin esitystä eteenpäin. Jos te vakavissanne aiotte ed. Hassin esitystä viedä eteenpäin, voi olla, että teidän oma voimanne ei siihen riitä, vaan te tarvitsette tämän yli 40 kansanedustajaa käsittävän ryhmän tukea, ja meiltä sitä tukea saattaa tulla.

Ed. B i a u d e t: Arvoisa puhemies! Meillä on käsillä erittäin mielenkiintoinen tilanne poliittisesti, kun hallituksen esitykseen sähköveromallista kohdistetaan kritiikkiä nimenomaan sen perusteella, ettei hallituksen esitys täytä hallitusohjelman kirjauksia eikä hallituksen omaa periaatepäätöstä joulukuulta 1995. Siinähan nimenomaan samanaikaisesti energiaverotuksen kehittämisen kanssa aina korostetaan ympäristöpoliittisia tavoitteita: tehostaa energian käyttöä, vähentää päästöjä ja lisäksi tukea työllisyyttä ja uuden teknologian kehittymistä vaikeuttamatta Suomen vientiä.

Hallitus on ministerityöryhmän kautta hyväksynyt mallin, joka harvojen mielestä on hyvä. Hallituksen esitykseen yksi tyytyväinen taho on ainakin IVO, joka vuonna 1995 maksoi veroa 240 miljoonaa markkaa omasta hiililauhteestaan ja ydinvoimasta. Tänä vuonna hiililauhdetta on tuotettu enemmän, joten vero nousee noin 350 miljoonaan markkaan. Jos IVO myy koko säh-

kön tuotannon teollisuudelle, se voittaisi noin 100 miljoonaa markkaa viime vuoden luvuilla ja noin 170 miljoonaa markkaa tämän vuoden luvuilla hallituksen esityksen toteuduttua. IVO voittaisi vielä enemmän, mitä enemmän se veisi ulkomaille.

Tämän hallituksen esityksen hyväksyminen on todennäköisesti ollut mahdollista vain johdun ajan puutteesta ja asian kytkeytymisestä budjettiin. Ottaen huomioon asian hyvin lyhyt valmistelu itse hallituksessa olisi varmasti ollut viisaampaa valmistella tuloverojen kompensatio energiaverotuksessa enemmän vanhan energiaverotusrakenteen päälle samalla korjaten niitä ongelmia, jotka vaativat välittömiä toimenpiteitä. Sen jälkeen olisi ollut mahdollista valmistella poliittisesti tasapainoisempi ja pitemmällä aikavälillä kestävämpi energiaverorakenne, joka myös olisi omalta osaltaan toiminut energian käyttöä tehostavasti ja päästöjä vähentävästi.

Nyt hallitus on valinnut mallin, jossa sähkön tuotantoon kohdistuvat päästöverot poistetaan kokonaan. Nyt hallitus on valinnut mallin, joka ennen kaikkea kannustaa kivihiililauhdevoimalaitosten rakentamiseen. Nyt hallitus on valinnut mallin, jossa maakaasun verokuorma kasvaa ja jossa ydinvoimalla tuotetun sähkön asema paranee.

Hallitus esittää, että teollisuuden voimalaitoksissa kotimaisista biopohjaisista prosessijätteistä tuotetun sähkön verotusta korotetaan suhteessa eniten. Siten hallitus on valinnut veromallin, joka vähentää kannustetta sellaisiin teollisuusinvestointeihin, niin kuin ed. Hassi aikaisemmin sanoi, joissa energian lähteinä käytetään biomassapohjaista polttoainetta ja prosessijätteitä.

Hallituksen esitys merkitsee myös tietoista valintaa syrjiä yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa. Tällä hetkellä yhdistetty lämmön ja sähkön tuotanto vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä jopa 20 prosenttia. Sähkön tuotannosta taas kaksi kolmasosaa on erillistä sähkön tuotantoa.

Jos maamme kaukolämpöjärjestelmät ovat olleet maailman huippua ympäristöystävällisyydessään, niin tässä hallituksen esityksessä tämäkin asia sitten normalisoituu. Olisihan se ollut eriskummallinen tilanne, että olisimme käyttäneet ympäristöparemmuuttamme hyväksi ja saaneet siitä kohtuutontakin kilpailuetua tai lisänneet ekologista imagoamme. Ajatelkaa Puhdas Suomi -markkinointia, pois se meistä! Emmehän me missään nimessä halua olla parempia kuin muut ainakaan kovin pitkään!

Nostaessaan voimakkaasti biomassalla, turpeella ja tuulella tuotetun sähkön verotusta hallitus hieman korjaa ekoimagoaan antamalla tuulella, puulla ja turpeella toimiville pientuotantolaitoksille ja pienille, alle 1 megawatin pienvesivoimaloille erityistä tukea, mutta vain kolmeksi vuodeksi, minkä jälkeen tuuli- ja puuintoilitajat toivottavasti eivät enää huomaa tuen automaattista poistumista ja näiden energiamuotojen kilpailukyyn huonontumista.

Hallitus valitsee siis energiaveromallin, joka tuntuvasti heikentää teollisuuden kannustetta investoida biomassapohjaisen sähkön tuotannon osuuden kasvattamiseen. Teollisuuden voimallatokset, joissa käytetään polttoaineena esimerkiksi puun kuorta ja puuperäisiä prosessijätteitä, ovat tänään merkittävimmät biomassaa käyttävät sähkön tuottajat. Tänään näistä polttoaineista ei makseta polttoaineveroa. Hallitus esittää, että myös tämä sähkö tulee täyden sähköveron alaiseksi.

Hallituksen budjettiriihessä tehty päätös, ettei energiaverojen korotuksella heikennetä teollisuuden kilpailukykyä, on hallituksen esityksessä muuttunut siten, että verohelpotuksia saavat myös muut kuin ne energiavaltaiset alat, joille sillä on kilpailukyyn kannalta merkitystä. Tämä ei ole perusteltua. Täytyy muistaa, että myös teollisuus hyötyy tuloverojen alennuksesta ainakin niin, että palkankorotuspaineet alenevat. Idea budjettiriihessä ja hallitusohjelman pöytäkirjaan merkityssä veronvaihtoideassa on juuri se, että veroa siirretään työn verottamisesta muualle, kuten energian käyttöön. Jollei teollisuuden verotusta nyt tuloverotuksen alentamisen yhteydessä koroteta lainkaan, veronvaihto ei ainakaan toteudu.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen keskeisenä perusteluna on ollut tuontisähkön verottamisen mahdollinen ristiriitaisuus EU-säännösten kanssa. Tässä täytyy kuitenkin erottaa se tosiseikka, ettei tuontiveron sinällään väitetä olevan EU-säännösten vastainen, vaan ongelmana on tuonnin ja tietyn kotimaisen sähköntuotannon verotuksen eri taso. Tämä tarkoittaa, ettei hallituksen esityksessä oleva tuontiverotuksen koko maan poistaminen ole EU-sääntöjen kannalta välttämätöntä, vaan ongelma voidaan ratkaista myös toisin, Suomen energiaverotuksen ja ympäristöpoliittisten tavoitteidemme mukaisesti paremmin ja meille sopivalla tavalla.

Rinnakkaisessa lakialoitteessa syrjintäongelma on ratkaistu korottamalla alempi verotustaso tuontiveron tasolle, siis korottamalla vesivoi-

man, josta hieman puhuttiin ja jonka osuus sekä Ruotsissa että Norjassa on suuri, hyvin alhainen verotus 0,4 pennistä kilowattitunnilta 2,2 penniin. Rajojen yli myytävä sähköhän on pääasiasa tuotettu vesivoimalla, hiilellä tai ydinvoimalla, jolloin tuontisähkön verotus ei ole suurempi kuin niillä tavoilla meillä tuotettu sähkö. Tuontiveroa ei perittäisi, jos voitaisiin osoittaa, että tuontisähköä on tuotettu hakkeella, tuulella tai pienvoimalla, joita meillä ei veroteta vastaavasti. Kera voidaan taas alentaa, jos tuontisähkö on maa-kaasulla tai turpeella tuotettu. Nämä ovat kuitenkin enemmän teoreettisia mahdollisuuksia, koska valtaosa naapureidemme sähköstä tuotetaan vesivoimalla, hiilellä tai ydinvoimalla, kuten mainitsin.

Rinnakkaisessa lakialoitteessa hallituksen periaatepäätöksen ja hallitusohjelman kriteerit täyttyvät paremmin kuin hallituksen omassa esityksessä. Rinnakkaisaloite säilyttää ympäristöohjaavuuden kaikessa sähkön tuotannossa, myös erillisessä. On väitetty, ettei ympäristöohjaavuuden poistolla ole merkitystä erillisen hiililauhdesähkön tuotannon osuuden ollessa pienempi lämmön tuotantoon ja yhdistettyyn lämmön ja sähkön tuotantoon verrattuna. Ympäristöohjaavuuden säilyttäminen on kuitenkin keskeistä, jos ajatellaan tulevaisuudessa tehtäviä energiainvestointeja ja energiatuotantomme rakennetta ja päästöjämme pitämällä aikavälillä.

Eri selvityksissä on osoittautunut, että nimenomaan sähkön kulutuksen lisäystrendi on ilmeinen, kun taas kokonaisenergiakulutus on pysynyt suurin piirtein paikallaan. Jos siis halutaan vaikuttaa tulevaisuuden uusinwestointeihin, ympäristöystävällisyyteen, on erillisen sähkön tuotannon merkitys huomattava. Verotuksellisin keinoin voidaan vaikuttaa siihen, millä polttoaineella tuotantoa lisätään ja minkälaisilla tuotantolaitoksilla ajetaan. Tästä syystä ei voi olla hyväksyttävää, että eduskunta poistaisi päästöverot suoralta sähkön tuotannolta.

Rinnakkaislakialoite rakentuu nykyisen energiaverotusrakenteen pohjalle ja vastaa siten päinvastoin kuin hallituksen esitys usein keskustelussa peräänkuulutettua pitkälinjaista energiapolitiikkaa. Se korjaa EU:n puolelta esitetyt syrjintäongelmat, huolehtii teollisuuden kilpailukyyn säilymisestä ja kannustaa kotimaisen uusiutuvan polttoaineen käyttöä. Sen pitäisi olla mahdollinen kompromissi eri näkemysten ihanneratkaisujen välillä. Pyrkimyksenä on ollut energiaveromalli, joka voisi saada laajan tuen ja joka mahdollisimman hyvin täyt-

täisi hallituksen energiaverotukselle asettamat poliittiset tavoitteet.

Arvoisa puhemies! Yksi aikamme vaikeimpia ongelmia on varmasti ympäristöuhkien torjuminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Kestävän kehityksen periaate on helppo hyväksyä periaatteellisella tasolla. Päätösten ympäristövaikutusten arviointimenettelyn hyväksyminen on yksi esimerkki poliittisesta keinosta ympäristön kannalta parempien ratkaisujen löytämiseksi myös alueilla, joilla ei ympäristövaikutus ensi näkemältä ole ilmeinen suuntaan tai toiseen.

Hallituksen esityksessä näitä vertailuja on vaikea tehdä. Hyvä esimerkki on se, jossa eduskunnan mahdollisuuksia vertailla hiilidioksidiveron tasoa Suomessa ja Ruotsissa vaikeutetaan sillä, että hallituksen esityksessä vertaillaan Suomen markkoja per hiilidioksiditonni Ruotsin äyriin per hiilidioksidikilo. Siinä on "pieni" ero, tuhatkertainen. Numerot näyttävät aivan erilaisilta, jos verrataan tonneja tonneihin.

Energian käyttöön ja tuotantoon liittyy monia ympäristön kannalta keskeisiä kysymyksiä, jotka joko edistävät tai heikentävät mahdollisuuksiamme kohdata muun muassa ilmastomuutoksen uhka. Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen on siis meille kaikille olennainen kysymys, puhumattakaan tulevista sukupolvista. Hallituksen esityksessä ei ympäristönäkökulmaa eikä mahdollisuuksia edistää hiilidioksidiveron käyttöön ottoa koko EU:ssa ole huomioitu tosissaan. Sen vuoksi on äärettömän tärkeää, että eduskunta tarkastelee hallituksen esitystä juuri tästä näkökulmasta. Keskeinen kysymys ei loppujen lopuksi ole itse verojärjestelmän toimivuus järjestelmänä, vaan sen vaikutukset tulevaan energiapolitiikkaan ja meidän poliitikkojen mahdollisuuksiin ohjata energian käyttöä päästöjen vähentämiseksi.

Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon, että kysymyksessä on sekä energia-, vero- että ympäristöpoliittisesti tärkeä, iso ratkaisu, on käsittämättöntä, että hallitus jättää budjettilain näin myöhäisessä vaiheessa eduskuntaan käsiteltäväksi. Ajatus, että eduskunta viikossa ehtisi käsitellä näin kiistellyn lakiehdotuksen, on demokratian halveksimista. Mielestäni kysymys vaatisi asiallisen käsittelyn, ei pitkitettyä, mutta ei hätäkoitymistä.

Energiakysymykset jakavat eduskuntaryhmiä. Tämäkin ehdotus, joka RKP:n eduskuntaryhmässä on herättänyt vakavaa kritiikkiä koko sen valmistelun ajan, tuottaa meille suuria vaikeuksia täällä eduskunnassa. Hallitus ei ole otta-

nut kritiikkiä vakavasti, joten se joutuu myös hyväksymään sen, että lain vastustus on vastavainlainen eduskunnan käsittelyssä.

Edustajat Rosendahl, Malm ja Puisto merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilmiselvästi ed. Biaudet on paneutunut asiaansa. Tässä mielessä puhetta oli ihan hyvä kuunnella. Kun ed. Biaudet sanoi, että on hätäilyä, että tämä käsiteltäisiin viikossa täällä, niin epäilemättä siihen ajatukseen voi yhtyä. Mutta parantaako tilannetta se, että tulee rinnakkaisaloite samaan syssyyn? Ymmärtääkseni ei, pikemminkin monimutkaistaa.

Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Pekkarinen aiemmin sanoi, että keskusta ei tule jättämään rinnakkaisaloitetta, niin tämä nyt kyllä pakottaa uusimaan sen kysymyksen, jonka täällä muun muassa ed. Aapo Saari esitti taannoin: Mikä on, kansanedustaja Biaudet, ruotsalaisen kansanpuoleen eduskuntaryhmän käyttäytyminen tässä asiassa? Minusta te, kansanedustaja Biaudet, ruotsalaisen eduskuntaryhmän puheenjohtajana ette edusta nyt tässä vain itseänne, vaan myös ryhmääne, joka ryhmä on yksi hallitusryhmistä. Kysyn siis vielä kerran, arvoisa rouva puhemies: Mikä on johtamanne ryhmän suhde hallituksen esitykseen?

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Hassi ei vastannut minun aiemmin tekemääni kysymykseen, haluan kysyä sen ed. Biaudet'ltä. Te perustelitte hyvin kauden puhtaan Suomen käsitettä ja ympäristöohjaavuutta sekä hiilidioksidipäästöjen vähentämistä, mitkä minunkin mielestäni ovat oikeita linjauksia, mutta sitten rinnakkaisaloitteessa nimenomaan halutaan korostaa turpeen osuutta ja toisaalta taas vesivoiman käytön vähentämistä. Miten tämä suhtautuu puhtaustavoitteeseen?

Toinen kysymys koskee biomassan käytön vähentämistä verotuksen takia. Käsittääkseni kuitenkin biomassan käyttö olisi laitoksille edullisempaa kuin sen hylkääminen kokonaan. Mi-

ten perustellette nyt, että tämä olisi tavallaan merkittävä kuolinisku biomassan käytölle?

Ed. S. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun vesivoimakysymys on tullut tässä keskustelussa useampaankin otteeseen esille, niin tulevaisuudessa ei ole nähtävissä merkittävää vesivoiman lisärakentamiskapasiteettia tai -tarvetta, joten vesivoiman verotus ei tule vaikuttamaan siihen. Kun vesivoiman rahainta on pieni, myöskään vero ei tule vaikuttamaan nykyisin tarjolla olevan vesivoiman käytötasoon, joten sillä ei ole ympäristöpoliittista vaikutusta. Mutta vesivoiman verotus on se väline, jolla voimme myös pitää yllä nykyisen tuontisähkön verotuksen, joka on keskeinen elementti siinä, että voimme ympäristöperusteisesti ohjata myös veroelementillä sähkön käyttöä ja jatkossa sen tuottamista.

Mitä tulee turpeen käyttöön, on itsestäänselvää, että esimerkiksi puuenergian ja muun biomassan käyttö on jatkossa järkevämpää kuin turpeen, mutta on kyse myös siitä rakenteesta, onko turve ja biomassa ensisijaisesti edullisempaa kuin kivihiili vai suositaanko kivihiiltä näihin kahteen elementtiin nähden.

Mitä biomassan ja biopolttoaineen käyttöön teollisuudessa tulee, kyse on ennen kaikkea uusista investoinneista. Minkälaisen kapasiteetin Suomen puunjalostusteollisuus tämän varaan rakentaa? Laskennallisesti meillä on mahdollisuus tuottaa enemmän kuin yhdessä ydinvoimalassa eli 1,5 megawattia energiaa biomassalla, jos se on taloudellisesti kannattavaa. Siitä me olemme täällä eduskunnassa päättämässä.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä kommenttina: Energiakysymykset ovat aina olleet ja uskoakseni pitkälle tulevat olemaan eduskuntaryhmiä ja puolueita jakavia, vakavia ja periaatteellisia kysymyksiä. Siksi toivon, että myös pikkupoliitikointi, mitä tulee eri eduskuntaryhmiin, jopa keskustaan, jonka kanssa politiikasta en aina ole samaa mieltä, voitaisiin jättää sivuun ja arvostaa sitä, kun me täällä tosissamme haluamme ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: ... rakentaa kestäväää energiapolitiikkaa.

Ed. Biaudet (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S. Pietikäinen jo vastasikin ed. Kauton kysymyksiin, ja yhdyin hänen vas-

tauksiinsa täysin. Kysymys on nimenomaan eri energialähteiden suhteesta kivihiileen ja siitä, millä tavalla se säilytetään suurin piirtein nykyisellään.

Voin kertoa, että RKP:n eduskuntaryhmä on yksimielisesti todennut, että meidän ministeriemme olisi pitänyt jättää eriävä mielipide hallituksessa tähän päätökseen. Tämä on ollut eduskuntaryhmän yksimielinen kanta, ja tässä olemme. (Ed. Zyskowitz: Olivatko ministerit Norrback ja Enestam mukana?) — Kyllä he olivat läsnä siinä kokouksessa ja olimme yksimielisiä tästä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tässä asiassa on tullut niin paljon monimutkaisia asioita, että en ole varma, pystynkö pysymään siinä kymmenessä minuutissa, jonka puitteisiin tämän puheenvuoron olen kirjoittanut. Ehkä joudun sitä tässä levittämään jonkin verran.

Kun puhutaan energiaverojen ympäristöohjaavuudesta tai ohjaavuudesta yleensä, kannattaisi vähän miettiä, mihin ohjataan, ennen kuin aletaan miettiä sitä tekniikkaa, miten ohjata. Kun keskustelu on viime aikoina kovasti pyörinyt nimenomaan kivihiilen lauhdetuotannon ympärillä, kannattaa miettiä, mikä on se energiapoliittinen vaihtoehto, jolla vältymme kivihiilen lauhdevoiman rakentamisesta.

Jos maassa joudutaan turvautumaan merkittävissä määrin uuteen lauhdevoimaan, se voi periaatteessa olla hiilivoimaa, turvevoimaa tai maakaasua tai sitten sähkö voidaan tuoda. Jonkin verran tietysti voidaan rakentaa hakevoimaloita, mutta satojen megawattien mittakaavoja ei aivan heti polkaista.

Turve on varmasti hyvää aluepolitiikkaa, mutta se ei ole lainkaan hyvää ympäristöpolitiikkaa. Se tuottaa selvästi enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin jopa kivihiili. Niinpä tämän veroratkaisun osalta vihreitten lähtökohtana oli säilyttää turpeen asema nykyisellään. Katsoimme ikään kuin sen ympäristöhaittoja läpi sormien sen työllistävyyden takia, mutta emme olleet toisaalta ajamassa turpeen käytön merkittävää lisäämistä. Erityisesti emme katsoneet, että suurten turvelauhdevoimaloiden rakentaminen olisi mitenkään onnellisempaa energiapolitiikkaa kuin mikään muukaan.

Maakaasuvoimala sen sijaan on selvästi parempi vaihtoehto kivihiileen verrattuna. Se on puhtaampaa kaikilla tavoilla ja tuottaa myös huomattavasti vähemmän hiilidioksidipäästöjä tuotettua kilowattituntia kohti. Hallituksen esi-

tyksen huonoimpia piirteitä on se, että se ei suhdaudu maakaasuun kovin lempeästi.

Toisaalta kysymys maakaasusta on myös kysymys maakaasuputkesta, joka on valtiollinen hanke. On aika epäuskottavaa ajatella, että valtion pitäisi itseään energiaverolla kannustaa rakentamaan maakaasuputki varsinkin, kun valtio itse saa ne verotuotot itselleen. Voidaan kysyä, mitenpäin valtiovarainministeriössä niitä kannustimia silloin lasketaan, kun päätetään maakaasuputkesta. Nykyisessä maakaasuputkessa on jonkin verran tilaa, ja se tulisi nopeasti käyttää. Sen paras käyttökohde on kuitenkin kaupunkien lämmitysvoimalat. Tähän seikkaan tulen myöhemmin.

Tuonti ei ole älyllisesti kelvollinen vaihtoehto. Nettomääräisesti se ei koskaan ole vesivoimaa, sillä nettomääräisesti aina kun Suomeen tuodaan merkittävä määrä sähköä muualta, täytyy katsoa, missä jokin voimalaitos käynnistetään. Ei kovin paljon Pohjoismaissa esiinny tilanteita, että vettä ajettaisiin turbiinien ohitse sen takia, että kenellekään ei sähkö kelpaa. Sen takia, vaikka me muodollisesti ostamme minkälaista voimaa tahansa, vaikka tuulimyllyvoimaa Tanskasta, niin todellisuudessa meidän ostimme takia jossakin käynnistetään fossiilinen voimalaitos. Sen takia Skandinaviasta tuleva tuonti on fossiililla polttoaineilla tehtyä nettomääräisesti. Miten Venäjällä on vastaava energia tehty, en ole tarkkaan selvillä, mutta joka tapauksessa en pidä ekologisesta vastuullisena vaihtoehtona sitä, että meidän energiaveroilamme suositetaan sitä, että meidän energiapolitiikkamme merkittävästi rakentuu tuonnin varaan.

Niinpä ei ole olemassa hyviä lauhdevoimaratkaisuja, vaan hyvä ratkaisu on se, että lauhdevoimaa ei tarvita. Sen takia ensimmäinen ja tärkein keino on se, että me pyrimme tulemaan toimeen pienemmällä sähkömäärällä ja erityisesti oikeastaan pienemmällä energiamäärällä. Koska puhtaita energiamuotoja on joka tapauksessa tarjolla vain rajallinen määrä, kaikinainen energian säästöjen kannustaminen on vähintäänkin yhtä tärkeätä kuin energian tuotannon ohjaaminen näihin hyviin ja niukkoihin energialähteisiin. Sen takia energian hinnan korottaminen sinänsä on aina hyvä asia, jopa vesien energian hinnan korottaminen. Koska Suomessa joka tapauksessa talviaikana viimeiset sähkön tuotannon megawattit otetaan hiililauhteella, sähkölämmityksen välttäminen ja muiden lämmitysmuotojen, jopa öljylämmityksen, suosiminen on energian säästöä.

Meillä on käytettävissämme kaksi merkittävää ja realistista sähköntuotantolähdettä aivan lähitulevaisuudessa. Toinen on maakaasun käyttö kaupunkien lämmitysvoimaloissa ja toinen puun käytön lisääminen. Jos etelän suurissa kaupungeissa kivihiili korvataan maakaasulla kaukolämpövoimaloissa, lämmön tuotannon kytkäisenä voidaan tuottaa kaksinkertainen määrä sähköä sen takia, että kivihiilessä tuotetaan kaksi osaa lämpöä ja yksi osa sähköä ja maakaasuvoimalassa tuotetaan molempia yhtä paljon. Niinpä maakaasun osalta tulisi suosia erityisesti sen käyttöä kaukolämpövoimaloissa.

Suomessa puun energiakäyttö on jäänyt vähäiseksi, lukuun ottamatta metsäteollisuuden yhteydessä käytettäviä laitoksia. Puun lisäkäyttö olisi erittäin perusteltua ekologiselta kannalta, sillä toisin kuin turve puu on aidosti uusiutuva energialähde, ja se on myös perusteltua taloudelliselta kannalta. Hakkeen tuottaminen voisi luoda tuhansia työpaikkoja haja-asutusalueille. Tämä työpanos on nyt täysin käyttämättömänä, joten se on kansantaloudellisesti lähes ilmaishyödyke. Jos me haluamme kansantaloudellisesti itsekästä energiapolitiikkaa harjoittaa, me yritämme kaikin tavoin tukea hakkeen käyttöä.

Sen takia on valitettavaa, että pääasiallisesti kotimaiseksi energialähteeksi Suomessa on valittu turve eikä puuta, sillä turvetuotanto ei työllistä yhtä paljon ja ympäristövaikutuksiltaan turvetuotanto ja turpeen poltto ovat erittäin ongelmallisia. Jos me yritämme jatkossa esimerkiksi säilyttää kotimaisen energiantuotannon tuen ympäristönäkökohtiin vedoten, niin puun osalta se olisi jotenkin realistista, mutta turpeen osalta se on suurin piirtein yhtä realistista kuin jos saksalaiset väittäisivät omia kivihiilikaivoksiaan jotenkin ympäristöystävällisiksi.

Turpeen tuki syö puun markkinoita kahta kautta. Toisaalta sen saama verotuki vie ne rahat, joita tarvittaisiin hakkeen verotukseen, ja toisaalta turpeen käyttö osuu juuri niille alueille, joilla puu olisi realistinen vaihtoehto. Niillä on kilpailevat käyttötarkoitukset.

Suomen nykyisellä ympäristöperusteisella energiaverolla on ollut kaksi tavoitetta. Toisaalta se on ohjannut energiatuotantoa puhtaampiin energialähteisiin, ja toisaalta se on suosinut turpeen käyttöä ja sähkön tuontia. Jos oletetaan, ettei tuontisähkökään ole töpselistä kotoisin, Suomen nykyinen hiilidioksidivero on tosiasiallisesti, niin hassulta kuin se kuulostaakin, lisännyt hiilidioksidipäästöjä, sillä vero on lisännyt huomattavasti enemmän turpeen kuin uusiutuvien

energiälähteiden käyttöä, ja turve on kaikista energialähteistä se, joka eniten tuottaa hiilidioksidipäästöjä. Tuontisähkön suosiminen taas ei ole kansantaloudellisesti järkevää eikä myöskään ekologisesti vastuullista energiapolitiikkaa. Niinpä, vaikka meidän energiaverojärjestelmämme varmaankin on maailman paras, ei se kuitenkaan aivan erehtymätön ole.

Vaikka Suomen nykyisellä energiaverolla on ympäristönäkökohtien kanssa ristiriitaisia tavoitteita, se on siis, kuten sanottu, maailman paras. Harmi vain, ettei muilla ole yhtä hyvää. Energiaveroamme ja siihen kiinteästi liittyvää sähkön tuontimaksua — ja tämänhän järjestelmän äiti, entinen ministeri Pietikäinen vahvisti; sähkön tuontimaksu on tämän järjestelmän kiinteä ja aivan välttämätön osa — on viime aikoina pidetty Eta-sopimuksen vastaisena. Tästä Suomi on joutunut EU-tuomioistuimen — muuten meidän oman valtionyhtiömme haastamana, mitä voi suorastaan pitää hieman bulvaanitoimintana. Sen lisäksi Suomi on saanut komissiolta huomautuksen tämän veron sopimuksenvastaisuudesta ja hallitus on sitovasti ilmoittanut EU:lle, että sähkön tuontimaksusta luovutaan tämän vuoden loppuun mennessä. Tämä on muuten mielenkiintoista, että nykyisessä EU-Suomessa hallitukset antavat tällaisia ilmoituksia ilman eduskunnan päätöstä.

Jo edellinen hallitus muuten asetti Teirin työryhmän — se ei ole siis tämän hallituksen keksintö — valmistelemaan muutoksia verorakenteeseen muuttuneita olosuhteita vastaaviksi.

Pyrkimys muuttaa polttoaineeseen perustuva vero sähköveroksi, josta hallitus teki päätöksen noin vuosi sitten, merkitsi vakavaa uhkaa sekä veron aidolle ympäristöohjaavuudelle että turpeen suosimiselle. Kun nyt puhutaan tästä kii-reestä, jonka kohteeksi eduskunta on joutunut, niin se ei johdu siitä, että veroa nostettiin budjet-tiriihessä, vaan siitä, että viimetalvista päätöistä ei ryhdytty lainkaan viemään eteenpäin ja sen toteutuksen valmistelu aloitettiin vasta syyskuussa, kun se olisi pitänyt alkaa paljon aikaisemmin.

Edellä olevasta verotuksen rakenteellisesta uudistuksesta täysin riippumatta hallitus vihreiden vaatimuksesta päätti korottaa energiaveroja runsaalla miljardilla markalla. Nyt kun lopputulos on nähtävissä, voimme todeta, että tuon miljardin markan veronkorotus pelasti ainakin osapuulleen energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden. Ilman sitä vaadittu muutos sähköveroon olisi miten tahansa toteutettuna ollut ohjaavuuden kannalta jокseenkin katastrofi. Vero on nyt

rakenteeltaan huonompi, sitä ei voi kukaan kiistää, mutta suurempi volyymi enemmän kuin korvaa huonontuneen rakenteen. Sen vuoksi väitän, että jos hallituksen esitys hyväksytään, vuoden 1997 energiaverot ovat kuitenkin parempia kuin vuoden 1996 energiaverot, kun otetaan tason korotus huomioon.

Tässä yhteydessä teollisuus jätettiin energiaverojen korotuksen ulkopuolelle. Teollisuuden veroja ei siis suinkaan alennettu, vaikka sellaisia-kin vaatimuksia tuohon aikaan esitettiin, mutta ei niitä korotettukaan. Paljon keskustelua herättänyt ratkaisu oli hankala myös vihreille, koska täyden energiaveron ohjaava vaikutus huomattavasti vaurioituu.

Ongelmana on se, että muut Euroopan maat, etenkin muut Pohjoismaat, ovat meitä aiemmin säätäneet teollisuuden energiaverohelpotuksia. Tämänkään esityksen jälkeen Suomen teollisuuden saamat verohelpotukset energian osalta eivät ole läheskään niin suuria kuin Ruotsin omalle teollisuudelleen antamat, Tanskasta puhumatta-kaan.

Sen sijaan Ruotsin energiaverohelpotukset ovat rakenteeltaan paljon parempia kuin Suomen. Suomi antaa halvemman energiaveron koko teollisuudelle. Ruotsi keskittyy helpottamaan kaikkein energiaintensiivisimmän teollisuuden verotusta eli kohdistaa helpotuksen lähinnä sinne, missä eri maiden erilaiset verotasot aiheuttavat suurimmat ongelmat ja suurimmat taloudelliset typeryydet.

Suomen ratkaisu on tältä osin huono. Suomen tulisi jatkossa valmistella samanlainen kohdistettu palautusjärjestelmä energiaintensiivisimmälle teollisuudelle kuin Ruotsin on. Eikä olisi lainkaan haitaksi, vaikka se olisi täsmälleen samanlainen, niin että voisimme aloittaa jonkinlaisen harmonisoinnin tästä.

Edustin vihreitä ministeri Niinistön vetämässä työryhmässä, joka sorvasi hallituksen esitystä. Tuon työn aikana jouduttiin ottamaan kantaa siihen, säilytetäänkö sähkön tuotannossa siirty-mäkauden ajan, niin kuin sanottiin, pieni, tämänhetkiseen nähden neljäsosan kokoinen, hiilidioksidiverokomponentti. KTM:n virkamiehet katsoivat, että sellainen tarvittaisiin turvelauhdevoiman suojaamiseksi kivihiilen kilpailulta.

Sähkön tuotannolle jäävä hiilidioksidivero olisi ollut ympäristöpoliittisesti myönteinen, mutta aivan liian pieni tuomaan mitään varsin-aista ohjausta, mutta energiapoliittisesti se olisi ollut ongelmallinen. Se olisi johtanut pohjois-maisilla sähkömarkkinoilla epäoptimaaliseen

voimalaitosten käyttöjärjestykseen. Tästä aiheutuvat siirtotappiot ovat energian tuhlausta siinä missä muikin energian tuhlaus. Ennen kaikkea sen ongelma kuitenkin olisi ollut kansallinen epäedullisuus. Kun on tutustunut Ruotsin, Norjan ja Tanskan energiaverojärjestelmiin, on kyllä ihailtava, kuinka kansallisesti itsekkäästi ne on osattu tehdä.

Suomi tuo huomattavat määrät sähköä Venäjältä ja Ruotsista. Tuon sähkön myyjät hinnoittelevat tuontisähkön siten, että se on aavistuksen verran halvempaa kuin olisi kilpaileva kotimainen energian tuotanto. Vaihtoehtona on silloin lähes aina kivihiililauhdevoima, koska se on viimeinen sähköntuotantomuoto, joka meillä otetaan aina käyttöön. Jos sille jätetään noin 1 pennin vero kilowattitunnilta, mitä 25 prosentin hiilidioksidiverokomponentti olisi merkinnyt, nostavat sähkön myyjät Suomeen myymänsä sähkön hintaa pennillä kilowattitunnilta tai sitten ne ovat jonkin verran yksinkertaisia. Tästä aiheutuisi Suomelle noin 100 miljoonan markan luokkaa oleva vuotuinen lisälasku, joka siis maksettaisiin lähinnä Vattenfallille ja venäläisille energiayhtiöille, mitä ne sitten olisivatkin. Tällä saataisi olla tietysti ydinturvallisuutta lisäävä vaikutus.

Minua arvelutti jonkin verran sijoittaa ympäristöohjaus näin kiistanalaiseen paikkaan, koska tiedettäisiin, ettei se siellä kauan pysyisi tai sitä jouduttaisiin jatkuvasti puolustamaan. Siksi esitin harkittavaksi, voitaisiinko sama tai jopa suurempi ympäristöohjaavuus saavuttaa sillä, että polttoaineiden veroja erilaistettaisiin huomattavasti ehdotettua enemmän lämmön tuotannon puolella. Kuluuhan fossiilisista polttoaineista Suomessa 3/4 lämmön tuotantoon ja vain 1/4 sähkön tuotantoon, jos yhdistetyssä sähkön tuotannossa polttoaine jaetaan energiamäärien suhteessa. Varsinaisesti tähän puhtaaseen lauhde- tuotantoon fossiilista polttoainetta kuuluu vesitilanteesta riippuen 10—20 prosenttia.

Näin päätettiinkin menetellä, mutta hanke jäi vajavaiseksi. Jos se olisi toteutettu täysimääräisesti, meillä olisi tällä hetkellä huomattavasti helpompi tilanne. Mutta jossakin vaiheessa joiltakin loppui rohkeus kesken. Sen vuoksi hiilidioksidiveroa korotettiin kyllä lähes kaksinkertaiseksi, mutta alkuperäisen ajatuksen tehoa heikennettiin sillä, että osa tästä verotuotosta kerättiin korottamalla ylimääräisesti kevyen polttoöljyn veroa, jolloin hiilidioksidivero ei tullut niin korkeaksi, kuin sen olisi pitänyt tulla ympäristöohjaavuuden säilyttämiseksi. Jotkut näet pelkäsi-

vät, että kivihiilen veron voimakas korottaminen kerralla olisi liian ikävä yllätys tehtaille, jotka käyttävät sitä lämmitykseen.

Kivihiili on niin likainen polttoaine, että sitä ei kaiken maailman tehdasrähjissä pitäisi kyllä polttaa. Kivihiilivoimalaitoksissa nyt sentään on jonkinlaiset puhdistuslaitteet. Sen vuoksi minusta ei olisi ollenkaan huonoa ajatus, jos kivihiilen hinta nostettaisiin niin korkeaksi, että sen lämmityskäyttö loppuisi tyystin. Näin ovat muut Pohjoismaat menelleet.

Kun kivihiilen veroa ei korotettu tarpeeksi, seurasi monia ongelmia. Ensinnäkin turpeenkaan veroa ei sitten voitu nostaa kuin vähän, jotta turpeen kilpailuasema kivihiileen verrattuna ei heikkenisi. Sen vuoksi puun kilpailuasema turpeeseen nähden ei parantunut, niin kuin sen alun perin piti parantua. Se parani jonkin verran, mutta ei lainkaan riittävästi. Edelleen sähkön ja lämmön yhteistuotannon asema jäi heikoksi, niin kuin täällä on moneen otteeseen sanottu. Kuten rinnakkaisesityksessä aivan oikein sanotaan, mereen ajettava lämpö on nyt verotonta, mutta hyödyksi käytetty verollista. Tämä ei voi tuntua kovin järkevältä.

Olisi pitänyt tehdä kuten Tanskassa on tehty. Yhdistetyssä tuotannossa lämmön tuotantoa pitäisi verottaa polttoaineesta vain siltä osin, kun polttoainetta lämmön talteenoton vuoksi kuluu vähän enemmän. Tällaisen vastapainevoimalan sähköhyötysuhde on vähän huonompi, ja sen vuoksi saman sähkömäärän tuottaminen siellä vaatii vähän enemmän polttoainetta. Tämä polttoainelisäys on selvästi lämmön tuotannosta johutuva, ja vain sitä pitäisi verottaa. Mutta jotta näin voitaisiin tehdä ja jotta malli muuten olisi järkevä, kivihiilen veron olisi pitänyt olla paljon korkeampi, kuten se Tanskassa onkin.

Kun kivihiilen vero on liian matala, kaukolämpövoimaloiden oikeudenmukainen verotus olisi tuonut mukanaan kaksi ongelmaa. Toisaalta järjestelmä suosisi liikaa kaupungeissa asuvia maaseudulla asuviin nähden, ja toisaalta silloin kivihiilestä tulisi liian kilpailukykyinen myös kaukolämpövoimaloissa. Turpeen ja maakaasun suojaamiseksi kivihiilen kilpailulta piti siis kaukolämpövoimaloita tavallaan verottaa nurjamielisesti ja liikaa.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys merkitsee sitä, että kivihiililauhdevoiman kilpailuasema kiistatta paranee kaikkeen muuhun lauhdevoimaan verrattuna ja erityisesti sähkön tuontiin verrattuna. Käytännön merkitystä on tuonnilla ja turvelauhdevoimalla.

Toiseksi, turpeen kilpailuasema yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa säilyy suunnilleen ennallaan. Se oli itse asiassa mittatikkuna, että se pidetään ennallaan, mutta vastaavasti paranee erillisessä lämmön tuotannossa. Kaiken kaikkiaan turpeen käyttö tulee tämän esityksen vuoksi jonkin verran lisääntymään.

Kolmanneksi, maakaasun kilpailuasema heikenee myös yhteistuotannossa. Se on kiistatta tämän esityksen surkein puoli ja johtui siitä, että kivihiilen hintaa ei nostettu tarpeeksi.

Neljänneksi puun käyttö lämmön tuotannossa paranee olennaisesti fossiilisiin polttoaineisiin, erityisesti kivihiileen, nähden. Puulla ei ole juuri merkitystä lauhdesähkön tuotannossa lukuun ottamatta teollisuusprosessien yhteydessä tehtävää tuotantoa, joka on oma asiansa. Palaan tähän kysymykseen.

Viidenneksi, kaikkien vaihtoehtoisten lämmitysmuotojen asema talojen lämmityksessä paranee jonkin verran, siis lämpöpumppujen, energian säästön, paremman tiivistämisen, aurinkolämmön hyväksikäytön jne.

Työryhmässä oli jonkin verran keskustelua siitä, miten pitäisi metsäteollisuuden puuenergian käyttöön suhtautua, pitäisikö sitä suosia vai ei. Itse asiassa ainoastaan ed. M. Korhonen ja minä olimme tässä suurpääoman kannalla, mutta muut eivät. KTM:n virkamiehet vakuuttivat meille, että tällä hetkellä ei ole sellaisia hankkeita vireillä, joihin tällä olisi mitään ohjausvaikutusta, ja jäte-energia kannattaa joka tapauksessa puunjalostusteollisuudessa käyttää hyväksi. On sitä käytetty ennen näitä energiaverojakin.

Edelleen minua harmitti älyllisesti erittäin paljon kaukolämmön huono kohtelu, mutta nyt on todettava, ettei sitä sentään verolla rangaista. Kuitenkaan se ei saa sitä verotukea, joka sillä kahden vuoden ajan on ollut. Kuitenkin tämä meidän maailmanennätysluokkaa oleva kaukolämmön ja yhdistetyn tuotannon hyväksikäyttö on syntynyt ennen verotukia, joten ei sekään niistä näytä aivan riippuvainen olevan.

Arvoisa puhemies! Käsittelen lopuksi ed. Hassin rinnakkaisesitystä.

Ed. Hassin esityksen lähtökohtana on, että sähkön tuotimaksusta ei tarvitsisikaan luopua. Me voisimme ilmoittaa EU-komissiolle, että apirillia, emme luovukaan siitä, jolloin tätä tuskallista verorakenteen muutosta ei tarvitakaan. Pidän tätä epärealistisena ja väitän, että tämä ei ole totta, mutta kun tämä realiteetti unohdetaan olisi periaatteessa tietysti mahdollista tehdä ympäristön kannalta huomattavasti hallituksen esitys-

tä parempi energiavero. Tätä taustaa vasten rinnakkaisesitys ei ole kovin ympäristöystävällinen, mitä suuresti hämmästelen.

Rinnakkaisesitys tukee turvetta nykyistään veroa enemmän, yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa suorastaan käsittämättömän paljon, mutta myös lauhdetuotannossa, ja niinpä se näyttää tähtäävän siihen, että hiililauhteen sijasta tähän maahan rakennetaan turvelauhdetta. Anteeksi nyt vain, tämä saattaa olla työllisyysnäkökohtien kannalta hyvä, mutta silloin ei kannata puhua ympäristönäkökohdista. Samalla se näyttää tähtäävän siihen, että edelleen suositaan sähkön tuontia, miten se sitten tehdäänkin. Kumpikaan tavoite ei ole kovin ympäristöystävällinen.

Puun asema on tässä mallissa huonompi kuin hallituksen esityksessä sen takia, että tässä fossiilisten polttoaineiden, erityisesti kivihiilen, vero on olennaisesti alempi kuin hallituksen esityksessä. Puuta käytetään selluteollisuuden ulkopuolella lähinnä vain lämmön tuotantoon. (Ed. Hassi: Selluteollisuus onkin pääkäyttäjää!) — Mutta selluteollisuuden osalta kaikki menee hyötykäyttöön joka tapauksessa. — Puun on myös vaikeampi kilpailla turpeen kanssa, koska esitys niin avokätisesti tukee turvetta ja näin vie markkinat hakkeen käytöltä.

Niinpä väitän, että kaiken kaikkiaan ed. Hassin esitys johtaisi suurempiin hiilidioksidipäästöihin kuin hallituksen esitys, kun mukaan laskeaan se, että jotenkin tuontisähkönkin on valmistettu, ja myös se, että turpeestakin aiheutuu hiilidioksidipäästöjä. Ainoa, sinänsä merkittävä, hyvä puoli esityksessä ympäristön kannalta on se, että se on maakaasun kannalta suosiollisempi kuin hallituksen esitys. Maakaasun kohtalo, kuten sanottu, on hallituksen esityksen selvästi heikoin kohta. Nämä ovat kuitenkin seikkoja, jotka olisi helppo korjata muuttamalla asteikkoja.

Varsinainen ongelma syntyy siitä, että esitys ei todellisuudessa korjaa sitä ongelmaa, joka nykyisessä verotuksessa on suhteessa Eta-sopimukseen. Vaikka tämän jälkeen ruotsalaista vesivoimaa ja suomalaista vesivoimaa verotetaan Suomessa yhtä paljon, ensinnäkin sähkön tuoja voi huomauttaa, että sitä on verotettu jo Ruotsissa. Mutta tämänkin jälkeen ongelmaksi jää, että ruotsalaista vesivoimaa verotetaan vähemmän kuin suomalaista turvevoimaa ja sen avulla kuka tahansa voi kaataa tämän.

Jos nimittäin tällainen tulkinta menisi läpi, että on oikein verottaa tuontivesivoimaa enemmän kuin kotimaista turvevoimaa, silloin voitai-

siin sama laajentaa vaikkapa alkoholiverotukseen siten, että herukkaviinejä verotetaan täällä vähemmän kuin rypäleistä valmistettuja. Yleensäkin tällainen menettely, että keksitään tapoja, joilla kotimainen resurssi saadaan parempaan käyttöön kuin tuontiresurssi, ei oikein ole kansainvälisen kaupan sääntöjen mukainen, valitettavasti. Sen takia tätä veroa tuskin pidettäisiin kovin neutraalina. Edelleen, jos tällainen veromalli olisi Eta-sopimuksen mukainen, pitäisi tietysti sallia, että jokin toinenkin Eta-maa ottaisi käyttöönsä täsmälleen saman veromallin, kääntäisi sen suoraan sellaisenaan. Silloin rajan yli kulkevaa hiilivoimaa verotetaan enemmän kuin maan sisällä pysyvää hiilivoimaa. Jos tämä ei ole kaupan este, mikä sitten yleensä on?

Edelleen koko veromalliin liittyy sellainen ongelma, että siinä tulee kysymys myös siitä, mihin maahan mitään veroa oikein maksetaan. Tässä suhteessa tämä on hyvin isänmaallinen, kun se kerää Suomeen kaikki verot.

Mutta ajatelkaamme, että joku haluaisi rakentaa Norjaan maakaasuvoimalan, jolla tuotetaan sähköä Suomeen, sen sijaan että vedetään Norjasta maakaasuputki Suomeen. Tämähän pitäisi ratkaista sen perusteella, mikä olisi järkevintä. Oletetaan edelleen, että Norjassa olisi täsmälleen sama verojärjestelmä kuin Suomessa. Silloin Suomen valtiolle tulisi tavattoman suuri halu saada aikaan ratkaisu, että tätä laitosta ei rakennettaisikaan Norjaan vaan Suomen puolelle, jotta verotuotot tulisivat Suomeen.

Meillä on lähtökohtana yleensä se, että energiaa verotetaan aina sen maan tulona, jossa sitä energiaa kulutetaan. Niinpä jos Suomessa valmistetaan dieselpolttoainetta Ruotsissa käytettäväksi, emme me kuvittele, että se dieselvero tulee Suomeen. Jos jossakin maassa valmistetaan fossiilista sähköä toisessa maassa kulutettavaksi, tavallaan saman logiikan mukaan sen verotuoton pitäisi tulla siihen maahan, jonka kulutusverona tämä maksetaan. Tämä on itse asiassa koko hiilidioksidipohjaisen veromallin suuri ongelma, joka pitää ratkaista kaikkien maitten kesken yhtäaikaaisesti, jotta siihen tulisi yleensä mitään järkeä. Oikeastaan ainoa looginen tapa on se, että tällaiset verot kerättäisiin EU:lle yhteiseen kassaan käytettäväksi. Muuten siitä ei mitään tolkkua tule.

Arvoisa puhemies! Minusta on tässä salissa käytetty kiitettävän paljon puheenvuoroja sen suhteen, että hallituksen esitystä pitäisi sen ympäristöohjaavuuden kannalta parantaa. Kannatan kaikkia näitä ajatuksia lämpimästi. Mutta

luulen, että on turvallisinta ottaa lähtökohdaksi hallituksen esitys, ja ehkä niitä puutteita, joita hallituksen esityksestä olen yrittänyt tuoda esille, voisi parantaa. Erityisesti kivihiilen veroa voisi vähän nostaa.

Ed. R. Korhonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuli niin paljon kommentoitavaa, että esitän suurimman osan varsinaisessa puheenvuorossani, jonka olen pyytänyt. Mutta nyt ehkä kävi kuulijoille selväksi, että olemme ed. Soininvaaran kanssa aika voimakkaasti eri mieltä tästä ratkaisusta.

Henkilökohtaisesti olen hyvin pettynyt siihen, että ed. Soininvaara vihreiden neuvottelijana veromallia sorvatussaan on ollut valmis äärimmäisiin tulkintoihin useissa keskeisissä asioissa, joista yksi on hallituksen periaatepäätös sähkön verotuksen painopisteen siirtämisestä kohti kulutusveroa. Tämä on toteutettu äärimmäisellä tavalla siirtymisenä pelkkään kulutusveroon. Aikaisempaa päätöstä, joka näin äärimmäiseen toimenpiteeseen velvoittaisi, ei ole tehty.

Toinen äärimmäisyys on teollisuuden kilpailukyvyyn turvaamiseksi tehtyjen periaatepäätösten tulkinta siten, että koko teollisuus vapautetaan koko korotuksesta. Myöskään tähän ei olisi ollut mitään perusteita.

Kolmas äärimmäisyys on EU-kortin käyttö. Ed. Soininvaara tietää erittäin hyvin, että tämän prosessin kuluessa olen esittänyt monta muutakin vaihtoehtoa tuontisähkön verotuksen ongelman ratkaisemiseksi kuin rinnakkaislakialoitteessamme EU-ongelman ratkaisemiseksi, mutta ed. Soininvaara ei ole ollut niistä kiinnostunut.

Kun ed. Soininvaara väittää meidän esityksemme jotenkin aivan fantastisesti suosivan turvetta ja sortavan puuta, haluaisinpa nähdä laskelmia. Minä olen omasta puolestani tehnyt huomattavan määrän laskelmia mutta vaihtoehtolaskelmia en ole nähnyt.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaran visiot turpeen korvaamisesta hakkeella ovat mielestäni aika utopistisia ainakin lähitulevaisuudessa. Järkevää on, että hakkeen keruumenetelmiä entisestäänkin kehitetään. Ne ovat kovin alkeellisella tasolla, mistä johtuukin hakkeen korkea hinta. Mutta tällä hetkellä hakkeella tuotetun megawattitun-

nin hinta on moninkertainen verrattuna turpeenla tuotettuun megawattituntiin.

Ed. Soininvaara totesi myös, että hallituksen esitys pitäisi turpeen käytön ennallaan, jopa lisäisi sitä. Tätä myös uskallan epäillä. Jos näin olisi ja hallituksen veromalli tätä tukisi, tuskin kymmenettuhannet välittömästi tai välillisesti turpeesta elantonsa saavat ihmiset olisivat niin kovin huolissaan työpaikoistaan. Viesti on ollut aivan selvä, että näillä ratkaisulla turpeen käyttö tulee vähenemään. Kun täällä on kuunnellut puheenvuoroja, alkaa tulla mielikuva siitä, että tämä on ollut hallituksen esityksen tarkoituksin.

Pohjoissuomalaisena on kovin vaikea ymmärtää sitä paksua muuria, joka erottaa niitä kansanedustajia, joiden alueella turve on tuntematon luonnonvara, ja meitä, joille turve on jokapäiväistä elämää.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiintoista oli kuunnella ed. Soininvaaran puheenvuoroa monestakin syystä ja monelta osin. Mutta ehkä pääviesti kuitenkin oli siinä, että huonon ratkaisun hyvyys on siinä, että aina olisi ollut kuitenkin huonompi ratkaisu käytettävissä. Se muka tekee hyväksyttäväksi jonkin ratkaisun. Ei se logiikka minusta voi olla näin yksioikoista. Vaihtoehtoisia malleja on ollut ja on tälläkin hetkellä tarjolla, ja niissä lähdetään hakemaan toisenlaista näkökulmaa, toisenlaista ratkaisumallia.

Mielenkiintoinen on viimeinen kommentti, jonka ed. Soininvaara sanoi: että hän olisi valmis tekemään töitä sen eteen, että hiilelle tulee lisärasitetta. Tarkoittiko se, että myös sähkön osalle tulisi lisärasitetta vai pelkästään lämmön tuotantoon? Ei voi olla niin yksioikoinen asia sekään, että lämmössä hiilelle pannaan lisärasitetta jatkuvasti vain enemmän ja enemmän ja sanotaan, että ympäristöohjaavuus hoituu sitä kautta. Sähkö jätetään kokonaan nolnaan ja annetaan siellä tapahtua mitä tahansa, jolloin tullaan siihen perusongelmatilanteeseen, jonka otitte puheenvuorossanne esille.

Te sanoitte, että tuontisähkö ei ole järkevää. Mutta miten tuontipolttoaine sitten on järkevämpää kuin kotimaisten polttoaineitten käyttö? Se epälooginen johtopäätös kai siitä täytyy tehdä, että hiiltä voi tuoda, mutta sähköä, jota on tuotettu toisessa paikassa hiilellä, ei voi tuoda. Kotimaisia polttoaineita ei voi rajoituksetta käyttää, eli niille tulee asettaa jonkinlaisia kynnyksiä, jonkinlaisia rajoja, missä tehossa ja missä määrin niitä käytetään.

Turpeella on omat huonot ja hyvät puolensa. Mutta ainakin henkilökohtaisesti pidän työllisyysnäkökulmaa niin isona asiana ja myös kansantalouden näkökulmaa, että vasta sitten, kun meidän omat resurssimme on käytetty, lähdetään hakemaan muita, vaihtoehtoisia malleja tuottaa sitä energiaa tai lämpöä. Se on minusta kansallinen strategia. Mikään muu maa ei tee tällaista kuin me nyt.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on se, että tuodaan budjettilaki kiireellä eduskunnan käsittelyyn ja sitten halutaan viedä se nopeasti lävitse ja samalla kuitenkin tällainen energiapolitiittinen linjaus toteutetaan. Ed. Soininvaara kovasti kuitenkin puolusti hallituksen esitystä. Hän totesi myös, että energiaverotus olisi parempi vuonna 97 kuin 96 määrällisesti; näin hän totesi. Mutta laadullisesti se ei olisi eikä ole.

Haluun, arvoisa puhemies, viitata valtioneuvoston päätöksen lausumaan, jossa todetaan, että Rion sopimus velvoittaa allekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjä, ja verotus on keskeinen ympäristöpolitiittinen ohjauskeino, jonka avulla voimme nykyistä paremmin täyttää Rion sopimuksen velvoitteet. Totean, että hallituksen esitys on nimenomaan tämän lausuman vastainen.

Vielä tässä on se, että jos edustaja on esimerkiksi ydinvoiman puolella, hän voi silloin hyvin sydämin olla myös hallituksen esityksen puolella, mutta ei voi, jos ei ole ydinvoiman rakentamisen puolella, koska nimenomaan tässä halutaan pelata ulos se pitkällä tähtäimellä ainut vaihtoehto lauhdevoimassa, kestävä vaihtoehto, eli maakaasu. Se on sitä oleellista. Kivihiili on nyt pantu ylivertaiseen asemaan maakaasuun nähden, ja tämä oli myös Teirin komitean keskeinen viesti, ja se toteutuu nyt tässä hallituksen esityksessä.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä puolestani yhdyn ed. Soininvaaran visioon puuhakkeen, metsähakkeen, käytön suosittelavuudesta ja siitä, kuinka sillä energian tuotannon raaka-aineena varmasti tulevaisuutta on, mutta en valitettavasti voi tehdä sitä johtopäätöstä, että kiittäisin hallituksen esitystä tästä näkökulmasta. Ed. Soininvaara mainitsi, että esitys johtaa puun käytön lisäykseen. Näin saattaa olla, mutta ei suinkaan metsähakkeen käytön lisäykseen. Juuri metsähakkeen käytön lisääntymisessä nämä myönteiset ympä-

ristövaikutukset ja myönteiset työllisyysvaikutukset toteutuisivat.

On totta, että veromuoto ei ainakaan paljon kielteisesti vaikuta silloin, kun puuta käytetään esimerkiksi selluteollisuuden jätetuuna, kuorina tai sahanpuruna tai jäteliemänä, sähkön ja lämmön tuotannossa, mutta metsähakkeen osalta täytyy todeta, että kilpailukyky heikkenee. Kun tiedetään, että hake on tänäkin päivänä kannattavuutensa äärirajoilla, ei kiitosta kyllä pysty herruttamaan. Sen sijaan jos verotus suosisi metsähakkeen käyttöä, käyttöä voitaisiin lisätä miljoonilla kuutiometreillä vuodessa, ja tästä tuotannon logistikasta sitten syntyisivät ne tuhannet työpaikat erityisesti sellaisille metsävaltaisille alueille, missä nyt työpaikkojen suhteen ongelmia on.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän ed. Soininvaaran kiusallisen tilanteen työryhmässä mukana olleena, hallituksen esitystä valmistelleena ja sitten toisaalta oman ryhmänkin tukeman rinnakkaisaloitteen ollessa esillä. Vaikka tuossa esityksessä oli toisaalta ja toisaalta -puntarointia, siitä puuttui se minun usein hänen esityksistään kuulemani rauhallinen ja looginen objektiivisuus ja paistoi tällainen tarkoituksenmukainen selittely tavalista enemmän.

Ed. Soininvaara, te tunnette turvekamoa. Vaikka minäkään en pidä turvetta välttämättömänä ihan parhaana polttoaineena, niin vedoten ed. Lindénin äsken kertomaan tehdyt aikaisemmat energiaratkaisut ovat tuottaneet sen tilanteen, että se on merkittävä energiantuottomuoto ja merkittävä työllistäjä alueellisesti. Täytyy sanoa, että kun te kivihiilen arvioitte turpeen rinnalla puhtaaksi, niin siinä pilkistää taas tällainen pintavihreä näkemys — sanon tämän pintavihreän, etten loukkaisi aitoja vihereitä, joita arvostan — jossa kivihiilen nokeamaa ympäristöpoliittista omaatuntoa pestään turpeella. Se on ollut aika yleinen tapa hoitaa tätä asiaa. Näkökulmanne on kokonaisvaltaisen energiäkäsitksen sijaan kovin etelärannikkomainen unohtaen ja aliarvostaen työllisyyttä ja aluepolitiikkaa.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että tämä esitys heikentää turpeen asemaa erillisessä lauhdetuotannossa. Jos todella otetaan semmoinen energiapolitiittinen linja, että täällä aletaankin rakentamaan suuria turvelauhdevoimaloita, siitä pitää kyllä

keskustella erikseen, mutta myös vihreän eduskuntaryhmän minulle antama neuvottelutavoite oli se, että turvelauhdetuotantoa ei tällä verotuskaisulla ryhdyttäisi suosimaan.

Sen sijaan turpeen käyttö yhdistetyssä sähkön ... (Ed. Viitamiehen välihuuto) — No, ei olekaan. Sen takia sitä ei myöskään tarvitse suosia ja sen takia tässä puhutaan ihan turhasta asiasta. — Mutta sen sijaan turpeen käyttö yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa säilyttää täysin kilpailuasemansa kivihiileen nähden. Tuossa rinnakkaisesityksessähän näitä on rinnastettu ja veroero kivihiileen säilyy yhdistetyssä tuotannossa ennallaan. Sen lisäksi turpeen käytön, jos sillä tehdään pelkkää lämpöä, niin kuin tehdään monessa paikassa, kilpailuasema paranee. Jos ollaan sitä mieltä, että erillistä lauhdetuotantoa ei tulekaan missään tapauksessa, niin silloinhan tämä parantaa turpeen kilpailuasemaa.

Olen aivan samaa mieltä, että hallituksen esitys suosii liikaa teollisuutta, ja se suosii sitä paljon enemmän kuin se esitys, joka Niinistön työryhmästä lähti, koska sitä seurasi teollisuuden ja kokoomuksen iltalypsy, jossa energiavaltaiselle teollisuudelle annettiin 100 miljoonan markan lisähelpotus, mikä on jokseenkin turha.

Edelleen, hakkeen asema silloin, kun sillä tuotetaan lämpöä, niin kuin erillisellä hakkeella lähinnä tuotetaan, paranee kivihiileen verrattuna oikein kunnolla tässä esityksessä ja paljon enemmän kuin tässä rinnakkaisesityksessä.

Ed. M. K o s k i: Arvoisa puhemies! Toivotavasti ääneni kestää tämän puheenvuoron ajan.

Ensimmäiseksi haluaisin puuttua viimeksi esillä olleeseen kysymykseen elikkä turvetuotantoon, kotimaiseen energiaan ja lauhdevoimaan ja sen kannattavuuteen. Ed. Soininvaara esimerkiksi korostaa hyvin voimakkaasti sitä, että turvetta ei saisi eikä tarvitsisi olla lauhdetuotannossa. Yleensäkin verrataan silloin Haapaveden turvevoimalaan, joka on ainoa lauhdevoimala, joka käyttää turvetta; veromuutos vaikuttaisi ainoastaan Haapaveden tilanteeseen. Näin ei ole, vaan se vaikuttaa myöskin vastapainevoimaloihin, joissa tuotetaan sähköä yli sen lämpökuorman, mitä voimalassa tulee lämpöä. Näitä voimaloita löytyy Suomesta aika monia. Voin luetella niitä: Oulu, Seinäjoki, Jyväskylä, Mikkeli, Kajaani ja vielä lisäksi muutamia laitoksia. Kysymys on siitä, että myös näiden laitosten osalta se sähköosa, joka tulee lämpökuorman yli näistä laitoksista, menettäisi kilpailukykinsä.

Minä yhdyn siihen näkemykseen, minkä ed. M. Korhonen puheenvuorossaan totesi, että lakiesitys on linjavalinta hallituksen osalta. Se on todella linjavalinta. Karkeasti se valinta tarkoittaa sitä, että lauhdesähkön tuotannosta poistuu kotimainen energia ja lauhdetuotannon investoinnit suuntautuvat hiilivoiman suuntaan. Tämä on se suuri linjavalinta, mikä tässä tehdään. Minä hiukan viivähdän linjavalintakysymyksessä pitempään, koska vaikutus ei jää ainoastaan tuohon linjavalintaan, vaan se kohdistuu moneen muuhun asiaan, jotka tätä kautta mielestäni myöskin ratkeavat kielteiseen suuntaan.

Linjavalinta tämä on myöskin ympäristöohjaavuuden osalta. Ministeri Niinistö kyseli, millä tavalla nykyinen laki ohjailee ympäristöllisesti sähköntuotantomuotoja. Se ohjailee nimenomaan investointien kautta. Se ohjaa ympäristöllisesti sähköntuotantoinvestointeja, jotka jatkossa suuntautuvat bioenergian taikka maakaasun sijasta kivihiilen suuntaan. Näitä vaihtoehtoja ei käytetä, koska niiden kilpailutilanne heikkenee. Siis ohjataan investointeja ympäristön kannalta kyseenalaiseen suuntaan.

Tämä linjavalinta vaikuttaa myöskin teknologian kehittämiseen. Meillä Suomessa on erittäin korkean tason teknologiaa, jota tarvitaan myöskin muualla. Sillä on kysyntää maailmalla. Mutta onko meillä intoa kehittää sellaista teknologiaa, jolla ei ole kannattavaa käyttöä tässä maassa? Päätös vaikuttaa kielteisesti todella niihin moniin hankkeisiin, joita bioenergian osalta tässä maassa on liikkeellä.

Teknologian vaikutuksen kautta tämä linjavalinta vaikuttaa myöskin konepajateollisuuteen, siihen teollisuuteen, joka tuottaa laitteita, jotka on ajateltu tuotettaviksi kotimaisen energian käytön puolelle. Se vaikuttaa myöskin konepajateollisuuteen, joka tuottaa koneita, joilla turvemiehet ajelevat turvesoilla. Se vaikuttaa myöskin kuljetuksiin, jotka turvesoilta ohjautuvat energialaitoksille.

Mutta aika voimakkaasti tämä linjavalinta vaikuttaa myöskin globaaliin ilmasto-ongelmaan, joka maailmalla on lisääntyvä, kasvava ongelma. Se vaikuttaa siihen sillä tavalla, että me vetäydymme sen teknologian kehittämisestä, jota maailmalla tänä päivänä ja tulevaisuudessa tarvittaisiin. Kaukoita ym. kehittyvät alueet, jotka tuottavat tällä hetkellä polttoenergiansa huonotasoisella, huonetehtoisella tuotannolla, toisivat nimenomaan potentiaalisia kohteita suomalaiselle energiateknologialle. Sitä kautta me voi-

simme myöskin vähentää niitä ilmastopäästöjä, joita huonon teknologian kautta nämä maat ilmastoon päästävät.

Energiaveromalliesitys, joka hallitukselta on tullut, on siis linjavalinta hyvin monen asian osalta. Ihmettelenkin sitä, että ministeri Kalliomäki eilisen päivän aikana ja myöskin maanantaina energiaseminaarissa, joka Säätytalolla pidettiin, korosti sitä, että valtiovallalla ei ole enää mitään tarvetta puuttua elinkeinopolitiikkaan taikka energiapolitiikkaan, ja markkinat hoitavat lähinnä nämä asiat. Kyllä me voimme tässä talossa valtiovallan puolella puuttua hyvin moneen asiaan, vaikuttaa hyvin monen asian etenemiseen, vaikuttaa sen etenemisen suuntaan ja vauhtiin. Esimerkkeinä siitä ovat energiaveromalli, ydinvoimapäätös ja hyvin moni muu päätös, jotka täällä tehtyinä vaikuttavat siihen kehitykseen, joka valtakunnassa on etenemässä.

Nykyisen energiaveron perusteita on syytä hiukan palauttaa mieliin. Mitkä olivat ne syyt, joiden vuoksi tämä malli luotiin? Siinä oli mielestäni kaksi keskeistä elementtiä, jotka sen sisältöön vaikuttivat. Se oli ympäristöohjaavuuden osalta merkittävä ratkaisu, linjavalinta, silloin. Myöskin kotimaisen energian osalta se oli määrätty ratkaisu, jolla kompensoitiin lähinnä alkutuotevähennyksen poistumista eliikkä tämän kautta rakennettiin järjestelmä, joka antoi kotimaiselle energialle mahdollisuuden pärjätä, lähinnä turpeelle, vallitsevassa kilpailutilanteessa. Ihmettelenkin sitä, että alkutuotevähennyksen kompensointi poistuu tämän muutoksen kautta ja asetamme kotimaisen energian aika tavalla vapaaseen kilpailuasemaan lähinnä lauhdetuotannon puolella.

Täällä on puhuttu tänä iltana Saksan järjestelmästä. Syytä olisi puhua myöskin Englannin järjestelmästä. Näissä molemmissa maissa on edelleenkin halu tukea oman hiilen käyttöä ja huomattavilla summilla. Saksan osalta EU on antanut kymmenen vuoden siirtymäajan siirtyä pois hiilen tuesta. Minä väitän, että kymmenen vuoden päästä, kun aika loppuu, Saksa on keksinyt jonkin uuden systeemin, jolla hiiltään tukea, taikka sitten maailma ympärillä on muuttunut huomattavasti ja elämme täysin erilaisissa olosuhteissa.

Kotimaisen energian osalta tämän lakimuutoksen vaikutus tulee voimakkaimmin hintakehityksen kautta. Tällä hetkellä turvesopimukset on laitosten kanssa tehty aika tavalla sitomalla turpeen hinta hiilen hintaan. Hiilen edun kautta hiilen hinta laskee ja tätä kautta tulee myös paine

laskea turpeen ja hakkeen hintaa. Mitä se sitten aiheuttaa? Se aiheuttaa ongelmia lähinnä niitten ihmisten parissa, jotka työskentelevät turvetuotannossa taikka haketuotannossa. Heillä se osa, minkä aikaisemmin he saivat siitä työstä, pienee, ja ainakin turveurakoitsijoiden osalta tiedän, että vaikeudet siellä todella lisääntyvät. Todennäköisesti se aiheuttaa monelle pienelle yritykselle taloudellisia ongelmia ja sitä kautta jopa tuotannon loppumisen.

Turve ja puu kulkevat käsi kädessä energian tuotannossa. Turvetuotanto antaa mahdollisuuden käyttää puuta yhteistuotannossa. Esimerkiksi Vapon osalta on projekti, jossa puun käyttöä on lisätty monen vuoden ajan, ja se tähtää siihen, että jatkossakin entistä enemmän turpeen joukossa poltetaan myös puuta. Se vähentää myös turpeen ympäristöongelmia, lähinnä poistaa rikkiä, vähentää kalkin käytön tarvetta ja on siis ympäristön kannalta myönteinen asia. Turve antaa todella mahdollisuuden puun käytön lisäämiseen, koska kannattavuus toiminnalle on tullut turpeen kautta ja se on antanut mahdollisuuden kehittää puun käyttöä turpeen rinnalla.

Ed. Hassin aloitteen osalta haluan todeta sen, että yhtenä allekirjoittajana minä arvostan aloitteessa lähinnä sitä, että siinä on jatkuvuus tällä hetkellä voimassa olevan lain kanssa. Se tuo siis energiapuolelle varmuutta siitä, että muutokset eivät ole liian voimakkaita ja voidaan tehdä laskelmia siitä, mikä tämän muutoksen todellinen vaikutus on.

Hallituksen esitys on niin monisäikeinen ja byrokraattinen, että on hyvin vaikea vielä tässä vaiheessa sanoa, mikä sen lopullinen vaikutus on. Ainakin se työllistää virkamiehiä, elikkä noin 40 uutta virkamiestä on palkattava, että tämä byrokratia saadaan pyöritettyä sillä tavalla, kuin laki osoittaa.

Ed. Hassin lakialoite aika pitkälle noudattelee siis olemassa olevan veromallin pohjaa. Sitä on tarkennettu lähinnä sähkön tuontivero-ongelman osalta lisäämällä vesivoiman verotusta sille tasolle, mikä tuontiveron taso on. Mielestäni tämä poistaa sen probleman, joka EU:sta meille on osoitettu tämän veron poistamistarpeesta. Tässä asiassa ei nyt pidä olla EU:n suuntaan rähmällään. Kyllä meillä täytyy olla omia päämääriä, joita pyrimme myös EU:ssa ajamaan läpi. Tässä on yksi esimerkki siitä, miten me voimme EU:n suuntaan pyrkiä ajamaan omia ajatuksiamme eteenpäin.

Ed. Hassin aloitteen osalta olen todella turvalliselä mielellä. Olen sitä tutkinut hyvin tarkkaan,

ja tämän lakimuutoksen kautta ei tule mitään paineita siihen, että eri energialähteiden välinen kilpailutilanne muuttuisi. Se säilyttää aika tavalla nykyisen tilanteen, ja se onkin järkevä tie lähtä eteenpäin. Hallituksen esityksestä ei mielestäni tule korjaamallakaan sellaista järjestelmää, joka olisi oikeudenmukainen.

Ed. L i n d é n : Arvoisa puhemies! Ratkaisut, jotka tullaan tekemään energiaverotuksen osalta, ovat suuria linjaratkaisuja. Tämä hallitus ei ole vielä kyennyt tekemään esitystä suomalaisen energiapolitiikan tulevaisuudesta, vastaamaan kysymykseen, miten suomalainen energiahuolto pitkällä tähtäimellä ratkaistaan. Viime eduskunta on päätöksellään rajannut yhden tärkeän peruselementin, ydinvoiman lisärakentamisen, energiaratkaisuista pois.

Suuri periaatteellinen päätös on siirtyminen lopputuotteen eli sähkön verottamiseen ja luopuminen energialähteiden verottamisesta. Uudistusta perusteellaan muun muassa yhteispohjoismaisten sähkömarkkinoiden avautumisella. Suomalaisen sähkön tuotannon kilpailukyky säilytetään näillä ratkaisuilla. Ehkä näin on. Ainakin suomalainen suurteollisuus kiittää hallitusta energiaverolinjauksista.

Tähän pakettiin on myös niputettu energiaverokorotukset, joilla maksetaan ylimääräiset budjettiriihessä sovitut verokevennykset. Teollisuudelle oli luvattu, että sen kilpailukykyä ei heikennetä. Lasku osoitettiinkin kuluttajille. Esitystä perustellaan sillä, että verokevennyksen hyöty suuntautuu myös veronmaksajille, joten tästä näkökulmasta perusteluja voi jollain tavoin ymmärtää.

Tämä keskustelu tänään on vahvistanut sitä mielipidettä, että näitä kahta asiaa, toisaalta energiaverotuksen muutosta, toisaalta energiaverokorotuksia, ei olisi kannattanut niputtaa. Nämä ovat tietysti toisiinsa liittyviä kysymyksiä, mutta kaiken kaikkiaan energiaverotuksen uudistus olisi kaivannut oman käsittelyn ilman energiaverokorotuksia.

Hallituksen esitys ei syntynyt helpolla. Uudistus on niin laajamittainen ja vaikutukset moninaiset. Esityksessä on puutteita, joihin tulee kiinnittää huomiota valiokuntakäsittelyssä. Ratkaisu ei ole ainoastaan energiapolitiittinen, vaan siihen liittyy lukuisia työllisyyspoliittisia näkökulmia, niin kuin täällä tänään on moneen otteeseen todettu.

Kun suomalaista energiapolitiikkaa ajatellaan kokonaisuutena, siihen liittyy energian tuot-

taminen monella eri tavalla. Perusvoiman tuotanto tulee turvata, mutta alueellisesti on monenlaisia energiantuotantomalleja, joilla tuotetaan sähköä ja lämpöä paikallisesti.

Nyt ollaan viemässä jalat alta kotimaisten polttoaineiden käytöltä. Kun ajatellaan Suomen energiatuotantoa, kotimaisten polttoaineiden, turpeen ja hakkeen, merkitys on kovin paikallista, mutta työllisyysnäkökulmasta sitäkin merkityksellisempää. Kun esitys oli vielä ministerityöryhmässä pohdinnan alla, toivoin, että työllisyyden puolittamista luvannut hallitus olisi muistanut myös tämän näkökohdan tehdessään ratkaisuja kotimaisten polttoaineiden osalta. Valitettavasti vain näin ei käynyt. Näin ollen energiaverouudistuksesta tuli hyvin aluepoliittinen kysymys.

Hallituksen esittämä veromalli ei toimi pelkästään kotimaisia polttoaineita käyttävässä voimalaitoksessa, vaan sähkön tuotannon kilpailukyky heikkenee ja myös kaukolämpöön kohdistuu lisäkustannuksia. Pieniä lämpölaitoksia rasittaa alkutuotevähennyksen poisto, ja nyt ollaan esittämässä verottoman kotimaisen polttoaineen ylärajan pienentämistä. Miksi näin?

Usein kritisoidaan kotimaisten polttoaineiden piilotukemista. Tässäkin voisi kysyä, miksi. Jokainen maa, jossa kotimaisia energialähteitä on, tukee polttoaineitaan. Kivihiieltä tuetaan niissä maissa, joissa sitä raaka-aineena on. Esimerkiksi Saksassa EU:n hyväksymänä tuetaan kivihiieltä miljardeilla markoilla. Miksi emme siis hyväksy tukea kotimaiselle polttoaineelle juuri samoista lähtökohdista, joilla esimerkiksi Saksassa tuetaan kivihiieltä?

Oulun läänissä käytetään lähes 40 prosenttia suomalaisesta polttoturpeesta. Turpeen ja hakkeen tuotanto ja käyttö luo suoria ja välillisiä työpaikkoja erityisesti syrjäseuduille. Samalla kotimaisen energian hyödyntäminen vähentää tuontienergian tarvetta ja parantaa maamme kauppasetta. Energiasta maksetut markat jäävät hyödyntämään oman maakuntamme taloutta maksettuina palkkoina ja veroina. Turpeen ja hakkeen hinta muodostuu paikallisesta työstä, jolloin siihen sisältyy aina runsaasti kotimaisia veroja. Nyt esitetty veromalli vääjäämättä vähentää suomalaista turve- ja haketuotantoa ja työpaikkoja, joita pelkästään turveteollisuuden parissa on noin 7 000.

Yhdistetty lämmön ja sähkön tuotanto on yksi Suomen energiatalouden peruspilareista. Tähän asti Suomen energiapolitiikassa yhteistuotanto on asetettu etusijalle. Valtio on kannustanut lämmön ja sähkön tuottajia rakentamaan yhteistuo-

tantolaitoksia, joissa tuotetaan kotimaisella polttoaineella sekä lämpöä että sähköä. Nämä investoinnit eivät ole olleet vähäisiä. Kuitenkin nyt hallituksen energiaveroesitys lyö päähän juuri sähköä ja lämpöä tuottavia kotimaisia polttoaineita käyttäviä laitoksia. — Viime vuosien energiapolitiikka on ollut niin poukkoilevaa, että pitkän tähtäimen investoinnit alkavat tuntua mahdottomuudelta. Hallituksen vaihtuessa voidaan odottaa taas uudenlaisia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on myös hyviä asioita, mutta eduskunnan, joka päätöksen asiasta tekee, on esitykseen saatava muutoksia ennen kaikkea työllisyysnäkökulmasta. Onneksi on kuitenkin useita erilaisia malleja, joilla energiaveroratkaisusta saadaan sellainen, että kotimaisen polttoaineen käyttö turvataan. Vetoankin valtiovarainvaliokuntaan, että sieltä saadaan eduskuntaan uusi ehtoisempi versio, jota myös niiden alueiden kansanedustajat, joilla kotimaisten polttoaineiden käytöllä on suuret työllistävät vaikutukset, voivat kannattaa. Muussa tapauksessa hallituksen energiaverolinjaus on kestämaton enkä siihen voi yhtyä.

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lindén piti hyvin ansiokkaan puheenvuoron. Hän korosti kotimaisen energian merkitystä työllisyysnäkökulmasta. Minusta työllisyyden merkitys on jäänyt itse asiassa näissä puheenvuoroissa kokonaisuutena vähälle tarkastelulle, kun otetaan huomioon esimerkiksi turvetuotanto. Klusterinäkökulmasta siihen sisältyy hyvin paljon esimerkiksi konepajateollisuutta. Muun muassa Valmetin traktoriteollisuudessa on kokonaisuudessaan kehitetty turvesoilla toimiva traktori, jolla on myös hyvin merkittävää vientiarvoa. Erikoisesti turpeen polttamiseen liittyvässä kattilateollisuudessa olemme maailman laajuisestikin ykkösrivin maa. Eli hyvin monelta osalta voidaan katsoa työllisyysnäkökulmaa, ja jos nyt tapahtuu hyvin merkittäviä muutoksia esimerkiksi turpeen käytön mahdollisuuksien suhteen, se kyllä heijastuu hyvin laajasti menetettyinä työpaikkoina hyvin monella alueella.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen ollut täällä eduskunnassa näin vähän aikaa ja senkin aikaa oppositiopuolueen edustaja, en tietenkään voi ymmärtää, minkälainen vaikutusvalta on hallituspuolueen kansanedustajalla hallituksen esityksiin, mutta se näyttää olevan hyvin vähäinen, koska esimerkiksi ed. Lindénkin joutuu tässä sa-

lissa moittimaan, sanoisinko, omiensa tekemää esitystä. Ihmettelen, eikö todellakaan ole parempaa sananvaltaa hallituspuolueen omilla kansanedustajilla.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lindén käytti hyvin mielenkiintoisen puheenvuoron, jossa hän mielestäni aivan oikein analysoi niitä ongelmia, joita hallituksen käsillä oleva esitys käytännössä aiheuttaa. Kuitenkaan pelkillä puheilla ei saada aikaan muutoksia, joita nyt aivan välttämättä esimerkiksi pohjoisessa Suomessa tarvitaan.

Meillä on rinnalla ed. Hassin lakialoite, joka on aivan erilainen ja eri pohjalta, kuten olemme havainneet. Käsitykseni on, että ed. Hassin rinnakkaislakialoite purisi juuri niihin ongelmiin, joihin ed. Lindén kiinnitti huomiota. Pyytäisinkin häneltä nyt täydennystä omaan puheenvuoroonsa siinä, miten hän suhtautuu ed. Hassin esitykseen. Oletteko te, ed. Lindén, valmis tukemaan ed. Hassin rinnakkaislakialoitetta ja sillä tavalla todella aidosti ja konkreettisesti korjaamaan ne epäkohdat, jotka hallituksen esityksessä on, koska hallituksen esitystä ei, kuten äsken totesin, voi siten rakentaa, että se puuttuisi näihin ongelmiin? Jos te ette ole valmis kannattamaan ed. Hassin rinnakkaislakialoitetta, olisi hienoa täydennyksenä kuulla, minkä vuoksi se ei kelpaa. Korostan vielä, että rinnakkaislakialoite turvaisi juuri työpaikat ja lujittaisi aluepolitiikkaa, johon juuri kiinnitettiin huomiota.

Ed. Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti olen vasta tänään saanut pöydälleni ed. Hassin rinnakkaislakialoitteen enkä ole siihen syvällisesti paneutunut. Lähtökohtaisesti olen sitä mieltä, että myös hallituksen esitykseen voidaan tehdä sellaisia korjauksia, joilla kotimaisten polttoaineiden käyttö turvataan.

Tämän keskustelun pohjalta olen saanut selkeän kuvan, että ed. Hassin rinnakkaislakialoitteessa erityisesti kotimaisten polttoaineiden käyttö on turvattu. Lähtökohtaisesti toivon, että valtiovarainvaliokunta lähtee pohtimaan ratkaisua hallituksen esityksen pohjalta.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Energiaveroesityksen perusteluista päätellen hallitus on löytänyt yhteiskunnan todelliset "huono-osaiset", joiden asemaa ei missään tapauksessa saa heikentää: vientiteollisuuden suuryritykset.

Energiaveroesityksen lähtökohtana on, että teollisuuden energiaverorasitus ei saa nousta. Verojärjestelmän muutoksella tähdätään siihen, että myöhemmässä vaiheessa teollisuuden energiaverotusta voidaan nykyisestä keventää. Kun sähkön tuotannon verotuksesta luovutaan ja siirrytään sähkön kulutuksen verottamiseen, verokanta voidaan määritellä erilaiseksi eri kuluttajaryhmille. Jo ensi vuonna sähköverokannat eriytetäisiin teollisuuden eduksi. Lisää veroa joutuvat hallituksen esityksen mukaan maksamaan toisaalta kotitaloudet ja toisaalta muut talouden alat kuin teollisuus eli lähinnä työllisyyden kannalta tärkeät palvelu- ja kotimarkkinasektori.

Hellää suhtautumista teollisuuteen perustellaan kilpailukyvyllä ja väitteellä, että teollisuuden energiaverotus on Suomessa kireämpää kuin muissa Oecd-maissa. Kilpailukykyä tarkastellaan tavanomaiseen tapaan vain yhdellä silmällä.

Juuri eilen hallitus totesi elinkeinopoliittisessa selonteossaan, että yhtiöverokanta on Suomessa EU-maiden alhaisin. Suomi jää myös palkkaverotailussa jälkeen monista kilpailijamaista. Viime vuosina muhkeita voittoja kääriineen vientiteollisuuden asema ei ole niin kurja, ettei se kestäisi vaikkapa jonkin verran muita maita kireämpää energia- ja ympäristöverotusta.

Hallituksen energiaveroesitys sälyttää kotitalouksien maksettavaksi 600 miljoonan markan lisälaskun. Välillisesti, kun otetaan huomioon arvonlisäverotus sekä muun muassa palvelualoihin kohdistuva verotus, lisälasku on vielä suurempi. Lisälasku tulee näkymään erityisesti asumiskustannuksissa. Tämä on kohtuutonta erityisesti niille pienituloisille ja sosiaaliturvan varassa eläville, joiden tuloja hallitus on leikannut ja joille ei ole luvassa edes tulojen indeksitarkistuksia, koska ne on jäädytetty. Hallituksen lakiesitys on siten sosiaalisesti epäoikeudenmukainen ja yksi-puolinen.

Toinen suuri periaatteellinen epäkohta on energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden heikentäminen. Ympäristöverotusta kehittämällä on pyritty ohjaamaan energian tuotantoa siten, että päästöt vähenisivät ja että energiaa säästettäisiin. Nyt mennään taaksepäin siitä, mihin ympäristöveroja vuonna 1990 säädetettäessä päästiin. Kun sähkön tuotannon verottamisesta luovuttaisiin, ohjaavuus heikkenee olennaisesti.

Uusi veromalli ei erottele sähkön tuotannon hiilidioksidipäästöjä. Teollisuutta ei kannusteta energian säästämisen hyväksikäyttöön. Sähkön ja lämmön yhteistuotanto, joka on energian säästämisen kannalta suotavaa, joutuu uudessa jär-

jestelmässä epäedulliseen asemaan. Myös maakaasun asema heikkenee siirtymäkauden jälkeen.

Selvä ongelma on myös uuden energiaverojärjestelmän vaatima byrokratia ja sen monimutkaisuus nykyiseen verrattuna. Verovelvollisten lukumäärä kasvaa. Kahden erilaisen sähköverokannan soveltaminen vaatii paljon lisätyötä verottajalta.

Hallituksen esityksessä kerrotaan, miten EU ei ole päässyt eteenpäin hiilidioksidi- ja energiaveron kehittämisessä. Tämä on valmisteltaessa esitetty puolusteluna sille, että Suomessakaan ei tällaista verotusta pidä kehittää. Tämä tapaus kuitenkin kertoo, että EU:hun ei voi ympäristöpolitiikassa kovin paljon luottaa. Toisaalta kyse on myös siitä, mitä Suomi itse tekee: Onko Suomi esimerkiksi ympäristöveron kehittämisessä edelläkävijä, vai näyttääkö Suomi kielteistä esimerkkiä muille takaperoisilla päätöksillään?

Arvoisa puhemies! Energiaveroratkaisussa tulisi erityisesti suosia kotimaisia polttoaineita ja sitä kautta turvata Suomen energiahuolto ja erityisesti turvata ihmisille järkevää ja taloudellista työtä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen takana ja taustalla on varmasti pitkään jatkunut miettiminen. Esitys ei ole syntynyt elokuun budjettiriihen hämärissä, niin kuin valtiovarainministeri Niinistö ikään kuin todisti. Sen taustalla on pitkäjänteinen mietintä: Teirin komitea, jonka syntyänsä lausuttiin jo edellisen hallituksen aikana.

Puolestaan Teirin komiteaan on syytä hetkeksi pysähtyä. Se koostui ainoastaan valtiovarainministeriön, Tullilaitoksen sekä kauppa- ja teollisuusministeriön virkamiehistä. Luulenkin ja uskon, että komitean lähtösanat on lausuttu siinä yhteydessä, kun edellinen eduskunta totesi kielteisen kantansa ydinvoiman rakentamiseen. Teirin komitean mietintö julkistettiin tavallista tapaa noudattaen keskellä kesää turvallisesti juhannuksen jälkeen. Se toteaa erityisellä painolla yhteenvedossaan kaksi asiaa: Ensiksikin hiilidioksidiverosta luovutaan ja toiseksi hiilen polttaminen tulee edulliseksi maakaasuun nähden.

Mitä tämä sitten on? Se on luonnollisesti ympäristöllisesti ja kestävä kehityksen kannalta ehdoton takaisku. Hiilen tuottama energia vaatii huomattavasti suuremmat hiilidioksidipäästöt kuin maakaasu, muista päästöistä, kuten hiukaspäästöistä, puhumattakaan. Toiseksi Suomen kansainvälinen rooli hiilidioksidiverotusta

ajavana maana ei enää ole uskottava. Suomen kansainvälinen kuva onkin himmentynyt noki-seksi.

Kesäkuun jälkeen hallituksen kantaa on yritetty hioa. Siinä ei ole onnistuttu. Lähtökohta on ollut jo liian vaikea eli mainittu Teirin komitean mietintö. Hallitus on antanut lausuman valtioneuvoston istunnossa 14.11., jolloin istunnossa oli tarkoitus tuoda eriävä mielipide kirjattavaksi valtioneuvoston pöytäkirjaan. Tuo eriävä mielipide kutistui lausumaksi, joka valtioneuvoston päätökseen käytännössä, arvoisa puhemies, yksimielisesti liitettiin. Se kuuluu:

”Katsomme, että Rion sopimus velvoittaa al-lekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjään. Verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino, ja sen avulla voimme nykyistä paremmin täyttää Rion sopimuksen velvoitteet. Näin ollen myös sähkön tuotannon hiilidioksidipäästöjen verotusta tulisi jatkaa. Lisäksi edellytämme, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun, käyttöä energian lähteenä tulee edistää joko verotuksella, työllistämismääräysten ohjauksella tai investointiaavustuksilla.” Arvoisa puhemies! Kuitenkin on oleellista, että hallitus antaessaan esityksensä eduskunnalle antaa lausuman, joka on ristiriidassa tämän esityksen kanssa.

Kaiken kaikkiaan nyt on kysymys niin tärkeästä ja isosta asiasta, että sitä ei tule mitata puoluepoliittisten mittatikkujen avulla. Päämääränä tässä lainsäädännössä tulisi tulla ympäristöllisesti kestävä laki. Rinnakkaislakiesitys on tästä katsannosta hallituksen esitystä selkeästi parempi.

Kun pidämme hallituksen esitystä kädessämme, meillä on samalla siinä maatuskanukke, tuo perinteinen venäläinen maatuskanukke. Kun avaamme ensimmäisen kuoren, ei sen alta vielä paljastu muuta kuin se, että kivihiihen verotus on tehty maakaasua edullisemmaksi. Seuraavan kuoren alta tuleekin jo vastaan ydinvoima. Tälle energiaratkaisulle mielestäni pitkällä tähtäimellä hallituksen esitys on tekemässä tilaa. Maakaasu pelataan hiilen avulla ulos. Hiilivoiman ympäristöhaitat, kasvihuoneilmiö jne., tarjoavat näennäisesti vahvat perusteet ydinvoiman rakentamiselle. Samalla, arvoisa puhemies, uskon, että esityksen alkuperäisten ajattelijoiden mielessä on käväissyt sekin, että tosiasiallisesti maakaasu on koko Euroopan, niin myös Suomen, pitkän tähtäimen vaihtoehto. Se on pitkän tähtäimen energivaihtoehto myös Suomessa kotimaisen polttoaineen, erityisesti puuhakkeen, ohella. Tämä

vaihtoehto halutaan pelata ulos, koska vain niin saadaan tilaa ydinvoimalle. IVOsta käsin onkin hallitusta aivan konkreettisesti kädestä pitäen opastettu hallituksen esityksen laadinnassa.

Hallituksen esitys on, arvoisa puhemies, ympäristöllisen heikkoutensa lisäksi onnistunut saamaan muitakin ongelmia sisäänsä, ja ne ovat sosiaaliset ongelmat. Myös sosiaalisesti esitys on kestävä. Se on kokonaisuus, niin kuin on todettu. Energiaintensiivinen teollisuus nauttii verovapautta, mutta sen sitten maksavat pienituloiset ihmiset: eläkeläiset, sosiaaliavun turvin elävät, työttömät jne., koska heidän kohdallaan ei tuo paljon puhuttu kannustinvähennys energiaverokuormaa kompensoi.

Arvoisa puhemies! Itse yhtenä ed. Hassin johdolla laaditun esityksen allekirjoittajana totean, että se mahdollistaa myös ympäristövaliokunnalle, kun ympäristövaliokunta muotoilee tästä omaa käsitystään, paremman pohjan, niin että on olemassa joka tapauksessa vaihtoehto, kaksi esitystä, joita voidaan tasapuolisesti tarkastella.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tiisanen totesi, niin kuin eräät muutkin täällä, että hallituksen esityksen tarkoituksena on tehdä tilaa ydinvoimalle ehkä lähitulevaisuudessa. En tiedä tarkkaan, onko näin. Mutta jos näin on, niin silloin kehitys on positiivinen. Meilläähän energiapolitiikka on ollut tavattoman poukkoilevaa ja epämääräistä, niin kuin ed. Lindén aikaisemmin totesi. Niin kauan kuin minä tässä talossa olen ollut, samoista asioista samoilla aineksilla on riideltä koko ajan. Mutta täytyy toki sanoa, että nyt on tilanne se, että niin paljon erilaisia näkemyksiä ei ole ollut esillä, kuin on tänä päivänä. Tämä on aika erikoista ja harvinaista.

Siinä mielessä olisi hyvin tärkeää, että peruseriäratkaisu, ydinvoimaratkaisu, saataisiin Suomessa mahdollisimman nopeasti. Tilanne on nimittäin se, että teollisuus tarvitsee edullista energiaa, se on välttämätöntä, ja siihenhän on haluttu pyrkiä myös ydinvoimaratkaisulla. Jos sitä ei tule, silloin teollisuuden edullinen energiaratkaisu täytyy toteuttaa sillä tavalla, että osa hinnasta säilytetään yksittäisille kuluttajille ja muille kuin teollisuudelle. Näin tässä ehkä tälläkin hetkellä on käymässä juuri. Jos ydinenergiaratkaisua ei mahdollisimman nopeasti saada, sitä pahemmaksi tilanne tulee tulevaisuudessa muodostumaan. Toivottavasti, ed. Tiisanen, olitte oikeassa, että tällä tehdään tavallaan tietä. Toivottavasti asfaltoidaan se tie hyvin, niin kuin ed.

Kuosmanen sanoi eilen kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa.

Ed. Tiisanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En yhdy ed. Aittoniemen toiveeseen ja hyvään toivotukseen siitä, että niin tapahtuisi, että tilaa tulee. Itse pelkään vain, että tämä hallituksen esitys mahdollisesti menee lävitse tässä suuressa salissa. Jos näin tapahtuu, se on tämän huonon kehityksen tienavaaja, asfalttoi nimenomaan sitä.

Ed. Aittoniemelle haluaisin todeta, että nimenomaan ydinvoiman rakentamiseen liittyy todella pitkällä tähtäimellä, jos ajattelemme ihmiskuntaa lajina ja maapalloa yleensä asuttavana planeettana, erityisiä ongelmia. Ne eivät ehkä meidän elinaikanamme, ed. Aittoniemi, putoa päällemme, mutta tässä on hyvin usein käytetty sitä sananpartta, että myös tulevia sukupolvia pitää muistaa tässä asiassa. Se on siis ympäristöllisesti vielä huonompi ratkaisu kuin hiilivoiman rakentaminen.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Meillä on tässä keskustelun alla hallituksen energiaveroratkaisu ja vastineena sille ed. Hassin ja eräiden muiden kansanedustajien allekirjoittama toinen tyyppinen esitys. Tässä salissa on tänä iltana käyty keskustelua näiden esitysten keskinäisestä luonteesta ja tavoiteasetteluista.

Kuten aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, selvästi hallituksen esityksen toteutusmuoto on monessa suhteessa ongelmallinen, niin hyvä kuin esitys peruslähtökohdiltaan on suhteessa siihen, että sen taustana olivat tuloverotuksessa tehtävät helpotukset. Verotusjärjestelmämme haluttiin siirtää nimenomaan energiaverotuksen suuntaan. Keskustelussa, jota täällä on käyty, on tuotu ensinnäkin se seikka esille, että kun energiaverotusratkaisu tässä muodossa viedään lävitse, se kohdentuu vain tietyn tyyppiseen sähkönkäyttäjäkuntaan, nimenomaan pienkuluttajiin. Teollisuus vapautettaisiin tässä tapauksessa kantamasta samaa taakkaa kuin muut sähkön käyttäjät.

Täällä on esitetty perusteita tälle siitä näkökulmasta, että esitys on oikea, koska meidän on syytä pitää huolta teollisuutemme kilpailukyvyistä. En itsekään halua tätä sinänsä kyseenalaistaa. Se kuitenkin tässä on syytä tuoda esille, että tällä hetkellä jo Suomessa teollisuuden sähköenergia on eurooppalaisen mittapuun mukaan halvimmasta päästä, jos ei suorastaan halvinta. Näin ollen tietenkin on perusteltua pohtia myös sitä

vaihtoehtoa, että teollisuus olisi tullut kantaan kuormaa yhdessä muiden sähkön käyttäjien kanssa, kun olemme tuloverotusta pyrkinneet helpottamaan.

On esitetty laskelmia, tutkimuksiakin, siitä, että nimenomaan teollisuuden maksamien energiaverojen kokonaismäärä Suomessa verrattuna muihin Pohjoismaihin olisi suurempi. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä korostaa sitä, että näissä laskelmissa on lähdetty siitä liikkeelle, että on verrattu teollisuuden jalostusarvoa kokonaisuudessaan ja suhteutettu siihen sähköenergiakulut. On varmaan totta, että verrattuna moniin Euroopan maihin Suomessa sähköstä kannettavien energiaverojen suhteellinen osuus jalostusarvosta on suuri, mutta se ei johdu siitä, että sähkövero olisi erityisen korkea, vaan siitä, että meillä on poikkeuksellisen energiantensiivinen teollisuus. Näin ollen tästä aiheutuu tietyn tyyppistä epäsuhtaa ja se näyttäytyy ikään kuin epätasapainona.

Kun on tehty tutkimuksia, joissa saman tyyppisten tuotantolaitosten toimintaedellytyksiä Pohjoismaissa on vertailtu, on osoittautunut, että verotuksen osalta Suomi vertautuu poikkeuksellisen hyvin muihin Pohjoismaihin. Itse asiassa teollisuuden sähköveron taso ei ole korkeampi, vaan vertailumaihin nähden alhaisempi. Nämä seikat olisivat puoltamassa sitä, että myöskin teollisuus olisi voitu ottaa taakan kantajaksi, kun tuloveroa on alennettu ja energiaverotusta nyt uudella tavalla suunnattu.

Näkisin kuitenkin, että hallituksen esityksen ongelmallisin kohta on siinä, että se nimenomaan erillisen sähkön tuotannon osalta on muuttamassa ne periaatteet, joiden ansiosta on voitu sanoa, että suomalainen energiaverotus on ollut poikkeuksellisen, käyttäisin jopa mielelläni termiä, edistysellistä, joka tapauksessa huomioinut ympäristökijät. Suomi on sitoutunut Rion sopimukseen, vuonna 1992 Rio de Janeirossa pidetyn Ympäristön ja kehityksen maailmankongressin suosituksiin, joissa tavoitteeksi asetettiin se, että hiilidioksidipäästöjen määrän tämän vuosikymmenen loppuun mennessä tulisi olla samalla tasolla kuin vuonna 1990. Me olemme irtaantuneet tuosta tavoitteesta kylläkin. Nyt on vahva pelko, että tällä energiaveroratkaisulla, joka meillä nyt on hallituksen esityksenä käsitellessämme, me tulemme entistä enemmän irtaantumaan siitä.

Me olemme itse asiassa nyt luomassa sellaisen toimintaympäristön, jossa sen kaltaisen energia-tuotannon suhteellinen asema, jossa hiilidioksidipäästöt ovat korkeimmillaan, kohenee verrat-

tuna nykytilanteeseen. Tämä minusta on kaikkein, voisiko sanoa, kohtalokkain piirre hallituksen esityksessä. Tämä tietenkin liittyy siihen, että hiililauhdevoimassa on ollut ns. hiilidioksidivero, ja kun nyt verotuksen painopiste siirretään pois tuotannosta, siirretään kulutukseen, sähkön käyttöön, niin itse asiassa verotus kohtaantuu samalla tavalla kaikkeen sähkseen riippumatta siitä, missä muodossa sitä tuotetaan ja mikä päästöjen kokonaismäärä on. Epäilemättä tässä on lakiesityksen minun nähdäkseni akilleenkan-tapää, sen suurin heikkous.

Ed. Sirpa Pietikäinen täällä aikaisemmin toi esille sen, että tällä vaikutetaan tuleviin investointipäätöksiin suomalaisessa energiapolitiikassa, ja se on lisäseikka, jonka vuoksi itse olen erittäin huolissani tästä lakiesityksestä. Me olemme tämän vuoden aikana käyneet tässä salissa keskustelua erilaisista vaihtoehtoista perusvoimaratkaisun suhteen. Itse olisin ollut hyvin vakavasti tutkimassa sitä vaihtoehtoa, min-kä maakaasu mahdollisesti tarjoaisi myöskin perusvoiman osalta Suomessa. Nyt on ilmiselvää, että tällä energiaveroratkaisulla heikennetään maakaasun suhteellista asemaa mahdollisena perusvoiman lähteenä Suomessa, ja se on, voisiko sanoa, lisäheikkoutena hallituksen esityksessä.

Kuten eräässä vastauspuheenvuorossani täällä toin esille, myös keskusta on suhtautunut positiivisesti ed. Hassin ja eräiden muiden kansanedustajien lakiesitykseen, mutta en voi asettua kriittisesti arvioimaan aloitetta sen vuoksi, mitkä muut mahdolliset voimat sitä ovat tukemassa. Itse olisin taipuvainen näkemään, että aloitteessa on monia tutkimisen arvoisia seikkoja, jotka täytyisi ottaa huomioon, kun hallituksen esitystä nyt eduskunnassa tullaan käsittelemään. Soisin, että se perusratkaisu, mikä siinä on, eli energiaverojen ympäristöohjaavuus, edelleen tulisi säilymään vahvana.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kiljunen tätä ongelma-tiikkaa kävi läpi aika laajasti. Yksi näkökulma halvan energian aiheuttamaan problemaan teollisuudessa on myös se, että halpa energia kannustaa tuhlaamaan. Energian talteenotosta ei hirveästi välitetä. Se investointi, joka mahdollis-

taisi talteenoton ja tehokkaammat koneet, jää tekemättä. Jos meillä olisi kalliimpi energia, todennäköisesti etsittäisiin myös teollisuuden puolella semmoisia ratkaisuja, jotka olisivat vähemmän energiaa käyttäviä. Itse nimittäin tunnen teollisuudesta lähteneenä ja pitkään siellä olleena, miten näihin suhtauduttiin. Siellä haluttiin saada maksettua investointi vuodessa, viimeistään kahdessa vuodessa, takaisin. Todettiin, että koska meillä on niin halpa energia, ei tarvitse tämmöisiä investointeja edes ajatella. Sen takia yhteiskunnan pitäisi miettiä myös sitä, miten me voimme kannustaa siihen suuntaan, että ympäristöä vähemmän rasittavia ratkaisuja voitaisiin kehittää ja yritykset tekisivät investointeja, jotka pyrkisivät energian vähempään käyttöön ja säästämiseen.

Minä pelkään, miten käy lähinnä biopolttoainesten tutkimusten ja kehitystyön. Menemmekö me siihen suuntaan, että katsotaan vain helppo ratkaisu ja tehdään mahdollisesti, kun tämä johtaa enemmän hiilivoiman käyttöön, ydinvoimala? Silloin jäävät vaihtoehtoiset energiamuodot vähemmälle tutkimukselle.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin yhtyä siihen, mitä ed. Lahela totesi, että verotuksellahan on ohjausvaikutuksia eri suuntiin. Yksi ohjausvaikutus on se, mihin minä puheenvuorossani viittasin: mikä on energian lähde. Toinen ohjausvaikutus on epäilemättä myöskin se, että jos verotetaan voimakkaasti, se antaa hintasignaalin, joka johtaa tietysti myöskin teknologian kehityksen siihen suuntaan, että pyritään ns. niukkaa voimavaraa käyttämään tehokkaammin hyväksi. Tässä suhteessa kyllä yhdyin siihen, että tämänkin tyyppinen verotuksen ohjausvaikutus on syytä ottaa myöskin energiapolitiikassa huomioon.

Ed. Pietikäinen: Arvoisa puhemies! Ennen varsinaiseen energiaveroon paneutumista haluan hiukan pohdiskella energiaveron laajempaa ympäristöpoliittista ja poliittista taustaa, joka on mielestäni varsin mielenkiintoinen. Tässä nimittäin ovat hyvinkin voimakkaalla törmäyskurssilla hallitusohjelma, useimpien hallituspuolueiden eduskuntaryhmien kannanotot ja, uskallanpa väittää, kaikkien hallituspuolueiden ohjelmat eli periaatteet, myöskin eduskunnan aikaisemmin lausumat linjaukset energiapolitiikan ja ympäristöpolitiikan osalta; ne törmäävät tekoihin, käytännön esityksiin.

Mielenkiintoista tämä on tietysti siksi, että

suurilla puheilla tai linjauksilla ei energiatulevaisuutta sen paremmin kuin kestäväää kehitystään rakenneta. Ne välineet, joilla politiikka voi puuttua energiatulevaisuuteen, ovat tietenkin säädökset, esimerkiksi päästönormit, mutta ennen kaikkea se taloudellinen ohjaus, se hintarakenne, missä energiatulevaisuus muodostuu, joko verotuksen kautta tai huomattavasti pienemmissä määrin esimerkiksi erilaisten investointitukien tai tutkimustukien, kokeilutukien kautta.

Voi sitten kysyä, jos hallitus toteaa ohjelmassaan, useimmat hallituspuolueiden eduskuntaryhmät edellyttävät ja hallituspuolueiden ohjelmat edellyttävät kestäväää energiatulevaisuutta, joka suosii uusiutuvia energialähteitä, energian säästöä, sisällyttää ympäristöohjaavan komponentin energiapolitiikkaan ja käyttää taloudellisia ohjauskeinoja tässä välineenä, mikä saa sitten tuomaan tällaisen hallituksen energiaverosityksen, jossa ympäristöohjaavuus on kokonaan sähkön tuotannosta poistettu. Mitkä ovat ne taustat tai intressit, jotka vaikuttavat tällaiseen lopputulemaan?

Samanaista kysymystä, kuka tai mikä tai kenet intressi loppujen lopuksi sisältää sanelee, tulee miettineeksi osassa Eurooppa-politiikkamme innostuneisuutta. Se riipeys, jolla Suomi ilmoitti luopuvansa omasta sähköntuontiverosta, ja se riipeys, jolla haluamme osaksi Euroopan unionin energiapolitiikkaa, niin että olemme itse valmiita luopumaan pohjoismaisesta, edistyskelisistä, ympäristöohjaavasta energiaverotuksesta, on aika mielenkiintoinen viesti tietäen, että ympäristötavoitteet ja muun muassa EU:n yhteisen energia- ja ympäristöohjaavan veron aikaansaaminen on ollut ja on Suomen Eurooppa-politiikan keskeisiä tavoitteita, varsinkin verraten siihen kansalliseen itsetuntoon ja pidättyvyyteen, jota olemme harjoittaneet joissakin muissa kysymyksissä, joissa olemme joutuneet törmäyskurssille Euroopan unionin valtavirran kanssa. Esimerkiksi kotoinen alkoholipoliittikkamme tai monet maatalouspoliittiset kysymyksemme ovat sellaisia, että niissä samantapaisella Euroopan unionin vaatimusperusteella olisimme voineet tai joutuneet toimimaan yhtä ripeästi ja ajamaan kansallisen politiikkamme alas. Emmekö siis pidäkään energiaverotusta ja sen ympäristöohjaavuutta todellisuudessa tärkeänä tavoitteena? Emmekö todellisuudessa ole valmiita myöskin pitämään siitä kansallisesti huolta ja taistelemaan todellisuudessa sen puolesta myös Euroopan unionissa?

Mielenkiintoinen anekdootti tähän taustaan liittyen on myöskin hyvin voimakas kilpailukykyargumentti, jota tässä yhteydessä on käytetty, joka toki on aivan hyväksyttävä ja jopa oikea. Tietysti erilainen energian hinta aiheuttaa erilaisen kilpailutilanteen. Mutta eikö se kerro myös siitä, että me yhä edelleen pidämme ympäristövaatimuksia ikään kuin marginaalissa, jonakin sellaisena, mitä voidaan tehdä silloin, jos siitä ei ole kilpailukykyhaittaa tai jos se ylipäänsä ei harmita tai haittaa kenenkään toimintaa tai mielipiteitä? Jos ympäristövaade eli elinkelpoisuuden säilyttäminen viidenkymmenen ja sadan vuodenkin kuluttua on todellisuudessa tärkeä ja aito tavoite, siitä ollaan myös valmiita maksamaan. Emmehän käytä myöskään samanlaista kilpailuargumenttia, toki niitäkin puheenvuoroja jo politiikassa joitakin esiintyy, mutta valtavirtaan emme toki käytä sitä samaa argumenttia esimerkiksi työvoimakustannuksimme tai sosiaaliturvaamme, ja toki nekin ovat kilpailukykyesteitä, kuten eräässä mielessä koko meidän käsittelemämme demokraattinen hyvinvointiyhteiskunta verrattuna vaikkapa joidenkin lähialueidemme halpatuotantoedellytyksiin.

Arvoisa puhemies! Varsinaisesta energiaveromallista.

Jos hallituksen esitystä lähtee vertailemaan nykyisin voimassa olevaan tai edellisellä hallituskaudella annettuun energiaveroon ja tähän vaihtoehtoiseen malliin, alussa tietysti heti täytyy tunnustaa, että tuskimpa aivan ideaalista energiaveromallia on löydetävissäkään. Uskon, että jatkossa tietämyksen ja kilpailutilanteiden kansainvälisen säätelyn muuttuessa myös energiaveron, sen mallien eri komponenttien, täytyy jossakin määrin elää. Jos jokin ideaalimalli löytyisi, se olisi sellainen, joka määrittelee "oikean" energian hinnan. Oikea energian hintahan on se hinta, joka muodostuu silloin, kun energiaa käytettäväksi tuotetaan uusiutuvasta energialähteestä käytännöllisesti katsoen päästöttömästi ja haittattomasti ja sitä uusiutuvaa energialähdettä käytetään sen uusiutuvuuden rajoissa. Kaikki muu on ympäristön ja tulevien kustannusten kannalta todellisuudessa energiapolitiikan subventointia, jolla teemme kannattamattomaksi tällä hetkellä kestävämpien energiamuotojen käyttöönoton.

Edellisen hallituksen energiaveromalli oli perusrakenteeltaan monissa elementeissä varsin onnistunut. Se oli varsin onnistunut siinä, että se suuntaa verotuksen energian raaka-ainelähteelle, jolloin se ohjaa kaikkein tehokkaimmin koko

tuotantovirran kautta energian tuotantomuotoa, raaka-aineen valintaa. Se tasapainotti, ei toki ihanteellisesti mutta tasapainotti, sekä hiilidioksidia että hintakomponenttia. Rakennehan on 60 prosenttia hinnasta hiilidioksidiperusteisesti ja 40 prosenttia energiaperusteisesti. Itse olisin ehkä siinä hetkessä suositunut mieluummin 50—50-mallia, sillä pidän toki energian yleishinnan nostamista, sen osasen säilyttämistä, erityisen tärkeänä, koska kestävä kehityksen kannaltakin katsottuna ohjaavuudessa on kaksi yhtä tärkeää osasta.

Toinen on energian hinta yleensä, joka vaikuttaa siihen, kuinka paljon energiaa käytetään ja kuinka voimakkaasti kannattaa panostaa energian käytön tehostamiseen ja säästöön. Siinä mielessä hallituksen esitystä tietysti täytyy tervehtiä tyydytyksellä. Se tuo lisähintaa energiaverotukseen.

Toinen tekijä on sitten eri energialähteiden keskinäinen hintasuhte, joka ohjaa valintaa eri vaihtoehtojen välillä siinä, miten energiaa tuotetaan. Tässä suhteessa eri haittojen — suurimpina tässä yhteydessä niin hiilidioksidipäästöjen kuin toisaalta ydinvoimaan sisältyvien laajojen, kauaskantoisten haittojen — eliminoinnin pitäisi olla keskeisellä sijalla. Muita päästöjä voidaan aika hyvin säädöksillä ja tekniikalla kontrolloida.

Se, että tässä hallituksen esityksessä ympäristöohjaavuus riisutaan kokonaan sähkön tuotannolta, muodostaa todellisuudessa vakavan ongelman, jota kohtuullisen tehokas ympäristöohjaavuus lämmön tuotannon puolella ei kykene korvaamaan, siksi että kasvavat paineet ovat sähkön tuotannon puolella. Kuten täälläkin salissa useista värikkäistä keskusteluista muistamme, sähkön tuotanto on myös keskeinen ongelma koko kestävä energiastrategian kannalta: min-käläisillä elementeillä, kuinka keskitetysti, kuinka hajautetusti, kuinka paljon uusiutuville energialähteille tulevaisuudessa tilaa antaen me tuotamme sähkön omalta osaltamme.

Nostamalla kädet pystyyn, jättämällä blannin ohjaavuuden sähkön tuotantoon itse asiassa petaamme punaisen maton hedelmättömälle, vanhakantaiselle juupas — eipäs-, kivihiili — ydinvoima-keskustelulle niin tässä talossa kuin kaikilla muillakin forumeilla tulevaisuudessa. (Ed. Kiljunen: Se on se tavoite!) — Tämä on hyvä kysymys, jota voi kysyä myös aikaisemmissa pohdintoissa, onko suoranaisesti joidenkin tarkoituksena palauttaa keskustelu vanhojen muis-tojen juoksuhautoihin, jolta pohjalta ei myös-

kään kestäväää eikä kilpailukykyistä energiapolitiikkaa voida rakentaa.

On hyvä, että siis sähköveroa yleisesti nostetaan. Se on parempi kuin olla nostamatta, mutta se ei riitä perusteeksi olla valitsematta vielä parempi malli: jolla se vero olisi nostettu esimerkiksi nykyisen energiaverorakenteen tai sen mukaisesti modifioitun energiaverorakenteen pohjalta, joka myös pitää hintasuhteohjaavuuden sisällään. Pelkkä hinnan nosto ei myöskään kykene korvaamaan hintasuhteesta koituvaa ympäristöjalkapuoletta, eikä se kykene myöskään tekemään tietä uusiutuville energialähteille, vaan, kuten totesin, palataan tähän petattuun ydinvoima — kivihiili-väittelyyn.

Jos katsotaan, minkälaisia ohjaavuuselementtejä sitten energiaverotukseen sisältyy, tärkein osanen on tulevat investoinnit. Tällä hetkellä eikä itse asiassa millään tulevaisuuden hetkellä, koska energiarakenteet muuttuvat aika hitaasti, aika rajuillakaan energiaverojen muutoksilla ei siinä hetkessä ole suuria vaikutuksia. Kyse on siitä, miten Suomen energian tuotannossa, kaukolämmön tuotannossa ja Suomen teollisuudessa suunnitellaan tulevaisuutta. Kannattaako miettiä tulevia voimallaitoksia ja tulevia energiaratkaisuja joidenkin uusien energialähteiden tai kotimaisten energialähteiden pohjalta? Kannattaako miettiä tehostamis- ja säästöinvestointeja, vai kannattaako panostaa ikään kuin varman päälle tänne ydinvoima — kivihiili-jonoon?

Itse en aivan usko siihen väitteeseen, että tulevissa investoinneissa tällä lailla, energiaverorakenteella, ei olisi suurta vaikutusta esimerkiksi biopolttoaineiden käyttösuhteiden osalta. Nimitään muutaman vuoden takainen, parillakin eri taholla, muun muassa Pöyryllä, tehty selvitys biopolttoaineiden käyttöpotentiaalista, sekä taloudellisesta että teknisestä että myös potentiaalisesta mielenkiinnosta, Suomen metsäteollisuuden osalta osoitti, että reilun kymmenen vuoden aikajänteellä tai parinkymmenen vuoden aikajänteen sisällä tosiaan olisi mahdollista tuottaa integroituna metsäteollisuuden prosesseihin 1,5 megawattia sähköenergiaa. Tässä vaiheessa emme puhu enää mistään pikku takkatulista vaan merkittävästä energiapolitiittisesta linjavalinnasta. Jos verorakenne verottaa tätä teollisuuden sisäistä biopolttoaineen käyttöä ja jos ei verotus sisällä ympäristöohjaavuutta, on aika oikein myös ennustaa, että tällaisia investointeja ei ole näköpiirissä; ei, jollei niille ole myöskään rakennettu edellytyksiä.

Sama koskee vähintäänkin yhtä voimakkaasti maakaasua. Ajatus siitä, että koska putki on valtion investointi, niin ikään kuin maakaasun herkkyyys hintajoustolle olisi vähäisempi, ei ole kovin paikkansa pitävä, koska nimenomaan putki-investointeja on hidasteltu tai vastusteltu kysyntäperusteisesti. Tämä liittyy siihen, kuinka paljon maakaasulla on tässä maassa ostajia, kuinka paljon tähän maahan rakennetaan lisää yhdistettyä lämmön ja sähkön tuotantoa maakaasun varaan ja, kuten aika hyvin tiedämme keskeisissä energiatuotantoyrityksissämme mietityn, kuinka paljon tähän maahan harkitaan perussähkötuotantoa maakaasun varaan. Hinta ratkaisee tulevaisuuden investointisuunnitelmat tässäkin suhteessa. Kun maakaasua lyödään korvalle, toteutuu myös ennuste siitä, että investointeja tälläkään puolen ei ole nähtävissä. Jos niin biopolttoaineet pidemmällä aikajänteellä — tällä hetkellä niillä ei ole sellaista taloudellista tai määrällistä merkitystä — kuin myös muut uusiutuvat energialähteet ja maakaasu ikään kuin lyödään pelistä ulos, jäljelle jää, yllätys yllätys, kivihiili ja ydinvoima.

Kun on myös keskusteltu puun ja turpeen keskinäisestä osuudesta ja turpeen suosimisesta, rinnakkaislakialoite lähtee turpeen verotason säilyttämisestä suurin piirtein nykyisellä tasolla entiseen verrattuna. Laskelmissa on aika vaikea käytännön todellisuuteen osoittaa, että esitys suosisi turvetta puun sijaan, että meillä esimerkiksi tulitaisiin tämän ratkaisun, rinnakkaislakialoitteen, pohjalla rakentamaan uusia turvevoimaloita tai korvaamaan suunniteltuja puuinvestointeja, jotka ennen kaikkea olisivat puuenergiainvestointeja metsäteollisuuden yhteydessä, turpeen käytöllä.

Kyse on siitä, että hallituksen esitys, joka käsittelee turvetta ja myös haketta kovakouraisemmin, tekee sen ratkaisun, että nykyisiä toimintaedellytyksiä ei voida säilyttää. Silloin vaihtoehto, vaikka puun hintasuhte on edullisempi suhteessa turpeeseen, ei ole se, että siirrytään puuhun, siirrytään toiseen kalliimpaan raaka-aineeseen, vaan vaihtoehto todellisuudessa on se, että siirrytään muuhun, eli jälleen kerran palaamme takaisin kivihiilikeskusteluun.

Kaiken rehellisyyden nimissä on toki muistutettava siitä, että alkutuotevähennys näille kotimaisille energiatuotantomuodoille tuli edellisessä hallituksessa energiaveroratkaisun yhteydessä nimenomaan kompensoimaan hintaeroa ja tasapainottamaan kotimaisen energian ja muun energian hintaeroa. Kun alkutuotevähennys on

näiltä osin poistettu, myös toimintaedellytykset ovat olennaisesti huonontuneet.

Tässä yhteydessä on keskusteltu paljon myös tuonnin pahuudesta ja tuontiveron vaikeudesta. Yhdyn voimakkaasti niihin näkemyksiin, että tuonti aiheuttaa ympäristövaikutuksia muualla ja meidän tulisi olla niistä vastuullisia ja tietoisia, olipa sitten kyse itänaapurin ydinvoimasta tai hiilidioksidipäästöistä, länsinaapurin koskemattomasta luonnosta, vesivoimasta tai hiilidioksidipäästöistä. Siksi meidän tulisikin esimerkiksi lähialueyhteistyössä pyrkiä yhteishankkeilla korjaamaan alueen vaarallista riskialtista ydinvoimakantaa esimerkiksi maakaasulla.

Mutta ympäristövaikutukset on kaikella muullakin meidän tuonnillamme ja meidän tulisi kantaa vähintään yhtä suuri vastuu elintarviketuonnistamme, siitä miten juomamme kahvi on tuotettu, minkälaisia sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia on esimerkiksi niillä kukilla, joita me kovin mielellämme tietysti lahjaksi toisillemme ostamme, vaatteilla, huonekaluilla, koko tällä tavaravirralla. Silloin on tärkeätä, että tähän keskusteluun on vihdoin ja viimein noussut ajatus ekologisesta jalanjäljestä, vastuusta siitä, mitä tuonti tekee muille ihmisille ja muille alueille. On ehkä hiukan ylimitoitettua nostaa energia ainoaksi tekijäksi, jossa tuonnin ympäristövaikutukset harkitaan ja jonka vuoksi päädytään ikään kuin suljetun talouden unelmaan samalla, kun kaikilla muilla sektoreilla kaikin mahdollisin keinoin lisätään kansainvälistä kauppaa ja vaihdantaa ilman yhtä suuria tunnontuskia.

Voimme omalla politiikallamme vapautuneessa energiemarkkinatilanteessa vaikuttaa siihen, että esimerkiksi kansainvälistä energiapolitiikkaa arvioidaan myös ympäristöperusteisesti, esimerkiksi siinä, mihin lähialueyhteistyörahoja kansallisesti ja Euroopan unionin osalta käytetään, ja omalla politiikallamme voimme vaikuttaa siihen, miten me kotimaassamme käytämme ja tuotamme energiaa. Omalla esimerkillämme ja omilla puheillamme voimme vaikuttaa siihen, mikä on Euroopan unionin eurooppalainen energiapolitiikka. Näkisin tämän tärkeämmäksi kansainväliseksi ulottuvuudeksi energia- ja ympäristövastuussa kuin pelkän tuonnin kauhistelun.

On myös laajasti keskusteltu tuontivero-ongelmasta eli siitä, mitä tapahtuu, jos tuontiverosta luovutaan, ja siitä, voidaanko tuontiveroa jatkossa periä. Ehkä voidaan. Tilanne, uskallan väittää, ja myös koko ympäristöveroperusteisen energiaverotuksen nostaminen EU-tasolla kilpailucaseksi on uusi. Tässä mitataan ja koetel-

laan uusia Euroopan unionin tulkintoja. Toivon, että Suomen tahto, kanta ja taistelu siinä olisi ympäristömyönteisen eurooppalaisen tulkinnan aikaansaamiseksi. Tasapuolisuusperiaatehan lähtee siitä, että tuontihyödykettä ei saa kohdella EU:n sisäisessä kaupassa huonommalla tavalla.

Vaihtoehtoisessa aloitteessa tämä tasapaino on haettu nimenomaan vesivoiman verotaso nostamalla. Olen kuullut tulkintoja, että tämä verorakenteen muutos tulisi pitämään huolen tasapuolisuudesta ja tämä tulkinta tulisi myös jatkossa pitämään Euroopan unionissa. Asiasta en ole varma. Uskon, että tässä asiassa kukaan meistä ei voi olla kovinkaan varma puolesta eikä vastaan. Asiaa voi koettaa, ja jos tahtoa tuontiveron säilyttämiseen ja eurooppalaisen energiaveromallin rakentamiseen on, sillä tahdolla löydetään sellainen tulkinta ja sellainen verorakenne, joka pitää huolen eurooppalaisen kilpailun tasapuolisuudesta. Uskon, että näiltäkin osin eduskunta omalta osaltaan voi tehdä kohtuullisen hyvän lopputuleman.

Arvoisa puhemies! Lopuksi uskon, että ed. Soininvaara, joka puhui aika pitkään ja perustellusti hyvin perehtyneenä asian valmisteluvaiheisiin, on tehnyt kaikkensa ympäristönäkökulman mukaan tuomiseksi verorakenteeseen. Uskon, että hänen saavutuksensa ovat myös merkittäviä verrattuna siihen, minkälainen malli tietysti voisi olla. Mutta uskon myös, että eduskunta näillä eväillä rinnakkaislakialoitteen pohjalta voi tehdä vielä paremman energiaverorakenteen. Sen ei tarvitse tyytyä siihen malliin, joka on hyytynyt erilaisten taustaintressien paineessa itse asiassa aika epäkelvoksi tieksi tai uraksi vanhakantaisen energiapolitiikan edistämiseksi.

Jos energiapolitiikassa pelaavatkin pikkuintressit tai isot rahaintressit taustalla — meillähän ei koskaan energiapolitiikan kokonaisuuksista ole kovin hyvin voitu tai osattu keskustella, pikemminkin eri lobbyjen omista tuotanto- tai käyttöintresseistä — uskon ja toivon luottavaisena muistaen eduskunnan aikaisempia energiapolitiittisia keskusteluja, että eduskunta kykenee nousemaan tämän pikkupolitiikoinnin yläpuolelle, näkemään sen, että energiapolitiikka ja puoluepolitiikka eivät ole koskaan täällä kulkeneet käytävien tai penkkirivien vaan tulevaisuusorientaation mukaan. Uskon, että siltä pohjalta tälläkin kertaa eduskunta kykenee rakentamaan kestäväää energiapolitiikkaa eli tekemään myös energiaverosta sellaisen työkalun, että se johtaa samaan suuntaan kuin eduskunnan lausumat, hallitusohjelma ja itse asiassa kaikkien eduskun-

tapuolueiden ohjelmatkin sitä kehottavat kulkemaan, ei 180:tä astetta eri suuntaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Se oli hieno ja syvältä luotaava puheenvuoro — olen aivan vilpitön, ja tunnen tekeväni melkein pyhänhäväistyksen, kun sillä tietotaidolla, kuin itselläni on, käytän vastauspuheenvuoron. Siinä oli kuitenkin sen verran tuttuja elementtejä kuin juoksuhaudat; niistä on hyvä lähteä.

Totean aluksi myös sen, että veron muuttaminen energiaksi on aika vaikeaa. Sellaisen kuvan ed. S. Pietikäisen puheen loppupuolelta sain, että verotuksella voidaan nämä asiat hoitaa. Vero on vaikea muuttaa energiaksi.

Mutta juoksuhaudoissa ovat siis kivihiili ja ydinenergia. Olen edelleenkin sitä mieltä, että keskustelu, joka on riittävämpi ja erikoisempi kuin koskaan kymmenen vuoden aikana energiapolitiittisissa kysymyksissä, osoittaa sen, että meillä on huutava puute perusenergiaa koskevassa ratkaisussa. Niin kuin olen aikaisemmin sanonut, huutava puute on sikäli, että kun meillä ei ole asiaa ratkaistu, näyttää käyvän samalla tavalla kuin asuntotuotannossa: Kun ei ole tehty ratkaisua siitä, nyt ollaan ylikuumentumisen partaalla. Samalla tavalla, kun ei ole tehty perusratkaisua energiakysymyksissä, kasvava teollisuus tulee eräänä päivänä siihen tilanteeseen, että meillä ei ole riittävän edullista energiaa käytettäväksi ja tarjottavaksi, ja silloin olemme todella hukassa. Silloin ehkä pikkupolitiikointikin on parempi kuin upeat teoreettiset ajatukset.

Meillä ei ole ollut muuta vaihtoehtoa kuin ydinvoima ja kivihiili. Kivihiilellä on mahdollisuus tyydyttää sitä energiatarpeen kasvua, joka meillä lähivuosikymmeninä tulee olemaan. Näin ollen meillä ei ole mitään muuta ratkaisua kuin ydinvoima.

Lopuksi totean vielä sen, että metsäteollisuuden integroitu energiateollisuus onnistuu, mutta siihen niissä mitoissa, joita ed. S. Pietikäinen tarkoittaa, tarvitaan lisää metsäteollisuutta, ja sitä ei olla helposti tekemässä, jos meillä ei ole varmaa ratkaisua perusenergiasta, niin kuin tällä hetkellä ei ole.

Ed. S. P i e t i k ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ed. Aittoniemi! Eduskunta on oman ratkaisunsa tehnyt omissa kannanotoissaan. Ero on vain siinä, että ed. Aittoniemen ja minun ratkaisuni ovat aivan vastakkaisia, hyvin erilaisia siinä, miten energiapolitiikka

ka pitäisi hoitaa. Uskon, että meidän kesken asia on jatkossakin ratkaisematta, mutta eikö näin ole hyvä? Siitähän politiikassa juuri on kyse, että erilaisia kantoja edustetaan ja niiden puolesta tehdään eduskunnassa työtä; sitä varten tämä paikka on.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle vastaan sen verran, että mielestäni hänen uskonsa siihen, että energiapolitiikan ongelmat voitaisiin ratkaista ns. yhdellä suurella ratkaisulla, on vähän samaa luokkaa kuin kuvitelma siitä, että asuntopolitiikan ongelmat voitaisiin ratkaista rakentamalla yksi ainut oikein suuri asunto.

Mutta itse asiaan. Olen muun muassa ed. M. Korhosen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että on väärin kytkeä kaksi asiaa: energiaveron tason nosto ja mallin perusteellinen muutos. Energiaveromallin muutos, näin jyrkkä suunnanmuutos kuin hallitus esittää, on yksi energiapolitiikan keskeisimpiä suuntapäätöksiä. Me, jotka olimme edellisen eduskunnan jäseniä, muistamme, miten keskeiseksi linjapäätöksi edellinen eduskunta koki energiapolitiittiset päätökset. Tähän rinnastettavan linjapäätöksen teettäminen noin kahdessa viikossa budjettiruuhkassa ei kerta kaikkiaan ole oikea menettely. Pitäisi tehdä erikseen päätös tason korotuksesta ja erikseen käsitellä mallin muutos, joka on paitsi energiapolitiittinen linjapäätös myös yksi tämän eduskunnan kaikkein merkittävimpiä ympäristöpolitiittisia päätöksiä.

Siihen liittyen en voi olla ihmettelemättä sitä, millä perusteella hallitus on vitkutellut esityksen antamista eduskunnalle yli kuukauden. Esitys on ollut käytännöllisesti katsoen valmiina jo ennen kunnallisvaaleja, mutta se on annettu eduskunnalle vasta nyt. En voi välttyä siltä ajatukselta, että vitkuttelulla on se tavoite, että eduskunnalta viedään mahdollisuus tosiasiallisesti syventyä esitykseen.

Henkilökohtaisesti olen valmis miettimään myös muita malleja kuin sitä, mikä lakialoitteeseemme sisältyy. Kuitenkin katson, että lakialoitteeseemme sisältyvä malli on erittäin selkeä ja sen yksi suuri etu on se, että se turvaisi energiapolitiikassa jatkuvuuden. Hallitushan toimii siinäkin mielessä ristiriitaisesti, että se toisaalta itsekin arvostee vuosien varrella tehtyjä energiaverolinjauksia siitä, että on poukkoiltu, ja nyt hallitus on itse esittämässä yhtä kaikkien aikojen suurimmista poukkoiluista.

Esimerkin vuoksi kerrottakoon malli, jota ed. Soininvaaralle käyttämässäni vastauspuheen-

vuorossa en ehtinyt esitellä, mutta jota olen pitänyt ryhmämme sisäisissä keskusteluissa tämän syksyn aikana paljon esillä. Se on se, että säilyttäisiin sähkön tuotannossa nykyisestä ympäristöverosta 50 prosenttia. Tämä merkitsisi sitä, että sähkön tuontivero voitaisiin poistaa, mutta kuitenkin kotimaisen sähkön tuotannon asema tuontiin verrattuna ei heikkenisi nykyisestä, vaan nykyisin raskaimmin verotetun eli hiililauhteen kilpailuasema tuontisähköön verrattuna säilyisi nykyisellään. Tämä on yksi niistä malleista, joille on viitattu kintaalla hallituksen valmistelussa.

Edelleen kommentteja ed. Soininvaaralle, joka valitettavasti on poissa salista. Hän todisteli, että penninkin vero kilowattitunnilta hiililauhteella tuotetulle sähkölle valuu todellisuudessa tuontisähkön hinnankorotuksena niille tahoille, jotka myyvät meille sähköä. Tässä voisi olla perää, jos sähkön tuojalla olisi monopoliasema. Mutta kun tosiasia on se, että myös sähkön tuotajat kilpailevat keskenään, niin tämä argumentti ei päde.

Sen sijaan, kuten aikaisemmin muun muassa ed. Biaudet'n puheenvuorossa on tullut esille, Imatran Voima Oy, mikäli siellä ei olla aivan tyhmiä, ed. Soininvaaran ilmaisua käyttäkseni, hyötyy hallituksen esityksestä nykymalliin verrattuna noin 100—200 miljoonaa markkaa vuodessa. Onkos tämä tulonsiirto nyt sitten yhteiskunnan kannalta jotenkin järkevää?

Ed. Soininvaara ei ole perustellut väitettään siitä, että hallituksen esitys suosisi puun energiakäyttöä voimakkaammin kuin rinnakkaisesitys. Toistan sen, mitä sanoin jo aikaisemmin, että tärkein puun energiankäyttäjä on teollisuus. Pelkät puupohjaiset teollisuuden jäteliemet ovat puun energiankäytöstä noin 72 prosenttia. Kaiken kaikkiaan teollisuuden osuus puun energiakäytöstä on luokkaa 80 prosenttia. Pienimuotoisempaan puun energiakäyttöön, joka on sinänsä erittäin tärkeää ja jonka suosimista lämpimästi kannatan, liittyvä hallituksen esitykseen sisältyvä tuki on määräaikainen ja kestää vain kolme vuotta. Olen sitä mieltä, että pienimuotoisessa käytössä, ja miksei laajamittaisemmassakin, ainoa realistinen tapa lisätä hakkeen energiakäyttöä on keinot, jotka vaikuttavat hakkeen hintaan, esimerkiksi hakkeen keruutyöhön kohdistuva verohelpotus.

Mitä tulee näihin teollisuuden prosesseihin, missä käytetään puupohjaisia energialähteitä, niin hallituksen esitys, joka pistää näillä energialähteillä tuotetun sähkön sähköverolle, heikentää uusinwestointeja harkittaessa näiden vaihto-

ehtojen kilpailukykyä. Jossain vaiheessa näitä uusinwestointeja joka tapauksessa tulee vähintäänkin sen takia, kun entiset tehtaات vanhenevat. Viitataan nyt vain siihen, että 70-, 80- ja 90-lukujen aikana olemme nähneet sen kehityksen, että nimenomaan sähkön ja puun hintasuhteen vuoksi puunjalostusteollisuudessa on siirrytty enenevässä määrin prosesseihin, jotka ostavat ulkopuolelta sähköä sen sijaan että tuotettaisiin puupohjaisilla polttoaineilla itse. Meidän esityksemme tähtää siihen, että tämä kehityskulku käännettäisiin Suomen energiatalouden ja ympäristön kannalta terveeseen suuntaan.

Edelleen ed. Soininvaara vähätteli erillisen sähkön tuotannon merkitystä todeten, että vain 15 prosenttia fossiilisista polttoaineista menee erilliseen sähkön tuotantoon. Hän sivuutti sen, että hallituksen esitys poistaa ympäristöveron myös ydinvoimalta. Hiililauhte hyötyy hallituksen esityksestä kaikkein eniten, ydinvoima toiseksi eniten. Kaiken kaikkiaan kuitenkin Suomen koko sähkön tuotannosta noin 2/3 on sähkön erillistuotantoa, ja tältä hallituksen esitys poistaa ympäristöohjaavuuden.

Mitä tulee siihen, että kotimaisen hiililauhteen verottaminen olisi hölmöä sen vuoksi, että koko Skandinaviaa tai laajempaa aluetta ajatellen ns. marginaalisähkö aina olisi fossiilista, niin minusta tämä on kyllä ihan kirjaimellisesti ajatellen kaukaa haettu perustelu, koska kuitenkin jokainen maa voi olla vastuussa omasta tuotannostaan. Toisaalta tänä vuonna Tanskassa on hyväksytty kunnianhimoinen ohjelma nimeltä Energi 21, jonka mukaan hiilen veroa voimakkaasti korotetaan. Siihen sisältyy hiilen veron korotusohjelma, ja tavoitteena on, että hiilen käytöstä luovutaan kokonaan vuoteen 2030 mennessä. Tähän nähden tuntuu todella ihmeelliseltä Suomen hallituksen halu turvata suomalaisen hiililauhteen kilpailukyky pohjoismaisessa sähköpörssissä tanskalaiseen hiilisähköön verrattuna, kun Tanskassa tavoite on hiilisähköosuuden vähentäminen, mutta Suomen hallituksen tavoitteena näyttää olevan sen osuuden lisääminen.

Mitä tulee turpeeseen, niin sen osalta ed. S. Pietikäisen tavoin ihmettelen niitä väitteitä, miksi tämä meidän mallimme nykytilanteeseen verrattuna jotenkin dramaattisesti lisäsuosii turvetta. Kun lasketaan kasvihuonekaasupäästöjä, on otettava huomioon myös päästöt suolta. Tämä on sellainen asia, missä tutkijat ovat mielenkiintoisesti esittäneet ristiriitaisia tuloksia. Joka tapauksessa tosiasia on, että luonnontilainen suo päästää ilmakehään metaania, joka on 25 kertaa

voimakkaampi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi. Myös tämä asia pitää ottaa tässä vertailussa huomioon.

Edelleen ed. Soininvaaran argumentteihin. Hän sanaili, että olisi kiva, jos kaikilla mailla olisi yhtä hyvä energiavero kuin meillä. Tähän voin todella yhtyä. Mutta miksi hallitus ei tee mitään sen eteen? Miksi hallitus ei yritä meidän lähimpien naapureidemme kanssa edes neuvotella selaisesta veromallista, joka olisi kaikkien kannalta ympäristöohjaava ja reilu? Tosiasiahan on se, että niin kauan kuin EU:ssa ei ole yhteisesti sovittua hiiliverotasoa, niin jotta yksittäinen maa voisi tuntuvan hiiliveron sähkön tuotannossa säilyttää, tarvitaan myös tuontisähkön veromahdollisuus. Näiden molempien vaihtoehtojen puolesta hallituksen pitäisi lobata, mutta se sen sijaan seisoo tässä asiassa tumput suorana ja innokkaasti vetäytyy tämän EU-verukkeen taa.

Tässä nyt ei syy ole pelkästään istuvassa, vaan myös edellisessä hallituksessa. Nimittäin tämä nykyinen energiaveromallihan tuli voimaan vuoden 94 alusta. Suomen EU-jäsenyys tuli voimaan 95 alusta. Edellinen hallitus teki sen kohtalokkaan virheen, että EU-jäsenyysneuvotteluissa ei varmistanut tuontisähköveron kelpoisuutta, varmistanut tältä osin poikkeusasemaa Suomelle. Toisaalta sama hallitus ajoi läpi sähkömarkkinain. Nämä kolme tekijää yhdessä ovat tuottaneet tämän ongelman, jota nyt käytetään koko ympäristöohjaavan energiaveron romuttamiseen.

Minulla olisi vielä muitakin asioita, mutta olen jo ylittänyt aikani. Totean vain vielä sen, että hallitus itsekin tunnustaa oman mallinsa huonouden sillä lausumalla, mikä hallituksen päätökseen, jolla tämä energiaverolakiesitys annettiin, on liitetty. Sekin on tässä keskustelussa jo myönnetty, että realistisimmat ja ympäristöystävälliset vaihtoehdot ydinvoimalle ja hiilelle sähkön tuotannossa ovat maakaasu ja laajamittainen puun energiakäyttö, jossa merkittävä potentiaali sisältyy teollisuuteen, ja juuri näiden vaihtoehtojen kehittämisen hallituksen esitys käytännössä pelaa pois.

Aivan viimeiseksi lopuksi: yhtenä kaikista niistä kummallisuuksista, mitä tähän sisältyy, hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, että tämä malli on niin monimutkainen, että tulihallitus tarvitsee 40 uutta virkaa selvittääkseen tästä byrokratiasta, kun lasketaan lämmön ja sähkön osalle polttoaineita erikseen ja sitten palautellaan eri veroeriä sinne sun tänne. Tämä maksaa minun karkean arvioni mukaan 12 mil-

joonaa markkaa, ja tämän vähintään voisi laskea Imatran Voimalta, joka on tämän hallituksen esityksen suurin edunsaaja. Toinen vaihtoehto olisi palkata 40 kriittistä energiatutkijaa, jolloin ehkä saisimme jotain järkeä tämän valtakunnan energiapolitiikkaan.

Edustajat Nurmi ja Pehkonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Tiedän hyvin, ettei näissä puheissa olisi syytä semmoisia itsemurha-aloituksia esittää, mutta kielämättä ei voi olla huomioimatta sitä, että tässä puhujaputki on ollut Soininvaara, M. Koski, S. Pietikäinen ja Hassi, jotka ovat todella tämän asian tuntijoita, tietenkään M. Korhosta unohtamatta. Mutta kuitenkin näin maallikkona tähän tietenkin saan ottaa kantaa, kun jokaisella edustajilla on puheoikeus, niin miksi ei.

Ed. Martti Korhonen sanoi, että tähän huonoon tilaan on jouduttu sen vuoksi, että edellinen hallitus hyväksyi nykyisen sähkölain. Korhonen kertoi silloin vastustaneensa lakia, mutta turhaan. Tämä ei ole ainut huono asia, jonka katsotaan aiheutuneen Ahon hallituksen toimista Ed. Korhonen voi olla oikeassakin, mutta yhtä asiaa näissä moitteissa en ymmärrä, en siis pelkästään ed. Korhosen mainitsemää sähkölakia koskien: Kun on tehty huono laki, miksei tehdä uutta, jolla sitä asiaa voitaisiin parantaa? Nyt itketään, kuinka tuosta huonosta laista johtuen joudutaan tekemään huonoja päätöksiä. Nykyisellä hallituksella on varaa tehdä hyvin nopeasti uusi laki, jonka perusteella voidaan tehdä myöskin hyviä päätöksiä.

Vihdoin itse asiaan. Mitenkä meidän voimailoksemme voivat suunnitella tuotantoaan nykyisten päätösten valossa? Vielä pari vuotta sitten valtiovalta maksoi tukea siitä, kun voimalaitoksia rakennettiin turpeen ja hakkeen varaan, ainakin eräitä voimalaitoksia. Oulussakin valmistui uusi, iso turvevoimala, joka käyttää turvetta ja entistä enemmän haketta. Nyt tämä onkin aivan väärää politiikkaa. Tämä on aivan liian suurta vaihtelua, kun on kysymys satojen miljoonien investoinnista. Kuitenkin samanaikaisesti puhutaan työllisyyden parantamisesta, mutta kotimaisen polttoaineen käyttö tehdään mahdolltomaksi ainakin muutaman vuoden siirtymäkauden jälkeen. Oulussakin tulisi tällä hetkellä heti edullisemmaksi käyttää kivihiiltä kuin tur-

vetta. Toki siihen voimalaan pitäisi tehdä parinsadan miljoonan remontti, mutta kuitenkin se tulisi edullisemmaksi sen jälkeen.

Kuljetussysteemikin on lähes kunnossa. Raahessa oleva Rautaruukki käyttää valtavasti kivihiiltä, taitaa käyttää eniten, mitä Suomessa käyttää yksittäinen tehdas. Sen laivoissa saattaa olla tilaa, joten niillä saadaan Ouluunkin kivihiiltä edullisesti. Tällaisilla kaavoilla ei tietenkään saisi puhua, koska kaikki voimat on valjastettava siihen, että niin Oulussa kuin muuallakin on turvetta ja sen lisäksi käyttöä suosittava, tietenkin myöskin puun käyttöä erikoisesti.

Tosiasiassa on se, ettei ainakaan puun käyttö voi olla kannattavaa ilman tukea, jos kivihiilen verotus säilyy esitetyllä tasolla. Ilmeisesti puu tarvitsee pysyvästi tukea, vaikka kivihiilen verotus olisi minkälainen tahansa. Joka tapauksessa meillä pitäisi olla siihen varaa, että tukisimme kotimaista polttoainetta, puuta, ja tällä tavalla pystyisimme paremmin työllistämään kansalaisia.

Nyt voitaisiin puhalttaa kerta kaikkiaan peli poikki. Meillä olisi mahdollista säilyttää verotus entisellään, sillä muun muassa Norja ostaa Suomesta nykyään sähköä melkein hintaan mihin tahansa, ja kivihiilivoimalat käyvät täydellä. Nämä voimalat pärjäisivät hyvin vielä pari vuotta, vaikka kivihiiliveroa ei laskettaisiakaan. Miksi näin ei voitaisi menetellä? Siis ei ole syytä laskea kivihiilen veroa tässä vaiheessa.

Muuten olen sitä mieltä, niin kuin näissä yhteyksissä aina olen koettanut muistuttaa, että rakennettakoon se ydinvoimala ja lisätään samalla turpeen ja erikoisesti puun käyttöä. Hallituksen esityksen taustalla on ilmeisesti ydinvoimalaratkaisu, joka ratkaisu olisi siis oikea. Nyt käytetään vain kivihiiliveroa keppinä joukkojen saamiseksi ydinvoiman taakse.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen suuresti, miksi hiilivoimaa ei voida tuottaa ympäristöystävällisesti. Tätä on ihmetelty täällä muuten aikaisemminkin. Kai tiedemiehet tietävät, mikä kivihiilesä on myrkkyä, ja kun se tiedetään, ei voi olla ongelmallista sen poistaminen. Sitä vain ei haluta tehdä. Myrkystä hyvä esimerkki: Vielä muutama vuosi sitten — tämäkin on vanhaa tietoa kaikille — oli mahdotonta käyttää bensaa ilman lyijyä. Kun asiasta tehtiin jyrkkä päätös, niin hupsista, kertaheitolla lyijy voitiinkin poistaa ja autot ja luonto voivat hyvin. Samalla tavoin tapahtuisi kivihiilihaittojen kanssa, jos niin vain maailman laajuisesti päätettäisiin. Tästäkin huolimatta tulisi turvetta ja puuta edelleenkin tulevaisuudessa suosia.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemelle vastaan ihan muutamaan pieneen asiaan. Koko puheenvuoron tietenkin voisi kommentoida sanomalla, että voi, jospa se kaikki olisikin näin yksinkertaista, niin ei tässä isoja ongelmia olisi kenelläkään. Poistettaisiin hiilidioksidipäästöt ja kaikki muutkin päästöt saman tien, se siitä.

Ensinnäkin, ed. Myllyniemi, viime kaudella säädettiin sähkömarkkinalaki, joka astui voimaan. Sen vaikutus on niin laaja, että jos vielä yhtäkkiä sähkömarkkinalaki vedetään pois, niin kyllähän tämä semmoista poukkoilua on, että siinä ei pysy enää perässä kukaan eikä mikään. Se on nyt päällä, sille ei voi mitään, sen kanssa on opittava elämään ja toimimaan. Ymmärtääkseni se on nyt pohjoismainen sähköpörssi, johon ollaan tähtäämässä, ja silloin sähkömarkkinalaki on niiltä osin paikallaan. Mutta ongelmia se aiheutti, ja tämä on yksi ongelma, jonka kanssa nyt tässä kamppaillaan.

Sitten on tämä Oulun tilanne ja investoinnit. Ed. Myllyniemi sanoi Oulullekin olevan edullisempaa käyttää hiiltä. Oululle olisi edullisempaa käyttää hiiltä sähköön tuotantoon, jolloin Oulu säästäisi vuositasolla ehkä 5—7 miljoonaa nettosäästönä. Ed. Myllyniemi sanoo, että ne laiteinvestoinnit maksavat 200 miljoonaa, mitä siihen jouduttaisiin panostamaan, että saataisiin rikki-päästöt kuriin. Pitää olla melkoinen matemaatikko tai ainakin melkoinen liikemies, joka tekee kannattavan investoinnin, jossa 5 miljoonan säästöjä varten investoi 200 miljoonaa. Ehkä se olisi kannattavaa, mutta laskuoppi pitää olla oma.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksinkertaiset ihmiset — tarkoitan itseäni tässä — käyttävät yksinkertaisia sanontoja tämän lain puitteissa. Minkä vuoksi sähkölakia, tämmöistä asiaa, tuodaan tällä tavalla näin kiireesti budjettilakina tänne? Eikö näin radikaalissa asiassa, josta nyt ollaan tekemässä päätöksiä ja joka vaikuttaa pitkälle meidän tulevaisuuteemme, pitäisi olla aikaa kuukausia, voisiko sanoa, vuosia valmistella? On aivan tarpeetonta näin nopeassa tahdissa tämmöinen asia toteuttaa, kun siitä näyttää tulevan huono, niin kuin hallituspuolueiden omatkin jäsenet katsovat.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Puhemies! Täällä juuri käytyyn edustajien Myllyniemen ja M. Korhosen väliseen keskusteluun tekee

mieli puuttua kommentoiden siten, että puolustan kyllä ed. Myllyniemeä. Nimittäin, ed. M. Korhonen, kun te kerta toisensa perään puolustette hallituksen huonoa esitystä sähkömarkkinailla, teillä taitaa olla hiukan huono omatunto, ja sen takia käytätte aina tätä samaa esimerkkiä ja argumenttia. Olette olleet hyvin merkittävässä työryhmässä, mutta laihoin, olemattomin tuloksin. Tästä syystä tietysti, ymmärrän, teillä on tarve hakea joku selitys, ja se on sitten joka kerta sama, kuten äsken kuulin ed. Myllyniemelle käytetyssä vastauspuheenvuorossa.

Täällä käytyyn lähetekeskusteluun, joka on ollut erittäin monipuolinen ja analyttinen, haluan tuoda vain muutaman näkökohdan, ensinnäkin yhden yleisen yhteiskuntapolittisen näkökulman. Kun ed. Myllyniemi äsken ihmetteli, miksi lakiesitys tuodaan näin kiireellä ja näin myöhään, tulee muistaa, että päätös poistaa sähkön tuotannosta päästöjen perusteella määräytyvä vero, niin että siirrytään kulutuksen verotukseen, tehtiin sen takia, että tätä kautta huomattiin saatavan valtion kassaan toista miljardia markkaa vaivatta rahaa. Kotitalouksilta, palvelu yrityksiltä ja maatalous yrityksiltä kerätään sähkövero, jolla käytännössä korvataan suurituloisten tuloverokevennys. Näinhän se on. Pienituloiset pääasiallisesti maksavat tämän lakiesityksen voimaantulon jälkeen suurituloisten veronkevennykset. Sähkön kulutuksen kautta lisälasku kotitalouksille tulee olemaan, kuten hallituksen esityksen perusteluista näkyy, useita satoja markkoja.

Mutta epäoikeudenmukaisuutta, joka liittyy lakiesitykseen, lisää se, että jostain kumman syystä teollisuus aiotaan vapauttaa kokonaan veronkorotuksesta. Käydyssä lähetekeskustelussa on ole hallituspuolueiden kansanedustajien taholta löytänyt enkä kuullut yhtään argumenttia, perustetta sille, miksi teollisuutta halutaan ja pitää pönkittää entisestään. Teollisuutta siis käsitellään silkkihansikkain ja samanaikaisesti kiristämme kaikkien pienituloisten asemaa entisestään. Epäilen, että kyseinen muutos ei edistä mitenkään kulutusta eikä vahvista myöskään talouspolitiikkaa. Meillä lienee monilla muistissa se, että Lipposen hallituksen aiemmat tulonsiirrot ja perusturvaetuuksien kiristykset vaikuttivat selvästi kulutuksen kasvun hidastumiseen. Uskon tälläkin lakiesityksellä olevan saman suuntaisen vaikutuksen.

Tähän saakka sähkön tuotannossa on ollut verotuksen suhteen merkitystä sillä, miten sähköä tuotetaan. Hallituksen esitys ei enää käyt-

täen lähinnä tuontisähköä hyväksi tee eroa siinä, tuotetaanko sähköä vesivoimalla, kivihiihellä tai ydinvoimalla. Esitys on silläkin tavalla jälleen epäoikeudenmukainen, että se antaa suurimman veroedun kivihiihilauhdevoimalla ja ydinvoimalla tuotetulle sähkölle. Tiedämme hyvin, millaiset ympäristövaikutukset molemmilla on.

Hölmöläisten ratkaisulta edelleen vaikuttaa hallituksen esityksen se kohta, että kun tehdään vain sähköä, ei maksettaisi veroa, mutta jos tehdään yhdistetysti tuotantolaitoksissa sähköä ja lämpöä hyötykäyttöön, jouduttaisiin veroa maksamaan. Siis jos sähkön tuotannossa syntyy lämpöä eikä sitä oteta hyötykäyttöön, on se hallituksen näkemyksen mukaan järkevää ja verotuksellisesti suositettavaa. Meillä on kuitenkin pitkän aikaa Suomessa, niin ymmärrän, ollut aika yleinen ja yhdensuuntainen käsitys, että yhdistetty lämmön ja sähkön tuotanto on yksi energiataloutemme peruspilareista. Tämä tuo selvää säästöä polttoaineen puolella, arviolta noin 30 prosenttia, verrattuna siihen, että lämpö ja sähkö tuotettaisiin erikseen. Valtio on pitkän aikaa vuosittain tukenut laitoksia, joissa sähköä ja lämpöä tuotetaan yhtä aikaa. Vuosittain on budjetin mukaan ainakin puoli miljardia investoitu tämäntapaisiin laitoksiin. Nyt yhtäkkiä tällä ei olisi mitään arvoa.

Olin itsekkin edellisessä hallituksessa sorvaamassa nykyistä energiaverolakia, joka piti saada ympäristöohjaavaksi. Mielestäni laki on kestävä kehityksen ja ympäristöpolitiikan kannalta onnistunut, enkä ole tässä lähetekeskustelussakaan kuullut moitittavan voimassa olevaa lakia.

Toinen tärkeä periaate tuolloin oli, että me, kuten monet muut Euroopan unionin maat, teemme lain, jolla suosimme nimenomaan kotimaisia polttoaineita. Jokainen maahan voi Euroopan unionissa toteuttaa omaa energiapolitiikkaansa ja niin tekee. Kuten täällä on todettu, Saksa esimerkiksi antaa vuosittain mittavan rahallisen tuen kivihiihelle. Suomalaisten taas on työllisyysistä ja runsaista kotimaisista raaka-ainelähteistä johtuen järkevää tukea turvetta, puuta ja haketta. Niiden varassa toimii, kuten tiedämme, kannattavia voimalaitoksia. Esimerkiksi Pohjois-Suomelle ja erityisesti Oulun läänin työllisyydelle on aivan elintärkeää, että energiaverolailla turvaamme puun, hakkeen ja turpeen käytön energian tuotannossa myös tulevaisuudessa. Tuolla alueella on runsaasti näitä rikkauksia, ja raaka-aineet ovat kaiken lisäksi uusiutuvia.

Lipposen hallituksen esitys merkitsee muun muassa, kuten täällä äsken todettiin, Oulun kau-

pungillekin sitä, ettei sen tulevaisuudessa kannata nykyisillä hinnoilla käyttää lainkaan turvetta. Turvevoimala on siis edullisempi muuttua vähitellen kivihiehellä toimivaksi. Tätä pidän kyllä aivan järjettömänä. Oulun kaupunki laskee, että jos hallituksen esitys toteutuu, tarpeen käyttäminen tulisi kannattavaksi vain, jos turvetuottajat ja kuljetus yhteensä laskisivat nykyisiä hintoja 10—20 prosenttia. Maakunnalla ja tuottajilla siihen ei ole varaa. Me tiedämme, että maaseutu on jo ennestään suurissa vaikeuksissa. Työpaikkoja ei tahdo löytyä, nyt lähtevät entisetkin pois, uusia tarvittaisiin kipeästi. Siellä on ylisuuria luonnon-suojelualueita, jotka ovat vaikeuttaneet metsätalouden harjoittamista, ja samanaikaisesti vielä maataloutta ajetaan alas.

Tekee mieli kysyä kyllä hallitukselta, mihin tällä kaikella pyritään. On aika erikoista, jos pohjoisen Suomen kansanedustajat nyt tukisivat kyseistä hallituksen esitystä. Kenenkään etu ei voi olla, että tiettyjä laajoja alueita kurjistetaan siten, kuin tässä nyt tapahtuu. Turvetuotannossa on kyse esimerkiksi noin 7 000 työpaikasta ja useista kymmenistä miljoonista markoista.

Mielestäni energiaveropolitiikkaan ei tällä hetkellä tarvittaisi suuria suunnanmuutoksia. Lainsäädännössä tulisi vihdoinkin ja viimein päästä pitkäjänteisyyteen.

Me olemme viime vuosina rakentaneet myös lukuisia pienvoimalaitoksia, joiden talous on koko ajan kiikun kaakun, kriittinen, ja ne ovat hyvin arkoja kustannusten nousulle. Näitä voimalaitoksia hallituksen esityksen mukaan aiotaan tukea kolmen vuoden ajan, mutta merkittävää mielestäni on, ettei sen jälkeen, jos esitys tulee voimaan, kannattaisi enää maahamme rakentaa-kaan pieniä, hajautettuja voimalaitoksia. Ja mitä tulee tapahtumaan kolmen vuoden kuluttua? Tässäkin tullaan juuri siihen, että meillä energiaveropolitiikan suurimpiin puutteisiin kuuluu se, että lakeja muutetaan perusteettomasti ja liian tiuhaan.

Puhemies! Lopuksi totean, että olisin hyvin iloinen, jos hallituspuolueiden taholta valmisteltu rinnakkaislakialoite, joka kulkee ed. Hassin aloitteen nimellä, saisi laajaa tukea siitäkin huolimatta, että ed. Hassi äskettäin käyttämässään puheenvuorossa oli valmis muuttamaan aloitteen ja hakemaan vielä uusia ratkaisuja. Tässä vaiheessa toivon kuitenkin, kun meillä on kaksi hyvää lakialoitetta, että käsittelyn pohjaksi alkavassa valiokuntakäsittelyssä otettaisiin rinnakkaislakialoite ja hallituksen esitys hylättäisiin heti alkuunsa.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Energian säästö, energian tehokas tuotanto ja käyttö ovat pitkään olleet keskeinen suomalainen energiapolitiikan toimintamalli. Säästön merkityksellisyys korostuu, kun energia-ala on nähty oleellisena alueena kestävän kehityksen mukaisessa politiikassa. Energian hinta ja saatavuuden turvaaminen olivat takavuosina energian säästön tärkeitä motiiveja. Kun näköpiirissä ei nyt ole polttoaineiden maailman laajuisia saatavuusongelmia tai markkinahintojen voimakasta kohoamista, voidaan havaita myös säästömotivaatiotason laskemista.

Energian käytön tehokkuus Suomessa on joilakin kulutussektoreilla varsin hyvä kansainvälisestäikin vertailtuna. Energian käytön tehokkuutta on edistetty niin kehittämällä teknologiaa kuin investointeja tukemalla. Tehokkuutta, säästämistä ja investointiratkaisuja on ohjattu myös taloudellisella päätöksenteolla eli verotuksella.

Suomessa julkinen valta on merkittävästi tukenut kotimaisen energian tuotantoa ja käyttöä 70-luvun öljykriiseistä lähtien. Alun perin perusteena oli energiahuollon varmuuden lisääminen omavaraisuutta ylläpitämällä ja polttoainetarjontaa monipuolistamalla. Aluepoliittiset ja työllisyysperusteet ovat kuitenkin käytännössä pitkälti määränneet, miten paljon tukea on tälle sektorille kulloinkin osoitettu.

Toiminnan tuloksena energiaomavaraisuusasteemme on vakiintunut noin 30 prosentin tasolle. Turpeen osuus energiamarkkinoistamme on noin 5 prosenttia ja puuta meillä käytetään teollisuusmaista suhteellisesti eniten eli noin 13 prosenttia koko energiastamme.

Eri biopolttoaineille ovat vakiintuneet omat markkina-alueensa, joilla ne ovat kilpailukykyisiä. Puulla se on pääasiassa metsäteollisuuden yhteydessä toimiva energian tuotanto, joka ei kuitenkaan ole viimeisen parin vuosikymmenen aikana merkittävästi laajennut sektorinsa ulkopuolelle.

Turve on taas saavuttanut Keski- ja Pohjois-Suomessa merkittävän aseman yhdyskuntia ja teollisuutta palvelevassa yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa eli ns. vastapainevoimaloissa. Voimalamalli on ollut kaikin tavoin hyvä, ja nyt se aiotaan tuhota tällä lakiesityksellä. Koti-Kuopionikin tulee hukkumaan soihin, joita se on hankkinut ja hankkii edelleen lisää vastapainevoimalansa energiatarvetta varten.

Valtio on investointipolitiikallaan ohjannut merkittävästi vastapainevoimaloiden syntymistä. Ne on koettu taloudelliseksi, kotimaista polt-

toainetta käyttävinä niiden työllistämisaikutus on energiaketjussa merkittävä, ja yhdistetty lämpöä ja sähköä tuottava voimalaitos periaateratkaisuna on myös ympäristöystävällinen ja ekologinen. Kun investointipolitiikan tulisi olla pitkäjänteistä, sen merkityksellisyyttä ei tulisi heikentää heittelevällä verotuspolitiikalla.

Hallitus naulitsi energialinjauksensa hallitusohjelmassaan laatimatta sen kummallisempaa energiapoliittista tulevaisuusohjelmaa. Hallitusohjelmaan sisällytetty merkittävin energiapoliittinen linjaus oli, että hallitus ei keskustele siitä. Odotamme siis ajolähtöä ilman todellisia laajoja tutkimuksia tai perusteellisia selvityksiä.

Verotuspolitiikkamme kirkkaana johtotähtenä on ollut ympäristöpoliittinen ohjaavuus. Suomi on nyt avaamassa sähkömarkkinoitaan kilpailijoille. Muutkin Pohjoismaat ovat kehittäneet pelisääntöjään samaan suuntaan, joten pohjoismainen sähkömarkkinoiden integraatio olisi mahdollinen. Suomen sähkömarkkinat eivät kuitenkaan ole olleet avautumiseen valmiit johtuen kuulemma verotuspolitiikasta. Ympäristöpohjaista energiaverotustamme on pidetty esteenä kansainväliselle integraatiolle.

Suomi on kuitenkin sitoutunut vuonna 1992 Rio de Janeirossa pidetyn YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin valmistelemaan Ilmastopöytäkirjaan. Tavoitteena on, että kasvihuonekaasujen päästötasot vakiinnutettaisiin vuoden 90 tasolle. Lisäksi Suomi on sitoutunut vähentämään rikkipäästöjä vuoden 1993 Oslo lisäpöytäkirjan perusteella 80 prosenttia vuoden 80 tasosta vuoteen 98 mennessä. On mielenkiintoista nähdä, kuinka musta voidaan selittää keskiharmaaksi.

Energiapolitiikka on kaidan keskitien hakeamista. Kun on otettava huomioon teollisuuden kilpailukyky, jota toki tarvitaan omalta osaltaan sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämiseenkin, kotimaisen energian suosiminen, työllistämisaikutukset, kestävä kehitys sekä energiataloudellisuus ja säästäminen, ei lopputulos voi olla kovin häävi, jos osa ratkaisumalleista suljetaan tietoisesti tarkastelusta pois. Kivihiili tuntuu kovin kolkolta ratkaisulta.

Energiaratkaisujen suunnittelussa ei esimerkiksi ole otettu huomioon jätealan kehittämistä energiapoliittisena kysymyksenä. Kuitenkin valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa vuoteen 2005 on edellytetty myös jätteiden energiasisällön talteenottoa. Käytännössä tämä tarkoittaa eri jätelajien polttoa silloin, kun näitä jätelajeita ei voida käyttää hyödyksi raaka-aineena. Jätteiden

hyödyntämisasteen lisääminen suunnitelman mukaisesti edellyttää noin kahdeksan uuden alueellisen jätteidenpolttolaitoksen perustamista.

Energiaverotusratkaisujen vaikutuksia työllisyyteen ei myöskään ole riittävästi esityksessä painotettu. Biopolttoaineet eli hake ja turve työllistävät merkittävästi ketjun alapäässä. Maakaasun käyttöön tämä esitys myös vaikuttaa heikentävästi, ja vastapainevoimat se hävittää.

Arvoisa puhemies! Ympäristöpohjainen verotuspolitiikka on ollut Suomessa ansiokasta. Siihen ovat ottaneet merkittävästi ja asiantuntevasti kantaa niin edustajat S. Pietikäinen, M. Koski, Hassi kuin Soininvaarakin. Hallituksen esitys kalpenee ja kapernee olemattomiin näiden puheiden perusteella.

Nykyinen energiaverotus on ohjaavan sopimuspolitiikan lopputulosta. Onko se ollut oikea, sitä voidaan tarkastella niistä tavoitteista lähtien, joita sillä on pyritty toteuttamaan. Täällä salissa on todettu useimpien suulla, että tavoitteet ovat olleet oikean suuntaiset ja niitä on merkittävästi saavutettukin.

Hallituksen uusi veropoliittinen esitys vetää linjan, jonka perusteet ja tavoitteet jäävät hyytävään hämärään. Pelkkä sähkömarkkinoiden kansainvälistäminen tai EU-tuomioistuimen päätöksen ennakoiti ei oikein riitä perusteeksi tai tavoitteeksi. Olisi voinut kuvitella, että pohjoismaisia sähkömarkkinoita olisi voitu harmonisoida muunkinlaisella mallilla. Rohkenen toivoa, että esitys valiokuntakäsittelyssä kypsy sellaiseksi, että siitä tulee siedettävä niin kansalaisille, teollisuudelle, ympäristölle kuin kilpailulleen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Puun käytöstä energian tuotannossa on puhuttu lähes jokaisessa puheenvuorossa. Nyt on sillä tavalla, että raivauksen yhteydessä polttopuun korjuukustannukset metsästä tienvarteen tekevät noin 90 markkaa kiintokuutiolta. Siitä saa tienvarressa 65—70 markkaa kiintokuutiolta. Se merkitsee sitä, että verotuksellisilla toimenpiteillä ei pystytä edistämään puun käyttöä energiatuotannossa. Mutta jos maksetaan 25—30 markkaa suoranaista tukea, silloin se on mahdollista ja työllistävä vaikutus jää. Puusta ei jää kantohintaa metsänomistajalle, mutta saapahan hän metsänsä kuntoon. Suora selvä tuki on ainoa, mikä mahdollistaa tämän asian.

Eri asia sitten on, että täällä on puhuttu metsäteollisuuden yhteyteen integroituvasta energiatuotannosta jätetuulla. Se on toinen asia ja kan-

nattava, mutta sen lisääminen merkitsee sitä, että Suomessa metsäteollisuuden tuotantoyksiköitä lisätään, aivan niin kuin "Kekkosen perinnössä", johon taas palaan, viime sunnuntai-iltana esitettiin. Se on yksi mahdollisuus, mutta se edellyttää sitä, että maahan tulee kaksi uutta ydinvoimalaa, jolloin tästä rohkaistuneena metsäteollisuus lisää tuotantokapasiteettiaan. Tällä on myös se merkitys, että myös jätepuun integroitava tuotanto lisääntyy. Muuten se ei lisäännä, ellei metsäteollisuuden tuotantoa lisätä, ja siinä on taas kysymys siitä, onko energiaa varmuudella saatavissa vai ei, ja sitä ei tuoteta kuin ydinvoimalla. Verot eivät muutu energiaksi, ne joista täällä tänään on puhuttu monella suulla ja monta tuntia.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitkästi tietysti täytyy yhtyä ed. Aittoniemen käsitykseen ja laskelmiin puuenergian kalleudesta. Mutta tietysti jos tällaisia pohdintoja tehdään ja näihin vakavammin syvennytään, on muistettava myös, että mikäli tällä esimerkiksi saadaan työttömyyskortistosta miehiä pois, on se jonkinlainen kompensatio myös korjuukustannuksissa, jos välttyään työttömyyspäivärahojen maksulta sitä kautta, että saadaan ihmisille työtä. Mutta ongelmatonta se ei ole. Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi viittasi viime sunnuntaina olleeseen televisio-ohjelmaan "Kekkosen perintö", jossa rakennettiin sekä teollisuus- että energiapolitiittista ohjelmaa suomalaiselle yhteiskunnalle. Tässä suhteessa haluaisin kuitenkin korostaa sitä, että tuossa ohjelmassa ja siinä ajatuksessa, että me panostaisimme edelleenkin puuvaraamme, oli menneen yhteiskunnan maku. On totta, että vuosittainen kasvu metsissämme on noin 70 miljoonaa kiinto-kuutiometriä vuodessa ja siitä meidän metsäteollisuutemme käyttää noin 50 miljoonaa kiinto-kuutiometriä. Joka tapauksessa pelkästään puunjalostusteollisuuden varaan tulevaisuuden rakentaminen Suomessa on ongelmallista jo sen vuoksi, että siitä huolimatta, että se kattaa noin 40 prosenttia vientituloistamme, se työllistää vain 4 prosentin tasolla. Sen varaan me emme tulevaisuutta voi rakentaa.

Ed. T a k k u l a: Arvoisa puhemies! Nyt on keskustelua hallituksen esityksestä energiaverotuksen osalta käyty melko pitkään. Ajattelen,

että en tätä pitkitä kovin paljon, koska lähtökohdan näissä keskusteluissa pitäisi olla se, että näitä ei tarvitsisi määrällisesti mitata, vaan laatu voisi olla pääasia. Sen vuoksi ajattelin muutaman täsmäkohdan nostaa nyt esille, kun lopputuotteen eli sähkön verottamiseen todennäköisesti tämänkin hallituksen esityksen pohjalta siirrytään. Uskon, että hallituksen esitys menee läpi siitä huolimatta, että vähän joka puolelta, hallituksen sisältäkin, on kuulunut kriittisiä äänenpainoja. Mutta jos vanha totuus pitää, hallituksen liekanaru pitää myös ja näin ollen hallituksen uskolliset soturit rynnistävät sen mukaan.

Joka tapauksessa näin maalaisliittolaisena ja takametsien miehenä kiinnitän huomiota siihen, että kun tässä alempaa veroa nyt suorittaisivat teollisuus ja ammattimaiset kasvihuoneviljelijät, tietenkin sillä edellytyksellä, että sähköä voidaan erikseen mitata, minkä vuoksi ei myös viime aikoina kovia kokeneita talonpoikia voitaisi liittää tähän samaan eli maataloutta. Onhan näin, että EU-jäsenyyden myötä heidän ansiotasonsa on tipahtanut huomattavasti. Viime hetkenkin uutiset kertovat siitä, että alaspäin ollaan menossa. Ehkä se voitaisiin myös liittää ketjuun, jolloin tasapuolinen kohtelu tulisi myös heidän kohdalleen.

Ylipäätään haluan sanoa vielä lopuksi, että kotimaista energiaa tulisi tukea. Kyllähän verotuksen pitäisi ohjata siihen, että puu, turve ja työllistävät kotimaiset energialähteet olisivat ne, joita suosittaisiin, ja sitä kautta myös työllisyyden ja yhteisvastuun Suomea voitaisiin sanan varsinaisessa merkityksessä luoda paremmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto keskiviikkoon, tämän kuun 27 päivään mennessä.

31) Lakialoite laeiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 69/1996 vp (Satu Hassi /vihr ym.)

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto keskiviikkoon, tämän kuun 27 päivään mennessä.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ensin näkin haluan todeta kiitoksen puhemiesneuvostolle ja puhemiehelle siitä, että lakialoite lähetetään myös ympäristövaliokuntaan.

Toisaalta haluan todeta, että hyvin tiukka aikataulu on luonnollisesti asia, joka vaikeuttaa lakialoitteen asiallista käsittelyä valiokunnassa. Kuitenkin uskon, että valiokunta pystyy näiden muutaman päivän aikana lausuntonsa laatimaan ja myös syventämään ympäristönäkökulmaa, joka mielestäni on kuitenkin asiassa hyvin tärkeä. Kysymyksessä on hyvin suuri ikään kuin suuntavalinta, joka Suomessa on tehty energia-erotuksessa.

Viitaan vielä lopuksi siihen, että on ollut hyvä olla suomalainen tähän saakka ja käydä maailmalla puhumassa hiilidioksidiverotuksen puolesta kasvihuoneilmiötä vastaan, mutta jos tämä hallituksen esitys hyväksytään näin, se on vaikeampaa kuin ennen.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Haluan mielihyvällä todeta, että ed. Hassin lakialoitteen sivun 4 alareunassa oikeanpuolimmaisella palsalla esitellään tämän mallin etuja ja mainitaan muun muassa tällainen asia kuin työllisyyden tukeminen. Tueksi valiokuntatyölle haluan kertoa, että Oulun yliopiston Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksessa on tehty selvitys Haapaveden turvevoimalaitoksen työllisyysvaikutuksista ja todettu, että vuosina 1990—1993 voimalaitos työllisti keskimäärin 338 henkilöä vuodessa. Välitön vaikutus oli 184 ja välillinen 154.

Myös tulokertymä on ollut sen laatuinen, että sitä kautta saadaan välillisiä työllisyysvaikutuksia. Olisi toivottavaa, että tällaisia esimerkkitaupauksia kiireisestä aikataulusta huolimatta voitaisiin valiokuntatyössä esille ottaa, jotta työllisyysvaikutus olisi konkreettisesti käsitellyssä mukana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto keskiviikkoon, tämän kuun 27 päivään mennessä.

32) Hallituksen esitys laeiksi vuosilomalain 6 §:n, palkkaturvalain 12 §:n ja merimiesten palkkaturvalain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 191/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

33) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 219/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

34) Hallituksen esitys laiksi opettajankoulutuslain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 138/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

35) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 161/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 16/1996 vp
Lakialoite 43/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 21.40.

Täysistunto lopetetaan kello 21.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

